Nr. 42 (1 722) din 20 octombrie 1990

ARHITECTURA SPAȚIALĂ ÎȘI SPUNE CUVÎNTUL

A trăi și a lucra, timp îndelungat, împreună cu alți astronauți, într-o stație sau navetă spațială, nu este ușor. „Plutind" în mijlocul obiectelor eliberate de gravitație, a vedea Soarele răsărind și apunînd, de exemplu, la fiecare 90 de minute, a nu putea să te speli pentru că lichidul, sub formă de bule, „se plimbă" în jurul tău, sînt doar cîteva din inconvenientele referitoare la confort, pe care cosmonauții sînt obligați să le suporte. Dacă în nava spațială s-ar deschide o conservă cu boabe de mazăre, vă gîndiți ce s-ar întîmpla ? Boabele s-ar răspîndi în cabină, dar nu pe jos, ci ar pluti. Dacă s-ar tăia o pîine cu cuțitul, această operație ar elibera un nor de fărămituri.

La începutul secolului XXI pămîntenii vor pune piciorul pe Marte ? Rămîne de văzut. O călătorie care să dureze, dus-întors, aproximativ trei ani, va fi posibilă. Referindu-se la acest vis al umanității, astro-fizicianul american Carl Sagan, în interviul acordat săptămînalului sovietic „Nedelia", propunea un program de explorare a „planetei roșii" în comun, de către cele două mari puteri spațiale. Dar într-o asemenea călătorie de durată, astronauților trebuie să li se creeze condiții de viață cît mai aproape de cele terestre. Cîteva luni petrecute în spațiu nu pot șterge instinctele și obiceiurile avute pe Pămînt. Noile condiții de trai contravin obișnuinței vieții, schimbînd comportamentul oamenilor și relațiile dintre ei. Noțiunea de „sus" și „jos" își pierde orice semnificație. Pentru a nu fi privat de orientare, omul încearcă să identifice „un plafon" și „o podea" care să diminueze, „răul de spațiu" ce se produce datorită tulburării endolimfei, a lichidului din urechea interioară, ce asigură starea de echilibru. În acest scop, NASA a reținut proiectul „Boeing" propus de „Bell" și „Trotte", ambele firme cu sediul în Houston, proiect ce se referă la „vectorizarea senzațiilor", lucru de altfel realizat la stația sovietică „Mir", unde s-a putut crea senzația de „sus" și „jos" și unde cosmonauții au impresia că trăiesc într-o lume verticală.

Pe „Skylab", astronauții se plîngeau că locul de odihnă era foarte strîmt, iar pentru a păsăsi masa trebuiau deranjați ceilalți „comeseni" sau era necesar să-ți iei „zborul" peste masă, act posibil în stare de imponderabilitate, dar considerat ca o totală necuviință. Iată dar numai cîteva probleme pe care trebuie să le rezolve arhitecții, care sînt chemați să contribuie la îmbunătățirea construcției navelor, ce vor trebui să fie, mult mai confortabile și funcționale. Din această nevoie a apărut o disciplină nouă : arhitectura spațială. Pentru specialiștii chemați să rezolve asemenea probleme, ce se referă la starea de imponderabilitate, munca nu este ușoară, deoarece a da răspunsuri tehnice, la situații pe care nu le-ai trăit niciodată, este foarte greu. Azi mai există puține puncte comune între modul de locuit pe „Gemini 8", care a călătorit în Cosmos acum 23 de ani și unde fiecare cosmonaut dispunea de un spațiu de numai 0,73 metri cubi, și cel de pe complexul orbital „Mir" unde au fost amenajate cabine individuale. Și pentru Stația Spațială Internațională (SSI), pe care NASA speră să o lanseze în anul 1995, sînt prevăzute cabine individuale confortabile pentru fiecare din viitorii locuitori ai acesteia. În imponderabilitate, manevrarea lichidelor este dificilă. Pentru dușuri și chiuvete de spălat, apa este pulverizată, operație care este asociată cu un sistem de aspirație ce evacuează pe loc „ceața" cu care se spală echipajul. Se mai vorbește despre „interferența om-mașină", respectiv de dispozitive care să permită cosmonautului accesul la o mașină la care corpul său nu este direct adaptabil în stare de imponderabilitate. Așa este cazul toaletelor, ce sînt de o mare complexitate într-o navă cosmică. Pentru evacuarea deșeurilor umane se impune un sistem de aspirație, după care acestea sînt deshidratate și

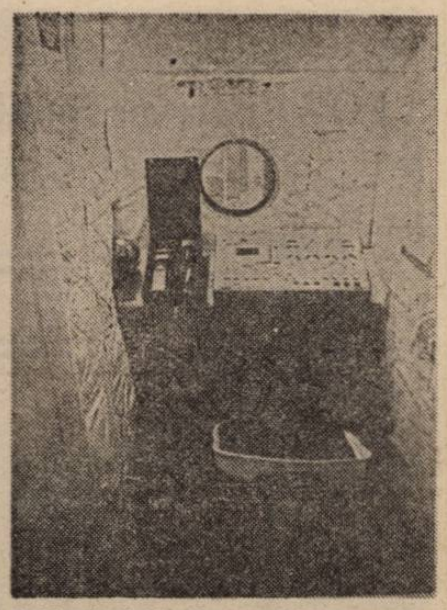

Cabina individuală existentă în complexul orbital „Mir" unde patul (în stînga imaginii) este agățat pe perete.

presate, înainte de a fi stocate. Într-o călătorie lungă, cu multe activități impuse pe baza unui program riguros, trebuie să fie și momente de destindere, în care să ai senzația de bună dispoziție și chiar clipe de distracție. Arhitecții vor trebui, deci, să creeze o ambianță agreabilă de lumină și chiar de muzică. Hublourile vor trebui să aibă o asemenea mărime încît călătorul în spațiu să se poată bucura de peisajul cosmic, el jucînd un rol esențial în deconectare.

Astronauții au mărturisit că au fost fascinați contemplînd Pămîntul. Iată și un caz petrecut pe „Skylab IV". După lansare, timp de peste o oră comunicațiile între nava spațială și stațiile terestre, au fost total întrerupte. Statul major era îngrijorat, gîndindu-se la o posibilă dramă produsă departe de Terra. Pînă la urmă lucrurile s-au lămurit. Echipajul lui „Skylab", agasat de valul de dispoziții trimise de pe Pămînt, a închis stațiile de radio, pentru a-și oferi o oră de liniște plăcută în contemplarea spațiului extraterestru. Pentru sănătatea sa, omul în imponderabilitate trebuie ca, zilnic, să execute două ore de exerciții. În caz contrar el riscă o alungire a scheletului, atonie musculară și o slăbire a cordului. De aceea mobilierul stației trebuie completat, printre altele și cu o bicicletă, la care se pedalează, și un covor rulant pentru alergare și mers. Antrenamentul este încă resimțit ca o corvoadă zilnică. Pentru a se diminua această senzație neplăcută, de corvoadă, aparatele de gimnastică urmează a se plasa în fața hublourilor, pentru ca astronauții să se poată distra privind în afara stației. Specialiștii încearcă să asigure călătorilor spațiali iluzia că ei trăiesc într-o lume verticală. Pentru acest motiv, la „Mir" patul este agățat de perete, iar masa, la care se servesc diverse meniuri, împreună cu scaunele, sînt adaptate condițiilor de imponderabilitate, ca și alimentația ce se consumă. Astfel pîinea se prezintă sub forma unor bucăți mici, gata de a fi înghițite, iar toate produsele conservate sînt deshidratate sau liofilizate. Arhitecții cercetează toate posibilitățile pentru micșorarea nivelului zgomotelor din navele spațiale, care este destul de înalt. Studiile arhitecților spațiali mai au în vedere diminuarea senzației de singurătate, pentru a transforma o călătorie cosmică într-una cît mai agreabilă.

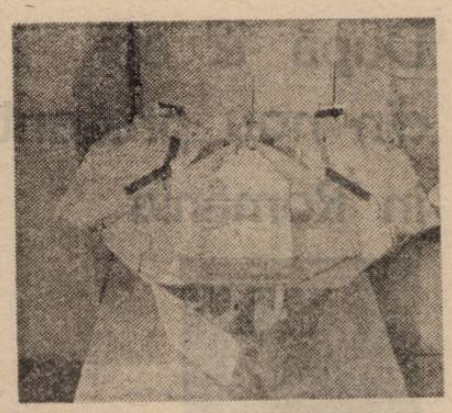

Proiect pentru o masă spațială. Fiecare mobilă ce se realizează pentru complexul orbital „Mir" trebuie concepută ținîndu-se seama de fenomenul imponderabilității.

AUREL DIANU

O ÎNTREAGĂ ISTORIE A CĂILOR FERATE ȘI NU NUMAI...

Sala Palatului, latura dinspre Biserica Kretzulescu. O expoziție de modelism. Poate îți vine să zîmbești, dar îți aduci aminte de cînd n-ai mai văzut așa ceva, și mai ales într-un asemenea loc. Intri, și micul zîmbet îngăduitor devine bătaie de inimă plină de emoție și de admirație. Te plimbi printre nave, printre rachete, avioane — unele sînt celebre și le recunoști — și... printre „trenulețe". Este aici, într-o anumită măsură, întreaga istorie a căilor ferate. O întreagă Europă. Pe care, la acest salon național de modelism, a adus-o un pasionat și în același timp un mare maestru al modelelor, **DI. PIERRE VERCELLI.** Fiind invitatul salonului, Domniei sale ne adresăm la început.

Aflăm astfel că reprezintă Societatea Metropolitan (Lausanne), cu o activitate de peste 20 de ani. Sînt de fapt niște „adevărați bijutieri ai modelismului" care „lucrează parcă în aur" și care și-au propus să reproducă în alamă istoria căilor ferate din Europa Occidentală. Privim modele apărate de casete de sticlă, adevărate opere de artă, realizate, după cum aflăm, de meșteri japonezi și coreeni „singurii capabili de asemenea realizări manuale". Așa se explică de altfel și prețul ridicat, de la 300 la 1300 de dolari, ca într-o expoziție de tablouri ! Fiecare model este numerotat și are un certificat de origine, făcînd parte dintr-o colecție. „Metropolitan" a scos pe piață circa 65 000 de modele la scări diferite, fiecare model conținînd 400—500 de piese ; ele se adresează mai curînd adulților (la asemenea prețuri e mai greu să cumperi jucării copiilor !)

Dl. Vercelli ne precizează că prezența firmei sale reprezintă un prim contact de prietenie, menit informării modeliștilor români asupra amplei palete a modelismului în lumea căilor ferate, firma „Metropolitan" fiind de altfel deținătoare de multe premii de onoare (chiar Dl. Vercelli este laureat cu premiul întîi de către Muzeul de istorie a modelismului din Lucerna). El și-a exprimat dorința ca modeliștii români să fie invitați anul viitor la tîrgul internațional de jucării de la Nürenberg, adică în adevăratul paradis al modelismului.

Expoziția de la Sala Palatului a mai găzduit și exponate aparținînd firmelor germane Vollmer (machete de construcții) și Preiser (anturaje și mașini). Dar ideea organizării acestei manifestări aparține Clubului de modelism, înființat în luna februarie, și avînd ca Președinte de onoare pe Dl. prof. univ. **G. ARGHIR**, maestru al sportului și deținător de numeroase premii în aeromodelism. Nucleul din care s-a dezvoltat acest club liber are la bază secția de modelism feroviar a Asociației sportive ICEMENERG (timp de trei ani consecutiv locul întîi pe țară la modelism). Amănunte despre organizarea și obiectivele clubului am aflat de la Președintele acestuia, **Dl. N. STOICESCU**, el însuși deținător al locului doi pe țară la modelism feroviar. Pornind de la situația concretă în care subvenționarea acestei activități este foarte dificilă la ora actuală, acest grup de doar 23 de oameni au pornit totuși la drum, cu deviza „trebuie să facem totuși ceva, nu să așteptăm totul de la stat".

Nu putem să nu menționăm măcar cîțiva dintre pasionații care încearcă să impună această inițiativă particulară : **MINICA IONIȚĂ** — inginer, ISPE ; **ELENA GHEORGHE** — inginer geolog IPCG ; **IRINA TÎRĂ** — economistă ; **AL. PRIGOREANU** — subinginer ; **DAN SILVESTRU** — tehnician proiectant. Majoritatea dintre ei se situează printre primii modeliști ai țării.

De fapt ce doresc acești oameni ? Să-și poată promova pasiunea lor. Totul pornește dintr-o pasiune (am cam început să uităm că aceasta este de fapt singura și adevărata sursă a marilor realizatori. Deocamdată ei se subvenționează singuri, nu au încă un sediu, întîmpină obstacole în eforturile lor organizatorice, dar au și luat de la început legătura cu străinătatea (deși, incredibil, colete cu exponate trimise pe adresa lor nu au ajuns — încă ? — la destinație). Obiectivul lor este crearea de modele-unicat care să fie prezentate în țară și străinătate. Pentru aceasta le trebuie măcar cale liberă spre marile manifestări expoziționale ale lumii. Nu au un plan economic, dar cît de importantă se poate dovedi activitatea lor pentru noi relații de prietenie în cadrul familiei europene !

Poate și Federația noastră de modelism, care aici a fost reprezentată de **Dl. MIRCEA POPESCU**, farmacist, doctor în chimie, din Constanța, să-i poată ajuta prin cadrul organizatoric pe care îl oferă. Sau Ministerul Învățămîntului și Științei, inspectoratele județene și casele copiilor care „i-au preluat" de la fostele sectoare și de la organizațiile de pionieri. Sau chiar JECO Trading, care reprezintă firma Recop care ar putea și ea face mult, dar iată, că ea însăși se află în dificultate, așteptînd din luna ianuarie tipărirea cărților sale de modelism pentru copii.

Poate că totuși unora activitatea de modelism le pare o simplă joacă, un hobby. Dar dacă privim ce pot face mîinile acestor oameni (de exemplu velierele necesită cel mai mare număr de ore de lucru, de ordinul miilor), ne putem da seama că este de fapt o „joacă" foarte serioasă. Pe care ar trebui să învățăm să o folosim.

MIHAELA DOROBANȚU

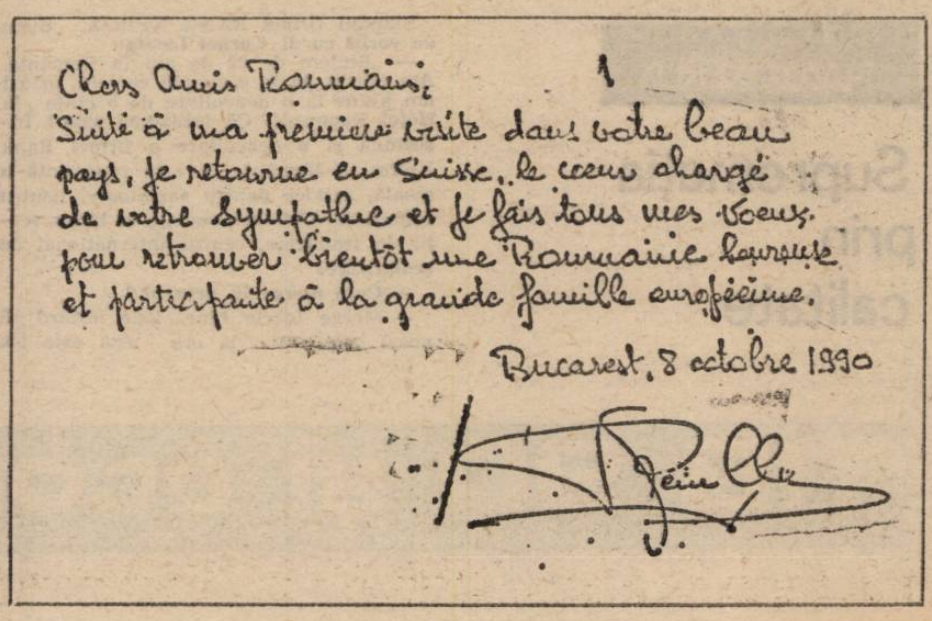

Chers Amis Roumains,

Suite à ma première visite dans votre beau pays, je retourne en Suisse, le coeur chargé de votre sympathie et je fais tous mes voeux pour retrouver bientôt une Roumanie heureuse et participante à la grande famille européenne.

Bucarest, 8 octobre 1990

Starea de veghe

MULT ÎNAINTE DE-A NE CUPRINDE TEAMA...

Un medic, un neuropsihiatru, un specialist cu o bună pregătire într-o serie de domenii şi discipline conexe (sau complementare) profesiunii sale dintîi, de la homeopatie, deci, la cercetarea şi interpretarea bio-influenţelor astrale, ne releva de curînd, cu cifre şi statistici, *atenţia crescîndă de care se bucură horoscoapele*, mai ales cele premeditat bine-voitor-comerciale. Fenomenul cel mai simptomatic i se părea a fi, însă, *modul total necritic de abordare şi receptare* de către cititorii diverselor hebdomadare a unor „preziceri", de sorginte astrală, în care superficialitatea interpretării şi gratuitatea ridicolă a recomandărilor s-ar fi cuvenit să le sară în ochi :

■ *„Sînteţi mai iubit decît vi se pare..."* ;
■ *„Apatia nu e favorabilă în muncă"* ;
■ *„Aveţi o putere de fascinaţie deosebită"* ;
■ *„Respectaţi secretele partenerului dv. de viaţă..."* ;
■ *„Păstraţi-vă echilibrul, totul va intra în normal"* ;
■ *„Nu faceţi abuzuri de nici un fel"* ;
■ *„Mîncaţi raţional, culcaţi-vă devreme, reduceţi din ţigări..."* ;
■ *„Veţi avea decepţii usturătoare cu unii prieteni..."*.
■ *„Arătaţi-vă mai tolerant faţă de colegii dv."* ;
■ *„Atenţie la echilibrul dintre starea fizică şi psihică"*.

Vă asigurăm că am preluat *textual* toate aceste „concluzii" astrale din spaţiul unui singur horoscop. La lectura susamintitelor „preziceri", nimeni n-a fost intrigat, nimeni nu a surîs... Totul (li) se potrivea de minune. De la colegi la iubire, de la reechilibrări la toleranţă... Includerea în suita recomandărilor circadiene a unor alte predicţii de felul : *„Stă în puterea dv. să ajutaţi un om nevoiaş"* ; *„Lăsaţi raţiunea să învingă !"* ; *„Nu treceţi prea uşor peste stările de boală incipiente !"* ; *„Evitaţi încurcăturile extra-conjugale"* şi, în sfîrşit, *„Sînt indicate noi iniţiative în activitatea pe care o întreprindeţi"* ş.a.m.d. s-ar fi bucurat de un egal succes. Nici ele, de altfel nu au fost inventate de noi, ci doar ordonate pe o scară de... „moralitate". Mînt horoscoapele, deci ? Departe de noi un asemenea gînd. Influenţele astrale sînt evidente, există... Regretăm, pur şi simplu, că horoscoapele de foarte larg consum nu includ, sistematic, toate cele „zece porunci"...

René Henaux (în stînga) alături de cîţiva din „pacienţii..." săi.

■

A încetat din viaţă, aflăm — ştirea ne parvine cu o întîrziere de cîteva luni — „marele mag" din Compiègne, renumitul René Henaux, cel care mai bine de o jumătate de veac ar fi întreprins, citindu-i necrologul, zeci şi zeci de vindecări miraculoase, printr-o aşa-numită tehnică *de „restabilire a armoniei", de structurare a unei încrederi totale între vindecător şi cei chemaţi să se vindece*. Serviciul de ordine, la recenta înmormîntare a lui René Henaux, a fost asigurat, mai aflăm, chiar de către cei vindecaţi pe parcursul îndelungatei sale cariere de... mag-atot-puternic. E drept, aceiaşi devotaţi i-au asigurat, ani la rînd, şi protecţia casei, în măsura în care miraculoasa înzestrare a magului, neconfirmîndu-se totdeauna, i-a creat lui Henaux inimiciţii tot atît de durabile. Să mai adăugăm că specialitatea lui Henaux ar fi fost arsurile grave, primele vindecări datînd din 1933, moment în care Henaux, aflat el însuşi la vîrsta critică a marilor iniţiaţi, ar fi fost confruntat cu o „flacără albă", învăluitoare, semn decisiv al viitoarei sale înzestrări întru a lupta cu efectele focului. Ani la rînd, Henaux, magul din Compiègnes a constituit o veritabilă atracţie pentru un număr uriaş de disperaţi din Franţa, mai întîi, dar şi din alte ţări, ulterior : Belgia, Germania, Spania etc. S-a vorbit şi atunci, se mai vorbeşte şi azi, despre un ciudat „biocimp" pe care-l emana acest vindecător, nereuşitele sale fiind puse de regulă în seama unui alt „biocimp", de sens contrar, al pacienţilor înşişi. Şi al ne-credinţei lor...

■

Ca să conchidem, magul n-a fost condamnat penal decît o singură dată, şi atunci cu suspendarea pedepsei, victima sa fiind un copil de aproape trei ani, despre care s-a scris că, internat oportun într-un spital adecvat, ar fi scăpat cu viaţă. În unicul interviu pe care l-a acordat pe parcursul carierei, Henaux a fost vehement şi categoric la adresa detractorilor săi : „Dacă pe mine mă numiţi şarlatan, atunci alţii, cu nu ştiu cîte diplome, poate, sînt super-şarlatani. *N-am vindecat niciodată pe nimeni. Numai Domnul are această putere... oamenii s-au vindecat prin ei înşişi şi prin credinţa lor în credinţa mea.* N-am acceptat bani de la cei care s-au vindecat. Cei care au interpretat sfaturile mele — şi încrederea în mine, în armonia viului — ca pe o interdicţie de a recurge la medicina tradiţională s-au înşelat". Şi dintr-o altă intervenţie publică : „Eu îi vindec pe oamenii bolnavi de disperare..."

■

Problema pe care o supunem atenţiei cititorului nu este cîtuşi de puţin cea a „magiei" (noţiune discutabilă), practicată sau nu de Henaux. Nici cea a unei eventuale departajări arbitrare între interpretările zodiacale care se rezumă la intuirea unor potenţialităţi, la desemnarea unor perioade aşa-zis favorabile sau nefavorabile unor activităţi şi persoane, şi predicţiile consumatoriste ale unor horoscoape trase în tiraje de sute de mii de exemplare. Discutabilă — dar deloc surprinzătoare prin consecinţe — este doar *nevoia omului modern de a-şi depăşi insatisfacţiile, spaimele, durerea şi, uneori, disperarea, prin acest apel la predicţie, la hazardata evaluare „psiho-astrală"* a unui alt viitor, mai ales a unui alt viitor imediat şi printr-un al *doilea apel spre acele forţe încă necunoscute ale biologicului* resuscitate prin bio-cîmpuri, auto-sugestionări individuale şi colective, printr-o scientizată, sau nu, psihoterapeutică, prin descîntec, credinţă, magie.

Kimera : transfigurată prin meditaţie

Nevoia de Henaux, declanşată încă în 1933, ca şi nevoia de Kaşpirovski în 1989, dincolo de orice diferenţe şi implicare în ştiinţă, îşi au aceeaşi sorginte în disperarea umană. Tămăduitorii, cei buni (cei ne-şarlatani) prin tehnicile lor naive sau savante nu relansează decît credinţa noastră şi dreptul funciar de a ne tămădui. Dar nu relansează cumva, întreabă medicina modernă, şi o anume forţă încă neînţeleasă sau prea puţin cercetată a viului ?

■

E suficient un titlu ca *„Insula Paradisului"* şi cititorul va devora revista care ne asigură, prin respectivul titlu, că o astfel de insulă ar exista undeva (vom scrie şi noi despre situarea ei geografică dacă vom fi solicitaţi). O însemnare despre un actor şi un regizor orb, Bruno Netter, un tînăr care şi-a pierdut vederea la 24 de ani —dar care va interpreta în curînd rolul lui Sade (tînăr) în „Concert infernal" de Enzo Corman — are marele merit de a ne elibera, la figurat mai ales, de fobia întunericului. Cazul cîntăreţei Kimera (Spania) care se abstrage zilnic activităţilor supra — solicitante ale profesiei printr-o îndîrjită stare de reculegere şi meditaţie, cîmp de fertile reevaluări interioare, de desprindere voită de gratuit, reprezintă tot o luptă — aceeaşi, într-un fel — cu teama, angoasele, diversele fobii. Un recent număr din *„Stern"* (septembrie 1990) se ocupă şi el, pe spaţiul a zeci de pagini tocmai despre aceste fobii *„als neue Zivilisations — Krankheit"*, deci ca o boală a civilizaţiei şi a epocii moderne, totul sub titlul incitant *„Wenn die Angst kommt"* (Cînd ne cuprinde teama..). Dar despre această teamă, pe larg, într-un număr viitor al revistei.

DOREL DORIAN

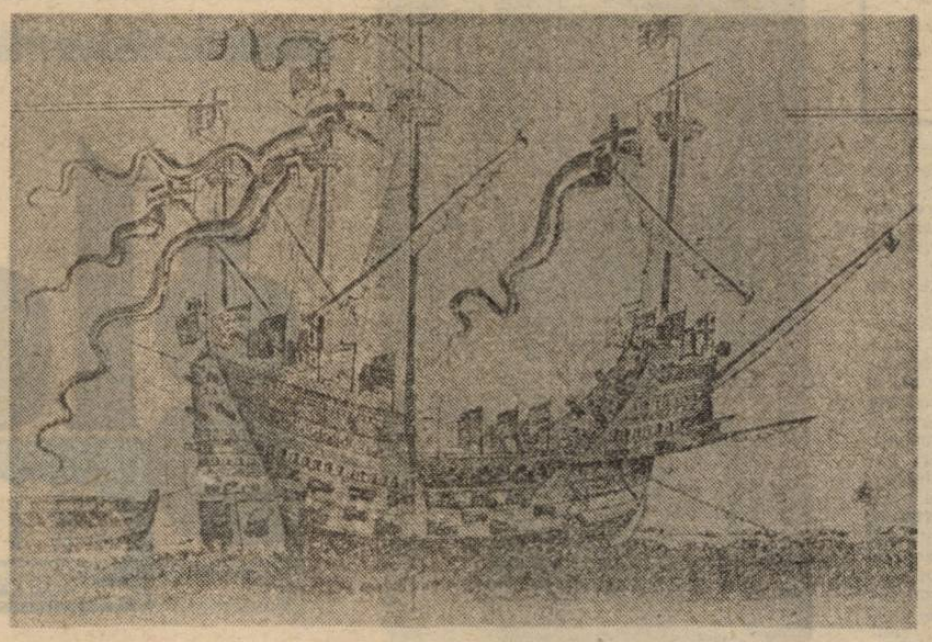

„CROAZIERA DIALOGULUI" PE RUTA VENEŢIA — OSAKA

Să existe dovezi extraordinare din vremuri apuse de mult timp, de pildă al itinerariilor terestre şi maritime pe care mătasea era transportată din Extremul Orient către Europa? De ce nu ? Ambarcaţiuni scufundate cu încărcăturile lor preţioase (obiecte de aur şi alte metale preţioase, precum şi suluri de mătase) pe ruta Osaka — Pusan — Canton — Bangkok — Brunei — Surabaya — Takuapa — Madras — Goa — Karachi — Mascat — Marea Roşie — Alexandria — Izmir — Atena — Veneţia aşteaptă să fie explorate. Cercetarea adîncurilor marine în apropierea ţărmurilor (corăbiile înaintau pe „Drumul mătăsii" de pe întinsul apelor mai ales de-a lungul ţărmurilor, pentru siguranţa navigaţiei) ne va oferi, susţin arheologii, noi informaţii preţioase despre formidabila perioadă istorică a schimburilor comerciale şi culturale în care mătasea a jucat un rol însemnat. Se apreciază că teledetecţia ar fi în măsură să contribuie la descoperirea corăbiilor care zac pe fundul mărilor din epoca înfloritorului comerţ cu mătase.

Cercetarea cea mai riguroasă a „Împărăţiei lui Neptun" se poate face cel mai bine cu ajutorul submersibilelor. Surse UNESCO relevă că se poate apela cu cea mai mare încredere chiar şi la serviciile vestitului oceanograf Jacques-Yves Cousteau, părintele ştiinţei arheologiei submarine, care utilizează, din 1954, scafandrul autonom, creaţia sa şi a inginerului Emile Gognau, ce datează din 1943.

Se are în vedere degajarea unei epave romane din adîncurile Mediteranei, în dreptul oraşului Marsilia, din secolul al II-lea î.e.n. Operaţiunea ar urma să fie încredinţată comandantului Cousteau şi echipei sale. S-a încheiat şi un acord de cooperare între UNESCO şi Fundaţia Cousteau. UNESCO şi-a manifestat decizia de a se asocia la seria de expediţii „Redescoperirea lumii" pusă pe rol de către Fundaţia Cousteau, precum şi la cercetările arheologice submarine pe care „Calypso" şi echipajul său le vor efectua în Pacificul de vest şi în Oceanul Indian, vaste arii geografice brăzdate de ambarcaţiuni ale ţărilor situate la bordura rutei maritime a mătăsii.

Amintindu-şi de misiunea de explorare a adîncurilor Mării Egee întreprinsă de Cousteau şi echipajul său în anii 1975—1976, Jacques Constants, secretar general al Fundaţiei Cousteau, sublinia că „nenumărate tezaure necunoscute şi foarte multe informaţii ştiinţifice pe care le ascunde fac din oceanul planetar muzeul cel mai fabulos al lumii". Împreună cu arheologii greci, cu care a colaborat foarte bine, Cousteau şi echipa sa a reuşit să descopere pe pardoseala de nisip a Mării Egee mii de amfore, dintre care multe au fost aduse la suprafaţă. Unele dintre aceste vestigii datează din perioada minoică.

datează din perioada minoică. În muzeul din Heraklion (Insula Creta) pot fi admirate asemenea vestigii, creaţii de mare valoare ale oamenilor din vremuri îndepărtate.

În cadrul operaţiunii „UNESCO — Fundaţia Cousteau", noua Calypso se va întîlni cu „nava păcii" J Fulk Al Salamah. Pusă la dispoziţia UNESCO de Sultanul Omanului, această navă modernă, în lungime de 136 m, va lua parte la „Croaziera dialogului", care se va desfăşura pe ruta Veneţia — Osaka, între octombrie 1990 şi martie 1991. Locul întîlnirii simbolice, al celor două nave pe traseul rutei maritime a mătăsii va fi stabilit în funcţie de programul de cercetări al lui Calypso.

Chiar şi comandantul Cousteau este conştient de bogăţiile şi informaţiile preţioase pe care ruta maritimă a mătăsii le deţine şi le poate restitui umanităţii. El avertizează (a cîta oară, o face) asupra pericolului infestării mediului acvatic datorită nesăbuinţei oamenilor, patrimoniul marin fiind ameninţat a fi distrus de containerele umplute cu deşeuri nucleare mortale şi alte substanţe toxice.

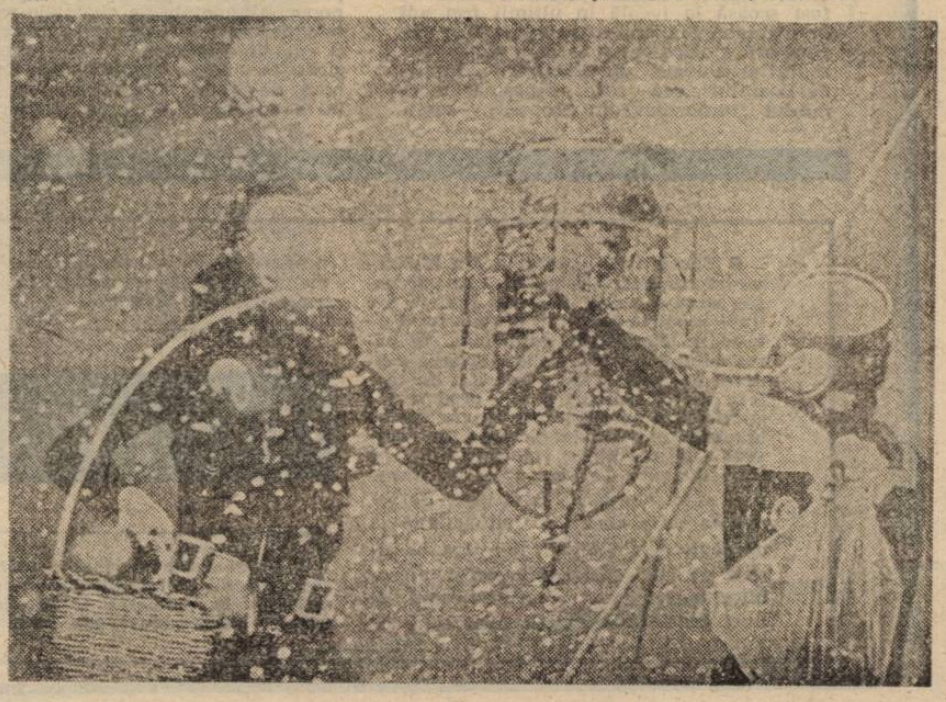

• GLOB MAGAZIN • GLOB MAGAZIN • GLOB MAGAZIN • GLOB MAGAZIN • GLOB MAGAZIN • GLOB MAGAZIN •

O FABULOASĂ DESCOPERIRE ARHEOLOGICĂ

■ Sinpan (Peru), un tezaur fabulos, mai vechi decît civilizația incașă ■ Ulluchu (zeul crab) este de peste 2000 de ani păzitorul tezaurului ■ Civilizația Moche, cea mai veche descoperită pe continentul sud-american ■ Piramide înalte de 40 metri, palate suprapuse ale regilor decedați ■ Cu 2000 de ani în urmă, electroliza era folosită la prelucrarea metalelor ■ Credința fundamentală a poporului Moche : esența persoanei o reprezintă părul.

În nordul Republicii Peru, în valea Lambayeque, se află niște enorme tumuli de pămînt, așezați pe cîmpie ca niște castele de nisip construite de copii. Sînt vestigiile civilizației Moche, care au o vechime de circa 2 000 de ani și, cu mult înaintea civilizației incașe, ajunsese la un mare grad de dezvoltare. Deși nu au reușit să inventeze vreun alfabet în cele circa șase secole în care civilizația lor a ajuns la un apogeu artistic negalat pe continent, poporul Moche lasă o mostenire în imagini a vieții lor, a culturii și moravurilor lor, prin intermediul unei mari varietăți de obiecte de artă : de ceramică — vase, obiecte și statuete, majoritatea pictate — bijuterii și obiecte din metale prețioase sau sidef splendid cizelate, minunate țesături în culori neobișnuite. Într-un cuvînt o civilizație ale cărei vestigii dovedesc o desăvîrșită și rafinată ținută artistică a fost scoasă la iveală în ultimii trei ani în regiunea Sinpan, cu prilejul cercetărilor arheologice efectuate sub egida Muzeului arheologic din Bruning. „Piramida Soarelui", cea care adăpostea mormîntul „seniorului din Sinpan", stăpînător al secretului dispariției celei mai puțin cunoscute civilizații de pe continentul sud-american.

Sinpan este o regiune a piramidelor. Li se spune Huacas, adică piramidele sfinte. În vremea noastră ele arată ca niște coline despărțite de văi adînci coline cu unghiurile puternic erodate. Cu două mii de ani în urmă însă, ele se ridicau mîndre pînă la 40 de metri înălțime (circa 15 etaje !). Piramidele adăposteau apartamente, coridoare și multe camere cu destinații necunoscute, iar o rampă largă ducea la cea mai înaltă terasă. Terasă de unde se presupune că, „seniorul" moche dirija activitatea diverselor grupuri sociale, redistribuia bogățiile, se arăta poporului în zilele de sărbătoare. Răspîndite în jurul piramidelor, satele cu case mici se întindeau pînă la poalele Anzilor, așa cum în Evul Mediu viața se desfășura în jurul castelelor fortificate. Arheologii estimează populația vremii cam la 10 000 de locuitori. Pentru construcția piramidelor fiecare locuitor era obligat să facă cîteva sute de cărămizi din cele circa 140 de milioane de cărămizi din pămînt care au fost necesare la ridicarea edificiului. S-a calculat că „Piramida Soarelui", la a cărei decopertare se lucrează acum, cîntărea cam patru milioane de tone.

Ajunși pe aceste meleaguri, conchistadorii spanioli, convinși că vor găsi mari cantități de aur, au deturnat cursul unui riu pentru a distruge construcțiile. Alunecarea de teren provocată artificial a distrus jumătate din clădiri, scoțînd la iveală o complexă structură internă, dar, din fericire, mormintele nu au fost descoperite atunci. Or, tocmai mormintele conțineau aurul după care tînjeau conchistadorii. Seniorul din Sinpan a dus astfel cu el în mormînt secretul dispariției civilizației Moche, împreună cu toată averea sa — bogate coliere confecționate din aur masiv, o minunată mască mortuară, platoșa de zale, (tot din aur masiv), amulete, brelocuri, podoabe din aur, argint, platină, diverse bijuterii placate cu aur. Asta ca să pomenim numai metalele prețioase. Pentru că în mormînt s-au mai descoperit vase de ceramică cu diferite ofrande, printre care cochilii prețioase și pene vii colorate, statuete de ceramică, tapiserii și stofe fine, obiecte sculptate în fildeș, os și lemn. Toate aceste obiecte prețioase care îi aparțineau trebuiau să-l însoțească pe „seniorul din Sinpan", mort cu 2 000 de ani în urmă, în marea sa călătorie către necunoscut.

L.R.

(Va urma)

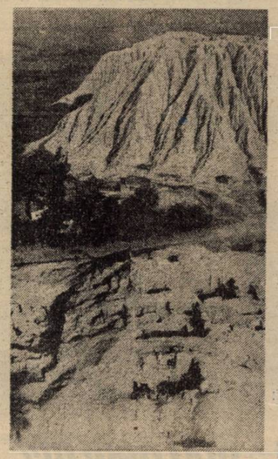

Prima naștere subacvatică în Franța

Un scafandru din Marsilia, Jacques Mayol, a adus vestea privind nașterea subacvatică a unui copil. Nou născut a venit pe lume în localitatea Agde, dar nu pe țărm, ci în largul mării, la o adîncime de un metru și jumătate !

Este prima naștere de acest gen din Franța, dar asemenea evenimente s-au mai înregistrat în Australia, Noua Zeelandă și U.R.S.S.

La naștere, mama a fost asistată de un medic, o profesoară de gimnastică și cîteva asistente medicale.

Ecran fonoabsorbant pe autostrăzi

Pe una din autostrăzile din apropierea orașului München (Germania) a fost construit un perete izolator de zgomot din plexiglas. În timpul scurs de la începutul exploatării sale se pare că păsările în zbor nu au observat obstacolul transparent, lovindu-se de el. În acest fel au pierit 760 de păsări. Ecologiștii cer ca ecranul fonoabsorbant din plexiglas să fie făcut vizibil fie prin aplicarea pe suprafața a unor benzi colorate în roșu, fie mătuindu-l prin prelucrarea sa cu jeturi de nisip.

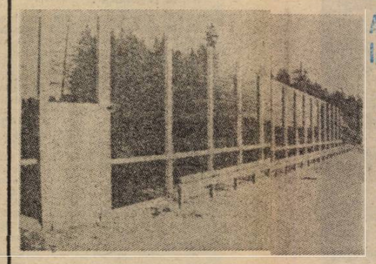

Canistră deosebită

Canistra din imagine, cu dimensiunea de 40 × 26 × 5 centimetri, confecționată din material plastic, în ciuda micimii ei, în ea se pot încărca zece litri de apă, benzină etc., datorită faptului că este construită din caneluri concentrice. Introducerea și scoaterea lichidului se face prin intermediul unui robinet, ce se închide ermetic. Ocupînd un loc mic și fiind foarte ușoară ea poate fi utilizată cu succes în diverse domenii, pentru transportul a numeroase sorturi de lichide.

Aurul sudului la cercul polar

În localitatea Arhanghelsk din nordul U.R.S.S. s-a descoperit o comoară conținînd 2 000 de monede datînd din sec. X și XI. Ceea ce a provocat o mare surprindere în rîndul specialiștilor a fost faptul că în majoritate ele provin din țările orientale. Aceasta demonstrează că destășurarea comerțului cu nordul îndepărtat era statornicită încă din Evul mediu timpuriu, apreciază specialiștii

„JOB-KILLERS" DIN A DOUA... GENERAȚIE

Peste 27 000 de roboți industriali se află „în serviciu" în Germania. Cea mai mare parte a acestor mecanisme „inteligente", ajutoare prețioase ale omului, sînt folosite în industria automobilului. Creșterea numărului roboților a fost în 1989 de 20 la sută față de anul precedent. Se pare că acest nivel se va menține și chiar va putea fi depășit. Roboții își îndeplinesc sarcinile ce le revin la locul de muncă : sudarea caroseriilor, „îmbăierea" în diferite soluții și finisarea modulelor folosite în industria electronică, găurirea cilindrilor în bloc-motoare, asigurarea montajului vehiculului într-un ritm regulat, înlocuirea oamenilor în munciile grele din topitorii și atelierele de vopsitorie, unde se degajă o mare căldură și vapori periculoși pentru sănătate.

Robotul autonom mobil pus la punct la Institutul de tehnică al ordinatoarelor industriale și de robotică al Universității din Karlsruhe este din a doua generație, fiind în stare să asambleze piese destul de complicate. Acest robot, prezentat în fotografie, furnizată de Inter Nationes

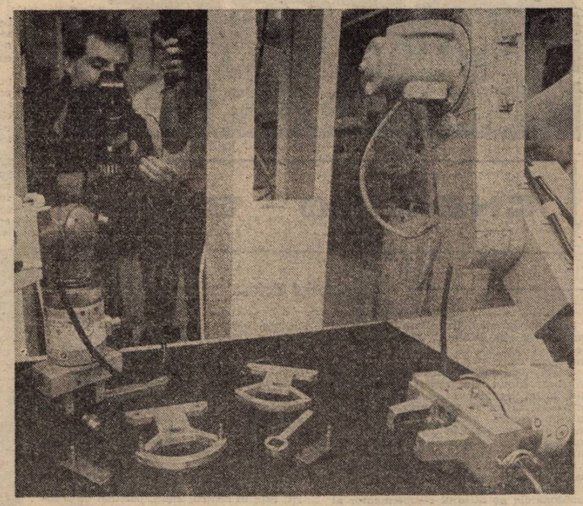

din Bonn, este achiziționat pentru că nu solicită concedii cu plată, creșteri de salarii și nici nu se îmbolnăvește. Cu toate că roboții sînt preferați de către patroni, șomajul ce se înregistrează în Germania nu se datorează „angajării" lor. Între anii 1980—1989, numărul roboților folosiți în uzine s-a dublat în Germania, fiind superior cifrei de 18 000. În aceeași perioadă, numărul locurilor de muncă a sporit de la 110 000 la 730 000. Roboții sînt greșit denumiți „Job-killers". Pentru a fi performanți în timpul lucrului, roboții trebuie îngrijiți cu prîcepere. Și cine are grijă de această sarcină ? Oamenii. Calificarea lor trebuie să fie la nivel super. Dereglarea unui singur robot poate opri banda sau oricare proces de execuție, cu pagube financiare importante.

glob magazin

De ce animalele mari trăiesc mai mult decît cele mici

Studiile efectuate au demonstrat faptul că gabaritul mamiferelor constituie de regulă și un indicator suficient de precis al duratei sale de viață. Astfel, minusculul soarece de cîmp trăiește un an sau doi, în timp ce elefantul atinge 60 de ani. Cu toate că longevitatea lor este diferită, majoritatea mamiferelor efectuează aproximativ același număr de mișcări respiratorii. Nu același lucru se poate spune și despre contracțiile mușchiului inimii. Datorită acestui fapt zece secunde de viață ale unui mamifer urias pot fi echivalente din punct de vedere fiziologic cu o secundă de viață a unui mamifer minuscul. Viața unui mamifer de dimensiuni reduse este plină de evenimente, deoarece el execută acțiuni mai numeroase în decursul a 24 de ore. În același timp viteza cu care se desfășoară evenimentele în viața mamiferelor este dinainte programată biologic, ținîndu-se seama de durata perioadei de „funcționare" și de dimensiunile corpului.

Trebuie totuși arătat faptul că această legătură reciprocă între dimensiunile corpului și durata de viață nu este valabilă și la om, care trăiește aproape de patru ori mai mult decît ar rezulta din evaluarea făcută pe baza dimensiunilor corpului său. Această situație se poate explica prin existența la om a unui creier mai dezvoltat, care controlează toate procesele care se desfășoară în organismul omului.

LOCUINȚE SUBTERANE

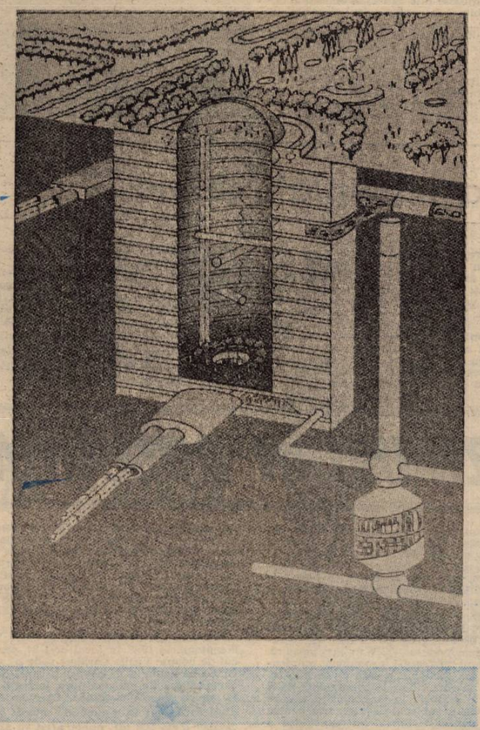

Cum se poate mări spațiul vital într-o țară deja suprapopulată ? Este o întrebare pe care oamenii de știință din Japonia și-o pun necontenit, mai ales că pentru anul 2000 se preconizează că peste 70% din populație (în prezent țara are peste 130 milioane de locuitori) va fi concentrată în marile metropole. Dar acestea sînt deja supraîncărcate, în ciuda sutelor de zgîrie-nori. Toate suprafețele de teren au fost folosite, ocupate. Nu mai surprinde pe nimeni că terenurile de tenis sau de golf (pentru a ne referi doar la cîteva exemple) sînt amplasate deasupra clădirilor.

De aceea, guvernul a lansat un ambițios program, denumit „Geofrontier Project" în scopul de a studia modalitățile de amplasare a construcțiilor de locuit sub... pămînt. Planul se extinde pe 7 ani, iar sumele alocate acestuia se ridică la 850 milioane franci. Primul proiect este o imensă construcție care prevede locuințe, dar și stații de epurare, rezervoare de apă și centrale electrice. O cupolă de 30 metri înălțime, situată la nivelul solului, se prelungește în adîncul pămîntului cu un imens cilindru cu 50 metri în diametru. În interiorul acestuia este săpat un „puț" care permite luminii să pătrundă și chiar să lumineze ferestrele situate mai aproape de suprafață.

Pînă în prezent au fost concepute și alte planuri de construcții destinate serviciilor, magazinelor, însoțite de asemenea de o stație de epurare și de o centrală electrică. Este totodată prevăzută pentru începutul secolului viitor construirea unei rețele subterane de trenuri cu suspensie magnetică, pentru a face legătura între toate orășelele subterane ce vor fi „înălțate".

Deloc paradoxal, viața în subsol constituie o bună protecție împotriva cutremurelor de pămînt. La 30 metri profunzime, undele seismice sînt mai puțin violente decît la suprafață. De aceea, ministerul însărcinat cu punerea în operă a construcției este scutit de conceperea unor tehnologii speciale destinate, în general, diminuării riscurilor seismice deosebit de importante în Japonia. În spațiile subterane, există totuși un alt pericol uriaș : focul. Așa că orașele subterane vor trebui echipate cu sisteme complexe de securitate, dotate cu rezerve de oxigen și surse de energie.

● **Specialiștii ucrainieni din Makeeva intenționează să producă pe parcursul acestui an 60 tone de tablete ale unui produs cu calități de-a dreptul uluitoare. Preparatul contribuie, în urma administrării sale, la ridicarea gradului de conservare a recoltei de cartofi, varză, struguri și alte produse legumicole și pomicole. Un singur exemplu este extrem de elocvent în acest sens : în condițiile transportului pe mari distanțe, cu mijloacele de transport auto, pierderile la struguri se reduc de patru-cinci ori. Cum acționează miraculoasele tablete ? Ele degajă bioxid de sulf, distrugînd astfel microbii și bacteriile — agenții patogeni ai unei boli. Conservarea unei tone de produse agricole necesită folosirea a numai 1,5 kg din preparatul realizat de specialiștii din Makeeva.**

TELEX • TELEX

● **Un seminar regional asupra energiei, științei și tehnologiei nucleare a avut loc la Canberra (Australia) la sfîrșitul lunii august, sub egida Agenției Internaționale pentru Energia Atomică (AIEA). Experții veniți din lumea întreagă și cei autohtoni au prezentat comunicări despre problemele energetice care se pun în prezent la scară regională și mondială. Tema expozeului lui Hans Poliy, directorul general al AIEA, s-a intitulat „Energia și mediul înconjurător". Această problemă presantă a făcut anterior obiectul dezbaterilor unui grup de lucru alcătuit din cinci membri numiți de Hans Blix, și din specialiști australieni. Au fost și alte subiecte abordate în cadrul seminarului : experiența Australiei în materie de extracție a uraniului; gestiunea deșeurilor radioactive : utilizarea pașnică a tehnologiei nucleare și neproliferarea.**

Biblioteca „Magazin" de proză scurtă

POVESTIRE ◎ POVESTIRE

CHEWING — GUM

— episodul doi —

Instantaneu mă transform în radiații mnezice și mă transport cu tot ce am pe mine(în afară de colier) în teritoriul memoriei ei.

Odată, cînd încă o mai iubeam, i-am inventat cîteva întîmplări despre noi doi, acum trebuie să dau de ele, este imposibil să nu se fi imprimat undeva într-un ungher ascuns... sfarm porțile închise cu șapte lacăte (chiar șapte erau, mari cît un an !) și pătrund în universul memoriei.

Caut ! caut !... un adevărat labirint de impresii și amintiri... dar mnezic-ul e foarte bine programat și-mi indică coordonatele pe afișajul complementar al cronometrului, scutindu-mă de pierderea inutilă a timpului ; conectez la rolgir și clipesc iute...

ZAC întins pe iarbă și mă dezmeticesc deodată înconjurat de flori, mă ridic încet, mirat de forța încă vie a trupului (m-am împiedicat prosteste la materializare) dar mai ales de ceea ce mă înconjoară : castele (în Spania ! ?) medievale, aleg unul și alerg, la semn poarta scrîșnește deschizîndu-mi piața, iau calea palatului și sar pe trepte împleticindu-mă, dar nu renunț ! ușile se deschid la tot atîtea semne... Iat-o !... odihnește în jilț, mă plec în genunchi și cu privirea umilă și vicleană o înconjor, zîmbește abia simțit și așteaptă...

— Mărită prințesă, mă închin ție și...

— I am Blue Love !...

Ochii îi strălucesc de plăcere, mă trag brusc în picioare, dar ele mă trădează, simt frica și teama invadîndu-mă, s-a ridicat ușor tot privindu-mă și se apropie, rochia foșnește amenințător, sîngele îmi îngheață în vine, oh, Doamne !... în mînă lucește stiletul cu care va lovi, din spatele ei apare un bătrîn necunoscut, ăsta n-are ce căuta în povestea mea !...

— Iubitule, iată ! acesta este un hoț, te rog pedepsește-l !...

Mă pierd, mă prăbușesc, iubitul scoate spada și lovește, cu un ultim efort reușesc să feresc și să pricep, e cel cu care mă înșela, ah, scîrba !.... iată ce gîndea despre mine ! clipesc spasmodic din ochi, plin de ciuda ratării...

CU frică deschid ochii (nu credeam că am scăpat !) și în nări simt mirosul junglei, țîșnesc în picioare dar lianele mă trag la pămînt, ah, drăcie !... reușesc să mă descurc și merg înainte ferindu-mă din calea lor, cărarea cotește brusc, luînd-o spre riu, aud prăbușirea apei în cataracte, simțurile și amintirile mele caută locul bine știut al tribului HYNEK, bărbații sînt la vînătoare și voi răpi în sfîrșit prizoniera albă...

Ies la loc deschis, colibele se înșiră una lîngă alta în semicercuri concentrice, hotărît, este în centru, alerg, pătrund cu o lovitură de picior făcînd rogojina de ierburi să zboare alături ; e întinsă la pămînt, înalță capul și mă cuprinde de mînă, zîmbește cu toată ființa iradiind, ce ?... Îmi prinde cealaltă încheietură a mîinii ce căuta mina și-mi șoptește :

— I am Blue Love !...

Oh... nu... nu... nuuuuu !... nu trebuia să rostească asta, mă ridic brusc în picioare dar se declanșează plasa pentru tigri și mă trezesc suspendat la un metru jumătate de covorul de frunze, inima-mi bate nebunește, se aud bărbații întorcîndu-se, șeful intră în colibă, ticăloasa! îi zîmbește și-i sare de gît, nici eu nu am concepții de discriminare rasială, dar se depășește orice limită, chiar cu un negru ?... nu mă așteaptă decît rugul canibalilor ăștia, deja-l văd pregătindu-se, cum mai rîde de mine nenorocita !... clipesc scîrbit de priveliște, cu dor aprig de răzbunare...

În spate simt betonul șoselei arzîndu-mă, urechile prind accelerația unui motor, mă rostogolesc iute în canal, bolidul zboară zdrobindu-mi cronometrul desprins de la mînă... idiot ! urlu în urma lui...

Mă ridic și pornesc încet prin bitumul fierbinte ce duce la mama dracului, dar eu unde ???... întîlnesc un soldat cam distrat ce îmi oferă țigări de captură și gin, mulțumesc ambiguu nefiind prea înțeles, era beat-mort... Gîndul că nu știu de cît timp sînt aici mă face să o iau la goană îngrozit, dacă ea se trezește și scoate colierul de pe cap, m-am ars ! nu mă mai pot întoarce niciodată... NICIODATĂ !...

Trebuie să dau de benzinărie (numai benzinărie, nu-i) harta arătase clar, ce idee și la verzii ăștia să instaleze acolo cea mai mare stație radar din zonă, las' că vedem noi de-o veți mai avea !...

Un jeep rapid oprește și sar în spate printre trei și cu șoferul, un locotenent, patru verzi... băieții sînt foarte vorbăreți, rîd zgomotos de bancurile lor, încerc și eu cîteva, dar observ tăcerea suspectă a locotenentului și sper că nu m-am trădat... zăresc obiectivul și tac.

Jeep-ul frînează brusc în fața pompei, fata se grăbește pe ușă, benzina gîfîie în rezervor, fur o mină magnetică de sub banchetă și sar din jeep... merg în spate cu ea ascunsă, o amorsez fixînd-o la baza celui mai mare rezervor ce camuflează aparatura radar, zîmbesc ironic, mă întorc... dar fata zîmbește și mai și !...

— I am Blue Love !...

Pistolul lucește în mîna ei, șîngele îmi zvîcnește în tîmple, veselii băieți mă înconjoară cu armele ațintite, arunc amărît țigara, să mă ia dracu ! asta trebuia s-o fac mai demult, plonjez către cel din dreapta culcîndu-l la pămînt, îi smulg arma și trag nebunește încolo și-ncoace, gloanțele lor îmi înfundă urechile cu țiuit strident, pînă la jeep sînt mii de metri acum... explozia minei ne spulberă în părticele... Mă ridic scuturîndu-mă de praf și controlînd aparatele, cum naiba de-am scăpat ?.... Țeava unui pistol binecunoscut mi se propti în coaste, mă întorc brusc încercînd să lovesc, dar ea fu mai iute, îmi blocă brațul și mă repezi la pămînt, înjur nebunește și izbucnesc în picioare, glonțul zvîcnește pe lîngă mine, mă opresc... nu mai am nici-o șansă...

MUGUREL TOFAN ADRIAN

(Va urma)

S-a întîmplat... mîine

OZN-URI ÎN ROMÂNIA

Au trecut deja cîteva decenii de cînd presa noastră se referă la „farfurii zburătoare". Dar astăzi, în final de veac, nu știm cu mult mai multe despre fenomenul OZN decît în vara anului 1947, de pildă, cînd presa românească relua cu lux de amănunte știri apărute în lumea largă. Dacă au urmat ani de obscurantism aproape medieval, circa două decenii mai tîrziu, începea să se vorbească din nou despre lucruri ciudate ce continuau să se petreacă pe teritoriul sau deasupra țării noastre. Astfel, anul 1968 a fost acela în care presa românească avea să readucă la cunoștința publicului larg, prin numeroase articole pertinente, un foarte vast și bogat material documentar referitor la fenomenologia OZN. Se mai scrisese și anterior la noi despre OZN-uri, dar niciodată atît de mult și atît de bine. Nume de prestigiu ca Ion Hobana sau Florin Gheorghiță constituiau girul incontestabil al seriozității cu care era tratat subiectul. A urmat acel 1971 cu dezastruoasa sa „revoluție culturală", ce era menită, și în domeniile „științelor de frontieră", să stranguleze, metodic și treptat, orice inițiativă. Și totuși, în anii imediat următori, principalele orașe din România au cunoscut o adevărată explozie de informare în domeniile parapsihologiei, exobiologiei sau paleoastronauticii, prin apariția a numeroase Cercuri științifice. Acestea aveau menirea de a populariza informații pentru un public întotdeauna avid de noutăți. La București, Ploiești, Sibiu, Brașov, Iași, Cluj sau Timișoara, viața unor astfel de organisme avea să fie totuși de scurtă durată. După nici un deceniu, ele se vor autodesființa din diferite motive ce nu pot fi greu de bănuit.

Era așadar momentul unei altfel de inițiative, care să preia într-o cît mai mare măsură cercetarea fenomenului OZN în România. Astfel, în vara anului 1987, la Vălenii de Munte din județul Prahova se înființează Grupul RUFOR (Romanian UFO Researchers), ce „reprezintă grupul de cercetători, legați prin pasiunea și munca absolut dezinteresată asupra unor cercetări interdisciplinare, cantonați — strict — între hotarele științei, ce vor să contribuie la soluționarea enigmei OZN" (după cum se stipula în statutul inițial de funcționare al acestui organism). În anii ce au urmat, Grupul RUFOR avea să scoată o revistă cu același titlu. Cu un tiraj foarte restrîns, această revistă de „samisdat" românesc, era oarecum „tolerată" de anumite autorități, care știau desigur de existența ei, dar nu interveneau atîta timp cît nu se urmărea un scop politic. „RUFOR" nu și-a încetat apariția nici în prezent, în jurul său adunîndu-se, de-a lungul anilor, o serie de personalități ale vieții noastre culturale și științifice.

Așadar, contrar unor afirmații făcute anterior, în România a existat și există acest RUFOR, grup particular de cercetare a fenomenului OZN în țara noastră. În serialul pe care-l propunem publicului larg din România, o dată cu acest prim episod, ne vom referi la evenimente OZN petrecute exclusiv în țara noastră și care au constituit subiecte de cercetare pentru Grupul RUFOR. Sursa documentară a celor ce urmează se află în dosarele de investigații ale Grupului, în revista „RUFOR", ca și într-un volum intitulat „S-a întîmplat mîine. OZN în România" deja la o editură din țară.

De ce „S-a întîmplat mîine" ? Pentru că evenimentele pe care le vom parcurge împreună, deși s-au petrecut aievea,, nu pot fi înțelese încă. Ar fi trebuit să se petreacă, toate, mai tîrziu, cînd ființa inteligentă numită OM ar fi fost capabilă să le deslușească tîlcurile. Numai într-un „mîine" imprevizibil se vor putea înțelege evenimentele întîmplate deja.

Satul Valea Plopului aparține de comuna Poșești și se află în partea de nord-est a județului Prahova. Este atît de neînsemnat, încît pe cele mai multe hărți el nici măcar nu este menționat. Aflat în plină zonă a Subcarpaților de Curbură, este așezat pe una din culmile nordice ale dealului Tăbăcioi din Depresiunea Chiojdurilor.

Într-una din nopțile cuprinse între 2 și 6 septembrie 1972, în jurul orei 24, paznicul de noapte Vasile Cărăbuș vede o „stea cu coadă" cum o numește el, care, după ce planează lin pe deasupra întregii văi (e vorba de Depresiunea Chiojdurilor), aterizează lent în punctul numit „La Odaia" (cota 520 m), punct aflat în afara zonei locuite a satului. În acel moment, paznicul se afla la circa 2 km de locul presupusei aterizări, într-un punct „strategic", pe dealul numit Tăbăcioi și după cum ar putea fi lesne de înțeles, el s-a temut să se deplaseze în acel loc. Vasile Cărăbuș a dat acestei întîmplări interpretarea cea mai firească din punctul său de vedere : conform tradiției populare, era vorba de un anume zmeu ce vine din cînd în cînd să fure cîte o fată frumoasă din sat. (Din păcate, în timpul cercetărilor efectuate mai tîrziu, nu s-a insistat asupra acestui aspect : din ce străfunduri reale sau imaginare își trage rădăcina acest fantastic mit popular ? A mai văzut Vasile Cărăbuș și în alte ocazii „zmei" sau „stele cu coadă" venind după fetele din sat ? A auzit el de la alții care, la rîndul lor, au fost martorii unor astfel de evenimente ? Ori cunoștea această poveste de la părinții sau bunicii lui ? Cert este că legenda există și s-a perpetuat în zonă, probabil de-a lungul cîne știe cîtor generații).

Cam la două zile după observație, în zona respectivă sătenii descoperă un fel de groapă, care la început îi sperie, apoi le întărită curiozitatea. În scurt timp, locul cu pricina devine un punct de pelerinaj al curioșilor de tot soiul, care nu se sfiesc să dea insolitului eveniment interpretări dintre cele mai diverse și mai nătrușnice : „a aterizat o rachetă", „a căzut un meteorit" sau „a căzut o bombă în tarlaua de porumb". Astfel, locul presupusei aterizări OZN este călcat în picioarele sutelor de persoane, între care se aflau și elevii aduși pentru așa-zisa „practică agricolă de toamnă". Urmează teribile și interminabile ploi de toamnă. Toți acești factori, precum și distanța mare de timp — aproape trei luni — din momentul primei observații pînă în ziua cînd încep primele cercetări, au îngreuiat desigur munca depusă de cei ce s-au ocupat de acest caz.

Prof. CĂLIN TURCU

(Va urma)

MAEȘTRII ȘI MASTERS-UL

Maeștri tenisului de cîmp din țara noastră s-au reunit săptămîna trecută pe arena Progresul pentru a-și demonstra calitățile, dar, din păcate, nu au fost prea multe de văzut, indiscutabil tenisul nostru de cîmp este într-un con de umbră, înțeleg, se fac eforturi pentru a ieși din acesta. Spectatori foarte puțini, cauza trebuie să fie aceeași. Cînd vom ajunge și noi, iarăși, la tribunele pline ? Cînd se vor naște viitorii Ion Țiriac și Ilie Năstase? Cît de lungă va fi această așteptare ? Sînt întrebări care îmi veneau în minte urmărind întîlnirea dintre Vantă și Segărceanu. A cîștigat primul, dar nu uit că Segărceanu a fost o promisiune. O promisiune certă se anunță acum a fi Andrei Pavel, este tînăr, este singurul jucător care a cîștigat două din cele patru turnee-satelit, acum situația e alta, poate într-un viitor nu prea îndepărtat, să nu uităm că în tenis valoarea nu vine o dată cu trecerea anilor, el va confirma. ● Nici maeștrii tenisului nostru de masă nu au excelat la recentele campionate internaționale ale României, înregistrîndu-se doar o singură victorie românească, în proba de dublu fete, Otilia Bădescu—Maria Bogoslov. Olanda a fost revelația acestor campionate, olandezii cîștigînd probele de simplu femei, simplu bărbați și echipe femei. În general, un frumos spectacol, e drept cu spectatori și aici puțini, dar frumusețea contează pînă la urmă. A spectacolului sportiv, evident. Și pentru că am scris „frumusețea contează" vreau să amintesc cel mai frumos moment de fair-play, rar întîlnit pe terenurile sportive care, uneori, din păcate, se transformă în adevărate terenuri de luptă și cîștig cu orice preț. Ei bine, și belgianul J.M. Saive dorea să cîștige finala pe care o disputa cu olandezul Paul Haldan. La un moment dat conducea cu 2—1 la seturi și 17—15 într-un set care părea să fie cel final. O lovitură puternică a lui Haldan iese în out. Arbitrul marchează punctul, scorul devine 18—15 pentru Saive. Cine a jucat tenis de masă știe că acesta, nu întotdeauna, e adevărat, dar de multe ori, este un scor care te propulsează în cîștigător, prin avantajul psihologic pe care ți-l oferă într-un final de set. Dar, asemenea unui mare sportiv care se conduce după dictonul „cel mai bun cîștigă", cu un frumos gest, tînărul jucător belgian anunță arbitrul că lovitura a fost „ tuș" și punctul este valabil pentru olandez. Ei ce ziceți? Scorul se modifică, în loc de 18—15, 17—16. Ce a urmat bănuiți, nu ? Haldan a cîștigat setul și chiar și pe cel decisiv, cîștigînd finala cu 3—2. Și asta datorită unui splendid gest de fair-play al adversarului.

RĂZBUNAREA VEDETELOR

Trebuia să se întîmple și acest lucru : ne-am bazat pe vedete, de fapt pe niște „mercenari" pe care nu-i mai interesează nimic legat de fotbalul românesc, pe aura lor de vedete, pe parfumul lor de profesioniști și această gafă ne-a costat. O înfrîngere usturătoare la București din partea Bulgariei, care a înscris de 3 ori fără ca vreunul din „milionarii" noștri veniți cu avionul din Europa să reușească să înscrie măcar golul de onoare. Și în finalul acestor rînduri permiteți-mi să am o părere : cu echipa tînără a Universității Craiova, cu cîțiva tineri de la Steaua și de la Dinamo poate și un jucător-doi de la Politehnica Timișoara, echipa României, o astfel de echipă a României, sînt convins că ar fi cîștigat. Iar dacă acestor jucători tineri, care joacă în campionatul intern, ambițioși și tenace li s-ar fi oferit măcar o treime din prima de joc oferită „vedetelor", eu cred că scorul partidei de miercuri s-ar fi prezentat exact pe dos. Dar, oricum, e o idee pentru altă-dată.

GEORGE CUȘNARENCU

SPORT UNIVERS

UN CAZ IEȘIT DIN COMUN

Dennis Oehler cu 2 luni înainte de accident. Atunci juca fotbal.

Omul despre care vă voi povesti în continuare se numește **Dennis Oehler** și s-a născut la Long Island în SUA în anul 1960. Un om obișnuit, îi plăcea fotbalul, îl juca, îi plăcea să privească partidele de hockey, îi plăcea muzica și mișcarea în aer liber. Era logodit, se pregătea să intre în viață. Și apoi, fulgerător, TRAGEDIA. Cum o vede el : „Era într-o vineri, 9 august 1984. Un prieten m-a luat cu mașina la un meci de hockey. Ploua. La un moment dat mașina s-a oprit. Prietenul meu a ieșit să vadă ce are de nu mai merge. Eu am rămas în mașină și m-am trezit... la spital. Doctorul mi-a spus că piciorul meu drept este într-o stare foarte gravă, este grav rănit și că trebuie să mi-l amputeze. Eu le-am zis să facă ce vor, dar eu vreau să joc fotbal. N-am mai jucat însă niciodată fotbal. Am rămas 4 săptămîni în spital. Eram logodit, dar chestia asta n-a mai ținut decît 2 luni. Eu aveam 24 de ani și eram disperat. Nu voiam să mai văd pe nimeni, locuiam doar cu părinții mei, beam bere și încercam să uit. Apoi un prieten a venit la mine și m-a îmbărbătat. El mi-a spus că handicapul nu înseamnă incapacitate. M-a convins după vreo 5 ore de discuții". Ce i-a propus acel prieten ? I-a propus lui Dennis Oehler să vină cu el să urmărească Jocurile handicapaților de la Long Island care aveau loc chiar în acel an. Și apoi i-a spus că dacă își comandă o proteză ar putea să se apuce și el de sport. A început să meargă cu o proteză FLEX-FOOT, apoi să alerge și în final antrenamentele. Și zilele fericite nu au întîrziat să apară. Una din aceste zile a fost în 1988, cînd la Seul, în fața unei asistențe de 50 000 spectatori a cîștigat proba de 100 m plat pentru handicapați în 11 secunde. Cei mai buni atleți ai lumii aleargă această distanță doar cu o secundă mai repede ! Dar omul acesta, azi în vîrstă de 30 de ani este și recordmenul mondial în cursele de 100, 200 și 400 m plat, bineînțeles în probe rezervate handicapaților. El a demonstrat tuturor că handicaparea nu înseamnă și incapacitate.

Pregătiri pentru Seul

La antrenamentele cu Carl Lewis.

Un moment de odihnă după eforturi aproape supraomenești

stiința secolului XX

GENA ANTI-CANCER ÎN PRODUCȚIE EXPERIMENTALĂ

Un spectaculos pas înainte al auto cunoașterii omului îl reprezintă descoperirea faptului că unul dintre cei mai eficace dușmani ai celulei canceroase se regăsește tot în organismul uman. Dacă la originea multor tipuri de cancere se află oncogenele (de la grecescul onkos = tumoare) contracararea acestora poate fi făcută de anti-oncogenele corespunzătoare. Inițial, codul genetic adăpostește proto-oncogenele, care sub acțiunea unor factori favorizanți (produse chimice, radiații) se transformă în oncogene. Această mutație are drept consecință fabricarea unor proteine care acționează ca o „otravă" a celulelor — care se vor dezvolta anarhic și vor sfîrși prin agregare sub formă de tumori. Anti-oncogenele acționează în mod antagonic — atunci cînd nu rămîn inactive — și provoacă o dezvoltare normală a celulelor.

Această inhibare o proliferării canceruluj poate fi ajutată din exterior, înlăturîndu-se riscul ca anti-oncogenele să rămînă pasive. Pentru a ajunge la acest studiu, acea genă a musculiței drosofila (indiferent unde se localizează) sînt necesare — după cum rezultă din literatura de specialitate — depășirea mai multor etape : 1. identificarea oncogenelor (sînt deja repertorizate circa 50) : 2. identificarea anti-oncogenelor corespunzătoare : 3. producerea acestor anti-oncogene și administrarea lor.

Un mare succes al ingineriei genetice

Uriașa izbîndă științifică a două echipe de cercetători (cea franceză condusă de profesorul **Armand Tavitian** și cea japoneză condusă de profesorul **Yoji Ikawa**), care au reușit să identifice și să izoleze o anti-oncogenă, adversara unei oncogene care induce cancerul de tip sarcom. Cercetătorii francezi au avut drept obiect de studiu acea genă a musculiței drosofila care se aseamănă cu o oncogenă umană. Dar cum drosofila nu este niciodată în primejdie, înseamnă că acea oncogenă este permanent blocată să intre în acțiune. Analizînd anumite fragmente ale ADN uman, puse în coabitare cu oncogena drosolifei — care a fost în prealabil marcată radioactiv — s-a reușit identificarea zonei de ADN uman cu care se cuplează, fapt ce a pus în evidență prezența anti-oncogenei umane.

Experimentele japoneze au folosit, în principiu, metoda de identificare a anti-oncogenelor prin atacul unor culturi de celule canceroase de către anumite fragmente de ADN uman (marcate, de asemenea, radioactiv). Revenirea la normal a activității celulelor canceroase au indicat fără putință de tăgadă care a fost inhibantul oncogenelor.

Un aspect remarcabil și edificator în același timp l-a reprezentat faptul că — la sfîrșitul lui 1989 — cele două echipe prezente la un important congres medical au constatat identitatea anti-oncogenelor descoperite independent. Mai mult, echipa japoneză a lansat ipoteza conform căreia anti-oncogena respectivă se află în zona celei de a 11-a perechi cromozomiale.

Etapa următoare nu a întîrziat : producerea experimentală a respectivei anti-oncogene (numită de francezi **rap**, iar de japonezi **K rev**). Acest succes de mare răsunet international a fost obținut prin clonarea lui **rap**. Aceasta a fost grefată pe bacteria Escherichia coli, care produce prin multiplicare copiile originalului implantat.

În fața acestei răsunătoare izbînzi științifice, trebuie reamintită o descoperire foarte importantă, anunțată în revista „Nature" : demonstrarea implicării genei numită **Rb** în cancerul la ochi, cancerul osos, la plămîn și la sîni. Descoperitorii au fost profesorii americani **Robert Weinberg și T. Dryja.** Nașterea ipotezei că propriul nostru cod genetic își fabrică arme de apărare împotriva flagelului cancerului a declanșat cercetările către identificarea anti-oncogenelor. Se speră ca o dată cu alcătuirea catalogului genetic, fiecărei oncogene să i se găsească și gena inhibantă. Producția experimentală este doar începutul unei foarte posibile terapii de soc a cancerului. În momentul actual, grefarea anti-oncogenelor la cobai cărora le-au fost implantate celule canceroase se dovedește promițătoare. Experiențele respective, desfășurate la Universitatea California reprezintă **debutul unei noi strategii de combatere a uneia din cele mai primejdioase maladii.**

PAUL IOAN

Întîmplări adevărate

Creierul electronic al anului

L-am cunoscut acum 2 ani la Brăila, se numeste Aurelian Lavric, avea 12 ani si era însotit de tatăl său. Era în fata unui calculator pe care alcătuise un program care afisa pe ecranul unui monitor color orarul dezbaterilor unei sesiuni de comunicări stiintifice. Asa l-am cunoscut. L-am reîntîlnit cu cîteva zile în urmă la TIB '90, tot în fata unui computer, de data aceasta mult mai performant, la standul firmei LOGIC, sub oblăduirea dlui Sorin N. Marpozan. Iată, pe scurt, cîteva date ale acestui copil-minune, dacă sintagma nu vi se pare prea pretentioasă. Locuieste la Galati, si este pasionat de informatică de la vîrsta de 4 ani. La 9 ani, deci în urmă cu 5 ani s-a aflat pentru prima oară în fata unui computer, a început să învete singur din cărti si să se initieze în limbajul BASIC. Ajungînd în clasa a IV-a, participă la primul său concurs de programare si obtine premiul special al juriului acordat de revista Stiintă si Tehnică. Acum începe să se prezinte la concursurile nationale de informatică, de fiecare dată la o categorie de vîrstă superioară vîrstei lui. Obtine premii. În 1989 este trimis la Iastrebino, în Bulgaria, unde învată să lucreze pe calculatoare Pravet 8M, compatibile IBM PC. Acolo învată un nou limbaj de programare — PASCAL — si asa cum spune el însusi „atunci m-am îndrăgostit de aceste calculatoare care oferă facilităti superioare din punct de vedere tehnic si de programare". În 1989, de asemenea a realizat un program de asistare a unei partide de GO pe calculator, program care a fost trimis spre popularizare la revista canadiană de specialitate a dlui. David Erbach, „Computer GO". Ultima lui prezentă natională, a fost în august, la Năvodari, la Concursul de informatică organizat de Ministerul Învătămîntului si Stiintei, premiile fiind acordate de ICI, ICE, Filiala Rank Xerox în România si Electronica. Acum, în pavilionul SUA, la firma LOGIC reusise să construiască un „screen" reprezentînd harta României si să programeze calculatorul să cînte imnul national al tării noastre. Lumea era încîntată. În Marea Britanie există un concurs national intitulat „Creierul electronic al anului" sponsorizat de firma Commodore, premiile fiind oferite copiilor pînă la 16 ani pentru programe pe computer. De ce n-am organiza si noi asemenea concurs ? De ce n-ar organiza revista „Magazin" acest concurs în viitor? Asupra acestei probleme vom reveni.

„Nava dragostei"

Examinati-o cu atentie ! Este imensă. Este puternică. Se numeste „Crystal Harmony" si este cea mai mare navă de pasageri din Japonia făcîndu-si intrarea în portul Tokio, după o croazieră întreprinsă pînă la Nagasaki. Dimensiunile sale sînt într-adevăr excepționale. Cîntăreste 49900 tone, are o lungime de 241 metri iar construcția ei a costat 200 de milioane dolari. A fost denumită de japonezi „Nava dragostei", deoarece cu prilejul volajului inaugural pe bordul navei s-au legat un număr extrem de mare de prietenii care, în majoritatea cazurilor, s-au încheiat prin căsătorii. Acest amănunt a fost ulterior foarte bine speculat de societatea care este proprietara vasului, reclama s-a axat pe acest generos si promitător amănunt si înscrierile pentru viitoarele croaziere sînt ocupate pe o foarte lungă perioadă de timp...

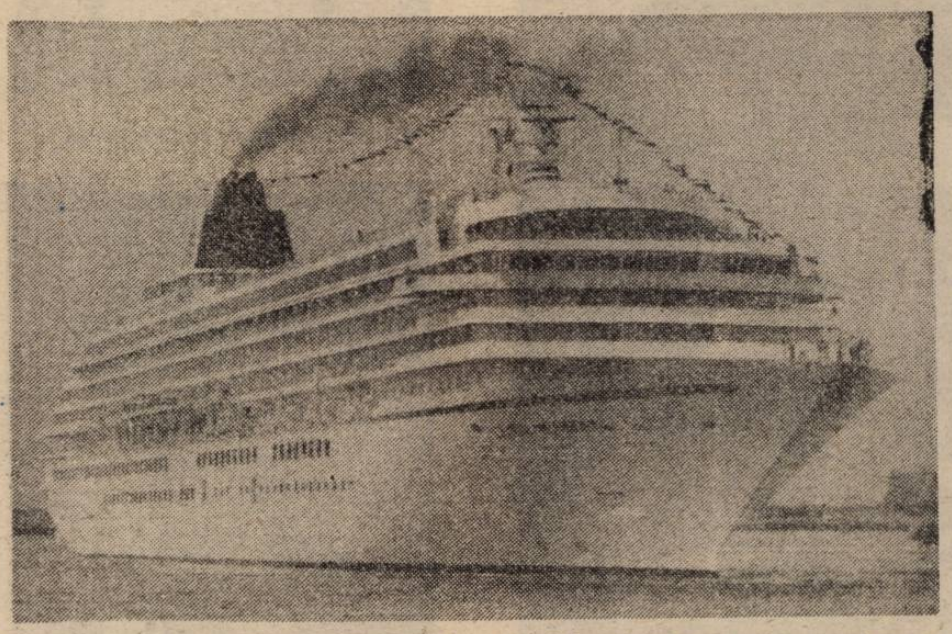

Un exemplu de întreprinzătoare

Pentru a cîstiga cinstit un ban, omul este dispus, de cele mai multe ori, să practice o meserie, asa cum a procedat si tînăra Edith Pirola, pe celebra plajă Saint Tropez (Franța). Ea a „reînfiintat" meseria de bărbier ambulant. Colindînd plaja, ea si-a oferit serviciile de specialitate tuturor bărbatilor care doreau să se bărbierească pe „loc". Dotată cu ustensilele necesare acestei activităti, Edith Pirola s-ar putea spune că nu a avut nici un moment de răgaz întrucît numărul clientilor era permament mare.

GUINNESS Book

Să nu părăsim, totusi, lumea fascinantă a spectacolelor în care am făcut citiva pasi în numărul precedent. Fără nici un fel de aluzie la ceea ce, din păcate, provoacă tristetea unor teatre românesti în această trecătoare perioadă, să consemnăm un caustic record în domeniu. În seara zilei de 23 octombrie 1980, în sala de teatru a lui Oldham Grange Arts Centre din localitatea Lancanshire (Anglia) a fost prezent un singur spectator. Acesta, după cum se afirmă cu malitie, a intrat în istoria teatrului : el se numeste Ronald Bradbury, iar piesa vizionată de acest „Robinson" al Thaliei s-a numit „Oh, Mistress Mine !" (Oh, stăpîna mea !). În consonantă cu acest nedorit eveniment se prezintă o cronică teatrală de excentie prin lungimea ei. Criticul teatral Wolcott Gibbs (1902—1958), după ce a urmărit piesa (farsa) „Wham !" a scris o cronică în care nu a folosit decît un singur cuvînt, si anume „Ouch !" (tot o interiectie). Dacă reactia criticului a fost favorabilă sau nu, e dificil de spus.

Să trecem, în mod firesc, spre lumea teatrului liric (o altă problemă de actualitate a artei românesti). În ziua de 8 mai 1950, la Teatro dell' Opera din Roma, debuta cu rolul Rosinei din „Bărbierul din Sevilla" Jeanette Gloria La Bianca (născută la 12 mai 1934, la Buffalo, S.U.A.). Ea este cea mai tînără cîntăreată de operă care a apărut vreodată pe o scenă lirică, avînd atunci vîrsta de 15 ani si 361 zile. Trebuie să remarcăm că această cîntăreată, peste numai 45 de zile de la acel debut, a interpretat rolul Gildei din „Rigoletto" (la opera din Velletri, Italia). Profesoara Biancăi a fost Lucia Carlino, iar managerul ei a fost Angelo Carlino. Cel mai în vîrstă cîntăret de operă (tenor) care a interpretat un rol (si anume împăratul Altum din „Turandot"), pe scena operei din Seattle, Statul Washington, la 4 februarie 1967, a fost renumitul Giovanni Martinelli, la 81 de ani. Guinness mai aminteste, fără alte precizări, că japonezul Danshi Toyotake (născut la 1 august 1891) a cîntat în opera Gidayu timp de 84 de ani.

Picanteria lumii teatrului liric este dată si de... lungimea si numărul bisurilor. Recordul absolut în această privintă (prezent în „Concise Oxford Dictionary of Opera") este detinut de „Căsătoria secretă", de Cimarosa. În seara premierei acestui spectacol, bisul l-a reprezentat reluarea întregii partituri ! La această incredibilă corvoadă a contribuit prezenta în sală a împăratului austro-ungar de atunci, Leopold al II-lea (care a murit în acelasi an, 1792). Revenind în zilele noastre, să remarcăm că în seara zilei de 5 iulie 1983 Placido Domingo a fost bisat de 83 de ori, la finalul operei Boema de Puccini. În total, aplauzele au durat o oră si 30 de minute. Sînt sigur că ati ghicit unde se petreceau aceste momente triumfale : State Opera din Viena.

Opera nu poate plictisi niciodată pe adeptii ei credincsi. Nici măcar în cazul interpretării integrale a celebrului spectacol cu „Maestrii cîntăreti din Nürenberg", de Wilhelm Richard Wagner. Este cel mai lung spectacol de operă si fără nici o „tăiere" el durează cinci ore si 15 minute (muzica). O rară interpretare integrală a fost aceea din 24 august 1968, la Compania de operă „Sadler's Wells". Mai putin cunoscută este opera „Ereticii" de Gabriel von Waydicth, care necesită o orchestră cu 110 instrumente si durează 8,5 ore.

PAUL IOAN

Sinuciderea unei balene

Într-o bună zi, cetăteni ai orașului german Busum, situat pe malul Mării Nordului, au găsit pe plajă o balenă care esuase. S-a dat imediat alarma si au intervenit imediat organizatiile de specialitate pentru a încerca salvarea ei. Cu toate eforturile întreprinse, cu toate încercările de a o reda apei, balena, botezată imediat Paola, a decedat. Grupul de specialisti în frunte cu primarul orașului, Johann Kraut, au urmărit cu un viu interes comportarea balenei, care, de fiecare dată cînd s-a reusit să fie „lansată" chiar cu mijloace deosebite în apă, revenea în mod automat pe mal, ca si cum nu mai dorea să trăiască, ca si cum dorea să se „sinucidă"...

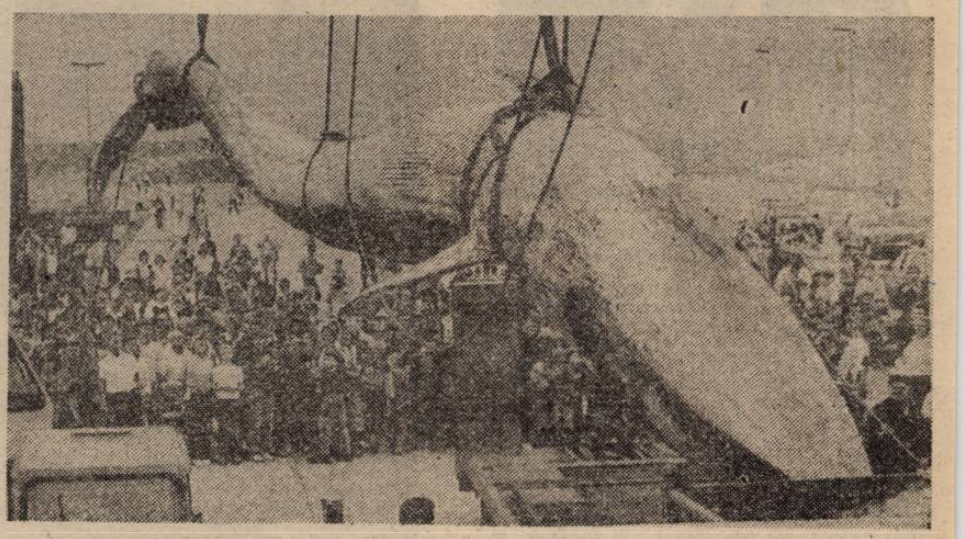

HOROSCOP

ZODIA BALANȚEI: 24.09 – 23.10

Despre cei născuti într-o zodie sau alta si despre copilăria lor nu am prea vorbit, deoarece mi se pare usor deplasată conceptia astrologilor de a separa viata adultului de viata copilului (ca vectori comportamentali). Dar am întîlnit pe această temă, o concordantă foarte bună între comentariul unui astrolog sud-african (T. Basset) si cel al unui astrolog francez. Copilul născut în Balantă este, din foarte multe puncte de vedere, cel mai rebel. Independenta lui precoce are nuante vehemente si îi surprinde pe părinti prin maturitatea lui contrastantă cu vîrsta. Si băiatul si fata adoră povestile pînă acolo încît se comportă de multe ori precum personajele preferate din basme. Dar este remarcabilă si însusirea întelepciunii acestora, pe care caută s-o adapteze vietii curente. Se sustine că acesti copii se autoeducă din propriile lecturi si refuză normele impuse din afară. Lor li se dezvoltă de timpuriu un ascutit simt al dreptătii pe care tind să-l exteriorizeze într-un mod „Medieval". Siguri pe convingerile lor, ei intră în dese conflicte cu partenerii de joacă si cu supraveghetorii lor. Nu acceptă să li se refuze principiile căpătate din lecturi. Sînt copii-problemă pentru învătători. „Drama" lor este că acest comportament este interpretat greșit, chiar si de către părintii care nu-i iau în serios. În aceasi idee se încadrează si falsa îngrijorare cu privire la rezultatele mai slabe la învătătură din primii ani de scoală. Copiii-Balantă sînt mereu în primejdie de a suferi traume psihice, cu urmări serioase. De aceea se atrage atentia asupra inviolabilității personalității lor, pentru a nu le afecta evolutia. Ei au nevoie, mai mult decît altii, de afectiune si de un larg spectru de manifestare, cu supraveghere foarte discretă. Abilitatea părintilor va fi, peste ani, răsplătită.

Rubrică realizată de PAUL IOAN

verificați-vă cunoștințele

DURITĂȚI

În știință și în tehnică se face uz de noțiunea de duritate a diverselor corpuri. duritate ce poate fi exprimată numeric în conformitate cu diverse „scări de duritate".

Vă propunem să vă verificați cunoștințele. încercînd să răspundeți la următoarele întrebări :

1. Ce scări de duritate cunoașteți că există ?

2. În ce domenii sînt folosite aceste scări ?

3. Care este scara de duritate cea mai veche, utilizată încă și azi și în ce mod se face uz de ea pentru determinarea durităților ?

(Răspunsul în numărul viitor)

RĂSPUNS LA ÎNTREBAREA PUBLICATĂ ÎN NUMĂRUL TRECUT

Ere calendaristice

1. Diversele ere, din care unele considerate „de la facerea lumii", au început la următoarele date :

a) — La creștinii din Bizanț : 01.09.5508 î.e.n.

b) — La creștinii din Alexandria : 5503 î.e.n.

c) La catolici 26.10.4004 î.e.n.

d) — În religia iudaică : 3761 î.e.n

e) — Era egipteană, de la Satis : 4240 î.e.n.

f) — Era de la fondarea Romei : 21.04.753 î.e.n.

g) — Era indiană Saka : 03.03.78 e.n.

h) — Era Hegirei (la musulmani) : 16.07.622 e.n.

2. Durata anului, în cadrul acestor ere, diferea în general, după cum urmează :

a) 365,25 zile
b) — 365,25 zile
c) — 365,25 zile
d) — 353...384 zile
e) — 365 zile
f) — 365 zile
g) — 365,25 zile
h) — 345...355 zile

3. În conformitate cu diversele ere, în 1990 ne-am găsi în următorii ani :

a) — 7497
b) — 7492
c) — 5993
d) — 5750
e) — 6229
f) — 2742
g) — 1911
h) — 1407

Niciuna din aceste date, inclusiv calendarul după care ne ghidăm în prezent, nu reflectă o situație reală. Diversele date „de început" sînt cu totul arbitrare, întrucît în realitate, începuturile omenirii se implintă în vremuri cu mult mai îndepărtate.

De altfel, nu este deloc exclus ca în viitor, calendarul să aibă cu totul alt aspect, renunțîndu-se la formele ca „înainte de era noastră" (î.e.n.), sau a. C. (ante Christus, înainte de Cristos) etc., și într-o anumită măsură, datările din antichitate.

Ing. LIVIU MACOVEANU

test

DESEN INCOMPLET

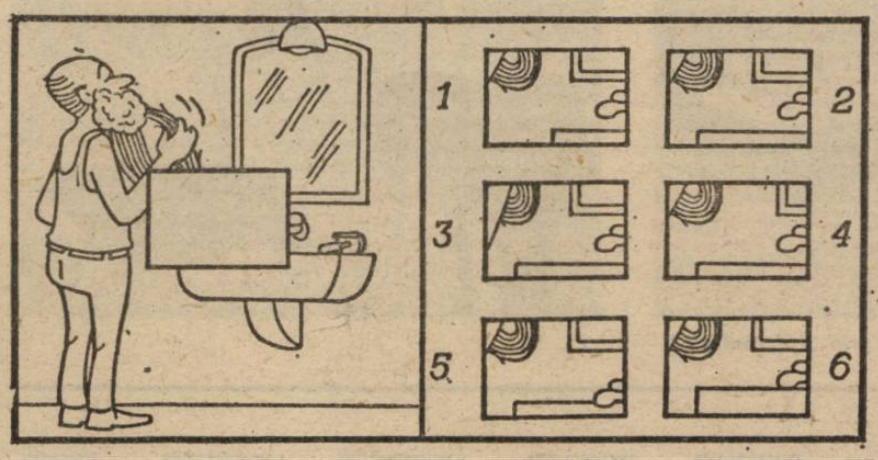

Unul dintre cele șase desene numerotate se potrivește exact în mijlocul desenului din stînga. Puteți să-l identificați ?

(Soluția în numărul viitor)

DEZLEGAREA TESTULUI APĂRUT ÎN NUMĂRUL TRECUT

„NU MIȘCAȚI"

Există cinci „mișcări" : 1) Primul clasificat a închis ochii 2) Al doilea a mutat picioarele 3) Cel cu nr. 12 a lăsa brațul drept jos 4) Omul cu cilindru a ridicat mîna stîngă 5) Omul cu umbrela a înclinat capul.

SFATURI PRACTICE

● Printre alte multiple calități sucul de morcovi asigură un grad sporit de imunitate naturală, este un bun factor de creștere, cicatrizant, diuretic și adiuvant viermifug.

● Merele pentru plăcintă se vor curăța mult mai ușor dacă sînt ținute două minute în apă clocotită.

● Legumele și fructele se introduc în apă atunci cînd aceasta clocotește : fierte timp îndelungat și în cantitate mare de apă pierd din vitamina C în proporție de 80—90%.

● Nu este recomandabil ca în vasele cu smaltul interior sărit să se gătească : asemenea defecte ale vaselor contribuie la distrugerea vitaminei C din alimente iar grăsimile prind gust de rînced.

● Borcanele și sticlele cu conserve nu se umplu pînă sus : se lasă un loc gol de 2—3 cm pentru a permite fierberea conținutului.

● Mașina de cusut nefolosită mult timp va trebui curățată de praf și scame, în special carcasa suveicii.

● Înainte de a fi puși la prăjit, cartofii, tăiați felii, se svintă, tamponîndu-se cu un prosop curat apoi în grăsimea încinsă, se introduce o felie : dacă se ridică la suprafață grăsimea este bine încălzită.

FEL DE FEL

● **Un cetățean** american, Bob Oldham, deține un original record : a reușit să deschidă capacul unei sticle de bere introducînd capătul sticlei între pomet și arcadă !

● **În anul** 1853 celebrul circ „Barnum" prezenta în programul său o femeie cu barbă. Era o elvețiancă cu numele de Maria Boisdechene, în vîrstă de 40 de ani, a cărei barbă avea o lungime de 12 centimetri.

● **Într-o** singură zi călduroasă de vară, o plantă de floarea-soarelui elimină prin frunzele sale circa un litru de apă.

● **În istoria** șahului, germanul Adolf Andersen este menționat drept unul din marii campioni ai acestui joc. În 1851, el a cucerit la Londra un mare turneu internațional, după care, timp de șapte ani, nu a pierdut nici o partidă !

● **Cînd** împăratul chinez Yao a decedat în anul 2256 î.e.n., în semn de doliu au fost interzise folosirea oricărui instrument muzical timp de... trei ani.

● **În anul** 1936 palatul Farnese din Roma a fost cedat în folosință pe timp de 99 de ani Franței (care și-a instalat aici ambasada și alte instituții) contra unei chirii simbolice de o... liră pe an.

● **Pasărea** kiwi care trăiește în Noua Zeelandă depune ouă care cîntăresc cam o jumătate de kilogram fiecare, ceea ce reprezintă aproximativ o treime din greutatea corpului său.

● **Incredibil** dar adevărat ! Un cultivator sud-african, Nels Pruit, a reușit să recolteze de pe plantația sa o portocală care a cîntărit exact două kilograme și 550 grame.

● **În anul** 1936, un grup de oameni de știință a primit o aprobare specială pentru aprofundarea studierii unei mumii reprezentînd pe un înalt funcționar (cu numele de Wan), care a trăit cu 2000 de ani î.e.n. Pînza în care era înfășurată mumia avea nu mai puțin de 375 metri pătrați !

● **Din** cele peste 180 de milioane de telefoane instalate în S.U.A., un număr de 27 de milioane sînt secrete și nu figurează în cărțile de telefon.

● **Un fapt** deosebit s-a petrecut în anul 1895 în localitatea franceză Norgent-sur-Marne : a fost organizată o cursă de alergare de 200 de metri pentru bărbații care aveau cîte un picior de lemn. La unica și originala întrecere au fost prezenți 67 de concurenți.

● **În America** tropicală există o floare denumită „la mitad de un dia", care are următoarea particularitate : dimineața floarea are culoarea albă, la prînz devine roz, iar seara are o culoare roșie închisă.

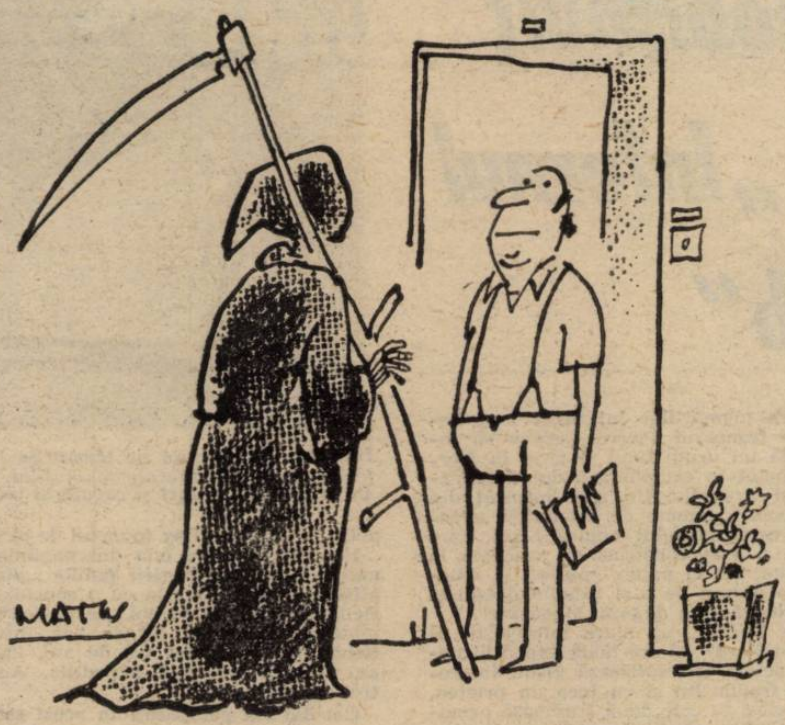

— ...și îmbracă-te cu ceva mai gros. S-a lăsat rece...

A VENIT TOAMNA

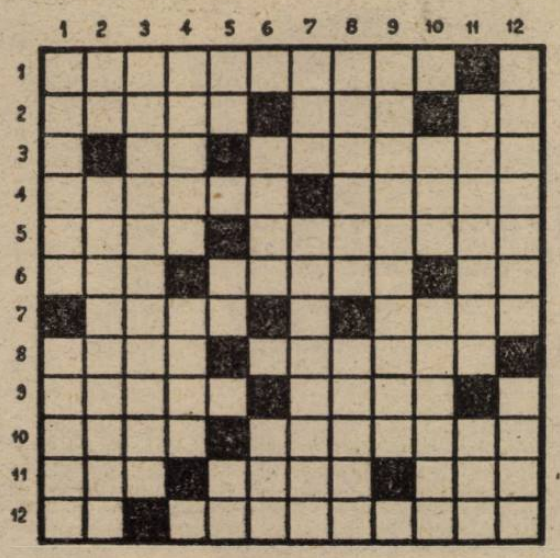

ORIZONTAL : 1) Prima lună de toamnă 2) Necesar pentru notițe la început de școală — Toamna, acest amestec de gaze necesar vieții este mai nepoluat — Început de cuvinte ! 3) Sorin Stănescu — Prelucrarea pieilor și blănurilor cu un amestec de substanțe, pentru a confecționa haine de iarnă 4) Persoană neprofesionistă prezentă la TV, cît și pe unele scene din sezonul de toamnă — Corp situat pe bolta cerească în nopțile senine de toamnă 5) Termen de respect pentru o femeie în vîrstă din mediul rural — Strivită, ca strugurii, în trecut, la țară, pentru a stoarce mustul 6) Apel telefonic — Plantă întrebuințată la fabricarea berii pe care o căutăm și în acest anotimp — Ialomița la autovehicule 7) Ciine de vînătoare iute la fugă folosit în sezonul de vînătoare — Vas de lemn folosit pentru păstrarea apei sau băuturilor 8) De multe ori — Traiectoriile închise ale unor corpuri cerești 9) Caracterizează lumea vie — Nu-s ale mele, nici ale lui ! 10) Ambarcațiune care mai poate fi văzută în largul apei și toamna, la început — Ca șarpele.. .11) Organizația studenților africani (presc.) — Bucăți de lemne lungi și subțiri folosite la foc în anotimpul rece — Unitate de măsură pentru suprafețe de teren (pl.) 12) Început de ninsoare — Ultima lună din toamnă.

VERTICAL : 1) Și-a deschis porțile pentru toți elevii la 17 septembrie — Vehicul aerian avînd numeroși pasageri și-n sezonul de toamnă 2) Dinsa — Plini de sunete armonioase, așa cum este fanfara din parc în sezonul de toamnă 3) Cicăleala unor părinți la începutul școlii 4) Probă de aptitudini ale elevilor și studenților (pl.) — Această toamnă 5) Elena Toma — Început de hrisov ! — Cap de botanist ! 6) Corabie (mit.) — Arbore însoțit pe vecie cu Luceafărul poeziei românești 7) Local de zi sau de noapte, frecventat și toamna... — Animale adormite de frig la sfîrșitul toamnei 8) Instrument de suflat mai mic decît orga (pl.) — Minimum de rezultate care trebuie obținute pentru a trece dintr-o etapă de concurs în alta 9) Luți la mînie, mai ales cînd li se face observație 10) Rămîne pe loc — Arbore cu flori galbene, cu miros acid specific 11) Mamifer insectivor, trăind sub pămînt, întîlnit uneori toamna la suprafață — Sau 12) Înțelegere reciprocă — Loc neted și bătătorit unde se treieră cerealele.

Prof. COCEA E. IORCAN,
Constanța

DEZLEGAREA JOCULUI APĂRUT ÎN NUMĂRUL TRECUT

PORTURI

ORIZONTAL : New Amsterdam — Oxelosund — Sa — V — Lbi — Et — Sur — Oslo — Bremen — R — Irni — Bărci — Oang — Luba — Ij — S — G — Abre — Lom — Setubal — Aonu — Iloilo — Arn — I — Janta — Ashod — Sd — A — Matur — E — Kaituma — Sann

Nr. 42 (1 722) din 20 octombrie 1990

Un raid neobișnuit în „Infernul alb"

Întîlnire neobișnuită pe tărmurile Insulei Cornwallis abandonată urșilor polari, focilor dar și faimoșilor boi moscați, vertiabile fosile contemporane ale mamuților. Corida nu a avut loc pentru că nu așa ceva s-a voit. A fost doar un studiu, de la distanță între monștrii polari și cavalerul modern, rătăcitor prin spațiul dezolant al insulei.

Lectura memoriilor lui Scott l-au hotărît pe francezul Pierre Vernay să întreprindă un drum lung și greu în Nordul înghețat în compania a doi cai : Valentin și Prunelle. Un raid inspirat din alte vremuri, anume de dramatica aventură a exploratorului englez Scott, care în 1911, a fost constrîns să sacrifice la Polul Sud, cei 17 poney epuizați și scheletici, în scopul de a-și hrăni oamenii și ciinii, relevă „Le Figaro Magazine".

Pierre Vernay, un mare îndrăgostit al „Marelui Nord" (el are nouă expediții polare la activ), își realizează visul. Împreună cu fratele lui și cu încă un prieten, și, mai ales, cu cele două frumoase exemplare cabaline, franco-canadiene, Vernay a trăit trei luni pe insula Cornwallis, de unde a făcut turul complet (350 km) pentru a reveni toți cinci, după multe peripeții, la Resolute Bay (punctul de plecare).

Pentru a rescrie una din paginile cele mai eroice ale cuceririi polilor „planetei albastre", de data asta cu o concluzie fericită, Pierre (29 de ani, de profesie stomatolog), Frédéric (32 de ani, informatician) și Jean-Yves (29 de ani, inginer) au pregătit cu grijă expediția. Au fost trei ani de galere !

Cei doi cai cumpărați în acest scop au fost pregătiți cu minuțiozitate pentru condițiile grele pe care le aveau de înfruntat. Antrenament în munți, de-a dreptul istovitor pînă la epuizare. „Startul" a fost dat sub privirea sceptică a eschimoșilor. Inițierea cailor pentru a înfrunta frigul din „Împărăția zăpezii și gheții", în cărarea bagajelor expediției prin zăpada afînată, și trecerea periculoasă printre crevase și-au dovedit utilitatea. Caii au fost protejați de frig cu ajutorul unor combinezoane speciale. Cu toate precautiile luate de autorii expediției, au fost destule momente cînd ei au crezut că cei doi cai nu se vor mai ridica niciodată, atît erau de istoviți de lupta cu frigul și greutatea purtată.

Reveniți la bază, La Resolute Bay, cei trei bărbați și cei doi cai (Prunelle avea 600 kg la plecare și 450 kg la sosire) au fost întîmpinați de eschimoșii împietriți de admirație. Zvonurile circulaseră cu duiumul ! Caii ar fi fost morți și devorați de mult! Puțini au fost cei ce au crezut în reușita neastîmpăratului parizian, care nu este altul decît Pierre Vernay.

Se poate ca Pierre să viseze, în cabinetul său stomatologic la o nouă aventură, pe măsura curajului său, deși a sosit acasă nu de multă vreme.

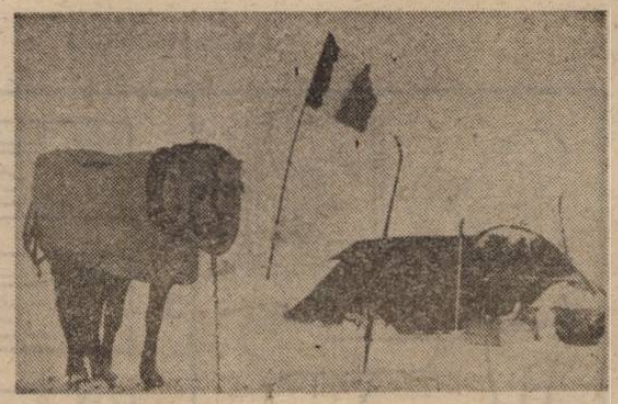

Martiriul cailor și însoțitorilor lor prin „Infernul alb"

...Arborele cu rădăcini de aur... Agentul secret al maladiei SIDA... Atomii se strecoară sub suprafața unui cristal... SOS - Pădurile tropicale... A existat "marea explozie"?... O cutie de viteze de 70 tone ... Apa pompează singură... Parașută cu motor... Acțiunea biopozitivă a Soarelui ... Și natura poluează apa...

MICROORDINATORUL „LIVREAZĂ" CONTRAVENȚII

Traficul în mediul urban sporește pretutindeni pe glob. „Zeul automobil" își face prezența pretutindeni, chiar și pe cele mai retrase artere de circulație. Parcările au devenit zone supraaglomerate, în care, dacă nu ai venit devreme, plasarea automobilului este imposibilă. Mulți posesori de automobile staționează în parcări în mod abuziv. Iată ca edilii orașului german Neuss, din landul Renania de Nord — Wetsfalia, cu peste 150 000 locuitori, au avut ideea interesantă de a dota pe cei ce răspund de parcările stradale cu microordinatoare de buzunar. Costul unui atare aparat electronic se ridică la 3 500 mărci, dar pe parcursul unui an el va permite economisirea a 250 000 de mărci, sumă ce s-ar cuveni personalului însărcinat cu gestiunea parcărilor. În momentul în care posesorul unui automobil a depășit timpul de staționare indicat, este suficient a se înregistra coordonatele sale și a aplica o chitanță preimprimată pe parbriz. Contravenția va sosi cîteva zile mai tîrziu prin poștă. În imagine, distribuirea contravențiilor cu ajutorul microordinatorului de buzunar într-o parcare stradală din Neuss.

Editura Presa Liberă **Tiparul : Combinatul Poligrafic București**

Redacția și administrația :
București. Piața Presei Libere Nr. 1. telefon 17 60 10. Oficiul poștal 33.
Căsuța poștală 33—67. Cititorii din străinătate se pot abona prin ROMPRESFILATELIA — Sectorul export-import presă P.O. Box 12—201, telex 10376 prsfir București, Calea Griviței nr. 64—66. Abonamentele la revista „Magazin" se fac prin oficiile și agențiile P.T.T.R., difuzorii din întreprinderi și instituții, index : 40 240

Redactor șef : DUMITRU FILIP ; **Secretar general de redacție :** GEORGE CUȘNARENCU ; **Redacția :** Dorel Dorian, Aurora Popescu, Ecaterina Bătrîneanu (1630) ■ Paul Ioan, Ion Țugui, Adrian Hoajă, Mihaela Dorobanțu (1282) ■ Marian Grigore (1633) ■ Irina Stoica, Rodrig Andrișan, Melania Constantiniu-Chiriacescu, Delia Costea (1612) **Secretariat de redacție :** Dumitru Mateuță, Ionel Cojocaru, Costea Spiru, Vasilica Mărgărita (1659) ■ Elena Ilie, Teodora Bujor-Panaitescu (1633) ■ Dorin Măran (fotoreporter)

Manuscrisele și fotografiile nepublicate nu se înapoiază.

Biblioteca Județeană MUREȘ

magazin

ANUL XXXIII Nr. 43 (1 723) SIMBĂTĂ, 27 OCTOMBRIE 1990 16 PAGINI 4 LEI

SĂPTĂMÎNAL CULTURAL - ȘTIINȚIFIC INDEPENDENT

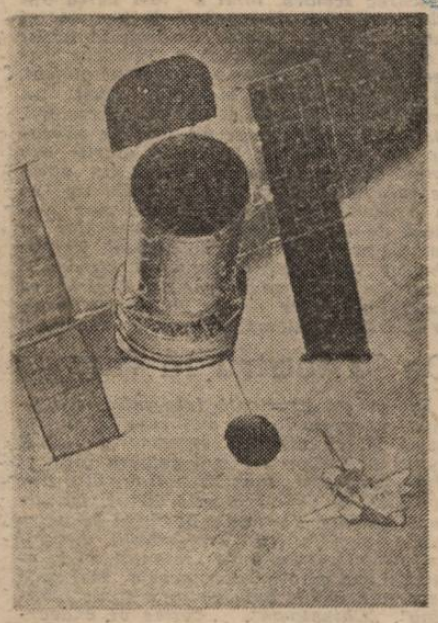

ȘI ECOLOGIA COSMICĂ ESTE O PROBLEMĂ A PĂMÎNTENILOR

(Pagina a 5-a)

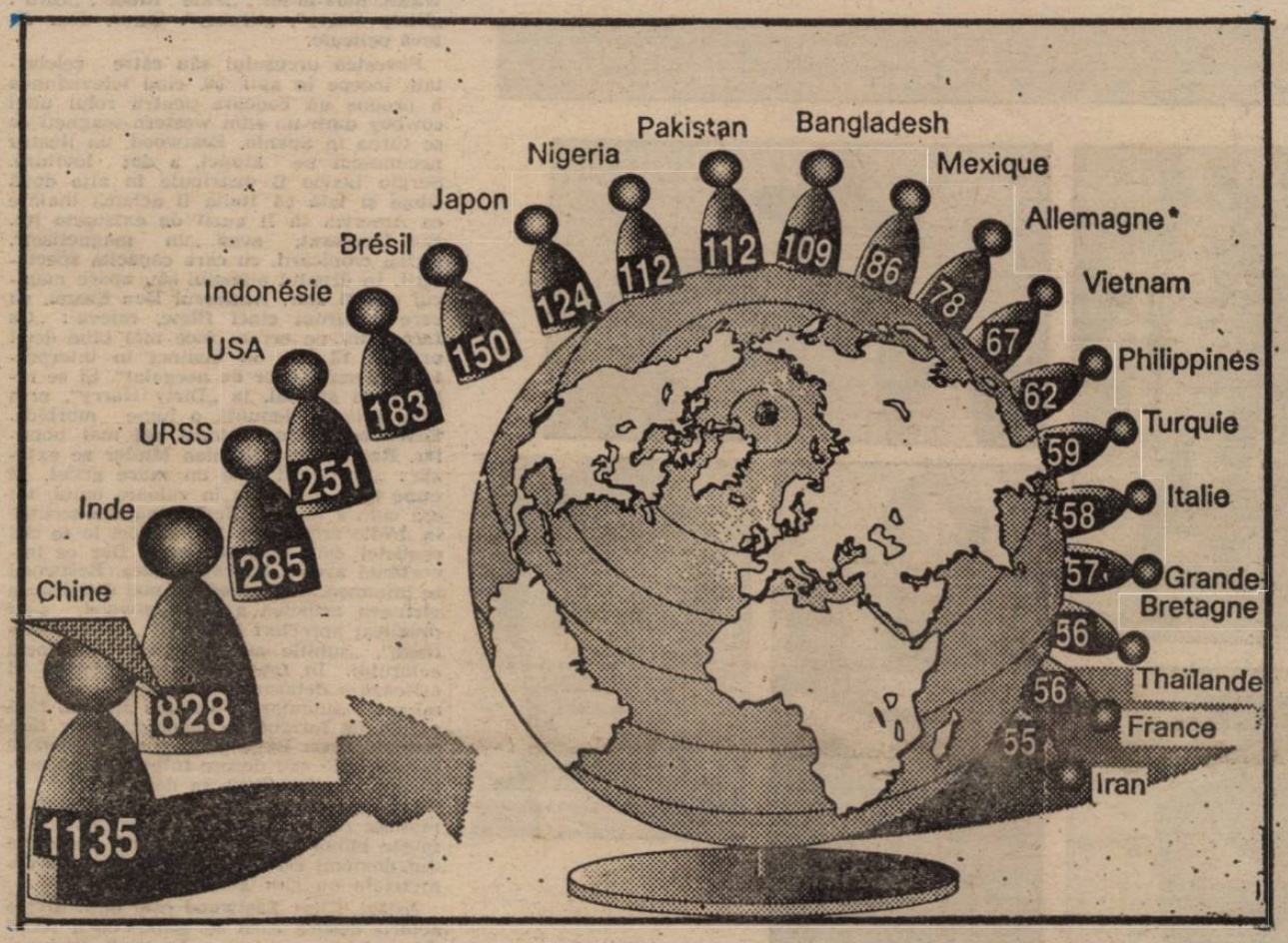

ULYSSES CĂLĂTOREȘTE CĂTRE SOARE

(Pagina a 6-a)

Sîntem peste 5,3 miliarde de pămînteni

CLINT EASTWOOD, MIT ȘI REALITATE

(Pagina a 2-a)

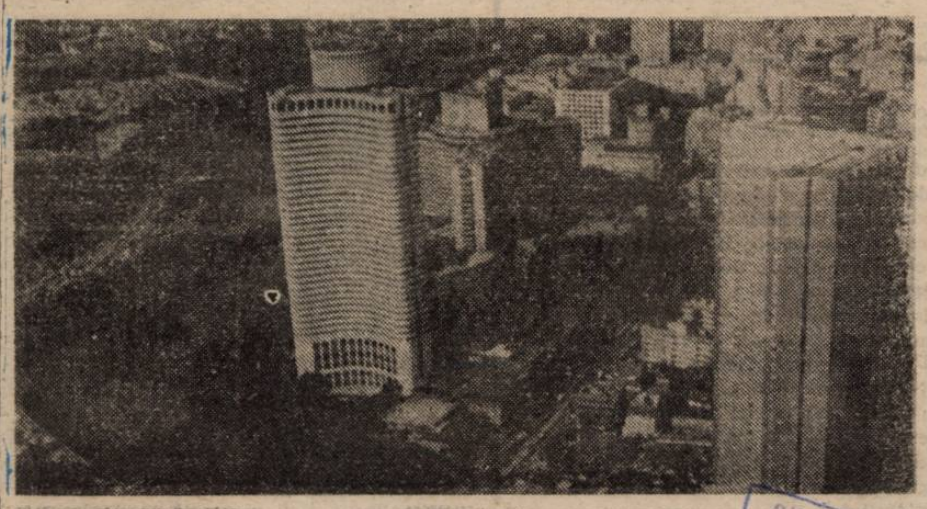

Cititorii care lecturează revista noastră pînă la ultimul rînd vor putea observa în caseta redacțională aflată pe ultima pagină, trecut, începînd cu acest număr, editorul: **Redacția revistei „Magazin"**. Modestia ne-a determinat pînă acum să nu scoatem în evidență rolul nostru, al redactorilor, în apariția revistei care, în ciuda tuturor intervențiilor „binevoitoare", legate de „lipsa de hîrtie", de „spațiul tipografic", de „dificultăți de difuzare" etc., a sosit totuși, în ultimele zece luni, săptămînă de săptămînă, în mîinile cititorilor săi fideli. Un rol pe care ni l-am asumat, cu deplină responsabilitate, încă din data de 22 decembrie, cînd am redactat primul număr, al **Victoriei**, reconfirmîndu-l prin **Declarația-Program** publicată în numărul din 30 decembrie. Atunci, rămași fără „stăpîn" — prin dispariția fostei organizații care „ne patrona", cum bine știm și știți —, **deplin independenți și responsabili, am creat această nouă revistă, nouă în conținut și spirit, stabilindu-ne propriul program, propria linie publicistică, alegîndu-ne, în mod democratic, organele de conducere, angajîndu-ne să fim și să rămînem dependenți numai de adevăr și de nevoia de informare și cultură a cititorilor.** Așa am devenit editori, iar dumneavoastră, cititorii noștri, patronii de drept și de fapt ai revistei. Cine ar încerca să ne conteste și să vă conteste acest drept, reinstaurînd, în formă „neo...", trecutul ?

REDACȚIA

O cetate științifică a anului 2000

TSUKUBA

(Pagina a 9-a)

Bibl. Județeană MUREȘ TÎRGU

CLINT EASTWOOD,

MIT ŞI REALITATE

Anul acesta bărbatul svelt şi minunatul actor ce ne-a ţintuit mereu în sălile de cinematograf prin sobrietatea ţinutei sale şi tirul gloanţelor trimise cu mare precizie a fost prezent la Festivalul de la Cannes, de data asta în dublă calitate : de actor şi regizor, cu filmul „Vînător alb, inimă neagră". Presa, televiziunea, fotoreporterii au anunţat această a 14-a realizare a sa ca regizor ca un eveniment de mare ţinută artistică. Şi pe drept cuvînt, pentru că filmul său, aşa cum declară autorul, „nu plăteşte tribut comercialului". De ce, ne putem întreba noi, care îl ştim pe actorul pistolar, cowboy-ul justiţiar, sobru, stăpîn pe sine în cele mai dificile situaţii, mai ales cînd viaţa (evident a personajelor interpretate) îi era în pericol ? Deci, cine este omul Clint Eastwood ?

A împlinit la 31 mai 1990 vîrsta de 60 de ani, dar continuă să fie sclipitor, suplu, doar faţa brăzdată de riduri îi accentuează expresia aceea de forţă bărbătească atît de bine cunoscută, iar ţinuta dreaptă îi dă un aspect impozant. De curînd are o nouă pasiune — elicopterul, pe care şi l-a oferit în toamna trecută şi pe care îl pilotează singur. Însă, despre elicopterul său vorbeşte aproape cu tandreţe. Cum îl manevrează, ce viteză de zbor atinge cu el, cît de repede poate ajunge în orice loc îşi doreşte şi multe alte argumente cu care-şi susţine acest hobby. Unul dintre locurile preferate în care-şi întîlneşte prieteni, ziarişti şi diverse alte persoane este la restaurantul Bel-Air, aflat în incinta celui mai elegant hotel din Los Angeles. Cei care l-au frecventat spun că mese mici, rotunde sînt dispuse împrejurul unui lac artificial ce abia se zăreşte din multitudinea de plante şi flori exotice. În acest loc, Eastwood este plin de vervă, spiritual, comunicativ.

Totuşi, Clint este unul dintre starurile surpriză. Cînd stai de vorbă prima oară cu el sau cînd răspunde întrebărilor presei constaţi cu surprindere că marele actor este un mare timid (o fi şi ăsta un rol ?). Iniţiaţii spun că în prezenţa omului Eastwood nu mai regăseşti nimic din violenţa şi siguranţa de sine a personajelor pe care le interpretează. Cowboy-ul solitar, poliţistul cu sînge rece sau omul fără nume, din „Pentru un pumn de dolari", rămîn undeva în domeniul modelelor. Paradoxal, şi el şi partenerii săi şi fanii care-l admiră, chiar şi critica au cam aceleaşi preferinţe privind filmografia artistului : „Honkytonk Man", „Josey Wales, hors-la-loi", „Pale Rider", „Bird", „Dirty Harry", „Breezy". Sigur, doar cîteva pelicule.

Povestea urcuşului său către celebritate începe în anii '50, cînd televiziunea a propus un concurs pentru rolul unui cowboy dintr-un film western-spagheti ce se turna în Spania. Eastwood, un ilustru necunoscut pe atunci, a dat lovitura. Sergio Leone îl distribuie în alte două filme şi iată că Italia îl aclamă înainte ca America să fi auzit de existenţa lui. Era fascinant, avea „un magnetism", scriau cronicarii, cu care capacita spectatorii. În dreptul numelui său apare magicul cuvînt star. Regizorul Don Siegel, cu care a turnat cinci filme, releva : „Ce face Clint pe ecran, face mai bine decît oricine. El are un instinct în interpretarea personajelor de neegalat". Şi se referea, în special, la „Dirty Harry", prin care artistul denunţă o lume morbidă. Eastwood devine actorul cel mai popular. Realizatorul Norman Mailer se extazia : „Eastwood este un mare artist. El pune prin jocul său în valoare omul, tot aşa cum a făcut-o Hemingway ca scriitor în „Adio arme". Au fost şi voci (a se citi condeie) care l-au contestat. Dar ce importanţă avea ? Eastwood juca, Eastwood se impunea. Se vorbea tot mai des despre viziunea artistică a lui Eastwood, s-au practicat aprecieri de genul „mesaje deschise", „subtile autoparodieri" în jocul actorului. În faţa acestor fluctuaţii el afişează o detaşare oarecum amuzată, rămîne un singular, totdeauna amabil, fără a fugi de întrebările incomode, dar fără a vorbi prea lesne despre sine, despre filmele sale sau despre interpretarea personajelor sale. Clint se dezvăluie : „În viaţa mea şi-n cariera mea am căutat să realizez ceva care să mă reprezinte. Este foarte important să faci lucruri deosebite din domenii cît mai diferite. Filmele comerciale nu sînt genul meu.

Astăzi, Clint Eastwood este unul dintre actorii despre care se spune că a redat cel mai bine o lume a Americii, în jurul căreia a creat o legendă, o lume tulburătoare, dură, dar căreia i-a propus un personaj decupat în multiple faţete, al cărui ideal devenea cel al dreptăţii.

MELANIA CHIRIACESCU

VERDICTUL A FOST DAT

La Paris apărea în urmă cu 16 ani un studiu critic în care Mihail Şolohov, autorul romanului „Pe Donul liniştit" şi laureat al Premiului Nobel pe anul 1965 pentru literatură, era învinuit de plagiat. Cum era de aşteptat, respectivul studiu a stîrnit senzaţie. Prefaţa acestuia era semnată de Aleksandr Soljeniţin, care susţinea din toate puterile concluzia autorului acestei lucrări „critice", şi anume : O mare parte a cunoscutului roman a fost scrisă nu de Mihail Şoholov, ci de un alt scriitor, cazahul Fedor Kriukov.

Această lucrare a fost tipărită în anul 1982, la Oslo, după ce, unul din autorii ei mai publicase în 1978 o broşură de 25 de pagini, exact cu aceeaşi concluzie: „Şolohov este un impostor".

Şolohov însuşi cunoştea existenţa acestor lucrări. Ele însă nu au fost niciodată traduse în limba rusă, nici măcar semnalate în presa sovietică. Profesorul I. Ovcearenko a încercat să o facă. Răspunsul invariabil era, acesta : „Poporul nostru se îndoieşte oare de Şolohov ? De ce să atragem atenţia şi să dăm naştere la îndoieli ? Să nu-i provocăm o traumă nici lui Şolohov".

Mulţi au fost uimiţi de răbdarea lui Mihail Aleksandrovici Şolohov. Scriitorul nu a considerat necesar să se coboare într-atît încît să se apere singur de calomnii.

Nu demult, ziarul „Pravda" a readus problema aceasta la ordinea zilei şi semnala, printre altele că, încă din anul 1975, un grup de cercetători suedezo-norvegian a hotărît să compare cu ajutorul unui computer opera lui Şolohov cu cea a lui Kriukov. S-a procedat la analiza a zeci de mii de cuvinte şi propoziţii din 14 opere ale lui Kriukov şi din toate textele lui Şolohov, începînd cu primele povestiri.

S-a luat în considerare lungimea cuvîntului, a frazei, combinaţiile de cuvinte şi folosirea lor. S-a calculat chiar şi fondul de cuvinte. Cartea ce a rezultat în urma acestor studii comparative conţine 130 semne grafice, tabele şi formule. În sfîrşit, avea să fie trasă şi concluzia : „toţi parametrii cercetaţi au evidenţiat o tendinţă unică, şi anume că Kriukov este complet diferit de Şolohov în privinţa operei sale. Aplicarea statisticii matematice ne permite să respingem acuzaţia că romanul „Pe Donul liniştit" a fost scris de Kriukov".

Imparţialitatea computerului nu mai poate fi criticată... El a stabilit adevărul asupra paternităţii cunoscutului roman.

Centrul Arthur Miller

Acest centru cultural funcţionează cu bune rezultate la Universitatea din East England (Marea Britanie). Lucrările marelui dramaturg american sînt puse în scenă din nou pe scenele londoneze — Teatrul Naţional şi Old Vic. Ele se joacă şi în localităţi mai mici. Creaţia lui Miller este apreciată, spectatorul britanic fiind de părere că dramaturgul are multe lucruri de comunicat oamenilor prin piesele sale.

Miller apreciază că teatrul are mulţi adversari care-i micsorează impactul asupra oamenilor în acest sfîrşit de secol şi început de mileniu. Televiziunea este principalul rival. Chiar şi oamenii de teatru, inclusiv cei de pe Broadway contribuie la înstrăinarea oamenilor de spectacolele teatrale. Teatrul va supravieţui numai în situaţia în care va fi subvenţionat. La această opinie, împărtăşită de mulţi oameni care au sluiit pe altarul Thaliei, a subscris şi Miller. Cu prilejul premierii piesei sale „Preţul", la Londra, Miller reafirma, în cadrul unei conferinţe de presă, obiecţia sa binecunoscută : „fără subvenţii adecvate teatrul serios va muri, iar teatrul care se face pe Broadway constituie un avertisment serios în acest sens."

Miller a ajutat financiar la reînfiinţarea unuia dintre teatrele londoneze cele mai lipsite de fonduri şi anume Young Vic. Pe scena acestui teatru s-au montat cinci din piesele dramaturgului american. Referindu-se la rolul teatrelor mici Miller declara : „Ele îmi plac, deoarece nu sînt avide de succes. Îmi place atmosfera de acolo. Actorii nu mai interpretează cu aceeaşi dezinvoltură cînd pe umerii lor apasă (cînd joacă într-un teatru cu... „pretenţii" n.n.) un milion de dolari".

Repetiţiile cu piesa „Preţul" s-au făcut şi în prezenţa dramaturgului. Şi The Times subliniază în această ordine de idei : „Regizorul şi actorii au apreciat sprijinul, umorul şi omenia dramaturgului. Atitudinea actorului faţă de scriitor este aproape de idolatrie, dar aceasta datorită faptului că Miller este dornic să demistifice relaţiile şi nu pentru că este o celebritate".

PUNCTE

Amadeus

Am aşteptat cu sufletul la gură montarea pe platourile televiziunii a celebrei de acum în toată lumea (aşa şi datorită, cu precădere, filmului lui Milos Foreman) piese **Amadeus**, *avîndu-l ca autor pe Peter Shaffer. Sigur, recunosc, este o situaţie ingrată să vezi montarea unei piese după ce ai văzut filmul încununat cu premii Oscar, dar eu zic că cei care au realizat această piesă trebuiau să se oîndească, dacă nu să dispărească, măcar să nu fie sub valoarea filmului lui Milos Foreman. Sînt prea pretenţios ? Se poate, dar senzaţia a fost că realizatorii au încercat să ne ofere nouă telespectatorilor doar informaţia (textul) piesei nu şi vreun fapt artistic. Pentru că, totuşi, ca valoare artistică, Amadeus-ul de pe platourile televiziunii este un fiasco. De la actorii cei mai plaţi cu putinţă, unii dintre ei figuranţi ai emisiunilor cu cele mai slabe glume ale fostului „Album duminical", pînă la interpretarea replicilor şi (ne)-mişcarea scenică, totul a fost parcă din clasa „mişcării de amatori de la oraşe şi sate". Nu se poate compromite totuşi o piesă de valoare, cum e Amadeus. Înseamnă, şi nu vreau să supăr pe nimeni, că sînt subestimaţi mai mult decît un grup de spectatori, ci toţi telespectatorii. Şi, totuşi, teatrul este un fapt de educaţie, de cultură, nu poate fi oferit sub formă de surogat ca pe vremea din urmă pe care nu o regretă nimeni. Eu zic că la o asemenea întreprindere, cum e o piesă de teatru foarte cunoscută, dar e valabil pentru Teatru, în general, trebuie chemaţi profesionişti adevăraţi, altminteri totul devine o tragi-comedie. Pentru că toată lumea are nevoie de teatru, orice ar fi. Dar nu oricum.* (George Cusnarencu)

De la teatru la film

În această excelentă fotografie, aparţinînd lui Willy Rizzo, publicată în revista Paris Match *din 13 septembrie a.c., îl puteţi vedea pe cel mai celebru tătic al Hollywood-ului, Jack Nicholson. El o ţine în braţe, ca pe un premiu Oscar, pe micuţa sa fiică, Lorraine, în vîrstă de patru luni şi jumătate (în septembrie). Actorul hollywoodian, denumit „satanic", vi-l amintiţi, cei care au avut ocazia să-l vadă pe casete video, din celebrele filme „Shining", „Chinatown", „Terms of endearment", „Poştaşul sună întotdeauna de două ori" etc. Acum, după lansarea ultimului său film „Two Jakes", film în care este regizor şi actor principal, cel mai „cool" dintre monştri sacri ai cinemaului mondial s-a retras în Franţa, la Saint-Jean-Cap-Ferrat, unde a petrecut cîteva săptămîni în compania soţiei sale Rebecca şi a fiicei sale. A petrecut pentru că acum este din nou la lucru pe platourile de filmare. Nu e uşor să fii vedetă, chiar atunci cînd te numeşti Jack Nicholson.*

Editura Icar pentru elevi

Cum vă spuneam într-un articol anterior, Editura ICAR *are de gînd să scoată de sub tipar 100 de lecţii de matematică fără meditator, lecţii dedicate elevilor din clasele IX-XII, pregătirii lor în vederea susţinerii examenelor de admitere în învăţămîntul superior. Şi aşa cum ne promitea autorul acestor lecţii, matematicianul CĂTĂLIN-PETRU NICOLESCU, Editura ICAR scoate a 2-a lecţie de matematică (Studiul funcţiei de gradul II). Elevii, ghidîndu-ne după telefoanele care solicitau informaţii mai multe în legătură cu aceste lecţii, aşteaptă apariţia următoarelor lecţii. Noi zicem că au dreptate.*

TIB 90 și economia de piață

CREDEM ÎN VIITORUL ACESTEI ȚĂRI

Un scurt popas la pavilionul Canadei, unde sistemul CANDU, atît de cunoscut nu numai la noi, încetează să mai fie singura atracție pentru partenerul din România. Reactorul nuclear. Centrala nuclearoelectrică, se află în acest cochet pavilion alături de calculatorul electronic. Și, ne grăbim să spunem, totul înconjurat de o deosebită amabilitate a gazdelor. Discuția noastră se poartă la firma M.B.M. — Maximum Business Machines, cu Dl. Cristian Dumitrescu, **președinte, și cu partenera sa,** Dna. Ada Chan, **vicepreședinte.**

Îi adresăm pentru început Dlui Dumitrescu invitația de a ne prezenta pe scurt activitatea firmei pe care o reprezintă.

— În calitate de consultant în domeniul P.C.-urilor, computerelor de uz personal, și al C.A.D.D.-C.A.M., firma fabrică și furnizează atît P.C.-uri cît și terminale și programele necesare, la un preț foarte competitiv. Computerele M.B.M. realizate de această firmă mixtă se disting nu numai prin design, dar și prin gradul înalt de siguranță și stabilitate, oferind soluții eficiente și asistență pentru îmbunătățirea structurii informației.

Aflăm din discuție că Dl. Dumitrescu, un specialist de frunte în „computer graphics", că a lucrat atît la „cartierul general" al I.B.M.-ului de la Toronto, dar și la alte companii de renume, cum ar fi General Electrics. Iată de ce îl întrebăm cum vede interesul firmei sale pentru piața românească.

— Firma noastră, cu capital Hong-Kong, caută oferte pentru stabilirea în România. Ea produce hardware, iar softul pe care îl folosim, pagemaker, este unul dintre cele mai rapide softuri de editare.

Primii beneficiari ai colaborării cu noi vor fi Institutul politehnic (unde vom înființa un laborator de grafică pe computer) și A.S.E. Vom mai organiza și cursuri post-universitare. Ne gîndim și la o colaborare mai complexă, la editarea unei reviste care să nu fie dedicată exclusiv calculatoarelor, o revistă de „business machines"...

Eu aș vrea să sprijinim România la nivel de educație, astfel ca și în școlile primare să pătrundă calculatorul. Un copil care ar scrie o compunere de numai cîteva rînduri, ar putea scrie cîteva pagini pe tastatura calculatorului !

Avînd în vedere că am înțeles de la Dl. Dumitrescu și că 10% din profiturile pe care le va realiza cu ocazia TIB '90 le va dona în țară, îi declarăm simplu : deci, viitorul se arată optimist !

— Concret, 25% din profiturile din România vor fi donate ei, sub formă de materiale. Și o precizare : nu vrem să vindem computere, vrem să vindem programe ! Și, n-aș vrea să uităm nici donațiile noastre pentru orfelinate, prin intermediul firmei Champ.

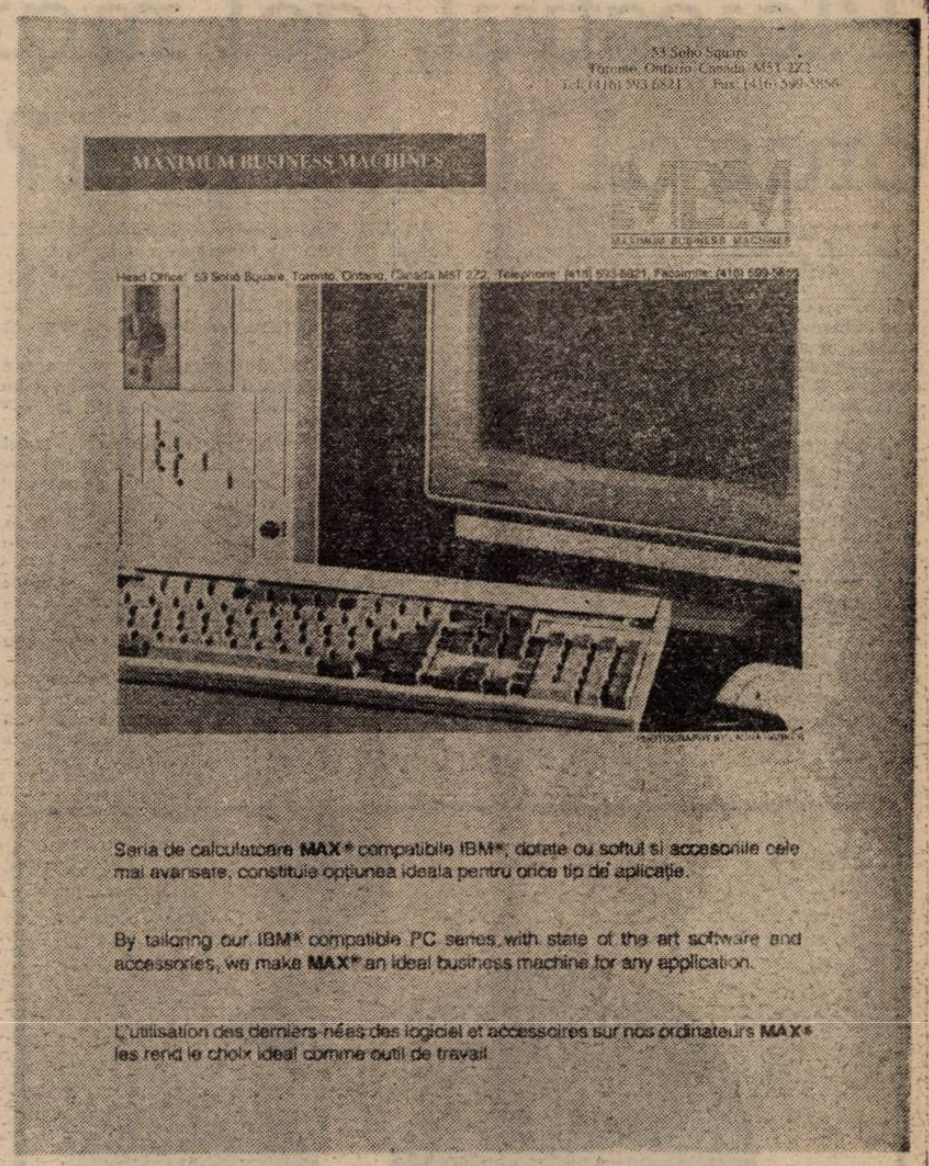

Ne adresăm cu o întrebare și Dnei. Chan. Stimată Doamnă Chan, pare ușor nefiresc ca o femeie să reprezinte o firmă profilată pe calculatoare...

— De fapt, experiența mea vizează reactoarele și lucrările de anvergură legate de tunelul de sub Canalul Mînecii, cu alte cuvinte, programe de calcul structural, de analiză matematică.

— O experiență fascinantă și, după cîte am aflat, v-ați cucerit un prestigiu internațional în această direcție. La această primă vizită în România v-am ruga să adresați cîteva gînduri cititorilor noștri.

— Chiar dacă aceasta a fost prima mea vizită în România, mă simt ca acasă. Sînt bucuroasă de ocazia de a participa la acest tîrg internațional și de a cunoaște această țară. Chiar dacă în România există o lipsă de calculatoare, sînt impresionată de oameni, de cunoștințele lor asupra calculatoarelor, de interesul lor. Sînt încrezătoare în viitorul acestei țări și îi doresc să își regăsească prosperitatea de odinioară. (Răspuns redat în facsimilul alăturat).

MIHAELA DOROBANȚU

COMSAT

Stand aparent auster, dominat de cîteva ecrane mari de televizor, alb-negru și color. Dincolo de certitudinea înaltei tehnicități pe care o emană toată aparatura electronică profesională încorporată în „pereții" standului, multă, multă prietenie și naturalețe. Sîntem primiți cu multă cordialitate de **Dl. Edward A. Weisbrot,** director pentru zona europeană a acestui colos al tehnologiilor de vîrf în domeniul comunicațiilor prin satelit, care este Communications Satellite Corporations COMSAT, S.U.A. În pofida agitației — specifice unei astfel de manifestări comerciale cum este TIB, domnia sa a izbutit, între două telefoane („via satelit", cum altfel ?) să ne acorde acest scurt interviu :

— Domnule Weisbrot, pentru început, vă rugăm să aveți amabilitatea să ne prezentați ce înseamnă COMSAT...

— Actul de naștere al Corporației COMSAT a fost semnat în 1962 de președintele John F. Kennedy ! S-a pornit de la ideea creării unei rețele globale de sateliți pentru telecomunicații care să acopere un spectru larg de domenii, de la telefonia clasică, televiziune și pînă la transmisiile digitale de informații prin conectarea intercontinentală a computerilor via satelit. Experiența pe care am dobîndit-o, și care ne situează pe primul loc în lume în acest domeniu, a stat la baza creării rețelelor internaționale INTELSAT, INMARSAT și GEOSTAR, la a căror înfăptuire rolul principal l-a deținut corporația noastră...

— Ce ne puteți spune referitor la relațiile COMSAT cu România ?...

— După cum știți, țara dumneavoastră a aderat pe 7 mai, anul acesta, la INTELSAT. Însă relațiile noastre datează de mai mulți ani. În 1976 s-a realizat primul contact, materializat în stația de comunicații prin satelit de la Cheia. Știu că a fost atunci chiar o tentativă de înființare a unei societăți mixte dar lucrurile s-au limitat numai la stadiul de intenții, discuții finalizate doar sub forma unei.. speranțe de viitor ! Azi credem că acest viitor a devenit prezent și, drept urmare, am și demarat negocierile pentru înființarea cît de curînd a unei societăți comerciale româno-americane ROMCOMSAT s.r.l.! De altfel, acesta este și motivul pentru care mă aflu acum la București !

— Din cîte știu, cooperația pe care o reprezentați nu a participat la edițiile precedente ale TIB.

— Corect ! Atît COMSAT, cît și eu ne aflăm pentru prima dată la TIB. Mai mult, în ce mă privește, sînt pentru prima oară în România.

— Revenind la prima întrebare : de ce natură sînt serviciile pe care le oferă COMSAT — și implicit viitoarea ROMCOMSAT — în România ?

— În primul rînd, este vorba de asigurarea unui complement al serviciilor clasice de telecomunicații terestre, prin intermediul sateliților. Comunicațiile prin satelit permit, practic, legături directe cu orice punct de pe suprafața Pămîntului, cu excepția — absolut neglijabilă — a cîtorva insulițe din Pacific. În al doilea rînd, se ridică o problemă nouă în fața țării dumneavoastră : în condițiile tranziției României la economia de piață — dar mai ales atunci cînd toate vor intra pe făgașul firesc, cînd vă veți redresa economia și o veți conecta la cea mondială — relațiile de afaceri, transmisiile de date și informații cu caracter financiar, economic, tehnic (inclusiv proiecte și documentații tehnice și tehnologice), politie între firme și societăți din România cu cele din alte țări și continente vor depăși prin volumul traficului capacitatea de tranzitare pe care poate s-o ofere rețeaua clasică a Ministerului Comunicațiilor. În plus, să nu uităm că acesta nici măcar nu este obligat să asigure capacități de trafic pentru relațiile de afaceri, domeniul său fiind acela al serviciilor publice pentru cetățeni și instituțiile guvernamentale. Așa încît considerăm că încă de azi trebuie să fiți pregătiți, în acest sens, pentru ziua de mîine...

— Cu ce viteză poate fi transmisă prin satelit, între România și Statele Unite, o pagină de text, să zicem?...

— O pagină pe secundă ! În aproximativ un sfert de oră un volum de 1000 de pagini...

— Impresionant ! Ce ați dori, în încheiere, să transmiteți cititorilor noștri ?

— Sîntem încredințați că oamenii, întreaga omenire, pentru a se cunoaște, trebuie să comunice ! Prin intermediul sateliților noștri, oamenii din țări diferite, de pe continente depărtate pot comunica mai intens astfel încît oriunde să se simtă ca acasă ! Acasă, adică aici, pe Terra !

ADRIAN HOAJĂ

Nr. 43 (1723) din 27 octombrie 1990

ECOLOGIE - UN SEMNAL DE ALARMĂ, DAR NU NUMAI ATÎT...

Ploieștiul, cel mai poluat oraș al României?

Natura este guvernată de legături uluitoare prin varietate și fascinație, prin finețea lor de detaliu. Poate de aceea consecințele amestecului nechibzuit al omului în rînduirea naturii sînt dintre cele mai alarmante. Acest proces justifică azi atenția acordată conservării ecosistemelor și diversității biologice. Preocupările în această direcție din majoritatea țărilor dezvoltate ale lumii pornesc de la ideea că procesele distructive aflate în curs de desfășurare s-ar putea să fie ireversibile. Și totuși **„nu este încă prea tîrziu**, spune omul de știință american John F. Seiberling, **dar este mai tîrziu decît credeți"**. Simpozionul „Natura și omul", organizat de Inspectoratul pentru cultură al județului Prahova și Muzeul de științele naturii al județului Prahova, derulat la sfîrșitul lunii septembrie s-a dorit a fi un dialog științific cu sugestii concrete pentru ameliorarea binomului om-natură. Prilej excelent pentru a consemna cîteva opinii pertinente. Ele aparțin : domnului NICOLAE BĂLĂNOIU, prefectul județului Prahova, prof. EMILIA IANCU, director al Muzeului de științele naturii al județului Prahova, conf. univ. dr. docent VICTOR SĂHLEANU, MIHAI SÎRBU, șeful Salvamont Sinaia-Bușteni, conf. dr. VASILE CRISTEA, Facultatea de biologie, geografie și geologie Cluj, și prof. CONSTANTIN RUSU, consilier la Inspectoratul pentru cultură al județului Prahova.

— Un adevăr demonstrat cu argumente științifice plasează Ploieștiul între cele mai poluate orașe ale țării. Ce-i de făcut ?

— Domnul **Nicolae Bălănoiu :** Faptul că județul nostru dispune de resurse naturale bogate a condus la o dezvoltare economică importantă și implicit la o densitate mare a populației. Ploieștiul se află azi între primele orașe industriale ale țării, dar din păcate el este cel mai poluat dintre acestea. În virtutea crezului nostru de a îmbunătăți calitatea vieții oamenilor, intenționăm să determinăm implicarea fiecărui cetățean în ameliorarea calității mediului. Soluțiile reale de rezolvare a poluării presupun participarea tuturor. Dezvoltarea puternică a petrochimiei în județul Prahova a condus la o poluare accentuată, poluarea aerului, infestarea apei și solului. Participarea recentă ca delegat al țării noastre la o conferință internațională vizînd apărarea mediului înconjurător în regiunile cu tradiție industrială ale Europei ne-a facilitat un util schimb de opinii. Soluții există, dar ele trebuie concretizate.

— Prof. Emilia Iancu : Factorii implicați în salvarea naturii nu pot ocoli muzeul care este atît școală cît și spectacol. El este acela care unește utilul și frumosul. Rolul său este și de a informa corect despre situația ecologică prezentă. Hiperindustriașul de azi trebuie să fie conștient că peisajul naturii și frumusețea sînt trebuințe tot atît de mari ca și casa lui, ca orice necesitate individuală. El are datoria să salveze un peisaj cu orice preț deoarece acesta reprezintă sursa pentru el de putere și de viață. Ținînd cont de toate acestea, specialiștii Muzeului județean de științele naturii Prahova continuă munca de educare în domeniul protecției mediului. Un pas esențial spre înlăturarea atitudinilor negative se realizează prin educarea celor mici și prin formarea celor mari, știut fiind că cel ce cunoaște și înțelege cauzele unei anumite acțiuni se comportă diferit de cel neavizat.

— Prin fațetele numeroase pe care le presupune, relația om-natură implică discuții ample. Totuși, succint, cum ar putea fi conturate aspectele la zi ale problemei ?

— Conf. univ. dr. docent Victor Săhleanu : Am studiat multe aspecte ale ființei umane, ale acestui paradoxal miracol care este omul. Medicina m-a adus în contact cu omul, cu mizeriile trupești și sufletești ale sale. O activitate de decenii mă îndreptățește să constat că s-au produs mutații majore în științele medicale. Relația om-natură poate comporta discuții interdisciplinare fascinante, de la antropologia moleculară, biologie, medicină pînă la dimensiunea religioasă a omului. La o reuniune recentă a ecologilor francezi s-a conturat nevoia redefinirii ecologiei umane. Această știință trebuie elaborată sistematic, ea trebuie să țină seama între altele și de aspectele psihologice ale omului descris. Legătura om-natură este dată într-un mod specific. Familiarizarea cu ecologia ca știință ne obligă la o modificare a modului nostru de a gîndi, mai ales dacă ținem cont de o celebră butadă care spune că „secolul XXI va fi ecologic sau nu va fi deloc".

— Dacă vorbim de relația om-natură nu putem ignora răul concret, palpabil pe care omul îl face naturii. Cîteva argumente...

— **Mihai Sîrbu :** În Bucegi s-a reușit să se facă o rezervație încercînd astfel să apărăm splendorile naturii. Din păcate însă, zona s-a apărat doar prin neputința de penetrare a omului, pentru că acolo unde ajung turiștii situația este mai mult decît întristătoare. Exemplele sînt numeroase. Nu am reușit să stăpînim jnepenișul unde se fac adevărate jafuri. La fel, în zona Peștera era o poiană cu plante rare. Ele au fost distruse de... porcii ce călătoresc în voie pe aici. Un alt exemplu — Valea superioară a Ialomiței este o zonă pe care turismul a adus-o în stare de degradare pentru că sîntem departe de a putea vorbi de o civilizație a muntelui. Din păcate nici nu mai există investitura oficială de apărători ai muntelui : paznicii de rezervație naturală nu mai există, iar pădurarii care ar trebui să protejeze muntele nu o fac. În fața agresiunii omului, Bucegii se vor apăra numai prin „firea" lor abruptă.

— **Conf. dr. Vasile Cristea :** Se impune delimitarea parcului natural al Bucegilor care să limiteze intervenția distructivă umană. De asemenea, zona Cheia poate fi cuprinsă într-un parc natural : păduri de făget interferate cu brad, vegetația subalpină foarte bine conturată ar putea fi unul din argumentele pledoariei în acest sens. Oricum, un centru de „gestionare" a Bucegilor, cum este Muzeul rezervația Bucegi din Sinaia, trebuie să dispună de date la zi. Pentru că studii laborioase despre această zonă s-au efectuat în urmă cu peste 20 de ani, acum vehiculîndu-se tot concluziile de atunci. Se impun cercetări reale care să surprindă starea vegetației cu reliefarea tuturor fazelor sezonale ale comunităților vegetale. Mergînd pe o bază reală, cu o documentație și o argumentație științifică, bine pusă la punct, eu cred că se poate iniția o legislație adecvată pentru această zonă.

— **Prof. Constantin Rusu :** Opinia mea este că la noi ecologia este totuși în zona căutărilor și în acest context are mare rol latura educativă. Ideile imperative ecologice în lupta de supraviețuire a planetei nu au impactul necesar cu maselor. Dacă ne gîndim la omul simplu, la țărani, ei au un respect înnăscut față de natură. Acum se impune însă o implicare a omului de știință, a cercetătorului care să explice relațiile omului cu natura.

Ca o concluzie finală, să nu uităm adevărul : **„nu este încă prea tîrziu, dar este mai tîrziu decît credeți".**

ECATERINA BĂTRÎNEANU

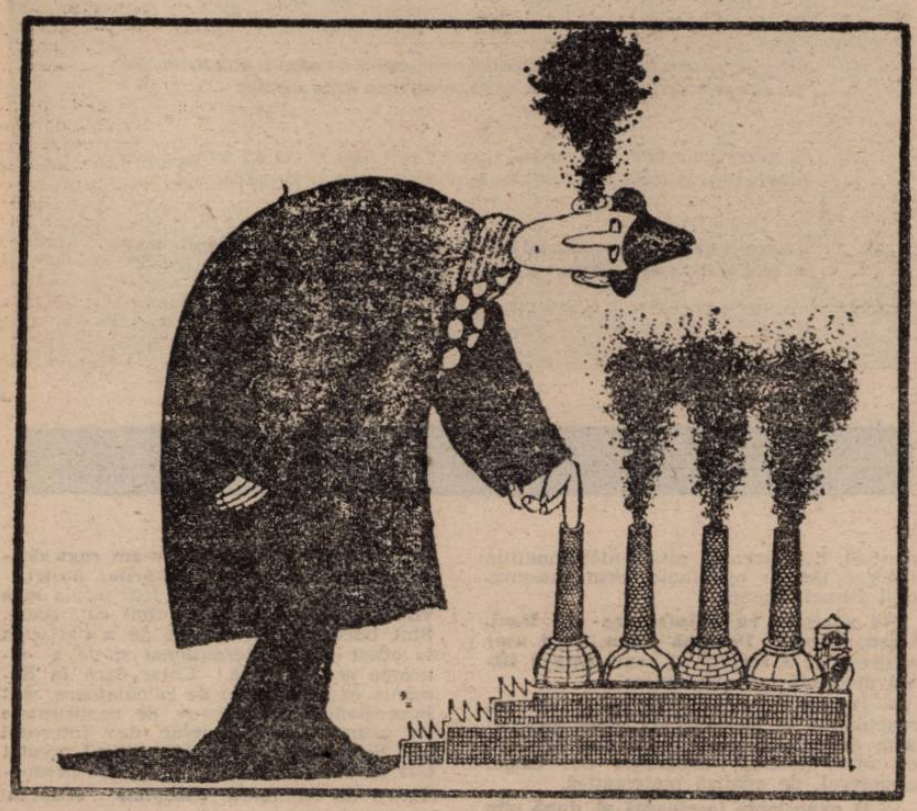

NECESITATEA CUNOAȘTERII COMPONENTEI VII ÎN CERCETAREA ECOLOGICĂ

Pentru ecologi, sfîrșitul verii acestui an a avut o semnificație deosebită în plan științific, deoarece în orașul Yokohama din Japonia s-a desfășurat cel de-al V-lea Congres Internațional de Ecologie. Manifestarea științifică, apreciată drept cea mai mare reuniune din istoria ecologiei, a înscris pe lista de participare peste 2 300 de specialiști din 58 de țări. Remarcabil este faptul că la acest congres a fost reprezentată și țara noastră prin dr. Stoica Godeanu și dr. Nicolae Doniță.

Ce a pus în dezbatere reuniunea științifică amintită ? De ce a fost considerată de o anvergură aparte ? Ce perspective a deschis științei ecologiei, aflate tot mai mult în atenția țărilor cu standard înalt de dezvoltare socio-economică ? Iată cîteva întrebări ale căror răspunsuri ne-au fost formulate de interlocutorul nostru, **dr. STOICA GODEANU.**

— Impresia care ne-a însoțit pe toată perioada desfășurării congresului (22—30 august) și care ne-a stăruit apoi mult timp în minte a fost legată, în primul rînd, de minuțiozitatea și precizia — desigur, tipic japoneze — cu care gazdele și-au organizat prestigioasa manifestare științifică. Întregul congres s-a desfășurat într-o singură clădire — Yokohama Prince Hotel —, concomitent în numeroase săli dispuse pe patru nivele. În acest sistem a fost posibilă desfășurarea a peste 100 simpozioane și 30 grupe de postere. În cea de-a patra zi a congresului, gazdele au organizat opt călătorii de studiu la obiective ecologice de interes deosebit, de exemplu : plantații de păduri pentru fixarea nisipurilor la malul oceanului și protecția împotriva taifunelor, aspecte de maricultură, învelișuri vegetale pe roci vulcanice, terenuri agricole pe deșeuri, rezervații naturale, urmate de dezbateri științifice la fața locului. Patru mari edituri au organizat expoziții de carte iar două firme au prezentat aparatură pentru cercetarea ecologică.

Congresul a subliniat o dată în plus accentul care se pune pe cunoașterea componentei vii în cercetarea ecologică actuală și de viitor. Interesul este acordat în egală măsură ecologiei populațiilor de organisme, ca și studiului biocenozelor în cadrul diferitelor tipuri de ecosisteme. Cum era de așteptat, o treime din lucrările prezentate au abordat cercetări de ecologie din zonele tropicale, îndeosebi din Asia. De remarcat este tendința generală către aspectele de cercetare fundamentală, cercetarea aplicativă fiind prezentă mai „timid" în cadrul congresului, poate și din motivul că aceasta este supusă secretului de firmă sau de brevet. Lucrările prezentate au fost grupate pe trei teme : Perspective de viitor în ecologie : Ecologia și activitatea umană ; Ecologia în Asia. Dată fiind vastitatea problematicii abordate, domeniile largi în care ecologia se implică tot mai profund în activitatea umană, organizatorii n-au preconizat publicarea lucrărilor congresului într-un „Proceedings", ci gruparea lor în fascicule speciale, pe tematici sau simpozioane ,care vor fi publicate în reviste de specialitate, de aceasta urmînd să se ocupe chiar organizatorii simpozioanelor. Analiza lucrărilor congresului permite specialiștilor să evalueze mai exact tendințele existente în cercetarea ecologică actuală, să cunoască nivelul la care se află în prezent ecologia românească, precum și hiatusurile existente. Un set din materialele congresului se află depus la biblioteca Societății române de ecologie.

Consemnări de AURORA POPESCU

Ziariști în Cosmos

La 10 septembrie a.c., au început pregătirile pentru un zbor în Cosmos al unui grup de ziariști sovietici, prevăzut pentru data de 12 ianuarie 1992. După o selecție deosebit de severă, în grup au rămas (deocamdată) șase ziariști, printre ei și o femeie. Selecția va continua.

Cine va zbura, totuși ? Vor zbura aceia care vor trece cu bine nu mai puțin de 96 examene teoretice și vor fi declarați drept apți la diferite probe de imponderabilitate, supraviețuire în condiții de deșert, în mediul Nordului și tropicelor etc. (I.A.C.)

Parc natural în Amazonia !

În Amazonia este tot mai dificil să pătrunzi. Este o zonă a junglei în care nu a călcat picior de om și unde nu se observă nici prezența lui distrugătoare pentru mediul înconjurător. Și totuși, un grup de oameni de știință au ajuns la granița boliviano-peruană, unde jungla Amazoniei se întinde pînă la poalele Anzilor. Ei au descoperit aici specii de animale încă necunoscute pînă acum sau care în alte zone au fost deja exterminate. Explicația existenței acestei rezervații constă în absența așezărilor omenești în apropiere. Oamenii de știință intenționează să adreseze guvernelor țărilor interesate de a înființa în zonă un parc natural riguros protejat.

Şi ecologia cosmică este o problemă a pămîntenilor

„Mărimea dezastrelor descreşte pe măsură ce oamenii le cred posibile şi proiectează prevenirea sau măcar minimalizarea efectelor lor".

Prof. univ. K. WATT (California)

PROBLEMELE PREZENTULUI ŞI VIITORULUI SPAŢIAL

Intrate oarecum în obişnuinţă, dar fără a-şi pierde de loc din spectaculozitate, lansarea aparatelor cosmice rămîne totuşi o lucrare foarte complexă şi costisitoare. Viitorul spaţial al omenirii este deocamdată confruntat cu citeva probleme ale prezentului, pe care le vom prezenta pe scurt în continuare.

Prima problemă — şi cea mai importantă — este aceea a rentabilizării transportului spaţial. Cifrele sînt concludente : costul celor 17 misiuni „Apollo" a fost de cca. 70 miliarde de dolari. Întreţinerea staţiei orbitale „Mir" de la lansarea ei în 1986 pînă la 27 aprilie 1989 a costat cca. 1,5 miliarde ruble.

În acest context, problema realizării şi perfecţionării navetelor spaţiale a devenit pentru specialiştii americani o problemă fierbinte. Prima lansare a navetei spaţiale americane a însemnat un adevărat triumf. Următoarele zboruri — în ciuda unor defecţiuni apărute — au constituit tot atîtea motive de satisfacţie, permiţînd desfăşurarea unui vast program de cercetări. A urmat însă catastrofa navetei „Challenger" din 1986.

După un costisitor program de perfecţionare (cca. 2 miliarde dolari) zborurile s-au reluat la 28 septembrie 1988. Reuşitele acestei noi serii de misiuni au fost de natură să redea încrederea în acest tip de vehicul spaţial.

La concurenţă cu americanii specialişti, sovieticii s-au angajat şi ei masiv pe calea realizării unei navete spaţiale, uriaşul complex „Buran" — „Energhiia" executînd primul zbor automat în decembrie 1988 şi aşteptînd acum startul cu oameni la bord.

Specialiştii englezi au lansat studiile pentru avionul spaţial HOTOL (HOrizontal Take-Off and Landing), rod al cooperării dintre firmele British Aerospace şi Rolls-Royce, principalul obiectiv fiind reducerea cheltuielilor de lansare a sateliţilor. Acesta ar putea lua o încărcătură utilă de 7 t şi va putea folosi decolînd orizontal ca un avion pistele pentru decolare şi aterizare obişnuite, de lungimea celor utilizate pentru avionul „Concorde". Estimarea că „prima utilizare operaţională ar putea avea loc în 1989" nu s-a îndeplinit.

La rîndul lor francezii au lansat, în 1979, proiectul mininavetei „Hermes", al cărui cost a fost evaluat la circa 12,5 miliarde de franci. Ea urmează să fie lansată cu ajutorul rachetei europene „Ariane"-5 şi ar putea transporta pe o orbită joasă (pînă la 500 km) un echipaj de 2—6 oameni şi 4,5 tone marfă. Primul zbor este planificat pentru 1997. Se are în vedere o internaţionalizare a proiectului, prin participarea mai multor state vest-europene şi, în primul rînd din Germania.

Prezenţi tot mai mult în domeniu, japonezii au intrat şi ei în „clubul navetiştilor", prin lansarea unui proiect de navetă spaţială numită „Space plane", capabilă a fi lansată în jurul anului 2006. Ei au făcut o încercare în 1988 de lansare, cu ajutorul unui balon, a unei navete în miniatură (scara 1/7 dintr-o navetă obişnuită), dar n-au reuşit.

A doua problemă ar fi aceea a staţiilor orbitale permanente locuite, considerate un element fundamental al infrastructurii pentru viitoarele misiuni spaţiale la mari distanţe. U.R.S.S. are deja experienţa a mai mult de patru ani de exploatare a staţiei orbitale din generaţia a treia — staţia „Mir 1", iar americanii pe cea a laboratoarelor „Skylab" şi „Spacelab". Proiectele nu lipsesc, dar deocamdată nu sînt asigurate partea financiară şi mijlocul de transport necesare realizării şi ridicării pe orbită a componentelor staţiei.

În plus, preocupările sînt tot mai mult orientate către realizarea unor navete spaţiale şi staţii planetare care să participe la două ambiţioase proiecte ale primilor ani din mileniul trei : „Staţia selenară permanentă" şi „Expediţia omului spre Marte".

Pînă atunci însă, alte probleme vin să complice desfăşurarea programelor spaţiale : poluarea zonei din jurul Pămîntului cu resturi ale altor obiecte cosmice, lansate în anii anteriori, şi utilizarea în spaţiul cosmic a energiei nucleare, ceea ce pune serioase probleme de studiu şi asigurare de fonduri.

FORME ALE ECOLOGIEI COSMICE

Problemele legate de poluarea în spaţiul cosmic le putem împărţi în trei grupe :

— ecologie satelitară : domeniu al ecologiei ce îşi propune ca principale obiective urmărirea din cosmos a proceselor de poluare a atmosferei, apelor şi uscatului, elucidarea mecanismelor de regenerare a atmosferei prin procese naturale şi influenţa unor factori (ozon, ultraviolete, radiaţii cosmice etc.) asupra atmosferei ;

— microecologie cosmică : domeniu al ecologiei cosmice ce se ocupă cu studiul influenţei factorilor specifici zborului cosmic asupra cosmonauţilor, a stărilor şi condiţiilor proprii zborului navelor spaţiale propulsate de rachete şi activităţile desfăşurate în încăperile acestora. Drept factori principali sînt consideraţi : suprasarcinile, imponderabilitatea, vidul şi radiaţiile ;

— macroecologie cosmică : abordează probleme ce intervin în legătură cu aglomerarea spaţiului cosmic din jurul Pămîntului precum şi cele care decurg din utilizarea energiei nucleare la bordul navelor spaţiale (evident, la lansarea lor de pe Pămînt sau la evoluţia lor în apropierea Pămîntului).

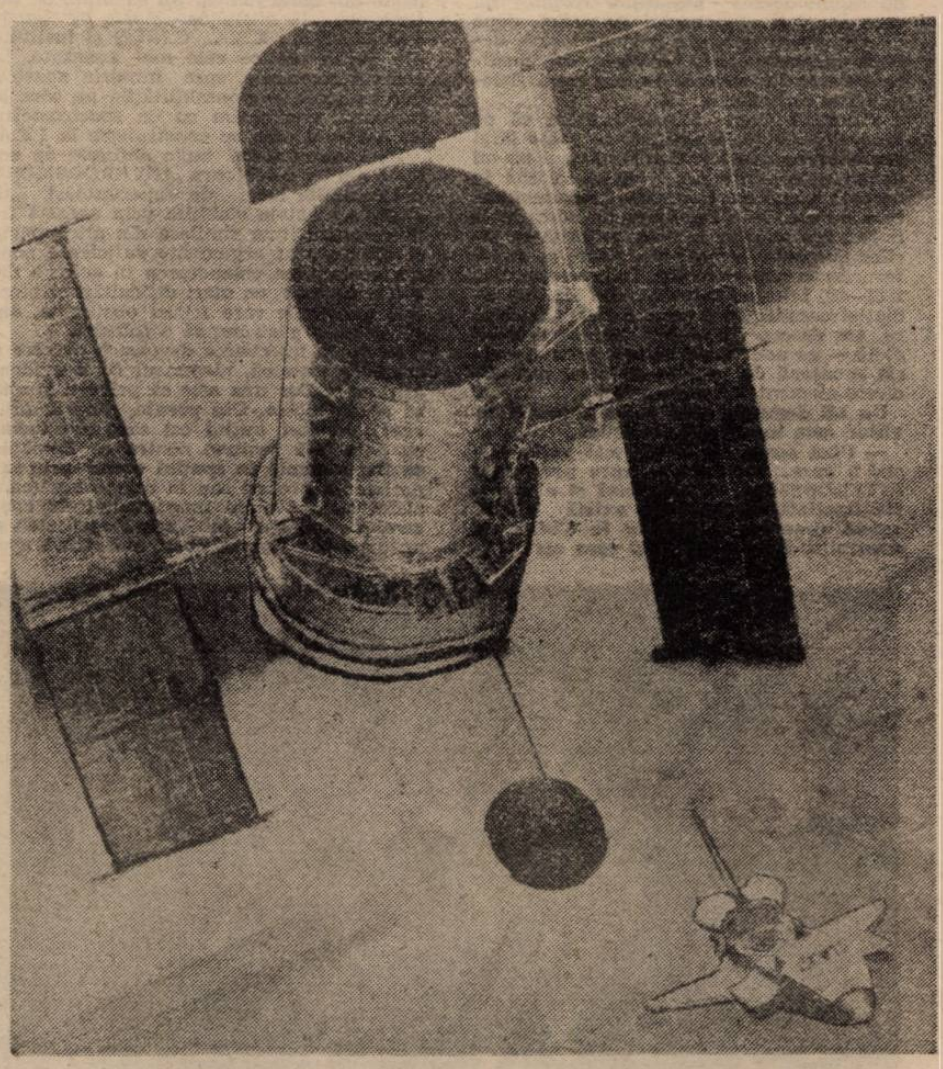

ECOLOGIA SATELITARĂ

Termen intrat în vocabularul specialiştilor în ecologie de mai bine de 25 de ani, odată cu lansarea primului satelit american din seria Nimbus 1, la 28 august 1964. Odată cu perfecţionarea tehnicii spaţiale, şi mijloacele oferite ecologiei satelitare au sporit calitativ şi cantitativ. Dacă satelitul „Nimbus 1", avea ca obiectiv de bază ameliorarea tehnicilor şi metodelor de obţinere a imaginilor formaţiunilor noroase, „Nimbus-7", lansat la 24 octombrie 1978, dispunea de aparatură ce îi permite să realizeze observaţii asupra ambianţei terestre în 63 de benzi spectrale (măsurarea stratului de ozon se făcea în 14 benzi spectrale, iar bilanţul termic al Pămîntului în 22 de benzi).

Supravegherea din spaţiu a atmosferei, apei şi uscatului oferă posibilitatea descoperirii la timp a unor acumulări periculoase de substanţe nocive (gaze sau substanţe toxice, aerosoli, deteriorarea stratului de ozon etc.), a unor fenomene meteorologice ce pot afecta instalaţii industriale în care se realizează procese periculoase (de exemplu, sinteza unor substanţe chimice), a unor incidente grave (avaria de la Cernobîl a fost depistată şi din satelit) etc. Cunoaşterea la timp a acestor date, în unele cazuri, permite luarea unor măsuri eficiente.

În cadrul problemelor ecologiei satelitare un loc important îl ocupă studierea interacţiunii dintre Soare şi atmosfera terestră. În cadrul acestor observaţii, un loc aparte este rezervat studiului erupţiilor solare, în primul rînd al producerii lor, iar ulterior al parametrilor lor. Dacă la suprafaţa Pămîntului o astfel de erupţie este „recepţionată" în primul rînd prin perturbarea propagării undelor electromagnetice, pentru cosmonauţii aflaţi în misiune problema este de mare importanţă, întrucît blindajul navei nu poate asigura reţinerea puternicului flux de particule solare, în acest caz fiind nevoie de măsuri suplimentare de protejare a oamenilor şi a aparaturii.

General-locotenent dr. ing. ŞTEFAN ISPAS

Bioxidul de carbon şi „pompa biologică"

Oceanele sînt o importantă sursă de hrană, o rezervă potenţială de minereuri şi energie, extrem de preţioasă. Oceanele (în realitate există un singur ocean planetar, a cărui apă este sărată, iar în imensitatea sa continentele apar ca nişte insule) îndeplinesc şi funcţia de reciclare a deşeurilor de tot felul şi chiar de absorbţie a bioxidului de carbon din atmosferă.

Studiile întreprinse de specialişti germani în Marea Arabiei au permis constatarea că vîntul intensifică absorbţia în ocean a bioxidului de carbon din atmosferă. Cu cît marea este mai furtunoasă, organismele planctonului absorb din atmosferă cantităţi mai mari de bioxid de carbon. Aprecierea aparţine lui Birgit Haake şi Venugoplan Ittekkot de la Institutul de geologie şi paleontologie al Universităţii Hamburg. În diferite perimetre ale Mării Arabiei, situată în bazinul Oceanului Indian, între Peninsula Arabia şi India, cei doi specialişti aveau să constate în mod direct eficienţa „pompei biologice", care îndepărtează bioxidul de carbon din apa mării, dar şi din atmosferă. Care este de fapt soarta bioxidului de carbon în momentul intensificării vîntului ? El se dizolvă în apă şi este absorbit de către organismele aflate la suprafaţa oceanului, care îl transformă în substanţe organice. Dar ce se întîmplă după moartea organismelor marine ? O parte din aceste organisme marine ajung pe fundul mării, ducînd cu ele în adîncuri elementele din care era compus bioxidul de carbon. Sedimentele depind de puterea vîntului.

Şi precizările conţinute în „Frankfurter Allegemeine Zeitung" sînt extrem de semnificative : „În timpul vînturilor musonice, atît iarna cît şi vara — independent de temperatura apei — pompa biologică din Marea Arabiei lucrează din plin. Vîntul determină amestecarea tuturor straturilor de apă şi acestea nu numai în apropierea coastelor ci chiar pe întreaga suprafaţă. Apa de adîncime, mai rece şi bogată în substanţe hrănitoare, ajunge la suprafaţă favorizînd astfel, planctonul vegetal, prin intermediul căruia se fixează mai mult bioxid de carbon."

Se apreciază că „pompa biologică" a lucrat mai intens în timpul erei glaciare, deoarece viteza vîntului era şi ea mai mare. Conţinutul de bioxid de carbon era mai redus. Nu existau industriile de astăzi.

Dar în zilele noastre, cînd activităţile umane (pe Terra locuiesc circa 5,3 miliarde de oameni) cunosc o amploare din ce în ce mai mare, bioxidul de carbon expulzat în atmosferă este, cantitativ vorbind, impresionant şi extrem de nociv pentru flora şi fauna planetei.

Salutar şi benefic ar fi ca între dezvoltarea societăţii umane şi păstrarea calităţii mediului să nu mai existe nici un conflict de interese.

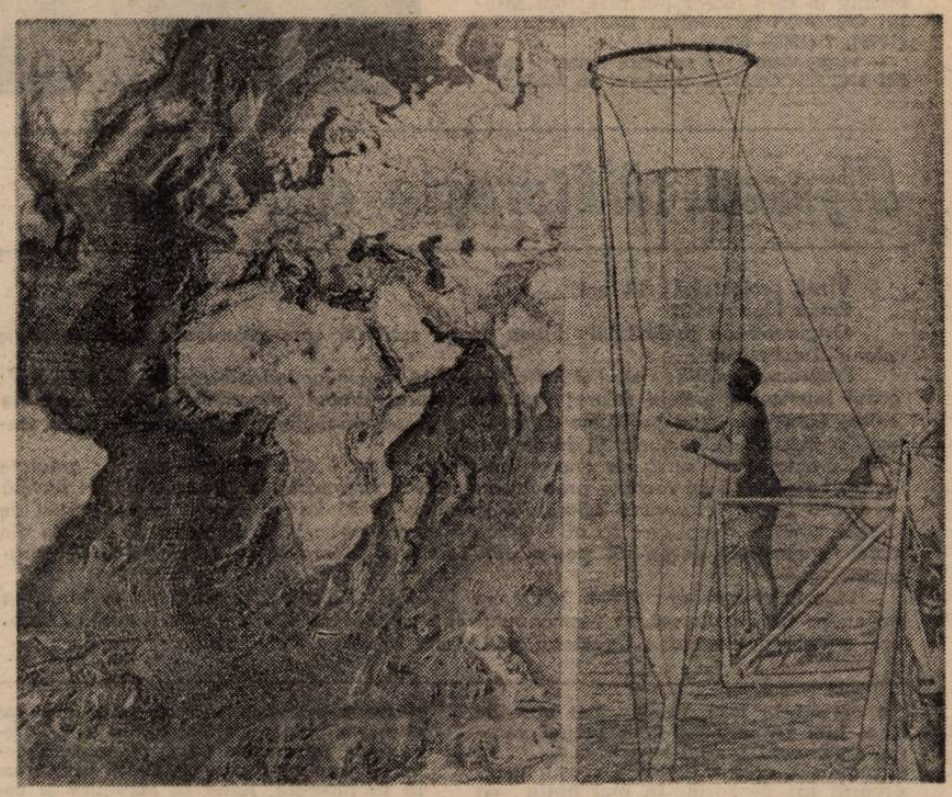

ECOLOGIE - UN SEMNAL DE ALARMĂ, DAR NU NUMAI ATÎT ...

SE VA IMPLICA MAI MULT ROMÂNIA ÎN CERCETAREA COSMOSULUI?

Interviu cu dr. DUMITRU HAŞEGANU

Cercetările spaţiale, inclusiv zborurile cosmice, presupun un înalt nivel de dezvoltare tehnologică şi o substanţială finanţare. România nu a beneficiat, nu beneficiază şi nici nu se întrevăd şanse serioase pentru nici una din acestea — cel puţin în viitorul imediat.

Iată motivul pentru care am adresat cîteva întrebări Dlui Dr. Dumitru Haşegan directorul Institutului de Gravitaţie şi Cercetări Spaţiale (I.G.C.S.).

— Ştiu că sînteţi „dăruit" de foarte multă vreme cercetărilor spaţiale. Cum priviţi ceea ce s-a realizat pînă acum, precum şi viitorul, ţinînd seama şi de faptul că noi am avut privilegiul unui zbor cosmic prin comandantul Dorin Prunariu, privilegiu pe care ţări ca Anglia sau Italia, nu l-au avut ?

— Încă de la începutul lor, cercetările spaţiale şi-au demonstrat importanţa pe care o au pentru ştiinţele şi specialităţile tehnice, depăşindu-se chiar aşteptările în ceea ce priveşte îmbogăţirea cunoştinţelor omenirii. În plus, se poate afirma că explorarea spaţiului cosmic poate influenţa **lupta omului întru dobîndirea de noi mijloace** de supravieţuire a sa pe Pămînt. Punctul de plecare în aprecierea rezultatelor îl constituie generalizarea necesităţilor umane : cele „fizice" —, hrană adăpost, sănătate etc. —, şi necesitatea omului de a deveni conştient de propriul său loc în Univers şi de a-l înţelege mai bine în acest context. Cercetările şi activităţile spaţiale pot răspunde ambelor categorii de necesităţi. Complexitatea, dificultatea şi chiar eforturile financiare implicate impun abordarea, mai ales în largi colaborări internaţionale în care fiecare ţară vine cu idei şi aparatură, dar şi cu participarea la montarea de experimente comune. Pe aceste două căi a mers şi cred că va merge şi cercetarea spaţială românească. Costul ridicat al fiecărui kilogram trimis în spaţiul cosmic duce la o concurenţă reală pentru un loc pe un obiect cosmic-satelit sau navă. România este o ţară care a fost prezentă direct în spaţiul circumterestru. Cît ? Atît cît s-a putut, **deşi capacitatea specialiştilor români ar** fi făcut posibilă o participare mult mai substanţială. Este desigur imposibil să prezint aici exhaustiv toate cercetările noastre spaţiale, dar am datoria faţă de public, mai puţin informat asupra realizărilor româneşti, ca măcar să enumăr obiectele cosmice pe care au fost experimente proprii sau cu participare românească (I.F.A. Bucureşti şi Cluj) :

— fizica radiaţiilor cosmice — sateliţii INTERCOSMOS 6 (1972), 17 (1977) ;

— radiobiofizica radiaţiilor cosmice, domeniul în care lucrez din 1974 ; opt sateliţi COSMOS (ultimul în 1989), SALIUT 6 (1979), 7 (1982—83) ;

— magnetometrie spaţială : patru sateliţi INTERCOSMOS (ultimul în 1989) ;

— Spectrometrie de masă : doi sateliţi şi trei rachete VERTICAL.

Zborul primului cosmonaut român, Dumitru Prunariu, a însemnat un moment de vîrf prin numărul şi calitatea experimentelor proprii realizate simultan pe orbită : două experimente de astrofizică, trei de radiobiofizica radiaţiilor cosmice (la care am fost responsabil ştiinţific), două de tehnologii spaţiale (domeniu care debuta cu acest prilej), experimente medicale de înaltă calitate în domeniul fiziologiei şi psihologiei.

Viitorul ? Cred că este evident că pe baza experienţei acumulate se poate lărgi participarea noastră. Dar răspunsul nu-mi aparţine în întregime : fiind vorba în această etapă de cercetare fundamentală, este nevoie de o finanţare de stat, de la buget, aşa cum se face în majoritatea ţărilor avansate. În timp vor apare şi transferurile în alte domenii. Un exemplu : în 1984—85, folosind metodica din studiul radiaţiei cosmice în domeniul fizicii nucleare, am descoperit — deci premieră mondială — un nou tip de radioactivitate, emisia spontană de nuclee de neon din nucleele elementelor supragrele.

Un alt domeniu care se va dezvolta în viitor este astrofizica teoretică.

— Pînă acum am privit (cel puţin oficial !) spre... Est, adică spre programul INTERCOSMOS. Există însă şi o Agenţie Spaţială Europeană, există NASA, există preocupări spaţiale în China şi Australia. Privim acum şi spre ele?

— Mai întîi să-mi fie permisă o precizare. Moscova nu a fost şi nu este numai un centru (subliniez, fără conotaţia politică a termenului) de cercetări spaţiale „estice", ci şi un centru principal al activităţilor mondiale în acest domeniu, unde participă agenţii şi instituţii specializate din toată lumea. Un exemplu de ultimă oră : la misiunea „Marte 94" participă N.A.S.A., E.S.A., C.N.E.S şi institute din ţările vestice cele mai avansate. În această companie, spre mîndria noastră, dar cu toate responsabilităţile pe care le incumbă, participăm cu un spectrometru cu neutroni care se construieşte la I.F.A.

Deci, rezultatele bune obţinute de noi în 15 ani de colaborare „INTERCOSMOS", posibilităţile largi de experimetări „in situ", contactele stabilite prin această filieră cu institute similare din alte puncte cardinale, sînt argumente suficiente pentru a continua colaborarea în această direcţie pe care cu mari dificultăţi şi eforturi personale care frizau obstinaţia, am reuşit să o păstrăm, să o folosim.

Revin la întrebarea d-voastră pe care o consider retorică, răspunsul fiind evident afirmativ. Dar una este să priveşti şi alta să ajungi acolo. Din păcate, pînă în prezent, am fost puţini cei care am lucrat cu deosebită pasiune pentru ca România **să fie prezentă în spaţiul cosmic prin ex**perimente proprii sau în colaborare (cum altfel se pot numi magnetometrele construite aproape în „semilegalitate" şi aproape în timpul liber, ele fiind apoi incluse în sistemul de orientare a sateliţilor !). După înfiinţarea I.G.S.S., am început lărgirea grupului prin infuzie de tineri, inclusiv proaspeţi absolvenţi. Ei au şi început să plece cu burse în Vest ; alţi cercetători, deja formaţi, au beneficiat de stagii de lucru şi conferinţe în Italia şi Olanda... În domeniul radiaţiilor cosmice colaborăm cu Institutul de Fizică Nucleară din Karlsruhe, Germania, la realizarea proiectului KASKADE — studiul razelor cosmice cu energii enorme, cu ordine de mărime superioare celor accesibile la cele mai mari acceleratoare din lume. De asemenea, am fost acceptaţi într-o largă colaborare internaţională, cu centrul în Suedia, pentru a studia procesele de interacţie ale particulelor cu energii foarte mari, cercetări necesare interpretării proceselor de transport ale radiaţiilor cosmice în mediile interstelare. Avem în vedere şi contractarea agenţiilor spaţiale internaţionale şi naţionale, fie direct, fie prin institute similare din Vest. Am şi trimis propuneri în Franţa... Dar, să nu uităm că de la Revoluţie au trecut numai 10 luni, în care am avut şi încă mai avem probleme organizatorice de rezolvat...

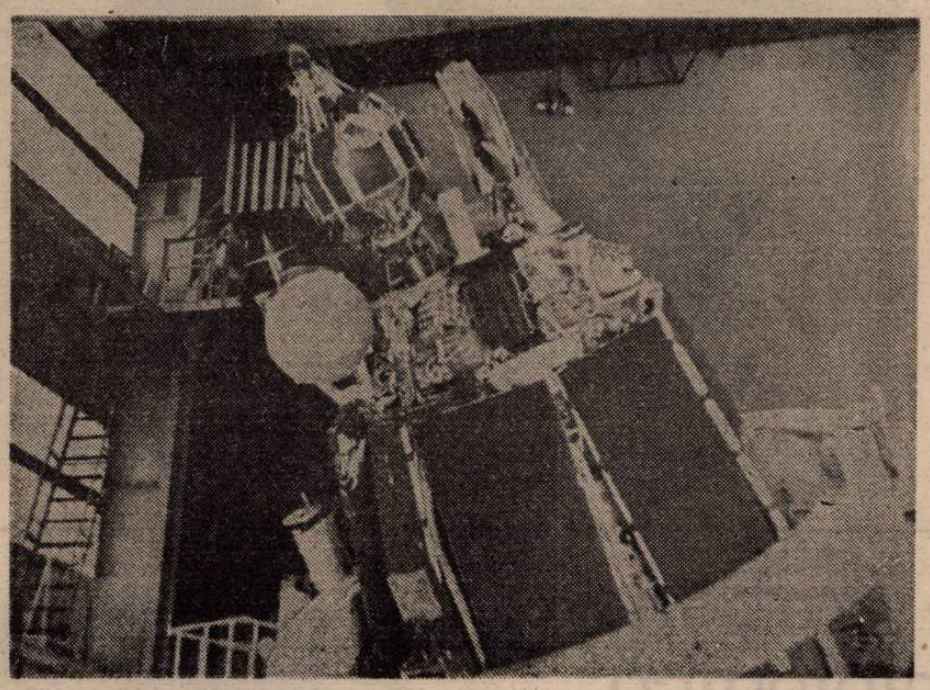

— Viaţa drastică de cercetător a fost — şi cred că este în continuare — legată strîns de cea a I.F.A. Ce rol acordaţi fizicii şi ce îi cereţi pentru viitor în cercetările spaţiale ?

— I.F.A. a sărbătorit de curînd 40 de ani de la înfiinţare. Lucrez în această citadelă a ştiinţei şi culturii româneşti din 1967, imediat după absolvirea institutului. Am utilizat noţiunea de citadelă aproape în sensul ei cel mai exact, căci I.F.A. este un loc unde s-a menţinut şi apărat un nivel ridicat al profesionalismului, în ciuda tuturor loviturilor din exterior. Reamintesc cea din 1977 cînd s-a dorit distrugerea ei prin impunerea unui regim de „industrializare" forţată. Fără a putea nega importanţa prelungirii rezultatelor cercetării în economie, consider că o ţară care nu-şi finanţează propria cercetare fundamentală va deveni dependentă de importul de licenţe. În plus faţă de argumentul economic, nu trebuie neglijat cel social, prin ridicarea nivelului de cultură al societăţii, cu efecte de ordinul doi în sfera economicului. I.F.A. nu s-a închis cu ziduri inaccesibile. Din contra, a menţinut legături cît mai strînse posibil cu institute din ţară şi din străinătate. Interesul pentru cultură, nu doar de specialitate, este atestat şi de ciclul de întîlniri „Interferenţe" la care au fost invitate personalităţi marcante ale culturii româneşti.

Să revin la întrebare. Cel puţin în domeniile pe care dorim să le acoperim, cercetările spaţiale **sînt** fizică şi inginerie spaţială. Procesele din stele, — inclusiv cele neutronice — nucleosinteza elementelor, accelerarea şi transportul radiaţiilor cosmice în mediul interstelar, plasma cosmică, interacţia vîntului stelar cu magnetosfera terestră, propagarea undelor electromagnetice şi interacţia lor cu centura de radiaţii a Pămîntului etc., sînt ele altceva decît fizică ? Dacă însă întrebarea se referă la **sistemul fizicii**, atunci răspunsul devine mai complex. Prin mass-media s-au prezentat, cu neglijarea sistematică a realizărilor româneşti, suficiente informaţii pentru ca oricine să-şi dea seama de amploarea cercetărilor spaţiale. I.G.S.S. este un institut mic care, evident, nu poate acoperi acest domeniu extraordinar al activităţii umane. Sînt deci necesare colaborări cu specialişti din alte institute. În plus, avem nevoie de înţelegere, multă înţelegere. Sîntem în stadiul în care dezvoltăm cercetări avansate fundamentale şi doar în timp va fi posibil transferul de tehnologie. Deci, o activitate care trebuie finanţată de la buget.

MIHAELA DOROBANŢU

Ulysses călătoreşte către Soare

Vîrsta proiectului : 14 ani
Prima idee : 1959
Originalitatea proiectului : prima sondă spaţială care efectuează studii în afara planului eclipticii.
Programul ştiinţific : studiul heliosferei şi al regiunilor îndepărtate ale Căii Lactee ; **gazul interstelar; petele solare; furtunile solare; cîmpul magnetic solar; erupţiile solare** (care pun mari probleme de iradiere a cosmonauţilor şi navelor şi perturbă vremea şi sistemul de comunicaţii de pe Pămînt).
Caracteristici : sursă de energie-nucleară ; preţ — 210 milioane dolari ; greutate — 366 kg plus 20 kg racheta propulsoare ; viteza imprimată la lansarea de pe navetă — 54 600 km/h ; greutatea aparaturii ştiinţifice — 55 kg ; forma — paralelipiped de 3,24X3,33X2,14 ; Deasupra se află montată marea antenă cu diametru de 1,65 m din care, la comandă de pe sol, poate „ieşi" un braţ telescopic de 7,5 m cu diverşi captatori.
Momentul lansării : 6 oct. 1990, ora 17,48 GMT (aprox. opt ore de la lansarea navetei) ; **Cine a lansat-o :** cosmonautul Thomas Ackers. Comandantul navetei Discovery : Richard Richards ; Directorul proiectului Ulysses : Derek Eaton.

6 octombrie 1990. După mai bine de cinci luni chinuitoare de-a lungul cărora programul spaţial american a fost ca şi paralizat, echipa NASA a reuşit un adevărat tur de forţă. În mai puţin de opt ore a fost lansată naveta spaţială Discovery cu un echipaj format din cinci membri şi, de pe navetă, şi-a „luat zborul" spre Jupiter şi apoi spre Soare, sondă spaţială Ulysses. O a doua lansare, cu o precizie şi cu o viteză fără precedent.

Ulysses porneşte astfel într-o călătorie de cinci ani. În februarie 1992 ea va trece pe lîngă Jupiter, pentru ca în luna mai 1994 şi 1995 să survoleze zonele polare ale Soarelui, pe care îl va explora cu cele 10 instrumente ştiinţifice instalate la bord. Ea reprezintă de fapt o premieră absolută în explorarea cosmosului, fiind prima care se va ridica deasupra planului eclipticii, cel în care are loc mişcarea planetelor Sistemului solar. Cîştigul de informaţie va fi pe măsura celui al unui copil care se ridică prima oară în picioare, luînd în stăpînire şi cea de a treia dimensiune a spaţiului.

Ideea „explorării din afara eclipticii" a stat încă din 1959 la baza unui proiect americano-european. Restricţiile bugetare au făcut însă să se păstreze doar una din cele două sonde prevăzute iniţial. Apoi — amînări repetate, unele datorate dificultăţilor tehnice cu care s-au confruntat lansările de navete spaţiale. Este deci lesne de înţeles satisfacţia pe care o încearcă la această reuşită cele 12 ţări care au proiectat cele nouă experimente pe care le va întreprinde Ulysses : Belgia, Canada, Danemarca, Franţa, Germania, Grecia, Italia, Olanda, Marea Britanie, Suedia, Elveţia şi Statele Unite.

Zborul lui Ulysses, care urmează celorlalte două sonde lansate în 1989, Magellan şi Galileo, spre Venus şi, respectiv, Jupiter, a fost calificat ca de-a dreptul extraordinar. Şi, într-adevăr, este suficient să ne gîndim că în februarie 1992 ea va folosi forţa gravitaţională a lui Jupiter pentru o spectaculoasă modificare cu 90 de grade a traiectoriei sale, ceea ce o va „arunca" spre Soare, scoţînd-o totodată din planul eclipticii.

În drumul său spre Jupiter, viteza lui Ulysses va fi de 126 km pe secundă, adică 453 600 km pe oră, cea mai mare atinsă vreodată de un vehicul construit de mîna omului. La o asemenea viteză, panourile solare n-ar rezista, ceea ce a determinat folosirea energiei nucleare. De-a lungul călătoriei sale, Ulysses va fi astfel alimentată de un generator radioizotopic (RTG, sau Radioisotope Thermoelectric Generator) care îi va furniza cei 284 de waţi de care are nevoie de-a lungul întregului parcurs, generator montat într-o anexă a sondei pentru a feri celelalte aparate de căldura pe care o degajă.

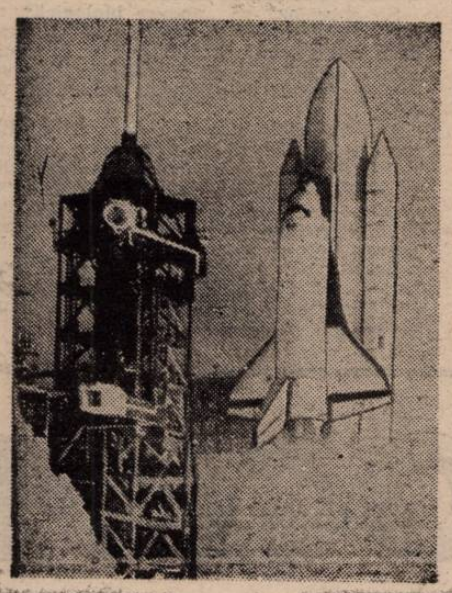

Poate că la fel de interesant este că emiţătorul de la bord are o putere de numai 20 de waţi (mai puţin decît un bec de veioză !). Şi totuşi cu ajutorul său se vor trimite semnalele pe Pămînt, semnale cărora, din poziţia cea mai îndepărtată a sondei, de la 950 milioane de kilometri, le trebuie o oră ca să ajungă pînă la noi. Şi, de fapt, ceea ce vom primi noi vor fi semnale preluate şi amplificate de aşa numita „reţea de spaţiu adînc" (deep space network) a NASA, care le retrimite la centrul de control al zborului de la JET Propulsion Laboratory din Pasadena, California.

Călătoria în care a pornit sonda spaţială Ulysses nu este deci cu nimic mai prejos decît celebra călătorie a eroului lui Homer, de acum mai bine de trei mii de ani. Ea se va sfîrşi în principiu la 30 septembrie 1995, după survolarea la exact un an diferenţă, luna mai 1994 — luna mai 1995, a Polului Sud şi apoi a Polului Nord al Soarelui. Un mare eveniment al cosmonauticii şi al ştiinţei contemporane în general, cu atît mai important cu cît are loc după ani de zile de eziţări, amînări şi insatisfacţii. Dar, după cum spunea Peter Wenzel, responsabil ştiinţific al proiectului în cadrul Agenţiei Spaţiale Europene (ESA). „N-am pierdut niciodată speranţa. Este ceea ce trebuie să faci dacă vrei să explorezi noi frontiere şi să ajungi să păşeşti pe tărîmuri noi".

MIHAELA DOROBANŢU

Starea de veghe

FRUSTRAȚII, STRES ȘI SPAIME

În opinia specialiștilor, psiho-fobiile ar constitui una din afecțiunile cele mai răspîndite în societatea modernă, de același ordin, probabil, ca pondere și periculozitate, cu dependențele de alcool și de drog. Într-o evaluare de departe incompletă, în evidențele clinicilor psiho-terapeutice se află în prezent milioane de suferinzi de cele mai neașteptate fobii: *de la cele considerate „clasice" (de claustrare, înălțime, întuneric) pînă la cele relativ noi, determinate de suprasolicitările unui perfecționism galopant (în planul exercitării profesiilor) sau de tensiunile emoționale impuse* — altă formulă la modă — *de ambiguitățile și disfuncțiile unui social necruțător.* Plus cele de relativă „ultimă oră", îmbinînd clasicul cu modernul... Obsesiilor erotice, bunăoară, structurate pe psihoza de masă a trăirii intense a clipei, avea să li se adaoge, în ultimii doi-trei ani, psiho-fobia sindromului imunității deficitare dobîndite, teama de SIDA sporind exponențial gravitatea și consecințele celorlalte psiho-fobii.

Revista „Stern", într-un număr recent (septembrie 1990), considera că 13 pînă la 15 la sută din populația țărilor vest-europene ar fi afectată de amalgamarea imprevizibilă a acestor psiho-fobii, mai vechi și mai noi, a căror dominantă se dovedește *aprecierea maladivă, exagerată, a insecurității personale și familiale*, situație în care *singurătatea* (și claustrarea), *întunericul* (lipsa de perspectivă), *teama de prăbușire* (senzația de cădere în gol), *teama de învăluirile și veninul atitor agresivități* (inclusiv cele, la propriu, ale păianjenilor) dar mai ales, *teama de orice schimbare* — considerată aprioric fatală — transformă, inevitabil, cei mai sănătoși oameni... în victime. Să se întîmple, oare, în țările din est *altceva* și *altfel*? Nu cumva și mai grav...?

■

Există tratamente, remedii — parcă și auzim întrebarea — medicina ce face?

Psihoterapeuților li se adresează, de regulă, cei afectați de fobii *convenționale* și, relativ, *onorabile*: cei care se tem, bunăoară, de zborul cu avionul, de claustrarea în lift, de scările foarte strîns spiralate, de zgomotul vîntului, de zborul agresiv al păsărilor, de imaginea șerpilor care, obsesiv, ar tot veni spre ei... În toate aceste psiho-fobii, tratamentele — evaluînd corect cauzele instalării afecțiunii, în timp — au în vedere *readecvarea, prin exerciții stăruitoare, a reacțiilor, conștientizarea disproporțiilor în aprecierea pericolelor, o auto-mobilizare psiho-volitivă, în fapt.* Mai dificil de tratat se dovedește însă acel controversat sistem de fobii, determinat de un statut social discriminator sau marcat, la rîndul său, de *incertitudini, umilințe, disconfort psihic*: oameni (bolnavi) care se tem că neînțelese forțe centrifuge sau centripete l-ar putea arunca definitiv într-un tragic anonimat (și somaj), sau, dimpotrivă, l-ar putea propulsa în prim-planul agresiv al atenției publice: oameni care încearcă fobia compromiterii, a nedreptății flagrante, a eșecului, a ratării, a invaziei „ochiului străin", prin social, în lumea lor interioară. Stările de depresie, ca și fantazările maladive ale acestor subiecți, reflectă o incapacitate tot mai evidentă de adaptare și adecvare la *accelerarea schimbării* și la noua viteză a acestei accelerări (nu „derivata a doua", matematic vorbind, care ar fi însuși șocul schimbării, ci derivata a treia, indicînd dimensiunile tot mai agresive ale șocului, cu toate consecințele lor în planul existenței cotidiene). Și ar mai fi ceva...

■

Dacă fiecare al șaselea om va fi, mai devreme sau mai tîrziu, un bolnav, conștient sau nu de psiho-fobiile sale, probabil, *profesia cea mai căutată a acestui timp viitor.* Și dacă ne vom teme să discutăm la timp despre aceste psiho-fobii, dacă vom ridiculiza atitea spaime pe care le induce schimbarea (chiar și pripite, disproporționate, oarbe sau orbite de ură față de eveniment și de determinismul social.

Un motiv în plus să ne amintim de admirabilele analize, evaluări și predicții ale profesorului Vasile Pavelcu...

schimbarea în bine), și dacă suficiența ori incultura vor respinge, ca de atîtea ori, *logica stării de veghe* — vom fi mai sănătoși?

Cineva ne vorbea de curînd de o nouă fobie *„a pierderii trenului"* (a pierderii „ocaziei mari", a acelei clipe fericite în care am fi putut, desigur, dacă... sau a norocului care ne-ar fi surîs, eventual, dacă... etc., etc.). Și, de aici pornind, ne vorbea de furia deciziilor neargumentate,

■

Într-un studiu apărut în urmă cu peste 50 de ani (încă în 1937), Vasile Pavelcu deosebea *două tipuri de tensiuni afective: tipul activ sau pozitiv, dinamogenic*, caracterizat prin barajul energetic opus forțelor din afară și *tipul pasiv*, deficitar sau negativ, de apărare împotriva solicitării din afară. În primul caz, Pavelcu relevă *rezistența mediului la năzuințele și dorințele noastre* (atunci cînd ni s-ar refuza, de pildă, bunurile spre care tindem), și cel de al doilea caz *în care ni se cer eforturi pentru care nu sîntem pregătiți sau sîntem constrînși să acționăm împotriva înclinațiilor noastre.*

■

**Și iată cîteva din concluziile acestui eminent psiholog: primul tip de tensiuni afective s-ar apropia, în opinia sa, de modul descris și aprofundat ca *frustrație*. Fenomenul în cauză este definit în dicționarele de psihologie ca *„blocare a unei activități orientate spre un scop"* (H. English și A. English) sau ca o *„condiție a unui organism care descoperă în fața unei trebuințe vitale un obstacol mai mult sau mai puțin de neînvins, exterior sau interior"* (H. Pièron). De aici, susține Pavelcu, rezultă *o stare afectivă a conștiinței de deposedare și reacția de apărare sau agresiune.* Unii psihologi consideră, din acest unghi de vedere, că reacția la frustrație are mai mult un caracter emoțional (...) *Agresiunea, atunci cînd se produce, ar proveni mai curînd din ură decît din mînie. Noi credem* — citîm din nou din Vasile Pavelcu — *că reacția agresivă poate fi de natură emoțională, explozivă, dar ea poate avea și o formă comprimată, de ură, cu reacție aminată. Individul se angajează, uneori, într-un „cerc vicios": agresiunea, ca efect al frustrării, declanșează sancțiunea din partea cuiva, pedeapsa e simțită ca o nouă frustrare, ceea ce duce la repetarea agresiunii ș.a.m.d.* În aceste frustrații s-ar afla, în opinia psihologilor, sursa de explicație a cazurilor de delincvență infantilă și juvenilă, a numeroaselor neînțelegeri și conflicte familiale, precum și a unui mare număr de nevroze (inclusiv de psiho-fobii n.n.). Oriunde găsim animozitate, ură și invidie să căutăm, ne propune Pavelcu — *„complexul de frustrație".*

■

Stresul, concept elaborat de Hans Selye prin 1930, aduce și el în discuție un așanumit sindrom general de adaptare, caracterizat prin trei stadii: (1) reacția de alarmă, (2) stadiul de rezistență (3) stadiul de epuizare. Au existat, de la bun început și se cer consemnate, desigur, diversele interpretări care au condus spre identificarea stresului cu *anxietatea*, frustrația, implicația eului, · amenințarea și emoționalitatea. Spațiul nu ne îngăduie să întîrziem prea mult asupra acestor interpretări. Să remarcăm însă, în spiritul lui Pavelcu, că atît suprasolicitarea, conflictul (în accepția înfruntării între tendințe opuse), cît și situațiile ambigue provoacă aceste stări de alarmă. Spaimele. Psiho-fobiile, toate sau aproape toate... Constatăm și aici — afirmă același psiholog — că *stările stresante și anxioase sînt aproape invariabil legate de atitudinea față de sine a persoanei, de relațiile interindividuale în care se dezvăluie vulnerabilitatea și sensibilizarea față de eșec, de defectele personale, de sarcinile excesive, de exigențele externe sau de nivelul de aspirații* (premature sau peste măsură de ambițioase), de diversele incongruențe între *eul real* și *cel dezirabil.* Și iată-ne, pe cu totul alte căi, revenind la această proliferare a variatelor psiho-fobii, la cauzele lor, cele disimulate, dar care țin de noi...

Doamne, cîte cărți necitite, cîte idei înțelepte și cîți oameni de bine se află undeva pe aproape, oameni, cărți și idei despre care milioane de *„bolnavi de ei-înșiși"* nici nu știu că există...

DOREL DORIAN

Interviu cu deceniul 9, secolul XX

Pe cît de ușor ne putem imagina personajul numit Deceniul 9 (al acestui secol, evident), pe atît de greu ar fi să-l tragem de limbă ca să-și scoată din desaga amintirilor sale pe cele mai captivante. Ca trimis al revistei „Magazin", nu m-a interesat să aflu de la el decît izbînzile și promisiunile științifice ale celor zece ani de viață ai săi — bineînțeles, pe acelea cu caracter universal, care influențează sau tind să modifice gradul de civilizație a sfîrșitului de mileniu. Gîrbovit și îngîndurat, l-am găsit fără nici o dificultate la Stockholm, acolo unde se împart laurii gloriei numite Premiul Nobel. L-am abordat într-o pauză a ceremoniilor cu prima întrebare:

— Stimate domnule Deceniu 9, pînă la 31 decembrie 1990, cînd veți preda ștafeta ultimului Deceniu al mileniului II, credeți că se va mai întîmpla ceva epocal în domeniul științei?

— În orice moment mințile luminate ale lumii pot da la iveală o descoperire sau o invenție care să transforme decisiv existența umană. Dar nu cred că marea mea nostalgie, unificarea celor patru forțe fundamentale ale naturii va fi împlinită prea curînd. Ipoteza Big-Bangului ar fi confirmată, iar oamenii ar reuși să stăpînească forța gravitațională.

— Vorbiți de patru forțe fundamentale. Se știe însă că în ianuarie 1986 a apărut un articol răsunător (în „Physical Review Letters") cu privire la cea de a 5-a forță, una gravitațională repulsivă, care se opune gravitației „clasice", newtoniene.

— Ipoteza profesorului E. Fischbach de la Universitatea Purdue, statul Indiana, S.U.A., nu a fost pînă acum demonstrată. Ea se bazează pe unele inexactități ale lui Lorand Eötvös în calculul echivalenței între masa gravitațională și masa inerțială. Dar a 5-a forță rămîne deocamdată o simplă ipoteză, făcînd adepți și contestatari. Unul din cei mai puternici preopinenți ai lui Fischbach este celebrul Richard Feyman, deținător al Premiului Nobel pentru fizică în 1965.

— Vă văd cam sceptic, domnule Deceniul 9. Propun să rămînem în domeniul marilor ipoteze ale vieții dv. Care ar fi acestea?

— Una din cele mai mari ipoteze — aș zice chiar iluzii — este fuziunea nucleară la rece, pe cale electrochimică. Uluitoarea veste din 23 martie 1989 lansată de Stanley Pons (Universitatea Utah, S.U.A.) și Martin Fleischmann (Universitatea Southampton, Anglia) a cutremurat comunitatea științifică mondială. Ei afirmau la acea vreme că au reușit într-o banală celulă electrolitică de uz didactic și cu aportul unei baterii de mașină, de 12 volți, să facă să fuzioneze două nuclee de deuteriu într-un nucleu de heliu 3, cu degajarea unei cantități de energie de patru ori mai mare decît cea consumată.

— Confirmarea experienței, reprodusă febril pe întreg globul, ar fi rezolvat nu numai spinoasa problemă a energiei viitorului, dar și a poluării galopante a mediului. Dar sistemele perfecționate Tokamak, pentru fuziunea la zeci de mii de grade Celsius, rămîn speranța pentru cea mai curată metodă de obținere a energiei.

— O altă provocare de proporții a științei, relansată cu succes în timpul vieții mele, este supraconductibilitatea la temperatura ambiantă. Prin aceasta este sfidată una din cele mai importante legi ale curentului electric, legea lui Ohm. Cînd conductoarele electrice nu vor mai opune rezistență la temperaturi ușor accesibile, eficiența multor procese tehnologice va crește nesperat de mult. De altfel, în 1987 s-a acordat Premiul Nobel pentru atingerea temperaturii de —238°C, dar în 1989 a fost atinsă temperatura de —114°C.

PAUL IOAN

Tratamentul termic pentru adenomul de prostată

Prostata este o mică glandă a aparatului genital masculin a cărei secreție contribuie la formarea spermei. Hipertrofia prostatei atinge adesea persoanele care au depășit vîrsta de 60 de ani. Tumoarea formată, non-canceroasă (e vorba de un adenom) poate deveni voluminoasă, comprimînd uretra și provocînd tulburări de micțiune. În mod obișnuit tratamentul constă în extirparea adenomului. Intervenția poate antrena diferite efecte secundare — cel mai adesea incontinență urinară și tulburări de ejaculare. Nu este exclusă nici reapariția unui nou adenom.

O metodă experimentată de peste opt ani în Israel evită recurgerea la intervenție chirurgicală. Aceasta se bazează pe un tratament termic efectuat cu ajutorul unui aparat cu microunde (Prostatermer), pe care medicul îl introduce în rectul pacientului. Căldura difuzată prin peretele rectal, timp de o oră, mărește temperatura țesuturilor prostatei pînă la 42°C. Primul semn de ameliorare a bolii: pacientul își recapătă capacitatea unei micțiuni normale.

GLOB MAGAZIN • GLOB MAGAZIN • GLOB MAGAZIN •

O fabuloasă descoperire arheologică (II)

Este posibil ca minunatele descoperiri arheologice din Sinpan să nu fi ajuns niciodată pînă la noi, dacă aşa-zişii „huaqueros", hoţii de morminte, nu ar fi avut flerul dar şi norocul de a le descoperi. Căci pe piaţa sud-americană au început să apară la un moment dat — era în urmă cu trei ani — obiecte minunate, pe care amatorii bogaţi şi le disputau pe bani grei. Erau obiecte neidentificate chiar şi pentru cei mai avizaţi cunoscători în ale arheologiei.

Este meritul lui Walter Alva, directorul Muzeului arheologic din oraşul Brüning, de a fi bănuit posibila proveniență a neobişnuitelor obiecte şi bijuterii.

Sosit imediat în Sinpan sub protecţia poliţiei, care a descoperit de altfel furtul, Alva găseşte un mormînt prădat şi resturile azvîrlite ale unui corp ce fusese înmormîntat cu 2 000 de ani în urmă. De atunci, vreme de trei ani, sub egida Muzeului din Brüning, „piramida Soarelui" este cercetată cu minuţiozitate. Astfel a fost descoperit mormîntul mai vechi decît cel prădat, al unui om foarte bogat, numit de arheologi „seniorul din Sinpan". El se află la o adîncime şi mai mare.

S-a ajuns la concluzia că aceste piramide, construite din cărămizi de pămînt, sînt compuse din edificii suprapuse, practic de construcţii ce ţin de existenţa unor dinastii, probabil de-a lungul secolelor. La piramida la care ne referim, cea mai recentă parte a construcţiei, cea de deasupra, a fost construită în anul 300. Cea mai veche parte a construcţiei datează din primul secol al erei noastre, şi în acest strat a fost descoperit mormîntul „seniorului din Sinpan" păzit de zeul crab.

Rafinamentul artistic al obiectelor descoperite în acest mormînt l-a făcut pe arheologul Walter Alva să plaseze civilizaţia Moche în fruntea „ierarhiei" civilizaţiilor sud-americane dispărute. Cu secole înaintea descoperirii electricităţii, oamenii acestor locuri inventaseră un procedeu de electrizare pentru a placa obiecte de aramă cu aur şi argint. El sudau diferite metale preţioase pentru a crea bijuterii şi obiecte din aur, argint şi platină. Perfecţiunea artistică a obiectelor descoperite ne duce cu gîndul la ceea ce trebuie să fi fost în acea vreme organizaţie socială, tehnologia şi modul de distribuire a bogăţiilor. „Piramida Soarelui" este cercetată în momentul de faţă, fiind unul din cele 16 locuri de mare interes arheologic din zonă. Imperiul Moche se întinde pe o fîşie de pămînt de circa 360 de km — de la ţărmul Oceanului Pacific către interior, pînă la poalele Anzilor.

Se poate presupune organizarea socială a poporului Moche. Fiecare clasă socială avea locul bine definit în organizarea vieţii. Familia regală avea foarte puţin de-a face cu poporul. Ea îşi ducea viaţa în bogăţie, pe înălţimile piramidei. Nobilii, foarte bogaţi şi ei, erau un fel de distribuitori ai bunurilor comunităţii. Se ştie acum că atît regii cît şi nobilii nu lăsau nimic moştenire succesorilor lor, ci se îngropau împreună cu bogăţiile ce le aparţineau. Această practică a favorizat dezvoltarea artelor şi tehnicilor — artizanii trebuind să inventeze mereu noi forme şi noi obiecte pe placul celor bogaţi.

În piramidă s-au mai găsit nişte extraordinare statuete — marcajul a dovedit că au fost modelate cu circa 1500 de ani în urmă. Nu avem de-a face cu scene din viaţa de toate zilele, ci numai cu subiecte cu conotaţie religioasă. Multe din statuete reprezintă personaje care se trag de păr, îşi spală părul, sînt omorîte în timp ce cu o mînă sînt trase de păr etc. Aceste scene ilustrează o credinţă fundamentală a poporului Moche — şi anume că părul reprezintă esenţa persoanei. Spălarea părului este deci un act de purificare. Iar trasul cuiva de păr este un act de umilire. Copiii poporului Moche primeau un nume numai după ce părul avea o anume lungime.

Menţionăm că statuetele nu reprezentau unicate. Ele erau turnate în serie — fapt vizibil în tipare prefabricate — cu scopul de a parveni la un număr cît mai mare de oameni (!)

L. R.

Noile instalaţii eoliene vor „măcina" mai bine vîntul

Energia eoliană este regenerabilă şi curată. Ea poate fi şi abundentă, în funcţie de tehnologia aplicată. Centralele eoliene de putere medie instalate în regiunile litorale, unde vînturile bat cu regularitate, au ajuns să producă electricitate la un preţ convenabil — 20 pfenigi kilowatt/oră; superior totuşi celui obţinut în termocentrale. În noile centrale eoliene, s-a ajuns la un preţ de 15 pfenigi kw/oră; Ministrul pentru problemele cercetării, Heinz Reisenhuber (Germania), este convins că energia eoliană are „vînt la pupa". Pe plan internaţional sîntem martori al îmbunătăţirii instalaţiilor eoliene şi a randamenului lor energetic. Ele devin tot mai puţin zgomotoase, mai fiabile şi mai rezistente la furtuni : Instalaţiile eoliene cu ax vertical au început să fie dotate cu deflectori mobili, pentru o mai bună „valorificare" a vîntului şi a creşterii randamentului energetic. Se apreciază, după cum informează buletinul „Ştiri din Germania", alcătuit de Inter Nationes din Bonn, că 1 la sută din necesarul de electricitate al Germaniei va fi furnizat pînă în anul 2 000 de instalaţiile eoliene,

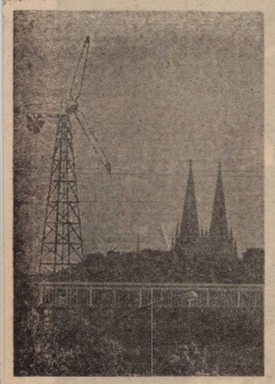

ceea ce va corespunde cu 1,5 milioane TEC (tone echivalent cărbune). Specialiştii sînt de părere că centralele eoliene perfecţionate vor da cel mai bun randament de-a lungul ţărmurilor şi pe insule, în regiunea înaltă Eifel, în Vogelsberg şi în sudul Pădurii Negre. Cele 250 de aerogeneratoare aflate în funcţiune furnizează 25 MW electricitate. În cadrul energiilor regenerabile, vîntul se află pe un loc mai bun faţă de hidroenergie (lipsa de apă a devenit cronică) şi de energia furnizată de astrul zilei. Energia eoliană este de preferat celei furnizate prin arderea cărbunelui, pentru că nu mai este nevoie de filtre speciale, costisitoare, care să reţină substanţele toxice, precum anhidrida sulfuroasă, azotul şi cenuşile zburătoare, care sînt expulzate din coşurile hidrocentralelor.

Şi încă un amănunt semnificativ în legătură cu şansele energiei eoliene : programul de încurajare alcătuit de autorităţile de la Bonn şi denumit „100 megawaţi vînt" a repurtat un mare succes. Este vorba de oferirea creditelor necesare pentru construirea de generatoare. Cea mai mare parte a noilor centrale eoliene vor avea o putere între 100—300 kilowaţi. Vor fi realizate şi unităţi mai puternice, care să furnizeze între 1—3 megawaţi electricitate. Pe insula Helgoland funcţionează cu bune rezultate un aerogenerator de 1,2 MW.

Interesul ce se manifestă în Germania pentru energia eoliană este elocvent şi prin imaginea surprinsă în marele oraş Köln, în care un aerogenerator modern este plantat pe mejestuoasa Catedrală, înălţată în secolul al XII-lea. Este evident că morile de vînt au încetat să mai aibă o semnificaţie romantică.

glob magazin

Viţelul de aur era... de bronz

Arheologii americani au descoperit în Israel o statuetă din bronz, reprezentînd un viţel. Bronzul era atît de lustruit încît putea fi uşor confundat cu aurul. După părerea arheologilor, ar putea fi vorba de „viţelul de aur", obiect de cult sever criticat de Biblie. Zeul Taur care măsoară 11,4 cm înălţime şi 11,5 cm lăţime, avînd o greutate de 450 g este, de fapt, realizat din mai multe metale. Capul, labele şi organele genitale par a fi din argint, coarnele şi coada din fire de cupru, iar interiorul statuetei este făcut din plumb. Statueta a revăzut lumina zilei în luna iunie, în vechiul port Ashkelon, pe ruinele unui templu cananeean, distrus de egipteni în jurul anului 1550 înainte de Cristos.

Cărămizi profilate

Este cunoscut faptul că zidirea unei case din cărămidă nu se poate face fără mortar. Iată însă că specialiştii cehoslovaci au elaborat o metodă „uscată" de zidire a pereţilor utilizînd pentru aceasta cărămizi cu profile speciale la care proeminenţa uneia intră etanş în orificiul alteia. Se pare că această metodă şi-a găsit o largă răspîndire în construcţia caselor de locuit.

Reclamă macabră

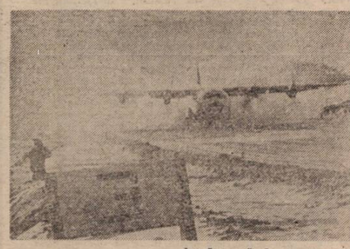

Firma germană „Schwabenflugbild" şi-a găsit o bună sursă de venituri în efectuarea de fotografii aeriene pentru lucrări geodezice, de construcţii, agricole, silvice, de comunicaţii etc., în scopul construirii sau amenajării aeroporturilor.

Pentru serviciile sale, firma foloseşte drept reclamă o fotografie realizată cu ocazia marii catastrofe aviatice de pe aeroportul militar din Ramstein unde au murit cîteva zeci de persoane.

Fotografia acestui tragic accident este însoţită de următorul text : „În acest an precoxizăm survolarea terenurilor Dv., vă întrebăm deci dacă aveţi nevoie de fotografii de aeroporturi. Fotografia anexată este executată de firma noastră."

Este totuşi o reclamă cam macabră! Ce să-i faci? Afacerile sînt afaceri !

Albine radioficate!

Albinele sălbatice care au fost aduse în Brazilia din Africa pentru o serie de studii experimentale şi combinare cu speciile locale au fost lăsate în stare de libertate, fără a se lua nici un fel de măsuri de precauţie. Manifestîndu-se în mod deosebit de agresiv, albinele sălbatice nu numai că au proliferat în mod neaşteptat în mult, ci s-au şi răspîndit considerabil, deplasîndu-se permanent spre nord, în prezent, s-au apropiat de graniţa cu Statele Unite ale Americii.

Cu scopul de a studia comportamentul şi migraţia albinelor „ucigaşe" (şi această denumire este din păcate justificată), specialiştii laboratorului de cercetări ştiinţifice din statul Tennessee au propus fixarea pe spatele lor a unor emiţătoare miniaturale alimentate de minuscule baterii solare. În acest fel entomologii vor putea urmări traseul pe care îl urmează roiurile acestor insecte periculoase şi zonele unde se stabilesc. Se va putea studia modul de hrană şi frecvenţa de împerechere a albinelor africane.

Cancerul şi înalta tensiune

Biofizicienii sovietici şi britanici par să ajungă independent unii de alţii la aceeaşi concluzie : cîmpul magnetic din preajma liniilor de înaltă tensiune poate crea dezordini celulare în organismul uman. Încercînd să verifice această teorie, un grup de cercetători francezi a iniţiat, de la începutul acestui an, un studiu în care a cuprins 20 000 de persoane ce lucrează în întreprinderi de electricitate şi a căutat o explicaţie plauzibilă a fenomenului. După părerea lor, un slab cîmp magnetic oscilant suprimă leoătorile ionice ale calciului, fapt care afectează serios sănătatea. Paradoxal, explicaţia ar putea fi folosită în viitor, după părerea specialiştilor, într-un nou domeniu de aplicaţii terapeutice al cîmpului magnetic, în vederea ameliorării dezechilibrelor de fixare ale calciului în organism.

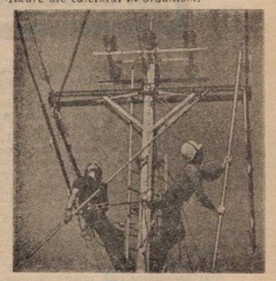

O cetate ştiinţifică a anilor 2000

TSUKUBA (II)

ADMITEREA STUDENŢILOR LA TSUKUBA

Se respectă cote strict limitate pentru fiecare disciplină. Pentru doctorat sînt admişi anual 32 de studenţi, pentru ştiinţe tehnice, 20 pentru limbi şi literaturi străine, 12 pentru matematică, şase pentru filosofie. Trei pătrimi din studenţi sînt admişi în urma unui examen naţional de admitere în universitate, urmat de un examen specializat, în cea mai mare parte scris, organizat la Universitatea Tsukuba. Ultima pătrime este admisă pe baza recomandărilor făcute de şcolile secundare în care candidaţii şi-au făcut studiile pe baza unor teste. În această pătrime sînt incluşi şi bursierii străini, ale căror burse sînt asigurate de guvernul nipon sau de guvernul din ţara lor.

Complet informatizată, biblioteca universitară dispune de 1 200 000 volume şi 9 000 abonamente la diferite publicaţii. Ieşirea şi intrarea cărţilor sînt înregistrate pe ordinator, fără a mai fi nevoie să se apeleze la vreo intervenţie scrisă.

EXISTĂ ŞI UN „CREIER NAŢIONAL"

În afara universităţii, cetatea ştiinţifică de la Tsukuba cuprinde 36 de institute de cercetare, din care 30 sînt institute de stat şi şase depind de organisme semipublice. Majoritatea au fost transferate din Tokio.

Cele 30 de institute consumă 40 la sută din fondurile alocate celor 90 de institute ale statului japonez. Institutul de fizică a energiilor înalte (KEK), Institutul de cercetări spaţiale (NASLA), Laboratorul de electrotehnică sînt printre cele mai importante. La Tsukuba funcţionează şi un institut de cercetări asupra mediului înconjurător, dar care nu-şi are echivalent în altă ţară. Laboratorul de mecanică industrială aflat în subordinea Ministerului pentru Comerţ Exterior (MITI), posedă, ca şi universitatea, o secţie specializată în robotică. Dacă cele mai bune studii de robotică sînt realizate în Statele Unite (Institutul Massachusetts, Universitatea Carnegy), studiile cele mai avansate referitoare la aplicabilitate sînt cele japoneze : roboţi destinaţi să ţină locul ciinilor pentru orbi, avînd în memorie planul detaliat al unui oraş şi fiind capabili să conducă un orb dintr-un punct în altul pe drumul cel mai scurt, roboţi cu şase picioare, deplasîndu-se cu multă siguranţă, automobile fără şofer, care evită obstacolele ocolindu-le sau oprindu-se dacă obstacolul nu poate fi ocolit... În domeniul roboticii, ţările europene se află cu mult în urma Japoniei

Cetatea ştiinţifică modernă care este Tsukuba se preocupă şi de atragerea specialiştilor din laboratoarele industriale. Creativitatea are un cîmp larg de manifestare la Tsukuba.

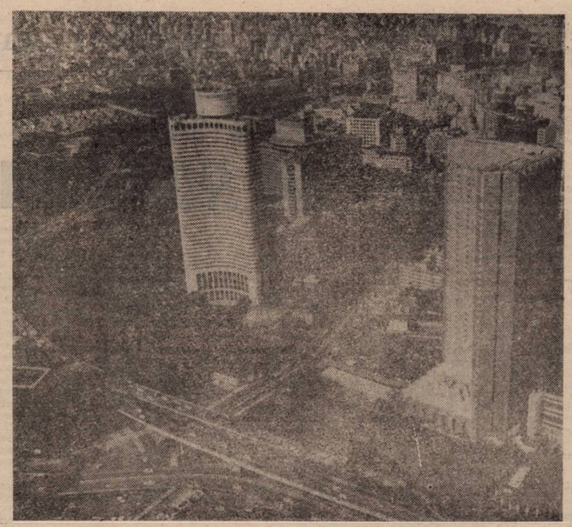

● Apa pompează singură. Nu este nici o exagerare, specialiştii suedezi au reuşit să producă o gamă de pompe de apă autonome, care nu necesită nici conectarea la o reţea electrică, nici consum de carburanţi. Cum se procedează ? Pompa se introduce într-un pîrîu sau riu, lar curentul. învîrtind o morişcă, pompează apa. Funcţionarea singură a pompei este condiţionată de o viteză a curentului nu mai mică de 40 cm/secundă şi de o adîncime minimă a apei de 25—30 cm. Se produc patru tipodimensiuni de pompe cu diferite debite. La o viteză a curentului în cursul de apă de 65 cm/secundă se pot pompa, zilnic, între 3 000—9 000 litri de apă.

● Parașuta cu motor permite celui ce o foloseşte decolarea, urcarea pînă la o anumită înălţime şi apoi pilotarea sa în zbor. Grupul motopropulsor, montat pe un şasiu purtat de piloi ca un rucsac, se compune dintr-un motor cu doi cilindri, care dezvoltă 20 CP şi acţionează o elice propulsivă cu două pale. Elementul portant al sistemului este o parașută rectangulară celulară ale cărei suspante sînt legate de şasiul legat de pilot. Pentru a zbura cu un atare vehicul aerian (viteza maximă este 35—45 km/h), pilotul trebuie să posede brevet de pilotaj pentru deltaplane. Aşa se prevede în Franţa, unde a fost realizată parașuta cu motor.

TELEX • TELEX

● În transmiterea celor mai multe boli din lume, factorii cei mai incriminaţi sînt lipsa unor condiţii igienice adecvate şi a unor rezerve corespunzătoare de apă curată care să fie distribuită ca apă potabilă. Care ar fi remediul pentru soluţionarea acestei probleme ? Folosirea unei tehnologii adecvate de purificare a apei şi pentru tratarea apei de canalizare, factori deja recunoscuţi ca fiind esenţiali de majoritatea experţilor în materie. Îmbunătăţirea apei potabile este posibilă, deci, prin aplicarea celor mai recente progrese din domeniul ştiinţei.

● Noul sistem de televiziune de înaltă definiţie urmează să înlocuiască vechiul sistem înainte ca lumea să intre în mileniul al treilea. Normele şi definiţiile privind televiziunea de înaltă definiţie (HDTV) sînt pe cale să fie puse la punct în cadrul unui mare proiect unitar european. La acest proiect lucrează 30 de firme şi instituţii de cercetări europene. Avîndu-se în vedere preconizata superioritate, industria îşi face mari speranţe comerciale. Piaţa ce se va crea s-ar putea cifra, susţin experţii, la circa 500 miliarde de mărci.

Biblioteca „Magazin" de proză scurtă

POVESTIRE

CHEWING — GUM

episodul trei

— I am Blue Love !.... repetă.

Gîndul mi se oprește în loc, de ce vorbește engleza ?... îmi urlu ; ceva nu e-n regulă !...

Ratez și de data asta și clipesc...

PENTRU că legătura cu mnezic-ul nu mai există, caut în zadar cîtva timp... deci am riscat inutil, ce-o fi apucat-o să vorbească englezește, nu pot pricepe. Vreau să plec, dar ceva mă reține și simt în piept o durere ascunsă, iar pe obraji două dîre fierbinți... plîng, de ani de zile nu am mai plîns (nici chiar la despărțire). Continui să mă încăpățînez și să caut, dar sînt amintiri pe care nu le cunosc (memoria celor cinci ani de singurătate) în care eu nu pot fi găsit și în care sînt foarte vulnerabil dacă aș interveni... Cu toate că nu am voie să mă întorc la aceeiași pistă, folosesc coordonatele memorate ale rolgir-ului și... înapoi la benzinărie. Mă materializez pe locul bătăliei... stă cu spatele și-și plînge locotenentul, dar și eu eram aproape locotenent (atunci cînd am lipsit de la Akademie) oh, nu se mulțumise numai cu un elev !... Acum !...

...oțelul plesnește săltîndu-mă de la pămînt... întind mîinile și o forță nevăzută mă absoarbe în văzduh, înfiorîndu-mi orice fibră...

M-AM întors, așadar !...

Mnezic-ul mă recompune particulă cu particulă și după două minute îmi pot scoate colierul cu senzori. String toate aparatele și mă dezbrac ascunzînd totul în valiză, ochii cad pe pendulă și mă îngrozesc, trecuseră aproape șase ore... Sub duș încep să-mi revin după oboseală și senzație de milă (milă ? de ce tocmai milă ?) pentru cea care doarme. Cînd mă întorc o găsesc în pat, sprijinită pe somieră și fumînd una din țigările mele (iată că o zi, n-a mai fumat nimic).

— Te-ai trezit deja ?... zîmbește diafan și sare din pat încercînd să mă sărute, dar eschivez discret. Fuge la baie, își face toaleta, apoi mă roagă să o duc acasă. Accept distrat și coborînd, acolo e cel mai bun moment. Ne îndreptăm spre periferie și-mi face semn unde să opresc, casa nu e tocmai chichineață și mă autoinvit la cafea. Acceptă greu, argumentînd că de cînd s-a mutat nici un bărbat n-a călcat în casa asta... iarăși sînt nevoit să citesc în ochii ei adevărul frumos și cuminte, trec la glume discrete, chiar o apuc de umeri și, în sfîrșit, intrăm... Stăm cuminți la cafeaua aburindă și extrem de bună (eu am învățat-o !) față în față, asta după ce s-a schimbat într-o rochie splendidă și m-a chemat în camera de zi, foarte-cu-gust-aranjată...

Semisfera, de pe măsuța joasă, plină cu bomboane, îmi place cel mai mult și scormonesc după una, dar observ că sînt chewing-gums și îi dau drumul în buzunarul sacoului, e nepoliticos să o desfac acum... Îmi povestește cîte ceva din viața ei, dar peste mine sare cu bună-voie. O întrerup deodată.

— ELZA NOSKY, știi cine sînt eu ?.. Ochii se încruntă încă uimiți de numele știut doar de ea, dar neagă din cap făcînd eforturi vizibile de aducere aminte (înseamnă că eu am lucrat în memorie, adînc de tot !...) Privește întrebătoare forțînd răspunsul.

— SÎNT NONNY !... și mă ridic pregătit pentru orice... și atunci ochii ei se închid a visare, se repede în brațele mele și plîngînd, șoptește :

— My dear !...

Vreau s-o resping, dar brațele mele o înconjoară cu mîngîieri tandre, las dracului gîndul că nu am rostit cifrul detonatorului (o explozie accidentală e imposibilă) mă lipesc de buzele ei și simțindu-i corpul cald sugrumîndu-l pe al meu, renunț la tot ce plănuisem să răzbun. Șoptindu-ne cuvinte dragi mă gîndesc să forțez mnezic-ul și să scot mîna WISTH de acolo, dar eu nu mai am timp, peste jumătate de oră drumul spre ZILAND se închide. O trimit dincolo, deschid valiza, mă schimb în salopeta argintie, scot teancul și-mi opresc jumătate, așez sacul în valiză apoi închid, prind centura rolgir și o chem.

— Iată, ai pe masă bani și cheile mașinii ! Mă privește disperată.

— Plec, dar mă voi întoarce !... Mă-mbrățișează strîns.

— Repede ?...

— Da, repede, o săptămînă-două... O sărut scurt și o îndepărtez puțin, îi întind emblema și vorbesc pe un ton glumeț.

— Și pentru că mereu am plecat ca un pămîntean, acum am să plec ca un zilandez !... Își ia emblema, îmi ridic valiza, îi string buzele ușor...

— I am Blue Love !... zîmbește după ce mă retrag. ...fac strengărește din ochi și declanșez rolgir-ul... irizări de lumină și sunete înalte îmi însoțesc dematerializarea instantanee.

Apar la navă și decolez urgent, pînă pe Ziland sînt cinci ore bune prin transpațiu, așa că vreau să văd ce-a făcut copia mea. Din valiză scot caseta și o introduc în video... Declanșez... În prima parte văd că m-am descurcat minunat, ea apreciază că sînt fantastic (cuvînt des folosit de mine). Începe să-și povestească viața și-și aduce aminte și de mine, mă clasifică singurul bărbat iubit de ea cu toate că eram de neînțeles cînd mă încăpățînam să-i spun cîte ceva de Ziland (niciodată nu crezuse în originea mea extraterriană, acum văd bine !). Cu toate că mă iubea, era nevoită să mă înșele cu toți cei ce-i picau și să rîdă de mine, dar mă părăsise ca o proastă (ea o spune !) și n-a mai putut da niciodată de mine (normal, nimeni de aici nu poate ajunge în Ziland)... Sînt foarte obosit și adorm... După cîtva timp computerele mă trezesc și Ziland îmi permite aterizarea...

MUGUREL TOFAN ADRIAN

(Va urma)

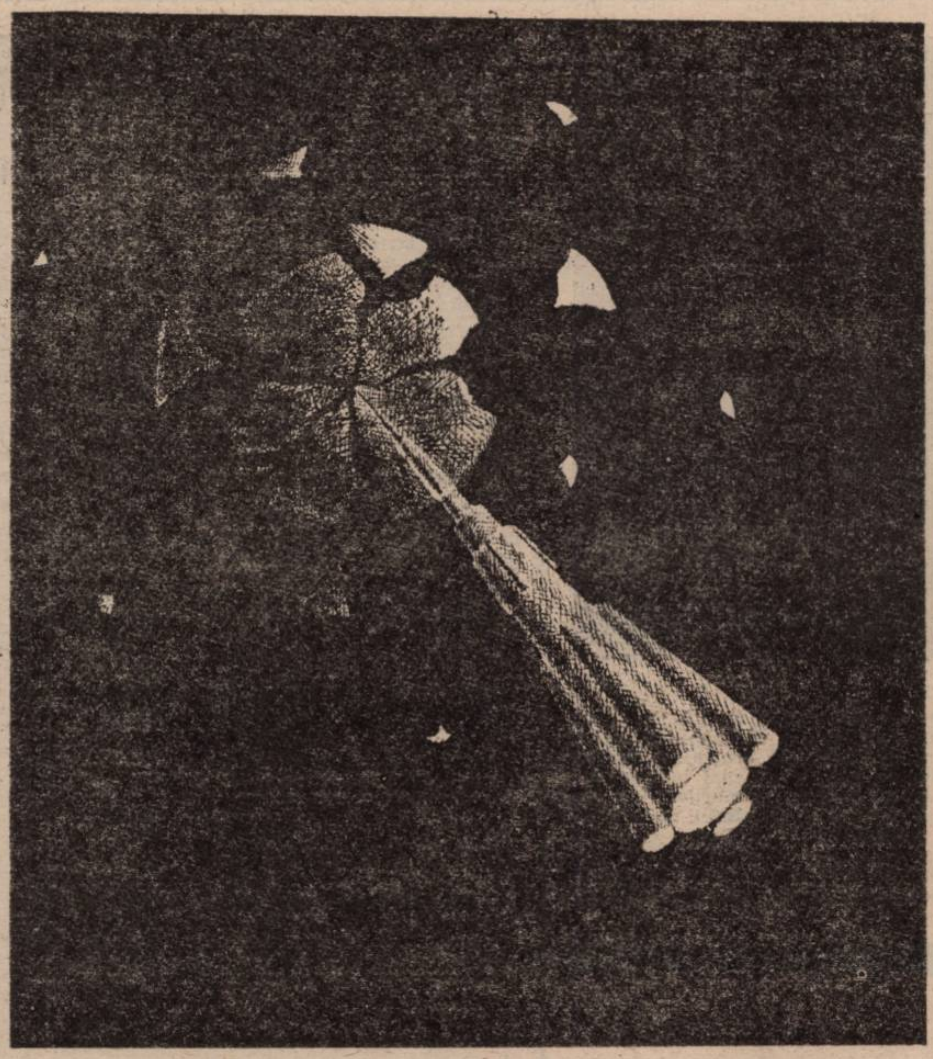

S-a întîmplat... mîine

OZN-URI ÎN ROMÂNIA (II)

Locul acestei aterizări, aflat în pantă ușoară de circa 10°, se prezintă sub forma unei suprafețe aproximativ circulare — tinzînd spre forma trifoiului cu trei foi — și are o certă tendință de orizontalizare, pămîntul din partea de sus a pantei fiind scurmat și ușor presat. Diametrul aproximativ — 4,5 m. În centrul acestei suprafețe se afla un mamelon de pămînt cu următoarele dimensiuni, tot aproximative : diametrul 60 cm., înălțimea 40 cm. iar în mijlocul mamelonului un orificiu rotund de 12—14 cm diametru și cu o adîncime — la data cercetării — de 40—50 cm. Despre acest orificiu, localnicii care avuseseră șansa să vadă locul în primele zile după consumarea evenimentului, afirmau că era „cam cît să viri o sticlă de țuică în ea". Ei mai spuneau că cineva încercase să vadă care era adîncimea acestui orificiu, cu ajutorul cozii unei furci. Nu i-au dat de fund și se poate presupune că adîncimea reală putea fi oricare de la 2 m în jos... Dacă a fost de 2,5 m., de 200 m sau de 2 000 de metri, nu se va ști, fără doar și poate, niciodată ! De la mamelonul central, la distanțe egale de 120° între ele, pleacă trei urme de tălpi cu o lungime aproximativă de 1,5 m și cu un profil trapezoidal. Pe această suprafață, au apărut în toiul iernii mușuroaie de cîrtiță (știut este că acestea hibernează) și fire proaspete de iarbă de un verde crud. S-a constatat că atît activitatea cîrtițelor cît și creșterea ierbii au fost stimulate de un anumit efect termic, rezultatul unei ușoare radioactivități. De fapt, acolo a fost detectată o doză de 5 miliroentgeni radiații Gamma în două minute. În nici unul din următorii patru ani nu a crescut nici un fel de vegetație pe locul unde fusese acel mamelon. Deci, nimic în anii 1973—1976. Numai în 1977 vegetația a reapărut destul de firavă, iar în 1978 și-a revenit la normal.

S-a apreciat că greutatea obiectului care a stat pe cele trei urme de tălpi pe sol a fost de mai multe zeci de tone, dar nu s-a putut stabili dacă această puternică tasare a pămîntului s-a datorat greutății în sine a respectivului obiect sau șocului sosirii ori plecării acestuia.

Locul în discuție se afla la o distanță sensibili egală între trei meri, pe ramurile cărora nu s-au observat urme de rupturi, arsuri sau sfîșieri, ca efect probabil al aterizării obiectului. De asemenea, două linii electrice străbat zona, aflîndu-se fiecare la aproximativ 150 m de locul aterizării : cea dinspre munți era de tensiune medie, iar cea dinspre vale, ce însoțește șoseaua, de joasă tensiune. În timpul cercetărilor nu s-a putut stabili dacă în noaptea evenimentului a existat vreo scădere de tensiune pe vreuna din cele două linii electrice sau pe amîndouă. De altfel, ar fi fost și destul de dificil aceasta, avîndu-se în vedere intervalul mare de timp ce s-a scurs între efectuarea observației și începerea cercetărilor.

Primele fotografii au fost făcute la locul aterizării aproape trei luni mai tîrziu, la 29 noiembrie 1972. Iar în ziua de duminică, 10 decembrie, la Valea Plopului s-a deplasat un grup de 12 persoane, dintre care 11 erau membri ai „Cercului Științific OZN", care activa în acea vreme în cadrul Casei de Cultură a Studenților „Grigore Preoteasa" din București. Rezultatele acestei cercetări au fost finalizate într-un „Buletin" editat în mod destul de rudimentar de organismul respectiv. Verdictul dat de această publicație anonimă și meteorică: a fost meritoriu : evenimentul de la Valea Plopului a fost autentificat ca „prima aterizare OZN de pe teritoriul României dovedită științific". S-au făcut, în acea zi de decembrie, o serie de cercetări destul de complexe : măsurători și fotografii, prevalări de probe și eșantioane de sol și de vegetație, interogarea unei întregi serii de martori cu înregistrări pe benzi magnetice etc., etc. S-a turnat și un film albnegru, cu caracter documentar, care avea să se numească „Quo vadis, homo ?" și să primească o serie de premii, în țară și în străinătate, la diferite festivale ale filmelor documentare. Filmul în cauză a rulat în 1973 pe ecranele mai multor centre universitare din țară.

Evenimentul de la Valea Plopului nu a fost, după cît se pare, singular în acea perioadă. Într-adevăr, în toamna aceluiași an 1972 mai fuseseră semnalate și alte fenomene luminoase nocturne sau diurne în zona Văii Teleajenului. Iată în continuare, succint, unul dintre ele :

Medicii Octavian Iliescu și Sergiu Dumitriu au asistat la un eveniment interesant : este vorba de un obiect strălucitor, de formă alungită și cu o trenă portocalie, care s-a deplasat lent timp de 15—20 de minute dinspre nord spre sud — deci în lungul văii — într-o după-amiază tîrzie cînd soarele nu apusese încă. Cei doi medici se aflau în curtea spitalului orășenesc din Vălenii de Munte și în momentul observației au alertat și alte persoane aflate în apropiere — asistente medicale, bolnavi, șoferi de salvare, portar etc. — care au fost de asemenea martore ale acestei întîmplări neobișnuite.

Prima publicație românească ce a făcut referiri la „Cazul Valea Plopului" a fost „Viața studențească" din 27 decembrie 1972. Articolul de atunci se intitula „Un OZN pe teritoriul României" și era semnat de Mihai Matei. După ce face o trecere în revistă a altor cazuri de observații românești (Banat, 29 martie 1968 ; Oradea, august 1968 ; Moldova, 31 mai 1969 și „Cazul fără nume" din 24 decembrie 1971), articolul în cauză se referă și la evenimentul de la Valea Plopului.

Iar primul mare simpozion public avea loc duminică 4 martie 1973 în București, cînd a fost prezentat pentru prima dată în public și filmul turnat la Valea Plopului.

Prof. CĂLIN N. TURCU

(Va urma)

SPORT UNIVERS

● **Gesturi semnificative în N.B.A. Magic Johnson, unul dintre cei mai cotați basketbaliști din Liga americană e gata să ofere 250 000 de dolari din salariul lui de la L. A. Lakers pentru ca managerul său, celebrul Jerry West să poată achiziționa la Lakers pe jucătorul Terry Teagle. „N-aveam bani pentru a-l aduce pe Terry în echipa noastră dacă Magic nu ar fi renunțat la un sfert de milion de dolari din venitul său" spune managerul West. Iar Magic Johnson ,la rîndul lui, declară : E vorba de victorie. Sigur și banii sînt importanți, dar eu joc ca să cîștig, de asta am făcut acest gest". E un exemplu de mare jucător, care e mare prin echipa la care joacă, nu numai prin prisma propriului talent. Îmi vine aproape imediat în minte isprava „milionarilor" noștri din echipa națională de fotbal care s-au făcut și ne-au făcut de rîs. Revenind la N.B.A., să mai spunem că și alt celebru basketbalist, Michael Jordan de la Chicago Bulls a făcut o mișcare similară pentru ca echipa sa să-l achiziționeze pe apărătorul Dennis Hopson. Intersant, nu ?**

● **Iată o imagine grăitoare a unei partide de campionat, NBA. Acțiune spectaculoasă a veteranului Moses Malone, 35 ani, una din cheile succesului echipei sale Atlanta Hawks în actualul sezon basketbalistic. Mai observați unde ajung mîinile apărătorului (inelul se află la 3,05 m) pentru a înțelege „altitudinea" la care se joacă.**

● **Că tot am vorbit despre echipa noastră națională de fotbal.** Antrenorul Constantin vrea să facă el o echipă așa cum crede el de cuviință pentru că am înțeles că s-a exercitat o presiune asupra lui pentru a-i folosi pe jucătorii „străini". Presiuni știu că se făceau și înainte, dar credeam că acum lucrurile s-au schimbat, un antrenor ales poate face ceea ce crede de cuviință pentru a fi bine. Dar nu e așa. Acum alți „judecători" din afară își dau cu părerea. Zice Constantin că trebuie o echipă nouă, cu jucători tineri, dornici de afirmare, ei bine, nu, vine altcineva, persoană importantă și spune, nu sînt de acord, trebuie să jucăm cu „vedetele" noastre, pe care le-ați văzut cum au jucat. Ce facem ? Cine e antrenor, cel care lucrează sau cei de pe margine ? Discut principiul, nu un nume. ● **Penultima cursă în C.M. de automobilism, formula I.** Grand Prix-ul Japoniei. Lovitură de teatru : în primul viraj de după start, Senna îl acroșează pe Prost și ambii abandonează după primele sute de metri de concurs. Scandalul e mare, Alain Prost e scîrbit de gestul lui Senna, numindu-l pe acesta „iresponsabil". Senna, nonșalant, declară că Prost a greșit, că trebuia să-l lase, doar avea încă 53 de ture pentru a-l întrece. Una peste alta, cu acest incident, Senna este virtual cîștigător al C.M., înainte de desfășurarea ultimului G.P. al actualului sezon, cel din Australia. ● **Poate ați auzit despre moartea fotbalistului David Longhurst în vîrstă de numai 25 de ani, care a murit în timp ce juca o partidă de campionat la York, Anglia. Ultimele date găsite vorbesc despre un atac de cord. Veți întreba cum? La 25 de ani, atac de cord ? Medicul John Hopkinson, care a făcut autopsia jucătorului, a declarat că Longhurst suferea de o boală rară de inimă. ● Golgheteri există nu numai în fotbalul european,** ci și în cel american, infinit mai puțin cunoscut pe continentul nostru. Astfel, ca o curiozitate, Bruce Murray a înscris al 10-lea său gol pentru echipa sa națională El devine astfel golgheterul din toate timpurile în partidele internaționale ale echipei naționale

TRISTĂ PIESĂ!

Întîmplător, miercuri m-am aflat pe stadionul unde lucrurile nu s-au terminat catastrofal. A, sigur că aș fi preferat să fiu la Montpellier cu toată ploaia torențială și terenul băltit care erau pe acolo, dar ce vreau eu să spun este că totuși Europa e grea. Nu vedeți și la Contesa Guldemburg, cîte probleme are ea și totuși iubirea învinge. Așa și în fotbal, numai unul învinge. Și miercuri, din păcate, în cupele europene de fotbal, învingătorii au fost ei, adică adversarii noștri, iar înfrîngerea noastră a fost, putem spune, în ciuda egalului de pe Ștefan cel Mare, în bloc. Ceva nu e în regulă și vorba cîntărețului, unde-i „noua garofiță, noul hop ș-așa" ? Dar să revin la Dinamo, ea a întîlnit pe „Futebol clube do Porto", o echipă fondată în 1893 care a venit la București să scoată un meci egal și a reușit. Dar meciul nu a fost nul așa cum îl arată scorul. Au fost momente palpitante : accidentarea lui Mihăescu, a fost sau nu penalty ? O eliminare la Dinamo. Chiar așa ? Apoi un gol anulat portughezilor. Pe drept ? Apoi o eliminare și în tabăra lui Porto. Pentru ce ? În fine, o lovitură liberă din apropierea careului în ultimul minut de joc, executată și repetată (?), pentru ca partida să se termine cu o ratare antologică a lui Matei, care totuși a jucat bine. Așa mi-a spus și Mulțescu după meci: „I-aș remarca pe Stelea, Rednic, Matei, Timofte și Marcu". Restul, cum spunea un fan dinamovist în tribune, enervat vădit pe echipa sa, „un azil de bătrîni". Nu cred c-a fost chiar așa, dar, mă rog, dreptul la opinie. Pe de altă parte, președintele clubului portughez Jorge Nuno Pinto Da Costa îmi spunea, tot în jurul orei 17 : „Nu mi-a plăcut partida pentru că a fost prea dură. Și pentru arbitru a fost dificil să arbitreze. Meciul va/fi diferit la Porto". Vom vedea. „Treinador"-ul Artur Jorge

Cu cele mai bune urări de succes

Jorge Nuno Pinto da Costa

Teixeira constata că băieții lui au jucat alert, nu au greșit în apărare, ceea ce a fost vital pentru echipa sa. L-am întrebat ce părere a avut despre arbitraj, mi-a spus că a fost bun, că el a limitat excesele, că a fost riguros. Pe dl. Kohl l-am întrebat înaintea meciului cum i se pare partida : „Cred că va fi un meci interesant", mi-a spus și a fluierat începutul. Mulțescu crede că arbitrul a judecat diferit fazele de joc, dar că, una peste alta, a arbitrat binișor. Am plecat de pe stadion cu sentimentul că Porto nu era o echipă de neînvins și cu senzația că în privința unor suporteri dinamoviști mai sînt multe de făcut.
Parcă văd că peste două săptămîni toate cele patru echipe românești vor părăsi cupele europene și vor intra într-o iarnă de hibernare. Noroc că serialele merg înainte. Eu cred că pînă la urmă Guldemburgul se va termina cu bine, ce ziceți ?

GEORGE CUȘNARENCU

Să mai rămînem încă pe meleagurile lumii artistice, cea recent îndoliată prin dispariția lui Leonard Bernstein (născut la 25 august 1918 la Lawrence, Massachusetts, S.U.A., într-o familie de emigranți ruși). Pe lîngă multe detalii binecunoscute din viața acestui titan al pupitrelor marilor săli de concerte ale globului, să notăm doar faptul că a fost primul dirijor american invitat să conducă orchestra Scalei din Milano, în anul 1953. Lansarea lui pe orbita marilor succese și a gloriei s-a produs în seara în care l-a înlocuit pe marele dirijor Bruno Walter, cînd acesta, bolnav fiind, nu s-a putut

GUINNESS BOOK

prezenta la concert (anul 1942). Dar viața artiștilor este uneori imprevizibilă. Un înalt demnitar de stat figurează în Guinness drept cel mai bine plătit pianist, concertist al muzicii clasice. Ați ghicit ! Este vorba de primul ministru al Poloniei anilor 1919—1921, Ignace Jan Paderewski (1860—1941). Averea acumulată de el (prin prestațiile solistice) s-a ridicat la cinci milioane dolari, din care o jumătate de milion numai în stagiunea 1922—1923. Se spune că, datorită faimei cucerite de el la acea epocă, soția unui mare magnat american l-a invitat să susțină un concert privat, în apartamentul său.

Un alt mare pianist profesionist răsplătit la nivelul unui record mondial a fost Wladziu Valentino Liberace (născut la 16 mai 1917 în S.U.A.). Într-un sezon cuprinzînd 26 de săptămîni de concerte el a încasat două milioane de dolari (în anul 1954). Pentru o prestație de o singură noapte la Madison Square Garden (New York City) el primea 138 000 dolari.

Este poate o impietate atunci cînd vorbim despre artă să tragem cortina și să privim atît de indiscreți la remunerarea protagoniștilor. De asemenea, nu trebuie trasă concluzia că marile spirite artistice ale lumii nu merită recompense de excepție. Iată, de exemplu, pe celebrul cîntăreț de operă Enrico Caruso (1873—1921) : acest greu comparabil tenor italian a fost cel mai bine plătit din lume, la vremea sa el acumulînd o avere cifrată la nouă milioane dolari. În ceea ce privește pe cîntărețe soprana de coloratură Amelita Galli-Curc (1889—1963), de origine italiano-spaniolă, a deținut o avere de circa trei milioane dolari.

La mijlocul secolului trecut, în 1850, la concertele din Statele Unite ale Johannei Maria Lind — supranumită „privighetoarea suedeză" — un bilet putea ajunge pînă la 653 dolari. Această cîntăreață de excepție putea acoperi cu vocea sa întinderea a trei octave.

În mod cert, nu aceleași încasări se pot obține cu reprezentațiile celei mai scurte opere publicate, și anume „The Deliverance of Theseus" de Darius Milhaud (născut în 1892). Premiera a avut loc, totuși, în 1928, iar spectacolul a durat... șapte minute și 27 secunde. Nu, nu este o greșeală de tipar. Pentru a putea compara această miniatură, să consemnăm că aria sacrificiului Brünnhildei din opera „Götterdämmerung" de Wagner durează 14 minute și 46 secunde — fiind considerată drept cea mai lungă arie.

Anul viitor vom celebra două secole de la dispariția lui Mozart (1756—1791). El este considerat cel mai „rapid" compozitor, dînd lumii în cei 35 de ani de viață peste o mie de opere, operete, simfonii, sonate, serenade, concerte, divertismente, quartete etc., etc. Opera sa „The Clemency of Titus" a fost scrisă în 18 zile (terminată la 5 septembrie 1791), moartea survenind la 5 decembrie același an). Dar de ce oare în cazul geniului mozartian nu se spune în Guinness nimic despre „veniturile" sale ?

PAUL IOAN

HOROSCOP

ZODIA SCORPIONULUI 24.10 – 22.11

Această zodie pare să inducă celor născuți în perioada respectivă caracteristici comportamentale și temperamentale polarizate între extrema binelui și răului. Responsabilă pentru aceste premoniții ale astrologilor este planeta Pluto, asociată cu planeta Marte. Este foarte interesant faptul că, avînd în vedere lunga istorie a astrologiei, planeta Pluto a apărut pe masa de lucru a acestei științe abia în secolul nostru, în anul 1930 (mai exact la 23 ianuarie). Dacă despre Marte se știa (cu mult înainte) că „determină" competență, curaj și inițiativă — ca și o apetență sexuală dezlănțuită —, pentru Pluto s-au fixat comportările radicale, dominate sau de rațiune de geniu, sau de comportări stranii, tenebroase, aducătoare de suferință, teamă și angoasă.

„Scorpionii" sînt oameni voluntari și dinamici, iar instinctele lor se manifestă fără opreliști. Tendințele lor oscilează între avariție și generozitate, între indulgență și impulsivitate, fără a căuta prea mult calea de mijloc. Sînt misterioși și rezervați, știu să lege prietenii granitice, dar și să apeleze la răzbunări irevocabile și crude. În Scorpion există în stare latentă o perpetuă revoltă împotriva propriei lui condiții sociale, care răbufnește irezistibil în situații limită. Sînt purtători ai unor contraste izbitoare și sînt greu modelabili de către societate. Inteligența lor depășește media și asta îi ajută să-și atingă cu ușurință interesele. Ei știu să se facă foarte agreabili în anturaj și modul lor de a privi viața este de obicei unul idealist. Ei gîndesc coerent și abil, punîndu-se repede în valoare ca lideri ai unor grupuri sociale, respingînd pe cît posibil munca fizică. Arta este pentru ei un refugiu, o necesitate.

Rubrică realizată de PAUL IOAN

HERCULE ESTE FRANCEZ

Dar cine este de fapt francezul supranumit Hercule, adică posesorul unei forțe fizice neobișnuite ? Nimeni altul decît CHRISTIAN PLAZIAT, care, la ultima ediție a Campionatelor europene de atletism, desfășurate la Split (frumoasa așezare croată de la bordura Adriaticii), a obținut primul loc în proba probelor — DECATLONUL.

Din cele 10 „munci" ale decatlonului (cu două mai puțin decît ale lui Hercule), Plaziat a ieșit victorios, obținînd medalia de aur. El a demonstrat calități remarcabile în toate probele : viteză (cursele de 100 m și 400 m) ; detentă (săriturile în lungime și înălțime); tehnică (în alergarea de 110 m garduri, prăjină și aruncarea suliței) ; forță (aruncarea greutății și discului) ; rezistență (proba de 1 500 m plat).

„Zeul" tuturor sporturilor, cum a fost denumit după cucerirea titlului de campion al Europei, Plaziat s-a pregătit pentru confruntarea de la Split cu seriozitate, dar solitar. Să se fi ascuns atletul de privirile rivalilor ? Ce va face peste doi ani la Barcelona ? Plaziat are șanse reale de a-și îmbunătăți performanțele pe probe. Așa cum Hercule (Heracles) a fost înălțat de zei în Olimp, dobîndind nemurirea, și Plaziat ar putea să se întoarcă victorios de la Olimpiada de vară de la Barcelona. Parisul și întreaga Franță primindu-l ca pe un erou. Gîndul victoriei nu-l poate părăsi pe un învingător, dacă el este Christian Plaziat.

SCHI SUBMARIN

Un nou gen de sport — schiul submarin — a fost propus de scufundătorul austriac Gerhard Zauner. Schiurile submarine sînt „îngreunate" cu ajutorul unor plăci din plumb, a căror greutate este astfel aleasă încît scufundătorul să poată aluneca pe fundul mării sau să se desprindă cu ajutorul bețelor.

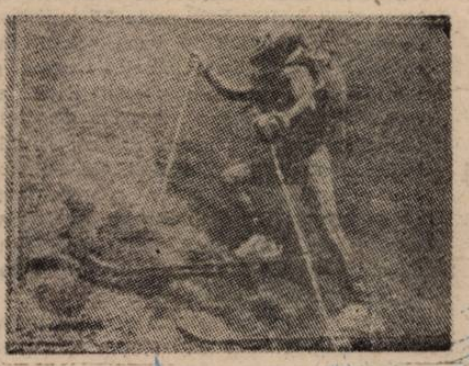

UN NARCOTIC

LA MARE TRECERE ÎN ZILELE NOASTRE

Cocaina este cel mai important dintre cei șase alcaloizi existenți în frunzele acelui arbust din familia Eritroxilaceelor, cunoscut cu denumirea științifică de Erytroxylon coca, sau mai degrabă aceea comună de coca. În stare sălbatică, acest arbust crește în America de Sud și în special în regiunile sale andine. O serie de varietăți ale acestui arbust cresc în Ceylon, Jamaica etc. Amerindienii cunoșteau de multă vreme rolul excitant și defatigant al frunzelor mestecate de coca, dar și efectele dezastruoase exercitate asupra organismului, ce surveneau cînd se îngerau doze prea mari. Din acest motiv, ei mestecau frunzele de coca în maniera indicată de practicile tradiționale, spre a înfrînge foamea și, în special oboseala, ce survenea ca urmare a parcurgerii imenselor distanțe ce separă așezările andine între ele.

Un poet mai puțin cunoscut, Abraham Cowley, care a trăit în secolul al XVII-lea, a compus la vremea sa chiar un poem, dedicat ciudatelor virtuți ale acestei plante, poem care se încheie cu următoarele trei versuri : „Trei frunze (de coca, n.n.) ajung pentru șase zile de marș / Omul din Quito înzestrat cu această provizie / Poate străbate întinșii Anzi, scăldați în nori". În legătură cu virtuțile menționate, istoricul american William Prescott, scria în 1831, într-una din lucrările sale, următoarele : „Cu o mică provizie de coca în buzunar și cu un pumn de porumb prăjit, indianul peruan efectuează obositoarele sale călătorii, zi de zi, fără oboseală sau, cel puțin, fără a se plînge de ea". Această relatare este cît se poate de edificatoare pentru a înțelege mizeria în care trăiau indienii peruani, care erau obligați să apeleze la o astfel de „hrană", cu care să-și potolească chinuitoarea senzație de foame.

Acest narcotic, adică coca, este la mare trecere și în zilele noastre, pe meleagurile menționate, ca și pe multe altele, din moment ce o serie de statistici efectuate recent ne dezvăluie faptul că numărul mestecătorilor de coca, numai din America de Sud, se ridică la impresionanta **cifră de aproximativ 4 milioane,** (între care 2 milioane în Bolivia, 1,5 în Peru, 0,4 în Columbia și 0,2 în Chile și Argentina).

Primul om de știință care a sesizat ravagiile pe care le exercită cocainomania asupra condiției umane a fost naturalistul elvețian J. J. von Tschijdi, descriindu-le în lucrarea sa intitulată „Croquis de voyages", apărută în prima jumătate a secolului trecut. Referindu-se la cocainomani, sus-numitul precizează că aceștia pot fi cunoscuți „după mersul lor nesigur și șovăitor, după carnea lor flască de un gri gălbui, după ochii lor albiți și fără strălucire, înconjurați de cearcăne adînci brun-violacee, după buzele lor tremurătoare și după vorbirea lor incoerentă, după indolența și apatia lor. Ei au abia forța vîrstei, avînd aerul de bătrîni, și dacă ei ajung totuși la bătrînețe, imbecilitatea este rezultatul pasiunii lor nesăbuite".

Deși cocaina a fost izolată din frunzele de coca de către Nieman în 1859, aceasta n-a fost folosită în medicină decît mult mai tîrziu, și asta grație unui colaborator al lui Sigmund Freud, și anume doctorul Karl Koller, care i-a evidențiat proprietățile sale anestezice ; proprietăți care au fost folosite de îndată de către oftalmologi, otorinolaringologi, stomatologi și de către chirurgi în general. Unul dintre aceștia, chirurgul rus Kalomin, folosind-o în doze exagerat de mari, pentru a extirpa o tumoră abdominală, intoxică în mod acut bolnavul în cauză cu respectivul drog, omorîndu-l.

La ora actuală, cocaina poate fi preparată și pe cale sintetică. O multitudine de substanțe succedante ale cocainei au fost descoperite între timp, cele mai cunoscute dintre acestea fiind stovaina, novocaina, pantocaina și persaina. Alcaloidul extras din frunzele de coca, se prezintă ca o pulbere albă, cristalină, avînd un ușor gust eterat, și este solubilă în apă și alcool. Aceste calități, ca și faptul că putea fi prizată și pe cale nazală, asemenea tutunului, au contribuit la rapida extindere a acestei toxicomanii. Cocaina poate fi introdusă însă în organism și pe calea injecției, așa cum se face în scopuri medicale, dar această cale este mai laborioasă și predispune la accidente, motiv pentru care aproape că s-a generalizat în practică priza nazală. Dar și prizarea nazală duce, prin iritarea permanentă a mucoasei nazale, la ulcerarea acesteia, la frecvente sîngerări, și chiar la perforarea septului nazal.

Merită a ști, că cocaina reprezintă un toxic de prim ordin, antrenînd atunci cînd se folosesc anume doze, o luxuriantă beție albă, dublată de o teribilă energie, stări psihosomatice căutate cu aviditate de toxicomani. Dependența farmacodinamică se instalează relativ repede și are un caracter absolut tiranic. Cu timpul, cel dependent de drog prezintă semne din ce în ce mai evidente de deteriorare somatică, adică corporală ca și psihică. Sănătatea i se șubrezește considerabil.

Beția albă, luxuriantă, pe care o caută cu aviditate cocainomanii se mai caracterizează prin halucinații auditive și vizuale, cei în cauză au senzația că aud muzici trepidante și văd imagini caleidoscopice straniu colorate. Tot această beție se mai caracterizează printr-o puternică excitație psihică, prin dispariția oboselii și a senzației de frică, ca și prin stimularea tranzitorie a facultăților intelectuale. Dar, pe cît de variată și de luxuriantă ni se prezintă beția albă și rece generată de cocaină, pe atît de variată și de pernicioasă este deteriorarea sănătății aceluia care se intoxică cu acest drog și care devine fie un cert handicapat psihic și somatic, fie o viitoare victimă a morții.

ARCADIE PERCEK

SĂ NE OCROTIM VÎRSTNICII!

Situația unei categorii de populație ce însumează în România peste 3,5 milioane de oameni a constituit tema colocviului ce a avut loc la Secția Clinică Otopeni a Institutului Național de Gerontologie și Geriatrie „Ana Aslan". Această manifestare de prestigiu a reunit oameni de știință din domeniile medicinii, ale psihologiei și sociologiei, juriști, reprezentanți ai diferitelor culte religioase, ai Ministerului Sănătății, de la Ministerul Muncii și Protecției Sociale, personalități politice și guvernamentale, ziariști.

Masa rotundă organizată cu acest prilej sub auspiciile Fundației „Ana Aslan" și-a propus ca, printr-o dezbatere liberă, să abordeze problematica vîrstnicului pornindu-se de la situația existentă atît pe plan național, cît și în lume. Societatea are obligații în ceea ce privește ocrotirea medicală a bătrînilor. Cele patru secțiuni propuse participanților la colocviu au luat în dezbatere următoarele teme majore : „Crearea de opinii și atitudini favorabile vîrstnicilor" ; „Strategii gerontogeriatrice — cercetarea științifică, profilaxie, terapie, recuperare" ; „Protecția socială a vîrstnicului" ; „Modele de participare a vîrstnicilor la viața socio-economică și culturală"

Una dintre ideile generoase subliniate în timpul dezbaterilor a fost aceea a statutului de drept al vîrstnicilor, statut văzut ca o necesitate a implicării lor, sub diferite forme și în raport cu dorința și capacitatea fiecăruia la procesul de dezvoltare a societății. Este marele merit al școlii românești de gerontologie și geriatrie, care, pe baza cercetărilor efectuate, a priorităților, rezultatelor și experienței obținute pe plan medical și social s-a implicat direct prin elaborarea unor strategii geronto-geriatrice de profilaxie, terapie și recuperare a vîrstnicilor. Ana Aslan este un exemplu luminos de om de știință care și-a dedicat viața și activitatea pentru binele oamenilor de vîrsta a treia.

Căminele de bătrîni s-au înmulțit în toată lumea, cercetările efectuate în cadrul lor au permis evidențierea unei concluzii unanim acceptate : ele nu pot înlocui suportul psiho-social al familiei ci, dimpotrivă, accentuează izolarea oamenilor. Se mai apreciază, și pe bună dreptate, că prea multe instituții care acordă asistență bătrînilor slăbesc familia prin faptul că o absolvă de ceea ce este solidaritatea primară.

În intervențiile lor, academician doctor docent Ștefan Milcu și doctor Constantin Bălăceanu-Stolnici au pledat în sprijinul necesității ca gerontologia și geriatria să devină specialitate și, totodată, să fie introdusă în programele de învățămînt pentru studenți și medici. „Este necesar, sublinia Ștefan Milcu, să se solicite Ministerului Învățămîntului și Științei introducerea în programul școlar a temei privind îmbătrînirea ca aspect al dezvoltării normale și ca element de educație pentru viață încă de la vîrsta cea mai tînără, ceea ce va conduce la corijarea atitudinilor stereotipe observate foarte frecvent la generațiile actuale care îi privesc pe vîrstnici ca pe niște persoane suferind sistematic de incapacități fizice și psihologice, incapabile de a acționa autonom, fără a avea vreun rol în societate".

MELANIA CONSTANTINIU

magazin vă răspunde

■ **ALINA SPÎNU, din Constanța,** ne întreabă dacă avionul „invizibil" F-117, responsabil, se pare, de o serie de apariții OZN-istice recente, **„a trecut neobservat și deasupra Tringhiului Bermudelor?"**. Neobservat de către cine ? De radarele terestre, sau de presupușii extratereștrii care-și fac de cap în zonă, jucîndu-se de-a „uite popa, nu e popa" cu avioane și nave pămîntene ? Radarele posibil că nu l-au observat. Cît despre ET, nu știm nimic. Nu ne-au parvenit rapoartele lor și, pe de altă parte, nici n-au fost semnalate încă încercări de răpire ale unui F-117, cu echipaj cu tot, nici deasupra triunghiului cu pricina, nici în alte părți. Mai știi, o fi un semn că nu l-au observat încă...

■ **VLAD DANIEL, din Ploiești,** se arată interesat de modul în care ar putea obține un preț bun, în valută, pentru două idei enunțate, din motive lesne explicabile, fără amănunte. Îi răspundem (fără a uza de cei 10 lei trimiși în plic, odată cu scrisoarea) că singura modalitate sigură o reprezintă brevetarea la O.S.I.M., cu plata taxelor legale, inclusiv pentru obținerea protecției în țările potențial interesate de folosirea respectivelor idei. Altfel nu puteți fi sigur cu adevărat de nimic, întrucît afacerile nu se fac „pe cuvînt de onoare".

■ **MIHAI MURARIU, Bacău :** Procesul tipografic folosit în vederea apariției revistei noastre nu permite reproducerea satisfăcătoare din punct de vedere artistic a unor diapozitive color, așa încît nu vă putem include (deocamdată) în rîndul colaboratorilor rubricii „Fotografii de la cititori".

■ **IFTIMIE FLORINA, Hunedoara :** Nu știm care sînt actele necesare pentru a vă înscrie la o școală de ofițeri. Solicitați datele respective la Centrul militar de care aparține localitatea în care domiciliați.

■ **FINEL MIHĂILĂ, din Birlad,** ne scrie că este foarte curios din fire și că, din această cauză, nici nu s-ar împotrivi deloc dacă un OZN- l-ar lua ostatec. Dacă renumele revistei noastre a ajuns și la urechile extratereștrilor, avînd astfel posibilitatea să citească și rubrica de față, s-ar putea să aveți surprize. Țineți-ne la curent...

Rubrică realizată de MARIAN GRIGORE

Cine cîștigă cel mai mult?

În Occident se efectuează periodic analiza a 7 000 de firme din 15 țări care activează în 7 branșe diferite. Datele respective sînt furnizate de 7 500 experți din 150 de instituții financiare de vîrf.

Potrivit prognozei acestora, în anul curent cea mai mare creștere a veniturilor (potrivit mediei celor 7 branșe) va fi realizată de firmele canadiene. Pe locul al doilea se plasează americanii apoi, spaniolii, britanicii, francezii și Hongkongul.

Este interesant că, în ceea ce privește veniturile obținute de pe urma introducerii tehnicilor noi, toate recordurile sînt bătute de firmele franceze. Pe locul al doilea (dar cu rezultate de opt ori mai mici) se află firmele australiene. În domeniul tranzacțiilor financiare, pe primul loc se plasează în continuare britanicii. Se menține deci vechea tradiție a marilor bănci !

FOTOGRAFII DE LA CITITORI

„M-a strigat cineva?"
DAN PUȘCAȘU București

medicina LA ZI

SÎNTEM ÎNTR-UN MOMENT ÎN CARE AR TREBUI SĂ NE VINDECĂM DE SUPERFICIALITATE ŞI IMPROVIZAŢIE

Convorbire cu dl. academician ŞTEFAN MILCU,

președintele Academiei de Științe Medicale din România

— Îmi spuneați acum cîteva clipe, domnule academician, că sîntem într-un moment în care ar trebui să ne vindecăm de superficialitate și improvizație. Credeți că de aceste „maladii" suferă și cercetarea științifică medicală ?

— Cercetarea științifică în medicină constituie una din problemele fundamentale ale Academiei de Științe Medicale ; este de fapt cea care îi justifică existența. Pentru că obiectivul principal al acestei instituții este organizarea și conducerea cercetării științifice în medicină. Observați termenul de „conducere" și nu comandă a științei, una din greșelile regimului totalitar cînd știința era comandată și nu condusă. Revenind la întrebarea dv. în acest moment nu sînt rezolvate problemele cercetării medicale pentru că așteptăm noua lege, aflată în studiu, care va reconsidera și statutul cercetătorului. Este evident că în astfel de situație a trebuit să acceptăm planul științific pe 1991 așa cum a fost redactat, pe baza legislației existente în perioada regimului totalitar. În acest moment aceasta constituie una din problemele importante ale cercetării din țara noastră, nu numai pentru domeniul medical. În cercetarea științifică medicală trebuie să se țină seama de specificul ei aparte. Acesta este un alt principiu fundamental. În perioada sloganului „învățămînt-cercetare-producție" în multe cazuri s-a pierdut specificitatea și s-a confundat specificitatea metodologică și a investigațiilor, totul reflectîndu-se în calitatea rezultatelor.

— Despre specificitatea cercetării științifice medicale v-aș ruga cîteva detalii...

— Reamintesc din acest punct de vedere că studenții din învățămîntul medical și în general medicii în formarea lor trebuie să asimileze discipline diferite. Unele din grupul de științe biomedicale (chimie, fizică, biomatematică, fiziopatologie) care îl pregătesc pe student pentru învățămîntul medical clinic, deci pentru cunoașterea proceselor morbide, așa cum se prezintă ele în spitale și clinici. De aici vor genera două variante de cercetare științifică în medicină. Cele din grupul biomedical, care au caracter de cercetări fundamentale sau aplicative, și departamentul variat al cercetărilor clinice, care se execută în unitățile cu staționar. S-a discutat foarte mult dacă se poate susține o cercetare clinică ce presupune ca bolnavul să devină subiect de investigat. Trebuie să vă mărturisesc că am fost dintre partizanii cercetării clinice : și în institut și la catedră eu am promovat cercetarea clinică, combătînd punctul de vedere advers, cel al experimentării pe bolnav. Am adoptat în schimb conceptul de experiment spontan, experiment al naturii, pentru că fiecare boală acționează diferit. Din acest principiu decurge o atitudine operațională foarte clară. Bolnavul este studiat din două puncte de vedere : în primul rînd pentru a i se acorda asistență medicală, dar și din punct de vedere științific, știut fiind că fiecare caz este unic în felul lui și prezintă aspecte inedite, pe care medicul ce face cercetare clinică le poate studia și consemna. Puteți remarca ușor că în acest fel se realizează un alt obiectiv de mare interes în gîndirea medicală modernă — implementarea observației cauzal deterministe cu cea cauzal umanitară care definește actul în esența lui. În diverse împrejurări am susținut că medicul care vrea să facă o cercetare are de ales două căi : a colaborării cu colegii din laborator sau cea a practicii personale care implică, evident, cunoștințe în plus. Nu e surprinzător acest lucru pentru că facultatea de medicină, formează medici ce trebuie să apere sănătatea, dar în același timp îi înarmează cu cunoștințe elementare pentru cercetare.

— V-aș ruga, domnule academician, să-mi spuneți ce cercetare medicală a anului '90 prezintă sau va prezenta un interes deosebit ?

— E foarte greu de răspuns. În fiecare domeniu poate fi ceva. Ați dori deci o dominantă ? Dar în acest caz intrăm în alt cîmp, al poeticii științifice și mă întreb ce criterii pot fi adoptate pentru a selecta o asemenea cercetare. Există însă domenii permanente ale patologiei umane, domenii nerezolvate. Cancerul este un exemplu de acest fel. Cancerul poate fi studiat în toate disciplinele medicale. Endocrinologia, de exemplu, are probleme de oncologie a glandelor endocrine deosebit de interesante. Există apoi probleme de sănătate care aparțin epocii, au un fel de „modernitate". Se profilează pe primul plan pentru vîrsta tînără lupta împotriva drogării și a sindromului imuno deficienței dobîndite. O altă problemă deosebit de actuală este cea a patologiei și asistenței vîrstei a treia. Este semnificativ din acest punct de vedere faptul că de curînd a avut loc o masă rotundă care a discutat tematica atît de actuală, cu foarte multe porți deschise, a procesului de îmbătrînire și a asistenței medicale a bătrînilor. Această problematică este mondială pentru că durata de viață crește, speranța de viață crește, speranța de viață pentru anul 2000 putînd ajunge la 80 de ani. La vîrsta a treia apare plurimorbiditate cronică ale cărei implicații umane și sociale sînt dramatice.

— Cred că ar fi interesant de aflat care este cercetarea care vă preocupă pe dv. acum în mod deosebit...

— Sînt într-o fază specială a evoluției mele ca om de știință și anume în faza de sinteză și de conducere. Atît la Institut cît și la Academie mă ocup de ceea ce fac ceilalți, ca să se facă bine. Totuși, o problemă studiată și prezentată deja la trei reuniuni științifice este cea a osteoporozei ca patologie insuficient cunoscută, cu consecințe tragice, frecventă la vîrsta a treia. Complexitatea acestei maladii este intimidantă. Dar, deocamdată, nu este posibil de rezolvat.

O caracteristică a etapei actuale, ca om de știință, este și aceea de formare a tinerilor, studenți și colaboratori care lucrează sub conducerea mea.

— Se vorbește foarte mult despre o criză a medicinii românești. M-ar interesa care este punctul dv. de vedere.

— Medicina românească se găsește, într-adevăr, într-o criză, dar este vorba despre o criză organizatorică și funcțională, consecință a perioadei postrevoluționare. Medicina este una din formele de activitate socială și în această ipostază interferează cu toate celelalte instituții. Se vorbește cu mare ușurință despre o criză care este reală. Dar în ce constă? Ea are mai multe componente dar primul factor de criză este cel uman. Regimul totalitar a blocat formarea normală a tinerilor care au pierdut tensiunea creației și încrederea în viitorul lor. Aceasta se poate dobîndi chiar pentru generația de azi. Totul depinde de maeștrii și de cultura tinerilor. Eu cred că trebuie să avem încredere, fără rezerve, în inteligența tineretului nostru. Al doilea factor al crizei este cel al tehnologiei, care intervine ca factor descurajant în activitatea de investigare medicală. Uneori se uită că se pot improviza aparate de cercetare. Pînă acum o lună, la Academia de Științe Medicale ne-a lipsit un calculator. Azi avem microcalculatorul și mîine vom avea și programul de trecere pe calculator a datelor medicale. Speranța și încrederea permanentă în posibilitățile noastre nu trebuie să ne părăsească. Timpul ne va ajuta, dar nu fără participarea noastră.

— Vă mulțumesc !

ECATERINA BĂTRÎNEANU

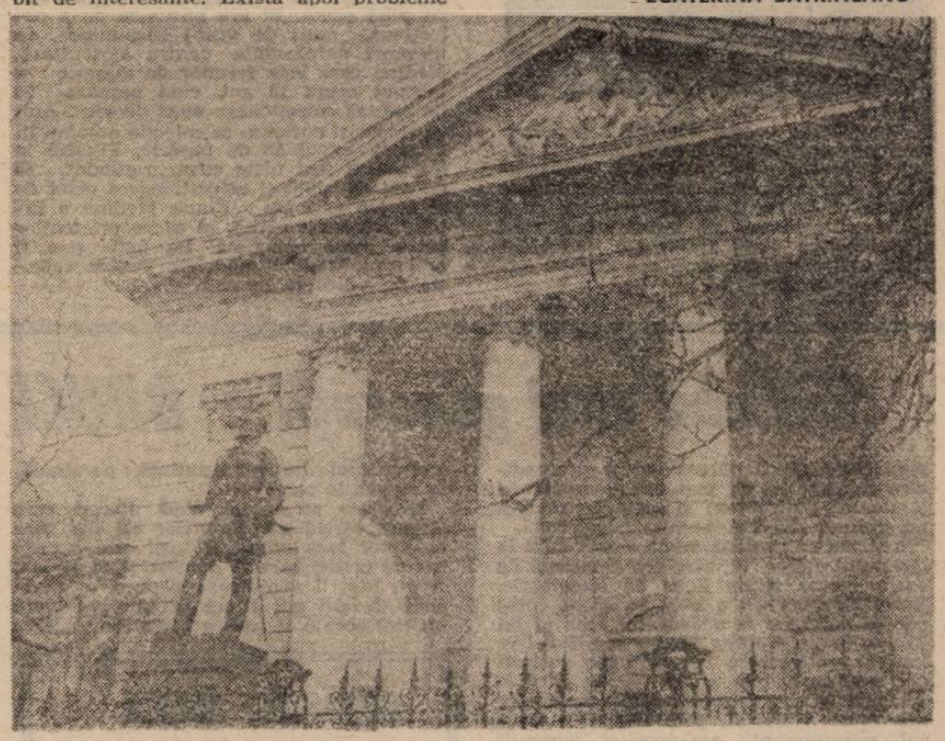

Fotografie: V. VIȘINESCU

ELECTRONICA DE VÎRF

În cadrul dezvoltării deosebite a științei și tehnologiei, al aplicării în practică a rezultatelor cercetărilor întreprinse, electronica este unul din cele mai dinamice domenii. Ea a pătruns în numeroase sectoare de activitate, astfel că azi luăm contact în permanență cu noi realizări ale acestei ramuri industriale de vîrf în telecomunicații, în tehnică de calcul și informatică, în metalurgie și construcții de mașini, în energetică, transporturi și în alte domenii.

În acest context menționăm implementarea electronicii și în viața cotidiană, cu deosebire prin mijloace audiovizuale. Alături de produsele electronice românești, în magazinele reprezentative de specialitate au fost puse în vînzare și diverse aparate electronice realizate de firme producătoare din străinătate.

— Este vorba de produse electronice cu parametrii calitativi și funcționali superiori, ne precizează dl. ADRIAN DRAGOMIR, directorul coordonator al Societății comerciale „București". Dacă ne referim, de pildă, la televizoarele color produse în Japonia, Republica Coreea de Sud și în alte țări, ele înregistrează — datorită calității și performanțelor lor tehnice — o solicitare sporită din partea cumpărătorilor.

— Ne puteți oferi cîteva detalii asupra acestora ?

— Desigur. Spre exemplu, televizorul color „PANASONIC EGF—TQF 67277", este dotat cu tub cinescop „în linie", cu ecran plat și colțuri drepte. Avînd diagonala de 53 cm, acesta este prevăzut cu 4 sisteme (PAL, SECAM NTSC 3,58 și NTSC 4,42), 30 de programe, memorie electronică a comenzilor de afișare pe ecran, telecomandă cu infraroșii. O altă variantă a televizorului color „PANASONIC", este prevăzută cu dialogana de 65 cm.

Menționez totodată că din partea firmei sud-coreene „GOLDSTAR" — un adevărat gigant industrial — ni s-au furnizat de asemenea televizoare color cu performante tehnice superioare. Iată principalele caracteristici ale televizorului color „GOLDSTAR CKT — 2128 B" : posedă diagonala de 53 cm, este prevăzut cu 2 sisteme (PAL, SECAM) cu 39 programe, memorie electronică a comenzilor și telecomandă cu infraroșii.

Aceste televizoare color de producție străină, se vînd în avans pe baza înscrierilor efectuate pentru televizoare color la magazinul „București" din str. Bărăției nr. 2

— Moderna aparatură electronică este întregită și cu alte produse, ne spune — în continuare — directorul adjunct VALERIU DUMITRU. La grupa videocasetofoane, menționez de pildă videocasetofonul japonez „VIDEORECORDER 425 EDG — AKAI", format VHS standard cu 2 capete, 2 sisteme (PAL, SECAM) sistem digital de urmărire a pistei 8 programe, telecomandă cu infraroșii. Aș mai adăuga videocamera „RECORDER — FISCHER", cu casetă cu bandă de 8 mm, cu sistem digital de urmărire „AUTOFOCUS" și cu înregistrare de sunet. Concomitent s-au pus în vînzare și radiocasetofoane dublu casette, apreciate de cumpărători. Unul din acestea este radiocasetofonul dublu casette stereo portabil „SONY CFSW 350 LEE", cu 4 lungimi de undă (UL, UM, US, UUS), dotat cu antenă telescopică, microfon încorporat, dublu mecanism stereo (unul de redare și altul pentru înregistrare), 2 boxe detașabile cu cîte două căi de alimentare (de la rețea sau cu baterii). Performante calitative superioare întrunesc și radiocasetofoanele dublu casette stereo portabile : „JVC PC — V 88 VX", cu 3 lungimi de undă (UL, UM și US), tuner digital cu sinteză de frecvență 20 memorii, dublu mecanism stereo și 2 boxe încorporate : „FISCHER PHW — 803", cu 4 lungimi de undă, antenă telescopică, dublu mecanism stereo, microfon încorporat și două boxe.

Recenta ediție a Tîrgului Internațional București a reflectat în mod elocvent progresele realizate și de industria electronică. „Atît producătorii din Japonia și Republica Coreea de Sud, cît și cei din alte sectoare — precizează directorul coordonator ADRIAN DRAGOMIR — au expus o gamă largă, modernă, de produse electronice. Oferta efectuată — pentru contractare — pe baza acestor exponate, cît și dorința de cooperare cu întreprinderea „Electronica", pentru modernizarea producției acestei întreprinderi și pentru realizarea de noi tipuri de aparate electronice cu performante tehnice superioare, ne îndreptățește să apreciem că gama acestor produse se va lărgi în rețeaua comercială și totodată va spori simțitor și din punct de vedere cantitativ.

MIRON VILCU

ULCERUL ŞI BACTERIILE

Ulcerul gastro-duodenal este, din nefericire, o maladie destul de frecventă. Boala constă în apariția unei cavități în peretele stomacului. Dacă se întîmplă ca un vas de sînge să fie atins, apare și riscul de hemoragie. Boala se manifestă prin dureri intense care survin la cîteva ore după masă. În ceea ce privește cauza apariției acestei boli, se estimează că e vorba de un exces de aciditate gastrică, ce atacă mucoasa. De asemenea, se consideră că și stresul (deci o cauză de origine psihică) ar fi la originea ulcerului. Mai nou, unele studii întreprinse în ultimii ani pe această temă resping cele două ipoteze.

Anti-H2 sînt medicamentele cel mai adesea administrate în tratamentul ulcerului. Ele permit reducerea sensibilă a acidității, dar nu au totuși capacitatea de a împiedica apariția recidivelor. De aceea, oamenii de știință caută noi și noi metode de tratament, bazate pe noi medicamente. Interesant este că în ultimii ani, cercetările s-au orientat într-un mod cu totul special către o bacterie, **Campylobacter pylory**, cu rol în declanșarea gastritelor. Pe baza studiilor efectuate, doi cercetători australieni au descoperit că o sare de bismut conduce la evitarea proliferării bacteriei.

Bacteria apare întotdeauna în mare număr la pacienții cu ulcer gastro-duodenal și medicii încă se întreabă care este rolul exact al acesteia în proliferarea bolii. Prezența sa pe mucoasă constituie cauza apariției bolii sau infecția gastrică favorizează proliferarea bacteriei ? Sau, dacă există posibilitatea de contaminare cum se explică și pe ce cale se întîmplă ?

Un studiu efectuat în Franța într-un abator arată că muncitorii care sînt în contact cu animalele prezintă un număr mai mare de anticorpi pentru această bacterie decît personalul administrativ al întreprinderii. De asemenea, veterinarii au constatat că animalele tarate au într-un procent crescut **Campylobacter**. De aceea, se presupune că ulcerul și gastritele ar face parte din grupa zoonozelor, boli sau infecții transmise de animalele vertebrate.

A.P.

Întîmplări adevărate

Prima femeie ministru al forțelor armate

Perioada contemporană ne-a oferit multe surprize în ceea ce privește apariția femeilor în înalte posturi de răspundere. Au apărut femei-președinți de stat. Au apărut femei-prim miniștri. A crescut considerabil numărul femeilor-miniștri. În această ultimă listă impresionantă, lipsea doar cea a numirii unei femei ca ministru al Forțelor Armate. Marele eveniment s-a petrecut în Finlanda, unde doamna Marta Elisabeth Rehn a fost numită (prima femeie din lume) ca ministru al Forțelor Armate. Noua titulară a importantului post este blondă, cu ochi albaștri, în vîrstă de 55 de ani și este membru al Parlamentului din anul 1979. Doamna Rehn a sărbătorit evenimentul acasă, împreună cu soțul și cei patru fii, care, în aceste condiții, nutresc teama ca doamna ministru să nu transforme și casa lor într-o cazarmă...

Mese sexy

Afacerile unui proprietar de restaurant din San Francisco, John Miller (43 ani), nu erau prea strălucite. Cauza? Lipsa unui număr mai mare de clienți. Pentru a ieși din „criză" a recurs la o idee care s-a dovedit extrem de eficace. Tăte picioarele meselor din restaurant au fost ...înlocuite cu niște picioare feminine (de

lemn), dar perfecte din punct de vedere estetic. Succesul inovației sale a depășit orice așteptări, deoarece numărul clienților a crescut considerabil, locurile la mese fiind prenotate cu multe zile înainte. „Picioarele frumoase au rămas, că întotdeauna, un mare punct de atracție la care nu rezistă prea mulți", a declarat John Miller.

Ca la Acapulco...

O fotografie de la Acapulco ? Nu. Ea a fost executată la Mileto, o mică localitate balneară, din provincia Foggia (Italia). După cum se vede din fotografie, pe înalta stîncă se află prezenți un număr de oameni curajoși, gata să execute o săritură în hăul din fața lor, exercițiu care se

termină în apa învolburată a mării. Ideea acestor încercări care pretind calități de mare virtuozitate și curaj, se dorește a fi o replică la celebrele sărituri executate de mexicanii din Acapulco, vestiți în întreaga lume, care, prin activitatea lor constituie un mare punct de atracție turistică". „Invitația" are de data aceasta valoare deoarece numărul turiștilor sosiți în această stațiune a crescut simțitor și, poate, explicabil. Nu în fiecare zi îți este dat să vezi oameni aruncîndu-se de pe o stîncă înaltă de 23 de metri în mare...

Un salvator original

Numele său este Hasso. Este un minunat exemplar de boxer și este unicul cîine din Palma de Mallorca (Spania) care are o „profesiune" delicată și neobișnuită : face parte din corpul de tip „Salvamar" într-una din zonele celebrei plaje a localității sus amintite. Și în acest an, Hasso a salvat pînă în prezent patru oameni de

la înec. De pe bordul unei bărci pneumatice cu motor, însoțit permanent de stăpînul său Felippe, de profesiune salvamarist, Hasso urmărește cu multă atenție ce se petrece în jurul său și intervine cu o decizie surprinzător de fermă atunci cînd cineva strigă după ajutor. Un adevărat prieten al oamenilor care și-a cîștigat admirația tuturor.

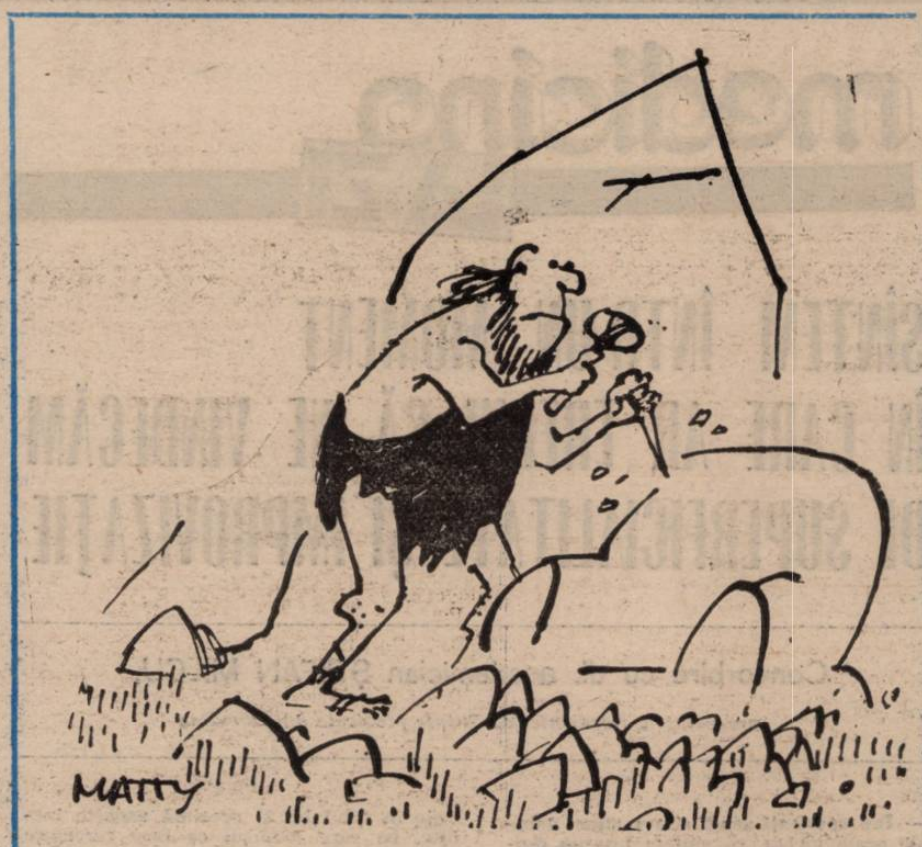

— *Și iar vor ride de mine și vor spune că sînt avant-gard-ist!*

Colecție originală

Numărul colecționarilor este imens și foarte divers prin tematica obiectelor pe care le string de-a lungul anilor. Unii colecționează fluturi, alții timbre sau brelocuri sau insigne de tot felul. Și exemplele ar putea continua cu o foarte lungă înșiruire. Dar de preocuparea lui Frank Medina, care locuiește în Stockton

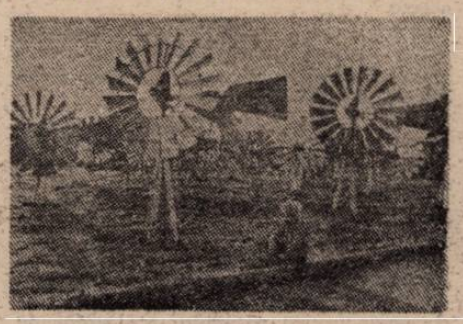

(S.U.A.) sîntem convinși că nu ați mai auzit pînă acum. El are pasiunea de a colecționa... mori de vînt ! Dispunînd de terenuri nefolosibile pentru agricultură, Medina care este fermier de meserie a început acum 15 ani, cînd număra 50 de ani, să colecționeze mori de vînt. Anii au trecut și curioasa sa colecție numără în prezent exact 50 de modele. Fiindcă la mijloc au fost niște cifre „rotunde", 65 de ani de viață și achiziționarea celui de al 50-lea exponat, Frank Medina a înțeles, cu acest prilej, să ofere prietenilor săi o masă omagială. De unde și-o fi procurat Medina modelele pentru colecția sa, unică în lume ?

Micile stele ale circului

Prima ediție a unei întreceri ieșite din comun s-a desfășurat la Verona și a fost transmisă în direct de televiziunea italiană, „Bimbo Circo", concurs internațional rezervat copiilor sub 15 ani, a reunit la start concurenți din 11 țări din întreaga lume. Exigentul juriu care a reunit spe-

cialiști de mare prestigiu, nu a avut o misiune ușoară. Totuși, pînă la urmă, aprecierile cele mai consistente s-au îndreptat spre reprezentanții celor mai bune școli de circ din lume. Premiul 1 a fost atribuit ex-aequo reprezentanților Uniunii Sovietice și Chinei. De remarcat faptul că cei doi concurenți din U.R.S.S., au fost și cei mai tineri participanți : echilibristul Vladimir și clovnul Murat, fiecare în vîrstă de cîte șase ani (în fotografie).

Simbolul unei generații — BRUCE SPRINGSTEEN

Admiratorii săi îl numesc Boss-ul. Într-adevăr este ciudat că acest bărbat care, cu toate, că are 41 de ani, arată ca un tînăr, cu geaca sa din piele neagră și cu cizme de cowboy, cu aspectul americanului din clasa mijlocie, a intrat atît de mult sub pielea numeroșilor fani ai rock-ului încît ei să-l declare BOSS. Dar, să-i dăm Cezarului ce-i al Cezarului, Bruce Springsteen merită cu prisosință acest nume.

La noi, din păcate, Bruce nu este prea popular și motivele sînt foarte diferite, unul fiind (după părerea mea) profunzimea muzicii lui și, mai exact, coeziunea fantastică dintre text și melodie, muzica lui nefiind din cea numită comercială.

Apărînd pe pestrița scenă a rock-ului la începutul anilor '70, care era dominată de extravaganță și de lipsa de imaginație, Bruce Springsteen a avut suficient curaj pentru a reveni la adevăratul rock al lui Chuck Berry, Rolling Stones sau Bob Dylan. El se întoarce la mițurile culturii pop americane ale anilor '50 pe care le dezvoltă și poetizează. Eroii baladelor sale sînt solitarul, ghinionistul, pustnicul, reprezentanții așa-numitei generații beat. A încercat să-și deschidă inima fetelor din Easy Street dar ele i-au răspuns : „Hey, boy, asta nu mai e la modă, nu știi că astăzi inima valorează puțin ?!" (fragment dintr-o melodie de-a lui).

Iată, după spusele sale, cum creează piesele muzicale. „Afară plouă tare, scrii despre cum reușești să supraviețuiești în această lume ostilă, te gîndești cu recunoștință la omul care te-a ajutat sau, simplu, scrii despre bucuria unei zile însorite și, dintr-o dată, vezi că s-au adunat o duzină de cîntece. După aceea te simți epuizat, golit, nu mai ai ce spune. Pînă data viitoare...".

Este naiv să se creadă că succesul pentru Bruce a venit ușor. În copilărie, în casa părintească, două motive erau la originea tuturor certurilor : unul era Bruce, celălalt, chitara sa ! Anii au trecut și iată-l pe tînărul Springsteen în fața unei dileme : avocatura sau literatura ?

Pînă la urmă a învins atașamentul său față de chitară. A învățat rock în cele mai naturale locuri cu putință : pe stradă, la școală, la party-uri.

Reușește să scoată două discuri care lărgesc cercul admiratorilor săi dar care nu-l vor face erou... Totuși, este remarcat de critici care îl numesc noul Dylan. Acest fapt îl stimulează și după o perioadă de doi ani (timp în care va lucra enorm) scoate al treilea Long Play, „Năs-

MUSIC BOX

cut pentru fugă", care va face senzație. Talent, încăpățînare, putere de muncă, la acestea trei trebuie să mai adaug unul, întîlnirea lui Bruce cu John Hammond, unul din așii industriei discografice din S.U.A. Hammond își amintește că a fost extaziat cînd a ascultat pentru prima dată piesele lui Bruce fapt ce nu i se mai întîmplase decît de trei ori în viața sa (ascultîndu-i pe Billy Holiday, Benny Goodman și Bob Dylan). Urmează un contract între cei doi, o companie de publicitate bine organizată și acest album va ajunge pe primele locuri în topuri iar Bruce va deveni STAR. Apoi, turnee, concerte, noi discuri, noi hituri și, bineînțeles, cîștiguri imense. Totuși, Boss-ul rămîne fidel propriului ego, crezului său, propriului motto (dintr-unul din cîntece) : „Dovedește că ai o picătură de încredere în noaptea fermecată"...

P.S.

Marți, 9 octombrie, în întreaga lume s-au aniversat 50 de ani de la nașterea lui John Lennon. Cu această ocazie numeroase posturi de radio și televiziune au difuzat emisiuni consacrate celui ce a fost (și va fi...) John Lennon.

Din păcate TVR a fost prinsă (și cu această ocazie) pe contre-pied. Pentru că a venit vorba despre TVR, nu mă pot abține să nu atrag, din nou, atenția asupra calității jalnice a „Video-satelitului" unde, cu excepția emisiunii „Blue Night" totul este de nivel f.f. modest. Să credem oare că din emisia nonstop a Super Channel-ului fac parte doar acele (în marea lor majoritate) penibile clipuri pe care TVR le difuzează (și le repetă) zilnic ?

Top Magazin

1. **She ain't worthit — Glenn Medeiros & Bobby Brown**
2. **Dirty Cash — Stevie V.**
3. **Vision of love — Mariah Carey**
4. **U can't touch this — M.C. Hammer**
5. **Policy of truth — Depeche Mode**
6. **It must have been love — Roxette**
7. **Kingston Town — U.B. 40**
8. **Step by step — New Kids on the Block**
9. **Release me — Wilson Phillips**
10. **Blaze of glory — Jon Bon Jovi**

Chiar dacă Mariah Carey este number one în S.U.A., în topul nostru este doar a treia. Deocamdată... pînă săptămîna viitoare vă spune la revedere,

MARIAN MINCULESCU

verificați-vă cunoștințele

DUNĂREA

1. De unde izvorăște fluviul Dunărea ?

2. Ce loc ocupă ca lungime între fluviile Europei ?

3. În cîte sectoare se împarte bazinul Dunării în funcție de factorii morfologici și climatici ?

4. Enumerați cîțiva afluenți mai importanți ai Dunării.

5. Cunoașteți datorită cărei particularități, Dunărea nu are debite minime cu valori foarte mici ?

6. Prin cîte țări și capitale curge Dunărea ?

7. De cînd sînt menționate primele amenajări ale cursului fluviului ?

8. O altă particularitate a Dunării constă în regimul scurgerii viiturilor. Despre ce este vorba ?

9. Prin ce canale Dunărea leagă Marea Nordului cu Marea Neagră ?

10. Dunărea este navigabilă pe o lungime de cca 2 390 km, din care 45% aparțin țării noastre. Cîți km din acestia sînt accesibili navelor de mare tonaj ?

11. Delta Dunării, acest paradis al păsărilor, adăpostește pe o suprafață de 5 500 kmp un număr de 274 specii de păsări de origine europeană, arctică și asiatică, dintre care 27 sînt raritați ornitologice. Enumerați cîteva dintre ele.

EMILIAN DOBRESCU

(Răspunsul în numărul viitor)

RĂSPUNSUL LA ÎNTREBAREA PUBLICATĂ ÎN NUMĂRUL TRECUT

Durități

1 — Există mai multe scări ce pot exprima duritatea diverselor corpuri, precum scara Mohs, scara Brinell, scara Rockwell, scara Vickers, scara Shore etc.
2 — Scările Brinell, Rockwell, Vickers și Shore se referă în special la oțeluri și metale.
3. — Scara Mohs, cea mai veche, folosită și astăzi, servește pentru determinarea durității unei game foarte largi de materiale. Această scară, cuprinde zece cifre, de duritate, corespunzînd fiecare durității unui anumit mineral. Iată care sînt cele zece cifre de duritate și căror minerale corespund :

1 — talc : 2 — gips : 3 — calcit : 4 — fluorină : 5 — apatit : 6 — Feldspat : 7 — cuarț : 8 — topaz : 9 — corindon : 10 — diamant.

Pentru stabilirea durității unui corp oarecare se încearcă, pe rînd, dacă vreunul din mineralele menționate îl zgîrie la rîndul său pe vreunul din aceste minerale. Dacă mineralul zgîrie corpul, rezultă că duritatea corpului este mai mică decît a mineralului. Dacă dimpotrivă, corpul zgîrie mineralul, înseamnă că corpul este mai dur decît mineralul. Prin cîteva astfel de încercări se ajunge, din aproape în aproape, la stabilirea cifrei de duritate. În lipsa acestor minerale, putem aprecia cu oarecare aproximație duritatea unor corpuri, ținînd seama că sticla folosită pentru geamuri este zgîriată de corpuri cu durități mai mari de 7, iar unghiile pot zgîria corpuri cu durități de 2. De reținut că testele de zgîriere se execută numai cu părțile ascuțite, fie ale corpurilor, fie ale mineralelor.

— Ceva împotriva unei scîrbe totale și permanente!

test

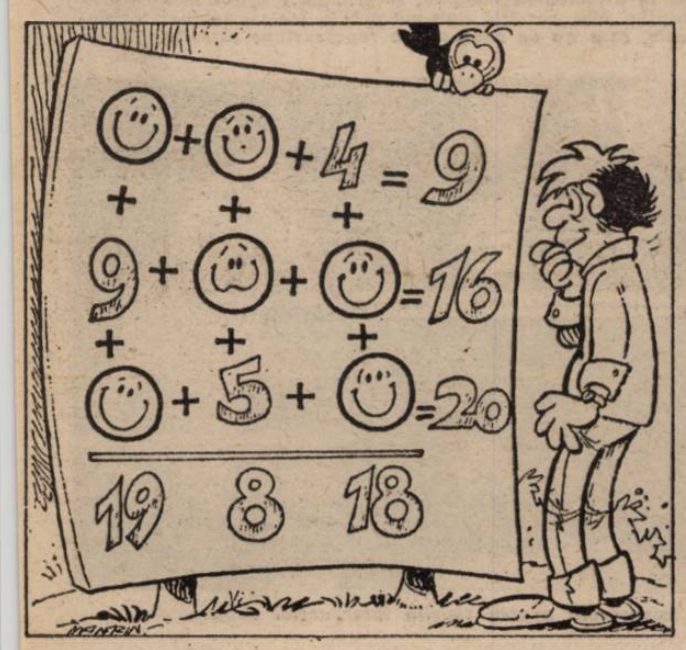

LIPSA NUMERELOR

Pentru obținerea celor șase sume (trei orizontale și trei verticale) este necesar să fie folosite toate cifrele de la 1 la 9. Șase dintre aceste cifre sînt înlocuite prin niște desene (reprezentînd o față surizătoare). Vă invităm să folosiți cifrele care lipsesc în așa fel încît să obțineți rezultatele deja înscrise la locurile respective.

(Soluția în numărul viitor)

DEZLEGAREA TESTULUI APĂRUT ÎN NUMĂRUL TRECUT

DESEN INCOMPLET

Desenul nr. 2

CRISTALE

— Grația lebedei e de neconceput, fără oglinda lacului.

— Uneori, gura poate semna răni mai grele decît cuțitul.

— Directorul, un fost coleg simpatic, m-a rugat prin secretară să iau loc, și pe acel loc m-a uitat !

— Noiembrie... zarva unei singure muște, prin încăpere, enervîndu-mă mai tare decît alte zeci de muște în iulie.

— La decolare, celor plecați ni s-a dat cîte o bomboană, doar pămîntului nu i s-a dat nimic.

— Calul, rămas singur, n-a întrebat de ce să tragă și pentru celălalt.

— Vînaseră atîția scaunul lui, încît nu l-a mai invidiat nimeni pentru trecerea într-un nesperat fotoliu.

— Nu întîmplător, marea nu te primește, fără viza de intrare a Dunării !

— Profesorul de română a ghicit primul marea mea dragoste, citindu-mi adesea tezele în fața clasei.

— Într-un măr dorm multe vitamine. Din păcate ele n-aud pașii viermelui perfid.

— Singurele gafe pe care mi le-am iertat demult, au fost cele din care am ieșit rănit !

— Nu e rece apa mării, e prea fierbinte sîngele meu.

— Atîtea păsări se întorc... numai divina pasăre a tinereții nu știe calea înapoi.

— Iernile fără zăpezi — ca poienile în aprilie fără miei !

— Unii își îngrijesc mult mai aprig (atent) locul de veci, decît locul în viață.

— Nimic nu cade din cer, în afara unor stele fragile (rebele).

— Prietenii din îndepărtata copilărie ne rămîn, totuși, cei mai apropiați !

— Ceea ce îmi lunecă printre degete, înseamnă că nu era pentru mine !

CRISTIAN MARINI PETRE

SFATURI PRACTICE

● Nici un preparat nu se introduce în cuptor în momentul aprinderii aragazului; se lasă cîteva minute cu ușa deschisă pentru a se încălzi și a se risipi mirosul de gaze.

● Cînd murăturile au prins „floare" se răstoarnă într-un lighean, se spală cu apă rece bucată cu bucată, înlăturîndu-se cele atacate de mucegai; murăturile sănătoase se introduc din nou în borcan și se toarnă peste ele o altă saramură.

● Gălbenușurile de ou nefolosite pot fi păstrate într-un pahar, acoperite cu apă rece și ținute la frigider: se vor menține proaspete și nu vor prinde crustă; albușurile, în schimb, nu se recomandă a fi ținute la frigider mai mult de 1 — 2 ore.

● Perdelele se curăță mult mai ușor și-și recapătă culoarea inițială dacă, înainte de a fi spălate cu apă căldută și detergent, sînt înmuiate în apă rece și ținute astfel timp de două ore.

● Fierți, copți sau prăjiți, cartofii vor fi sărați numai în momentul în care sînt gata preparați.

PEȘTERI

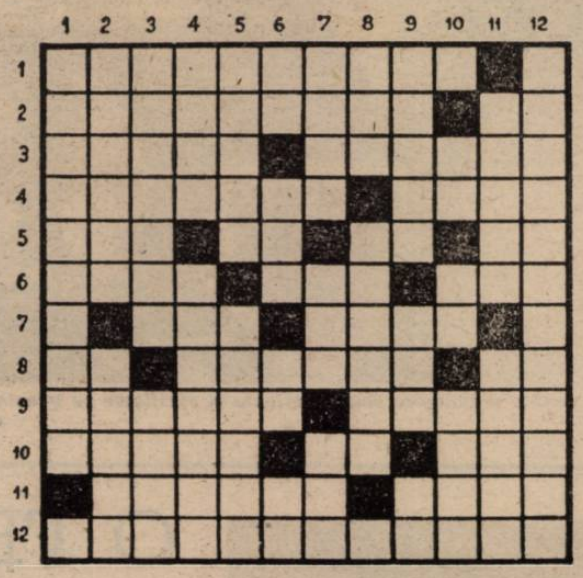

ORIZONTAL : **1) Formație calcaroasă de formă conică, pe tavanul peșterilor, rezultată din depunerea calcitului în urma evaporării apelor din infiltrație. 2) Peșteră în podișul Mehedinți, lungă de 16.700 metri — La intrarea în peștera Șura Mare !. 3) Căutate de vreviițe — De serviciu la masă (dim.). 4) Cel mai mare lac subteran, 1,8 ha la 91 m adîncime în peștera Craighead din Texas (2 cuv.) — Rasă de cîini din Asia. 5) Academia de Studii Economice (siglă) — Beir-... -Bahari, peșteră în Egipt în care s-a construit un templu zeului Ra — Paul Neagu — La ieșirea din peștera Postojna ! 6) Cea mai veche dintre mările glaciației cuaternare — Întii..., peșteră cu amplasamentul în platoul de la Scărișoara, explorată în premieră în 1950 — ...Crișului, peșteră în Munții Apuseni (neart.). 7) Pseudonim al scriitorului I. A. Bassarabescu (1870—1952) — Riu în Banat pe a cărui vale să găsesc peșterile Dubova, Rolului, Voinii, etc. 8) Ion Popa — Huda lui..., peșteră în Munții Trascăului — Sorin Naum. 9) Cabană în stațiunea Sovata, în apropierea căreia se găsește „Grota de sare" — Piatra..., cetate dacică în județul Hunedoara, în apropierea căreia se află peștera Cioclovina. 10) Cu gust acru înțepător (fem.) — 14 caverne ! — Agricultură (abr.). 11) Unire a unor state sau provincii într-un singur stat — Municipiu în țara noastră unde a luat ființă primul institut de biospeologie din lume (1920), întemeiat de biologul Emil Racoviță. 12) Denumire dată desenelor de pe pereții peșterilor (2 cuv.).**

VERTICAL : **1) Formațiune calcaroasă de formă conică, pe solul peșterilor, rezultată din depunerea îndelungată a picăturilor care se scurg din vîrful stalactitelor. 2) Peșteră în Cheile Carașului — Picătură. 3) Masiv muntos din țara noastră care adăpostește peșterile Scărișoara, Cetățile Ponorului, Meziad etc. — Peștera..., din Pădurea Craiului, Munții Bihor, cea mai lungă peșteră din România, 21,4 km (neart.). 4) Glonț fără vîrf ! — Peșteră în Munții Bihorului care, împreună cu Peștera Neagră, alcătuiesc un complex cu o lungime de 10 379 metri. 5) Scoase din triaj — Peșterile..., din insula Majorca, unde în 1904 biologul Emil Racoviță a descoperit racul de peșteră (neart.). 6) Cornel Negrea — Munte în Germania — La intrare și ieșire din peștera Polovraci ! — La ieșirea din peștera Limanul ! 7) Autorul volumului pentru copii : „Peștera" (Ștefan) — Prenume feminin — E într-o doagă. 8) La ieșirea din peștera Topolnița ! — ...Saint Martin, peștera cea mai adîncă, 1 411 m, și cu cel mai adînc aven, 700 m, (Franța). 9) Partea superioară a unei peșteri — Localitate în India — Județ din țara noastră în care se află peșterile Comarnic, Sub Cetate, Popovăț etc. (simbol), 10) Dimbovicioara 21! — La ieșirea din peștera Dubova ! — Săritură. 11) ...de Vale, stațiune climatică în Munții Apuseni, de la care se poate ajunge și vizita peșterile Scărișoara, Meziad, Știlcu etc. — Precis. 12) Peșteră în Spania, care adăpostește cea mai mare stalactită cu o lungime de 59 metri (3 cuv.).**

Dicționar : ADIV. GUNZ, ELM, RAO.

PETRU PARDĂU
Botoșani

DEZLEGAREA JOCULUI APĂRUT ÎN NUMĂRUL TRECUT

A VENIT TOAMNA

ORIZONTAL: Septembrie — M — Caiet — Aer — Cu — O — Ss — Argăsit — Amator — Astru — Lele — Călcată — Alo — Hamei — Il — Ogar — O — Bota — Ades — Orbite — Viață — Tale — A — Iolă — Tiriior — OSA — Bețe — Ari — Ni — Noiembrie.

Nr. 43 (1723) din 27 octombrie 1990

BIJUTERII ALE CHIRURGIEI CRANIO-FACIALE

● La Spitalul Necker din Paris, un serviciu de neurochirurgie salvează copiii atinși de malformații craniene ● Două mii de copii se nasc în lume, anual, cu malformații craniene, care sînt, aproape toate, aparente ● Intervenția chirurgicală este spectaculară dar eficientă ● Se „resculptează" craniile copiilor ● Franța se află pe primul loc în topul „mondial" în ceea ce privește această tehnică operatorie.

Jean-Marc : un copil ca toți alții, vesel, inteligent. El merge la școală și se joacă cu colegii. Din fericire, el nu-și mai amintește nimic.

Iată însă ce relatează mama acestuia : „Era primul meu copil, îl așteptam cu bucurie. Cînd l-am născut, la spitalul Beclère, am observat imediat bula aceea care dădea frunții sale o aparență avansată, ca o probă de vapor. Neliniștită, am întrebat infirmierele. Le-am observat tristețea cînd mi-au spus că e vorba de un hematom datorat șocului nașterii. Imediat după două zile, medicul mi-a dezvăluit adevărul".

Adevărul era dur, îngrozitor pentru o mamă. Era vorba de un blocaj al suturii cutiei craniene. Încercuit, creierul, care în mod normal trebuia să-și tripleze volumul în timpul primilor ani de viață, datorită acestor deformații craniene ,adesea este comprimat și jenat în creșterea sa. Ginecologul Emile Papiernik, afirmă că această anomalie este serioasă dar se operează foarte bine.

Dar timpul nu trebuie pierdut. De aceea el ia imediat legătura cu cele mai performante servicii specializate în neurochirurgia pediatrică, acelea ale spitalului Necker. În asemenea situații rapiditatea este una din cele mai bune șanse.

Grație fantasticelor progrese ale neurochirurgiei pediatrice, răul poate fi înlăturat. Acest lucru a fost demonstrat de curînd, în timpul Congresului internațional care s-a deschis la Paris, sub președinția lui Jean-François Hirsch, chirurg și șef de serviciu la spitalul Necker. Craniostenozele s-au situat în centrul discuțiilor. Franța se află, fără îndoială, pe primul loc în ceea ce privește domeniul chirurgiei cranio-faciale. Conceptul însuși este francez. El a fost elaborat către sfîrșitul anilor '60, de către profesorul Paul Tessier. Atunci era vorba de un caz monstruos : ochi foarte bulbucați, care trebuiau reintroduși în orbite, restabilind echilibrul feței prin intervenția asupra nasului, pomeților și maxilarului superior. Progresiv, această tehnică a fost perfecționată și utilizată pentru cazuri mai puțin excepționale. Ca cele ale faimoaselor craniostenoze, cărora nimeni nu le cunoaște originea, dar care sînt destul de frecvente.

Chirurgul plastician Daniel Marchac și neochirurgul Dominique Renier au adaptat această chirurgie copiilor.

Operațiile efectuate la timp fac să fie evitate intervențiile ulterioare. Mai mult, această rapiditate de acțiune constituie **garanția că nu se va produce nici o tulburare intelectuală în timp.** Iar copilul nu va ști niciodată că s-a născut malformat. Desfacerea pansamentelor, după operație, echivalează cu o adevărată re-naștere a copilului, care va fi redat, în acest fel, lumii, vieții.

Din păcate, posibilitățile chirurgiei craniofaciale nu sînt prea bine cunoscute de public. Această tehnică poate fi utilizată și în tratamentul tumorilor și al sechelelor datorate accidentelor. Serviciul specializat al spitalului Necker poate trata malformații congenitale ca spina-bifida sau hidrocefaleele (în jur de 250 cazuri pe an), la fel toate tumorile pediatrice ale creierului, benigne sau maligne.

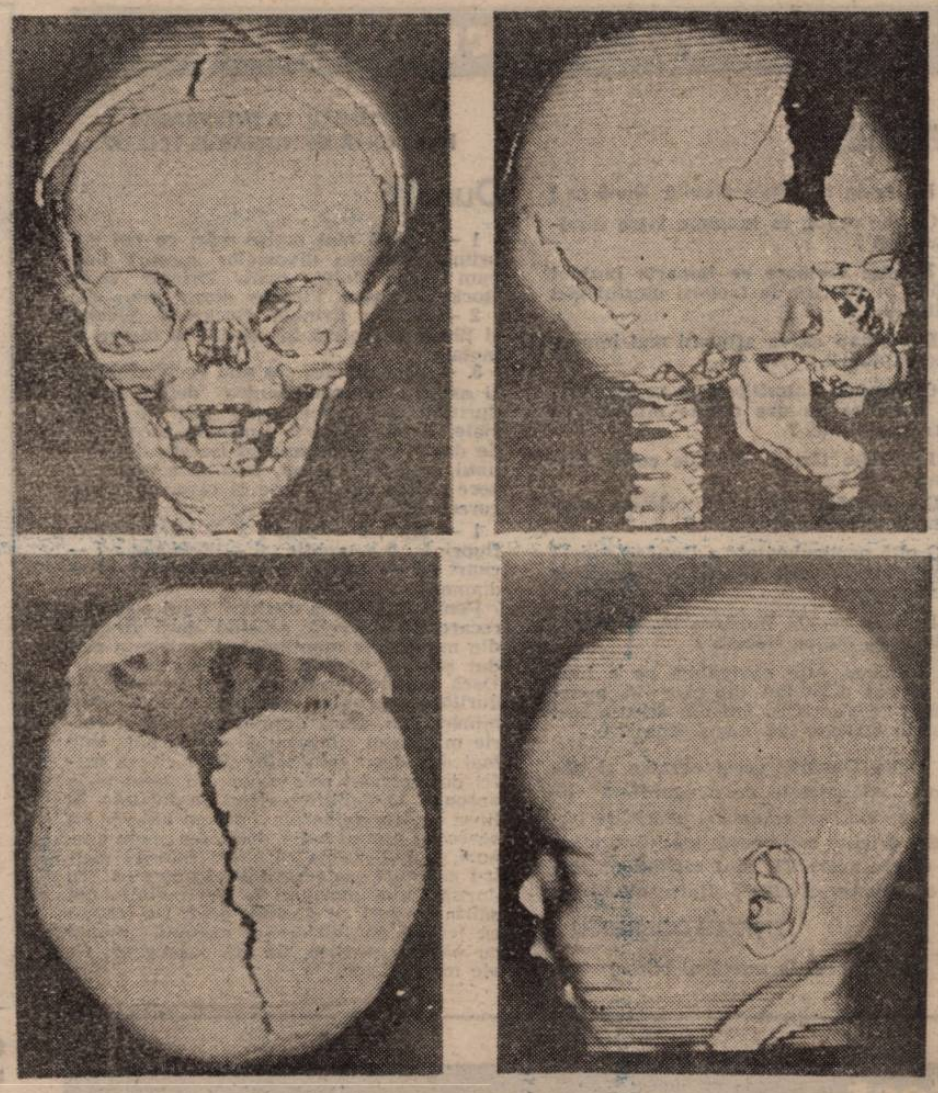

Cele patru clișee radiologice luate după operație ne înfățișează craniul văzut din diferite părți. În prima imagine se distinge un mare segment de os ce se află retras în spatele frunții. Se observă, în următoarea imagine, că fruntea a ajuns în echilibru cu partea posterioară a craniului. Mai persistă dira neagră (a treia imagine), consecință a intervenției chirurgicale, care nu va avea nici o repercusiune estetică.

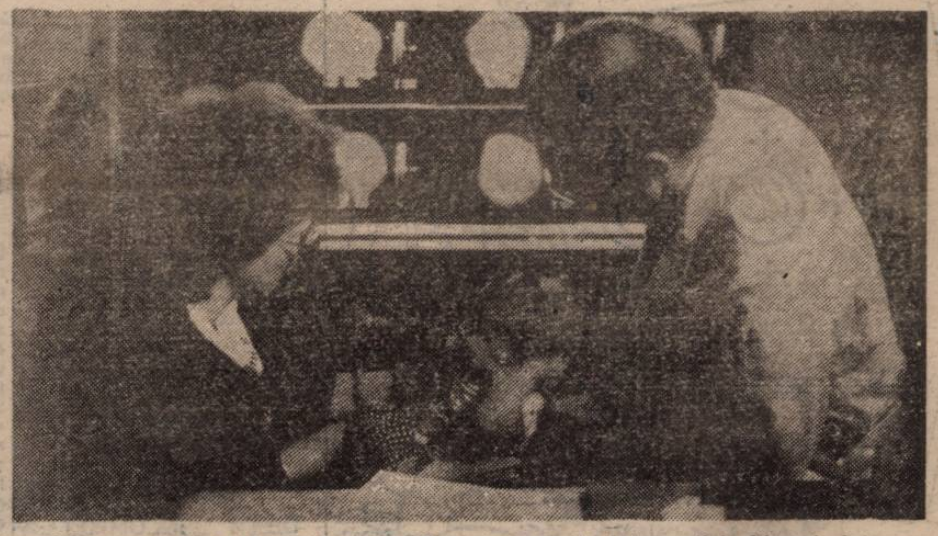

Cliseele radiologice sînt examinate și verificate pe imaginea unui calculator. Este, indiscutabil, o operațiune foarte importantă pentru reușita intervenției chirurgicale, atît în perioada preoperatorie, cît și postoperatorie.

O FEMEIE VEDE ÎN INFRAROȘU

Era într-o simbătă, cînd cablul aerian aflat sub tensiunea de 380 volți, ce alimenta și mina de cărbune „Petrovskaia", de lîngă orașul ucrainian Donețk, s-a rupt, căzînd peste o macara, la care lucra Iulia Vorobiova, în vîrstă de 37 de ani, electrocutînd-o. După ce toate încercările medicilor de a o readuce la viață s-au dovedit a fi zadarnice, femeia a fost transportată la morgă. Aici, luni dimineața, a intrat un grup de studenți de la medicină. Cînd unul din ei s-a apropiat de locul unde se afla Iulia a observat că aceasta are ușoare mișcări. Transportată de urgență la spital, după două săptămîni de îngrijiri, ea și-a recăpătat cunoștința.

Abia acum aveau să înceapă suferințele, așa cum le povestește chiar ea : „Nu am închis ochii șase luni în cap parcă mi se învîrteau toate, iar în tot corpul simțeam dureri atroce. Într-un tîrziu am cerut să fiu dusă acasă, unde un somn lung și binefăcător m-a cuprins. Într-o zi m-am dus după pîine. În stația de autobuz mai aștepta o femeie. Cînd am privit-o am rămas îngrozită. Vedeam prin ea. Hainele nu mai erău nici un fel de obstacol. Îi vedeam pielea și sub ea toate organele. M-am crezut nebună". În anul 1987 un ziarist sovietic a vizitat-o la casa ei din Donețk, în care locuiește cu fiul și fiica sa. „Am rămas surprins — declara acesta — cînd Vorobiova mi-a spus că la dejun am băut un lichid roșcat. Băusem ce-i drept două pahare cu „chisel" la bufetul hotelului". Mii de persoane, mai ales prin scrisori, solicită să fie văzute, cerînd ajutor. Pe mulți îi refuză, spunînd mereu că nu este medic și că are doar rudimentare cunoștințe de medicină. Electrocutarea i-a șubrezit sănătatea, iar înainte de furtunile magnetice are dureri atroce la cap. Unei femei venite de departe i-a spus că nu are nici o boală serioasă, la mijloc o ipohondrie și depuneri de urați, iar unui alt bolnav, de vîrstă mijlocie, i-a pus un diagnostic — pancreatită — lucru confirmat ulterior de medici". Doctorul S. Sedlerova, din localitate, a mărturisit că Iulia este un fenomen unic și nu s-a înșelat, nici măcar o dată, în diagnostic. Deși are o mică pensie, din care trăiește, nu a solicitat niciodată bani pentru serviciile aduse celor bolnavi. O vecină, pe nume Praskovia, s-a simțit rău într-o zi. Medicul, crezînd că va face un infarct de miocard a vegheat-o timp de șase ore. Cînd a fost chemată Vorobiova, aceasta după ce i-a aruncat doar o singură privire i-a spus : „nu este un infarct ci un spasm la intrarea tubului digestiv în stomac". Acest lucru a fost confirmat, ulterior, de medici la spital. Medicul șef al spitalului din localitate, Y. Eljvertin, a mărturisit : „Iulia are un diagnostic infailibil. Ea mi-a spus că văd mai bine cu ochiul drept și aud mai bine cu urechea dreaptă Este adevărat. În tinerețe am avut traumatism în timpul unui înot submarin".

Părerile asupra acestui fenomen neobișnuit care este Iulia Vorobiova sînt împărțite. Două dintre acestea le și redăm. Profesorul L. Taranenko, de la Institutul de medicină din Donețk, a declarat : „Eu cred că se poate explica acest lucru prin puternica acțiune pe care curentul electric l-a exercitat asupra creierului, acesta dobîndind capacitatea de a vedea razele infraroșii emise de organele corpului". Șeful secției chimice al Institutului de cercetări în psihiatrie generală și judiciară din Moscova, subliniază : „nu vreau să jignesc pe Iulia Vorobiova pentru necredința mea, dar eu consider că este imposibil de a radioscopia conținutul stomacului, starea ochilor și a urechilor, a pancreasului etc. grație facultății de a percepe razele infraroșii".

AUREL DIANU

EDITOR : Redacția revistei „Magazin"

Redacția și administrația: București, Piața Presei Libere nr. 1, telefon 17 60 10, 17 60 20. Abonamentele la revista „Magazin" se fac la oficiile poștale și difuzorii din întreprinderi și instituții. Cititorii din străinătate se pot abona prin „ROMPRESFILATELIA" — Sectorul export-import presă P.O. Box 12—201, Telex 10376 prsfir București, Calea Griviței nr. 64—66.

Administrația: Editura Presa Liberă.

Tiparul: Combinatul Poligrafic București

Redactor șef : DUMITRU FILIP ; Secretar general de redacție : GEORGE CUȘNARENCU ; **Redacția :** Dorel Dorian, Aurora Popescu, Ecaterina Bătrîneanu (1630) ■ Paul Ioan, Ion Țugui, Adrian Hoajă, Mihaela Dorobanțu (1282) ■ Marian Grigore (1633) ■ Irina Stoica, Rodrig Andrișan, Melania Constantiniu-Chiriacescu, Delia Costea (1612) **Secretariat de redacție :** Dumitru Mateuță, Ionel Cojocaru, Costea Spiru, Vasilica Mărgărita (1659) ■ Elena Ilie, Teodora Bujor-Panaitescu (1633) ■ Dorin Măran (fotoreporter)

Manuscrisele și fotografiile nepublicate nu se înapoiază.

Biblioteca județeană MUREȘ

magazin

ANUL XXXIII Nr. 44 (1 724) SÎMBĂTĂ, 3 NOIEMBRIE 1990 16 PAGINI 4 LEI

SĂPTĂMÎNAL CULTURAL - ȘTIINȚIFIC INDEPENDENT

OZN-URI ÎN ROMÂNIA

(Pagina a 10-a)

POVESTIRE ◎ POVESTIRE SF

CHEWING - GUM

(Pagina a 10-a)

Al 18-lea satelit al lui Saturn

(Pagina a 9-a)

MADONNA S-A ÎNDRĂGOSTIT DE DICK TRACY

(Pagina a 2-a)

AUTOPSIA SECOLULUI

(Pagina a 13-a)

„Nu pentru că există universități este bogată America, ci este bogată pentru că are universități"

■ Calificare și competență – iată ce se cere unui om în vremurile noastre, fie el lider de stat, cercetător științific, inginer sau muncitor ■ „Profesorul nu face nimic și cîștigă cît un miner, ceea ce este nedrept (!)", opinează un muncitor sovietic ■ Producții de orez mărite prin... uciderea vrăbiilor ! ■ Lopata este lopată de mii de ani și lopată va rămîne, chiar dacă este poleită cu aur sau atașată unui computer ■ Fuga „creierelor", un fenomen în continuă creștere.

(Pagina a 4-a)

Un patron declară: ZIUA DE LUCRU ARE 24 DE ORE PLUS... NOAPTEA!

(Pagina a 6-a)

album magazin 100 + 1 poștaze ale creativității

(Pagina a 3-a)

Bibl[illegible]a județeană MUREȘ TIRGU-MUREȘ

ORAŞ AL ARTEI ŞI ISTORIEI

La 8 mai 1902, oraşul Saint Pierre din Martinica a fost distrus în întregime în mai puţin de trei minute de muntele Pelee miniat. Norul arzător care s-a abătut asupra oraşului nu a iertat nici o clădire. Bilanţul : 30 000 morţi, un singur supravieţuitor.

86 de ani mai tirziu, în prezenţa ministrului culturii, Jack Lang, fosta capitală a Republicii Martinica a fost declarată „oraş de artă şi istorie" de către Casa Naţională a Monumentelor şi locurilor istorice, releva „Sciences et Avenir". Decernată pentru prima dată unei localităţi dintr-o ţară de peste mare, această denumire marchează începutul unei mari campanii de cercetări arheologice şi de punere în valoare a locurilor. Doi arheologi sînt deja în activitate : Serge Veuve pentru cercetările terestre şi Marc Guillaume, de la GRAN (Grupul de Cercetare de Arheologie Navală), pentru cercetările submarine. Acţiunea îi entuziasmează : cîmpul de cercetare este virgin. Şi bogat. „În golf zac cel puţin 150 de vapoare, exclamă Marc Guillaume, 40 scufundate în 1902 plus toate navele sfărîmate de numeroasele cicloane care au pustiit malurile, după venirea francezilor în 1635. „Oraşul prăbuşit, scufundat sub un morman de cenuşă, nu a fost cercetat niciodată în mod corespunzător. „De data aceasta nu vom putea face cercetări, ci uneori şi restaurări", explică Serge Veuve. Or, Saint Pierre era un oraş din piatră din secolul al XVII-lea, magnific şi prosper. Pictat în galben, albastru şi verde, străbătut de canale, cu fîntîni, el merita cu adevărat denumirea de „Mic Paris" şi de „Regina Antilelor". Acolo se concentra toată elita insulei şi, mai ales, cei mai buni maeştri sculptori în ebanos, aurari, a căror ştiinţă a dispărut în catastrofă. Vestigiile şi atelierele lor ar fi trebuit să fie bogate în învăţăminte. „Vedeţi, de exemplu, ospiciul pe care îl vom degaja în curînd. Fără îndoială, există multe alte spitale psihiatrice din acea epocă, dar acesta este singurul care a rămas aşa cum era la începutul secolului, cu toate instrumentele şi amenajările specifice".

Semnarea convenţiei ar urma să deschidă finanţarea (Consiliul general a alocat recent o subvenţie excepţională de 1 000 000 de FF) : un sprijin indispensabil pentru a angaja o echipă de arheologi suficientă, pentru a cerceta, restaura... şi pentru a împrejmui în timpul lucrărilor locurile din cauza hoţilor de antichităţi. Vor fi formaţi ghizi specializaţi şi poliglоţi pentru a arăta turiştilor că Martinica nu se rezumă la o plajă mărginită de cocotieri.

Spania are un nou idol

Se numeşte Pedro Almodovar, e în vîrstă de 38 de ani, se îmbracă excentric, frecventează cele mai ciudate şi diverse medii sociale, surprinde prin farsele şi imprevizibilul situaţiilor pe care le creează, dar Spania se amuză, îl iubeşte, şi-l aclamă.

Spaniolii spun că Pedro Almodovar este astăzi considerat, după Luis Bunuel, cel mai mare regizor de film, apreciere unanim acceptată după lansarea pe marile ecrane a ultimului său film intitulat „Atame !" (Leagă-mă !). Şi, pentru ca să nu-şi dezmintă faima, în seara premierei, „regele neîncoronat" a venit îmbrăcat într-un costum în culori ţipătoare. În aceeaşi seară noul idol a străbătut străzile Madridului, alături de vedete filmelor, într-o maşină de gunoieri. Ultimul său film, realizat în 1980, se numea „Pepi, Luci, Bon şi alte fete la grămadă". Film care a făcut o oarecare vîlvă prin nonconformismul său. Următoarele producţii l-au adus în timp în vîrful topului comercial. Filmele lui sînt povestiri sumbre, dar amuzante, cu personaje ce trăiesc undeva la periferia vieţii sociale : maici care se droghează cu heroină, homosexuali promiscui, un torero ucigaş, o menajeră maniacă a vitezei, o actriţă heterosexuală, toţi fiind frustraţi de ideea liberului arbitru. „Femei la limita nervilor", o farsă delirantă care a „spart" piaţa Spaniei, a fost desemnat pentru Oscarul 1988. La premieră, Almodovar şi-a enunţat concepţia despre viaţă : „Sînt un fel de paradox şi încerc să păstrez un echilibru între nevoia de a cobori în lumea cea mai sordidă sau a trăi în sferele cele mai înalte. În aceeaşi zi pot să mă duc într-unul din cele mai deocheate locuri şi apoi să-mi petrec seara în compania primului ministru. Aceasta e viaţa mea".

Interpreţii din filmul „Leagă-mă !", (de la stînga la dreapta) Rossy de Palma, Antonio Banderas, Loles Leon şi Victoria Abril, conduşi de excentricul Almodovar la premieră într-o maşină a salubrităţii.

Întrebat despre locul lui pornindu-se de la etalonul Luis Bunel, Almodovar spune : „La o comparaţie ies în pierdere, dar ceea ce fac reprezintă concepţia mea şi asta o realizez numai eu". Acum Spania nu-i mai e suficientă. Hollywoodul îl curtează. Jane Fonda, Goldie Hawn şi Sally Field şi-au disputat obţinerea dreptului de a face copii după „Femei la limita nervilor". Jane Fonda a cîştigat. La petrecerea dată în vila ei din Santa Monica, Almodovar l-a întîlnit pe fostul său idol, regizorul Billy Wilder, cel care l-a încîntat copilăria şi adolescenţa cu comediile sale satiric militante. Acesta l-a sfătuit să evite Hollywoodul cu orice preţ. Almodovar i-a uitat sfatul, începînd tratativele cu colosul producţiilor americane pentru o nouă copie a filmului „Leagă-mă !". Iată că porţile unei mari cariere cinematografice îi sînt larg deschise.

MELANIA CHIRIACESCU

Madonna s-a îndrăgostit de „Dick Tracy"

Ei, nu chiar de Dick Tracy, un personaj creat în 1931 de desenatorul Chester Gould (care s-a inspirat din figurile celebre ale acelor ani, printre ele şi a Elliot Ness, dacă mai ţineţi minte „The Entouchables"). Dick Tracy, un tip cu nas triunghiular, cu privire trapezoidală, cu pălărie cu geometrie variabilă, aşa arăta el în benzile desenate. Dar de pe hîrtie, Dick Tracy a trecut pe ecran, şi nu oricum. S-a ales un excelent director de imagine în persoana lui Vittorio Storano („Ultimul împărat", „Apocalypse Now"), operatori din categoria „trucaje optice" şi un actor pe măsură, Warren Beatty. Ei bine, Madonna s-a îndrăgostit de Warren Beatty, jucînd alături de el în această sub-producţie hollywoodiană, cum o numeşte presa franceză, un adevărat Waterloo cinematografic. Madonna, ciuma blondă, cum o numesc tot francezii, se dezbracă, îşi mimează propriile cîntece în timp ce Warren Beatty este „ăla rău". Asta nu a împiedicat-o pe Maddona, cum spuneam la început să se îndrăgostească de „răul" Beatty, vorbindu-se chiar de o căsătorie. Dar cine nu-l cunoaşte pe Warren Beatty, celebrul celibatar ? Despre el se spune că s-a culcat cu 1297 de femei, aţi citit bine, dintre care multe erau actriţe foarte cunoscute. Dar despre acest subiect, în numărul viitor.

Steve Jobs se prezintă cu următorul NeXT

San Francisco. Steve Jobs, legendarul cofondator al companiei APPLE Computer, se pare că a mai scos un iepure din pălărie, scrie USA TODAY. În septembrie, cîţiva experţi se pregăteau să scrie un necrolog pentru noua firmă a lui Jobs, NeXT Inc., care a vîndut ceva mai puţin de 10.000 computere în doi ani.

Acum, experţii nu mai sînt aşa de siguri. Pentru că la sfîrşitul lui septembrie, în faţa a 1.500 spectatori, Jobs a dat la iveală patru computere NeXT (în limba engleză next înseamnă **următorul**), care sînt mai rapide şi mai ieftine decît NeXT-urile anterioare.

El a declarat că reacţia clienţilor este favorabilă şi că a primit deja comenzi pentru 15.000 bucăţi numai în ultimele 60 de zile. „Dacă putem să ne onorăm comenzile în următoarele 60 de zile" a spus Jobs, „ei bine, puteţi face singuri calculele". Scepticii trebuie, şi şi-au revizuit, deja, atitudinea.

Următoarele computere Next sînt staţii de lucru, maşini de birou mult mai puternice decît computerele personale. Ele sînt de patru ori mai rapide decît modelele anterioare NeXT. Două dintre ele au monitoare color şi preţul variază între 4.995 şi 13.990 dolari. NeXT-urile anterioare costau între 6.500 şi 10.000 dolari, ceea ce era considerat cam scump. Tehnologia era de primă mînă, dar ele erau criticate pentru faptul că erau cam încete, pentru că nu aveau suficient software şi nu aveau imagine color. La critica adusă lipsei de software, Jobs a promis că va dota computerele NeXT cu 100 de programe pînă la sfîrşitul anului.

Cînd întreaga lume din Hollywood a aflat că teribilul J.R. a dat-o afară pe „mama" sa, actriţa Barbara Bel Geddes, din serialul „Dallas", zvonurile cele mai controversate s-au răspîndit cu iuţeala fulgerului : cum că actriţa l-ar fi criticat pe producător sau că ar fi vorba de o meschină poveste de bani sau că ea ar fi apelat la o stratagemă publicitară etc., etc. Dar Barbara se destăinuie : „Mă simt umilită pentru că la 67 de ani sînt aruncată

Din culisele „DALLAS"-ului

ca o batistă veche. Îl adoram pe Larry şi **de nenumărate ori** *el mi-a demonstrat că-mi poartă o mare afecţiune. Din cauza lui am revenit în 1985 în serial, în ciuda avertismentelor doctorilor, după ce am suportat o operaţie deschisă pe cord. Şi, totuşi, nu înţeleg motivul acestei lovituri de pumnal dată pe la spate".*

În realitate, Barbara Bel Geddes a fost obligată să renunţe din motive financiare. Se ştie că filmările la serialul „Dallas" s-au oprit în toamna acestui an. Pentru Larry Hagman, prea marcat de rolul său, va fi greu să-şi găsească un alt personaj. Din această cauză el încearcă să-şi economisească bani pentru zile negre, dar o face pe pielea partenerilor săi. Barbara a devenit pentru el mult prea costisitoare. Anul trecut ea a apărut în 13 din cele 26 episoade turnate, încasînd 650 000 de dolari. Suma care i se oferă acum este de 240 000 de dolari, pentru încă patru episoade, cu toate că personajul său devine aproape inexistent în dramaturgia serialului Ceea ce spune ea, este tot ce poate fi mai insultător pentru un actor. Mărturiseşte că ar fi preferat un sfîrşit frumos pentru un personaj demn de o istorie care a înarcat anii '80, şi a ţinut trează atenţia telespectatorilor de pe tot cuprinsul planetei. (M. C.)

PUNCTE

Actorii: generaţia '80

Nu ştiu dacă actorilor tineri li se potriveşte termenul de „generaţia '80", aşa cum de pildă se vorbeşte în cazul tinerilor poeţi şi prozatori, dar eu o să forţez puţin nota şi o să numesc tînăra generaţie de actori de la Teatrul Naţional Bucureşti chiar aşa. Şi, în fond, nici nu cred că greşesc prea mult. Dacă ne luăm după cea de-a treia premieră a lui Andrei Şerban, intitulată „Audiţia", vom vedea că cei 20 de actori angajaţi de tînărul regizor în ultimele luni sînt absolvenţi ai I.A.T.C. în anii '80, şi asta spune ceva. Apoi sînt talentaţi, au forţă şi.. au şansa de a lucra cu un mare regizor. Şi asta e mare lucru. În „Audiţia", generaţia '80 se mişcă, dansează, se exprimă. Andrei Şerban i-a cerut să facă altceva decît ceea ce ei au învăţat deja, să declame. Adică să arate ce ştiu să facă cu vocea lor, cu posibilităţile lor fizice, să-şi dezvăluie sufletul. Ştiu, ideea regizorului, care vine din America, este ca şi actorul român să fie, ca în America, un actor total : care să ştie să joace şi „Tragedia antică" şi „Cine are nevoie de teatru", dar să ştie să şi danseze, să cînte să facă pantomimă. Şi tînăra generaţie de actori, proaspăt angajaţi la T.N.B. demonstrează şi în „Audiţia" talentul lor. Şi meritul lui Andrei Şerban, pe lîngă meritele profesionale, este de a fi dat ocazia tinerei generaţii de actori de a se exprima chiar la T.N.B. La Audiţie au venit mulţi, dar au fost aleşi puţini, aceasta e competiţia pretutindeni (îmi aduc aminte de un film celebru, „A Chorus Line" în regia lui Bob Fosse în care era vorba tot despre o selecţie). Dar Andrei Şerban ne spune că aleşii de acum nu sînt ultimii : ei sînt prima gardă a unei noi generaţii, a unui spirit proaspăt la Teatrul Naţional Bucureşti. *I-am aşteptat demult şi au sosit Căutam stelele pe cer şi ele erau aici, la picioarele noastre.* (GEORGE CUŞNARENCU)

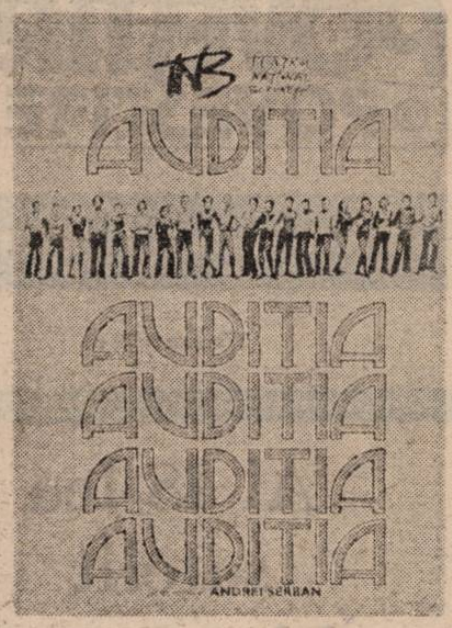

O rochie... din platină

O rochie ceva mai specială, care pentru a fi prezentată la o paradă a modei impune un grup de „body guards" care să întovărăşească modelul, este un adevărat unicat nu atît prin ingeniozitatea şi fantezia concepţiei, ci prin... materialul din care este confecţionată. Căci ea este... din platină şi costă nici mai mult nici mai puţin decît 300 000 lire.

Rochia, proiectată de Asami Kobayashi, este o reclamă originală pentru acest material mai preţios decît aurul (se prevede ca în următoarele luni preţul său să oscileze între 470—520 dolari uncia, o uncie monetară valorînd cca. 31 de grame). Această neobişnuită — chiar şi pentru lumea modei — rochie va constitui totodată un preţios „exponat" la „Platinum 90", întîlnirea anuală a potentaţilor din industria platinei.

Anul acesta este cel de-al şaselea la rînd care marchează o cerere sporită pe plan mondial pentru acest metal. Rochia care... îi face reclamă a fost confecţionată dintr-o folie extrafină aplicată pe o hîrtie japoneză specială, astfel încît „materialul" atinge o grosime de... o treime de milimetru. Pentru o asemenea rochie există şi „instrucţiuni de utilizare". De pildă, călcatul cu fierul fierbinte este complet interzis ! (M. D.)

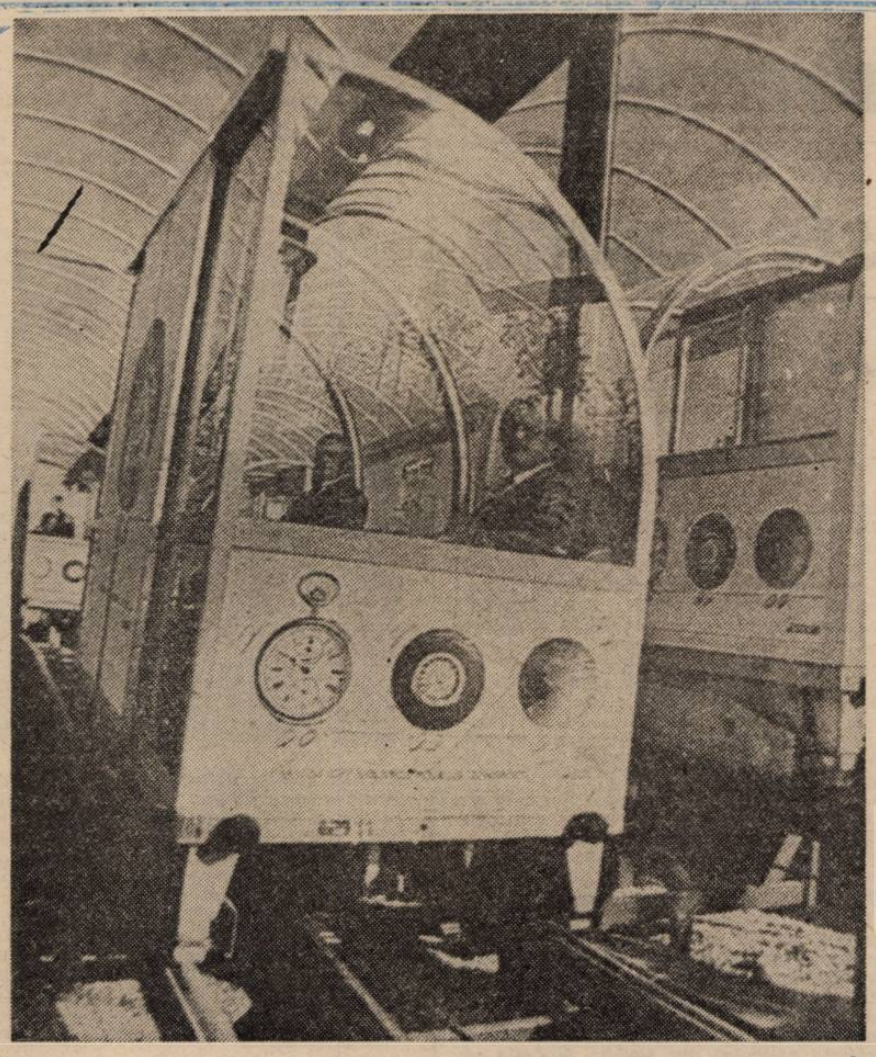

1

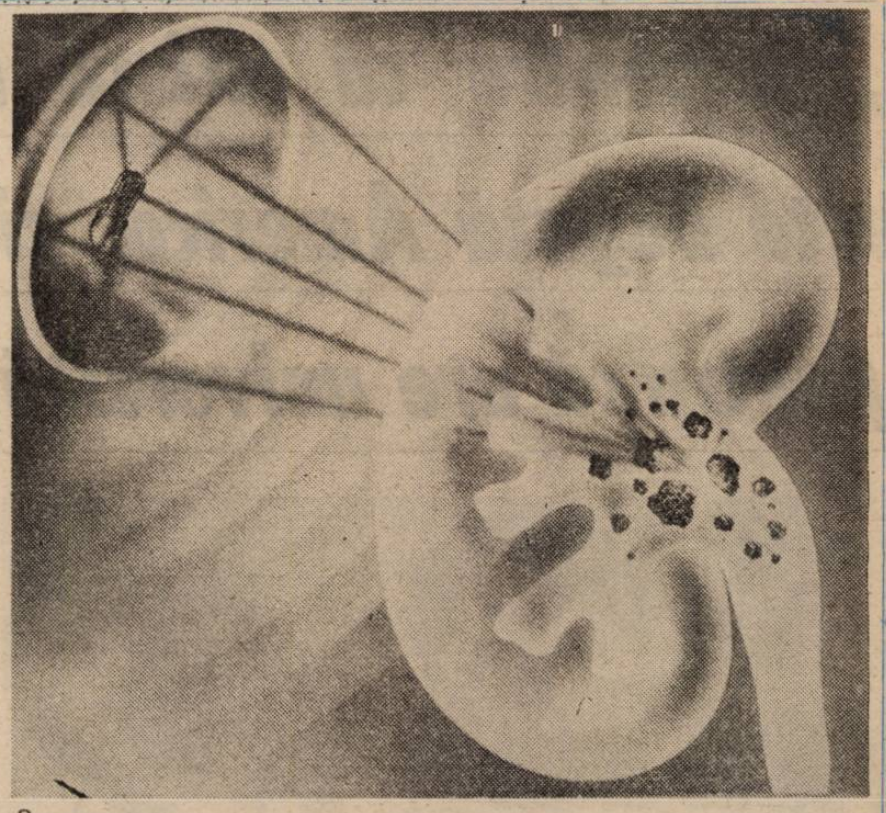

2

album magazin 100 i postaze ale creativitatii

1. Un sistem de transport hetometric : S.K. instalat în parcul Expozițiilor de la Villepinte. Asemenea „teleferice ale orașelor" ar putea să devină un mijloc important în transportul urban. Dacă nu în deceniul viitor, cu siguranță la începutul mileniului al treilea.

2. Litiaza urinară este o maladie aflată mereu în actualitate. Cauza ? Ea afectează 3 la sută din populația mondială. Apariția litotriptorului extracorporal cu unde de șoc a modificat în mod profund tratamentul chirurgical al calculilor renali. Imaginea este extrem de sugestivă și ea prezintă dezintegrarea structurii minerale a calculilor de la distanță, prin unde de șoc.

3. Desenată și concepută de Jacques Rougerie, această casă submarină a fost lansată la apă în urmă cu 13 ani. Ea permite unui grup de cinci plonjori să poată fi autonomi pentru o perioadă de circa 60 de zile. Coca este confecționată din oțel, bolta din metacrilat, iar compartimentul în care se păstrează lestul dintr-o țesătură de neopren. „Galatheé", cum a fost denumită casa submarină, poate fi amplasată la o adîncime între 10—50 m. Se preconizează trecerea la fabricarea sa în serie mică.

4. Fabricarea de molecule la cerere, aceasta este una din importantele coordonate ale evoluției chimiei. Molecule noi, altădată curiozități ale laboratoarelor, sînt produse pe cale industrială. Această stăpînire a complexității materiei și etapelor de sinteză este în măsură să conducă la veritabile revoluții în producția de materiale, în sfera biologiei și farmaciei.

5. Metodele de rezoluție numerică sînt aplicate în mod curent în mecanica fluidelor și în special în aerodinamică. Aceste metode sînt utilizate, de exemplu, la concepția navetei spațiale europene „Hermes". Imaginea reprezintă fluxurile termice ce se abat asupra navetei în cursul reintrării sale în atmosfera terestră. Este vorba, desigur, de fluxuri create cu ajutorul simulatoarelor. Fluxurile cele mai puternice corespund unor temperaturi de peste 1 000°C.

3

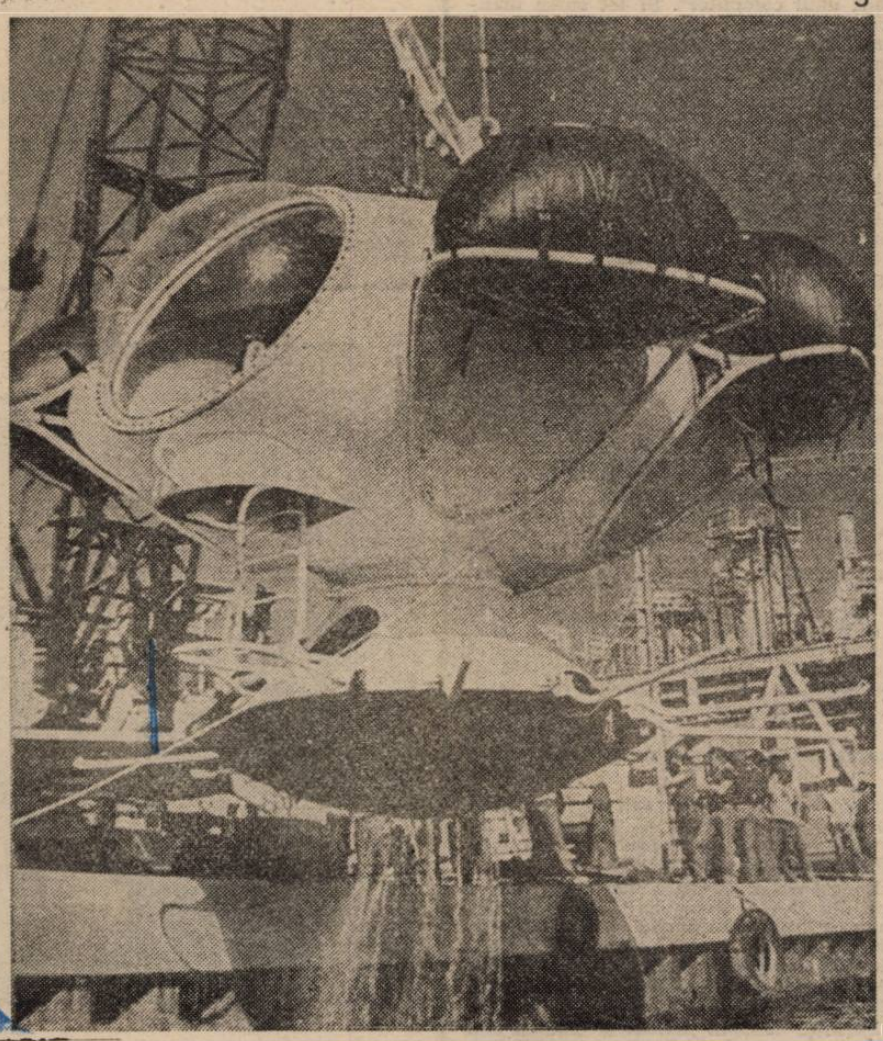

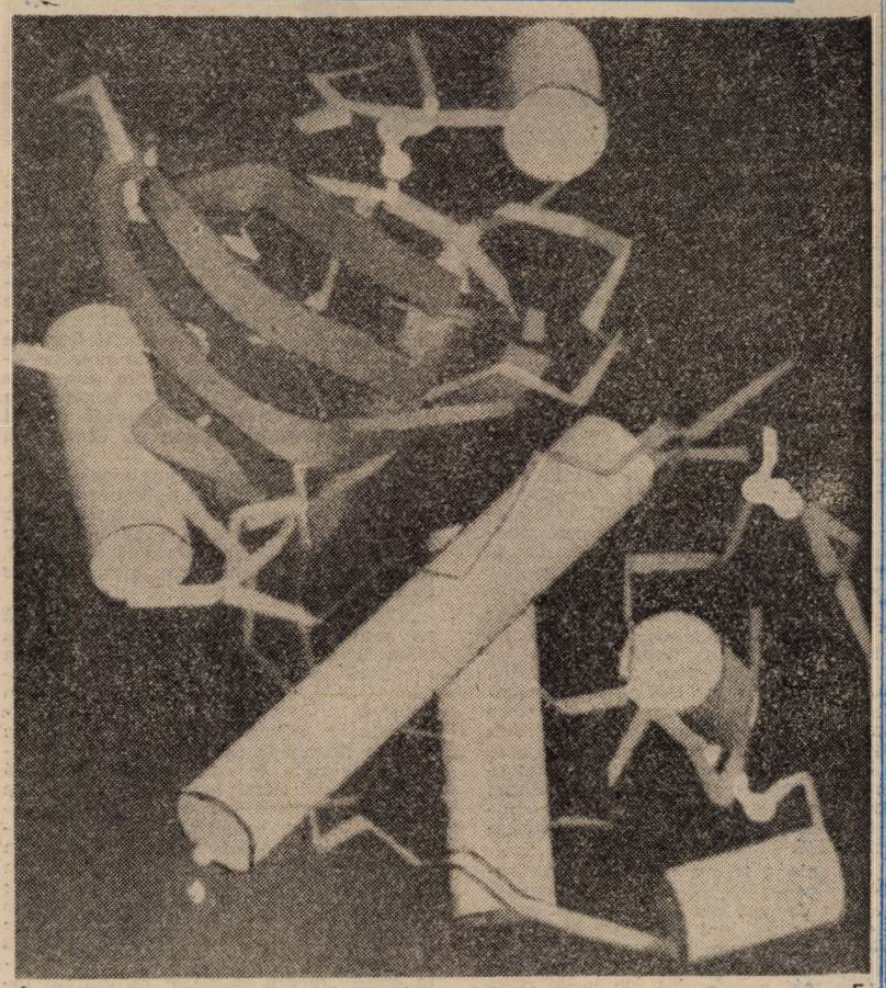

4

5

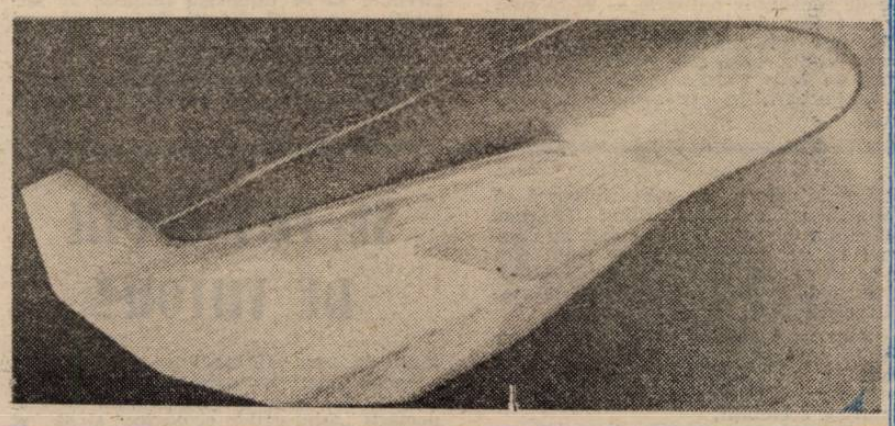

Nr. 44 (1 724) din 3 noiembrie 1990

„Nu pentru că există universităţi este bogată America, ci este bogată pentru că are universităţi"

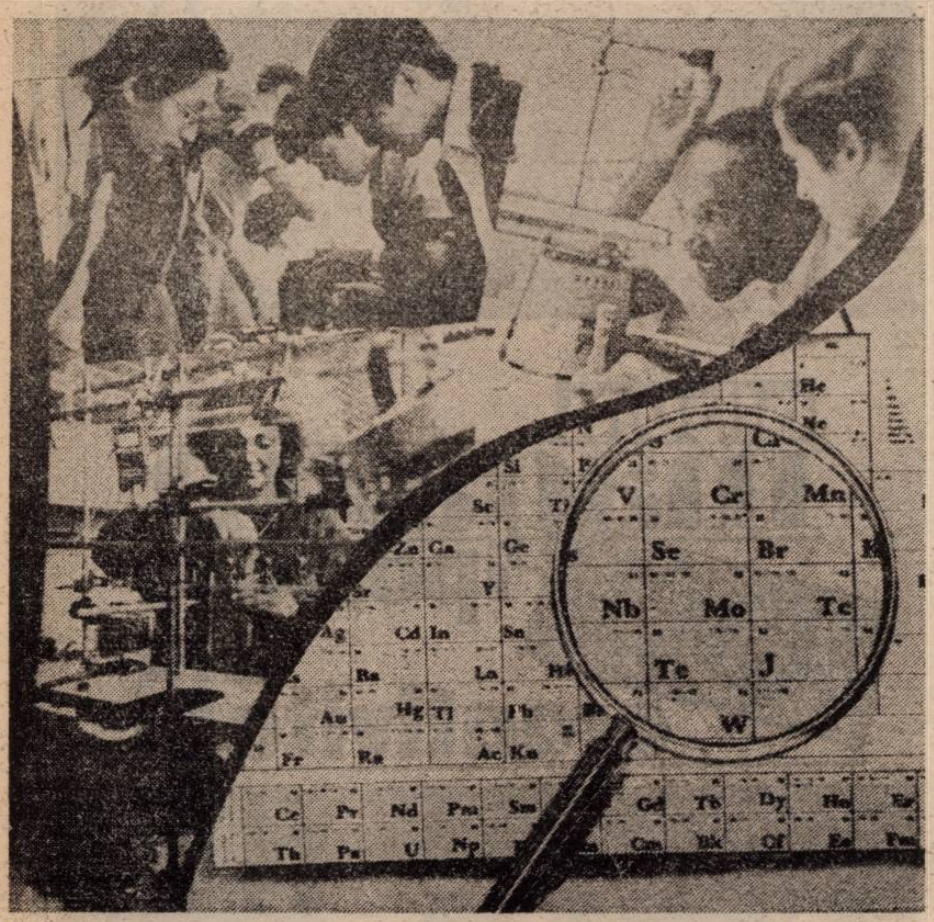

Cînd Uniunea Sovietică a lansat pentru prima oară în lume un satelit artificial al Pămîntului, Administraţia americană a privit acest lucru ca pe o ştirbire a prestigiului statului, dar şi ca pe o certă rămînere în urmă, tocmai în această sferă de un real interes şi noutate. S-a creat de urgenţă o comisie specială care să analizeze cauzele acestei stări de lucruri.

Nu este greu de imaginat ce fel de hotăriri a luat această comisie : creşterea alocaţiilor destinate cercetării Cosmosului, crearea de noi institute de cercetare specializate, uzine, poligoane etc. S-a tras şi o concluzie extrem de pertinentă : cauzele rămînerii în urmă constau în faptul că în şcolile din U.R.S.S. matematica se predă mai bine decît în cele americane. Se impune, deci, ca fondurile să fie orientate şi în scopul dotării şcolilor cu computere.

Importanţa acestei hotăriri s-a dovedit a fi cu adevărat crucială. Rezultatele nu au întîrziat să apară, după cum bine se ştie. Nivelul de predare al matematicii s-a ridicat rapid, iar S.U.A. şi-a format specialişti cu o nouă pregătire, în stare să soluţioneze noile sarcini ştiinţifice, tehnice şi tehnologice. Ei au fost cei care au înfăptuit o nouă revoluţie tehnico-ştiinţifică. Ei au contribuit la efectuarea repetatelor voiaje către Lună ale omului, la realizarea navelor cosmice pilotate, cu utilizări multiple.

Şi Japonia a trecut printr-o experienţă cît se poate de interesantă. În decurs de cîteva decenii cîte s-au scurs de la încheierea celei mai pustiitoare conflagraţii mondiale, din care război a ieşit complet ruinată, Japonia a devenit una din cele mai bogate ţări ale lumii. Este cunoscut faptul că această ţară nu dispune de zăcăminte naturale — 90 la sută din necesarul de materii prime se importă. Iar cărăuşia maritimă a acestor resurse vitale economiei Ţării Soarelui Răsare se face într-un flux continuu, fără perturbări. În caz contrar, al unei aprovizionări neritmice cu materii prime, marele colos economico-financiar ar putea sucomba. Livrarea mărfurilor produse la export este şi ea promptă.

Care ar fi, deci, motorul ascensiunii economice a Japoniei în epoca contemporană ? Calificarea şi competenţa liderilor ei de stat, a cercetătorilor ştiinţifici, managerilor, inginerilor şi muncitorilor. De unde dovada că în timpurile noastre aceste valenţe completează din plin lipsa de cărbune, ţiţei şi a altor bogăţii din subsolul ţării. O astfel de dovadă este şi saltul spectaculos făcut de China în acest deceniu.

„Articolul" cel mai avantajos al importului au devenit specialiştii calificaţi. Mulţi dintre ei au fost „cumpăraţi" de S.U.A., care au importat „creiere" din Marea Britanie, din alte ţări europene, din U.R.S.S. şi din multe state în curs de dezvoltare.

„Care este situaţia la noi ?", întreabă semnatarul unei pertinente analize în sfera învăţămîntului, apărute în revista sovietică „Nedelia". „Potrivit aprecierilor O.N.U., în ultimii 40 de ani ţara noastră „a sărit" de la locul trei în lume în ceea ce priveşte învăţămîntul undeva printre primii 50. Astfel, în acest domeniu ne situăm în comunitatea mondială aproape de acelaşi loc ca şi în ceea ce priveşte durata vieţii şi mortalitatea infantilă. Să fie întîmplător ?" Semnificative sînt şi următoarele consideraţii din Nedelia : „Durata vieţii şi mortalitatea infantilă sînt criteriile cele mai obiective care indică cum trăiesc oamenii dintr-o ţară în raport cu cei din alte ţări. Iar nivelul de cultură, un indicator preţios şi tot atît de obiectiv a ceea ce reprezintă omul „mediu statistic" ca individ într-un stat sau altul. Din această antiteză „trebuie să se înţeleagă limpede că oamenii neinstruiţi, lipsiţi de cultură şi slab calificaţi nu vor putea crea niciodată o ţară mai prosperă, modernă".

„Trebuie să recunoaştem cu amărăciune că din acest punct de vedere lucrurile stau prost la noi", se subliniază în publicaţia în care se analizează, de fapt, mai multe aspecte ale situaţiei generale puţin satisfăcătoare în U.R.S.S., printre care şi dezvoltarea nearmonioasă. Într-o seamă de ramuri industriale legate de apărare (nucleară şi cosmică) Uniunea Sovietică se află la nivel mondial. La vînzările de arme U.R.S.S. concurează cu S.U.A., fiind pe locul al doilea, ponderea sa fiind, în 1989, de 34 la sută din volumul mondial, relevă Institutul Internaţional de Cercetare a Problemelor Păcii de la Stockholm (SIPRI). S.U.A. au avut faţă de U.R.S.S. doar trei procente în plus. Valoarea comerţului mondial cu arme în 1989 a fost de 31 819 milioane dolari. În schimb, majoritatea altor ramuri ale economiei naţionale sovietice se află la nivelul ţărilor cu dezvoltare medie sau chiar slab dezvoltate.

Cauzele acestei situaţii sînt multiple, desigur, şi ele nu intră în preocupările de faţă. Interesant este aspectul uman, cu largi implicaţii sociale şi politice. Calificarea şi competenţa — iată ce se cere azi fiecărui om, fie el lider de stat, inginer sau muncitor. Tristeţea lucidă care străbate articolul din revista Nedelia nu poate fi ascunsă. A scăzut catastrofal prestigiul învăţămîntului şi culturii. Un exemplu elocvent în acest sens reprodus din ziarul regional „Kuzbass", îl constituie opinia unui muncitor : „Profesorul nu face nimic şi cîştigă cît un miner, ceea ce este nedrept !" Nu este deci de mirare că a început un val nou de emigrare a intelectualităţii din U.R.S.S. Numai în 1989 şi-au părăsit ţara 200 000 de persoane cu înaltă calificare profesională, relevă „Nedelia".

Este îndelungat şi costisitor procesul de instruire a cadrelor, dar a face economii în domeniul învăţămîntului este şi mai costisitor. La mijloc pare a fi un paradox. Dar paradoxul este de suprafaţă.

De fapt, problema trebuie privită simplu şi direct : „Fără un sistem modern de învăţămînt mediu, nici o ţară nu are viitor. De nici un fel, subliniază articolul din „Nedelia", nici prost nici bun, în faţă nu se află nimic, este un vid.

O ţară fără învăţămînt superior nu va fi niciodată bogată. Iată şi o imagine mai plastică a acestui adevăr de netăgăduit. „Oricît ne-am încăpăţîna, lopata este lopată de mii de ani, chiar dacă o vom polei cu un strat de aur sau o vom ataşa unui computer". Şi tot sursa menţionată subliniază un alt aspect interesant. În perioada 1970—1988 s-a alocat, anual, 5,5 la sută din venitul naţional învăţămîntului. Ţinîndu-se seama de fenomenul inflaţiei, suma este în continuă descreştere. Experţii apreciază că pentru a se menţine la nivelul atins de instruire, o ţară ar trebui să aloce învăţămîntului cel puţin 8 la sută din venitul naţional. S.U.A. şi Japonia alocă între 12—14 la sută din venitul naţional dezvoltării învăţămîntului. Potenţialul intelectual în aceste ţări creşte continuu.

Se spune că în perioade economice grele, fondurile ar fi nimerit să meargă îndeosebi în direcţia asigurării hranei oamenilor, a altor nevoi sociale. Este o strategie greşită. Bilanţul va fi întotdeauna dezastruos dacă se va promova o atare strategie. Iată şi un exemplu extrem de grăitor : China „marelui cîrmaci" (pe vremea lui Mao — n.n.), cînd instituţiile de învăţămînt superior au fost închise, iar studenţii scriau lozinci sau demascau „duşmani". A fost lansată şi o însufleţitoare lozincă : „Zece ani de muncă asiduă — o sută de mii de ani de fericire". Şi munca asiduă a început : s-au construit cuptoare artizanale pentru a ajunge din urmă Anglia la producţia de fontă, au fost ucise vrăbiile din Beijing pentru a se mări producţia de orez. Grijile conducătorilor de la Moscova sînt nenumărate, printre ele însă se află şi grija pentru instruire, privită de mulţi ca singura salvare.

Diamantul perfect

Un diamant artificial, realizat în laboratoarele firmei americane Genereal Electric, din New York, deţine cea mai ridicată conductivilitate dintre toate corpurile cunoscute pînă în prezent. Caracteristica deosebită pe care cercetătorii i-o

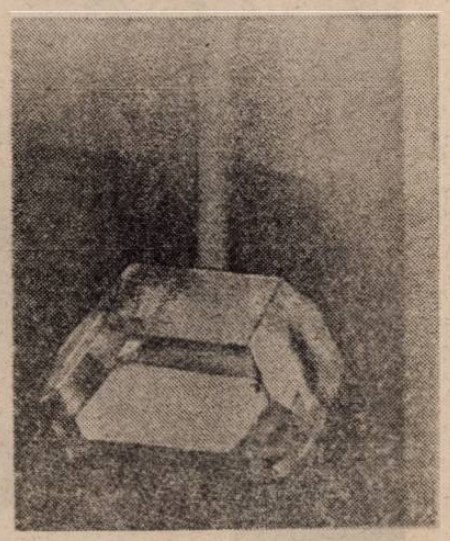

atribuie acestei pietre artificiale este datorată extraordinarei sale purităţi, fiind compusă din carbon 12. (Diamantul natural conţine în plus 1% carbon). Realizînd o sinteză de mare fineţe, cercetătorii au urmărit eliminarea tuturor impurităţilor şi astfel au obţinut creşterea cu 50% a conductibilităţii termice. Diamantul de sinteză de acest tip poate fi folosit în optica laser, avînd în vedere că transparenţa sa nu este alterată cînd e supus energiilor ridicate, calitate care, de asemenea, îl face superior materialelor utilizate în acest domeniu pînă în prezent.

Apropo de sare

Nu mai este o noutate, sarea a fost acuzată de numeroase rele, îndeosebi cînd s-a vorbit de factorii de risc ai hipertensiunii arteriale. Iată însă că unele cercetări recente susţin ideea că, de fapt, asocierea dintre sodiu şi diverse cloruri este dăunătoare. Dar nu pentru toţi. Într-adevăr, de mai mulţi ani s-a stabilit, cu certitudine, că există o predispoziţie ereditară privind sensibilitatea la sare, cu repercusiuni asupra presiunii arteriale.

Ca şi în cazul formării tuturor gusturilor alimentare, educaţia faţă de consumul de sare se face încă din copilărie. De aceea, părinţii sînt sfătuiţi să nu săreze excesiv hrana copiilor. Mulţi medici şi nutriţionişti au ajuns chiar să propună eliminarea solniţelor din sălile de mese, cu excepţia perioadelor... caniculare (sau în ţările tropicale) cînd se recomandă un consum mai bogat în sare pentru a se evita pierderea de apă din organism ca urmare a transpiraţiei. În aceste cazuri speciale este bine chiar să se consume apă uşor sărată.

Detector al... inimii

La Institutul de Cercetări Cardiologice din Leningrad a fost proiectat un detector al aritmiilor. El are capacitatea de a analiza instantaneu cardiogramele. Detectorul inimilor este de o construcţie simplă şi însoţeşte electrocardiograful obişnuit.

FOTOGRAFII DE LA CITITORI

Strengarul

DUMITRU LAURENŢIU ALEXANDRU Bucureşti

SE TEM COPIII DE VIITOR?

Iată o întrebare la care încearcă să răspundă psihanalistul Horst Eherhad Richter din Giessen. Studiile sale au confirmat că un mare număr de copii sînt din ce în ce mai înspăimîntaţi de viitor, mai ales de pericolele care pîndesc mediul înconjurător.

Contrar unei opinii larg răspîndite, se arată în publicaţia „Stuttgarter-Zeitung" tinerii au mai degrabă o viziune pesimistă asupra viitorului care reprezintă speranţele societăţii.

Aproape 75 la sută dintre copiii interogaţi în raport cu 55 la sută dintre adulţi sînt de părere că tehnica şi chimia sînt mari duşmani ai mediului înconjurător.

Aceşti tineri încearcă să-i convingă pe ceilalţi de vîrsta lor de necesitatea respectării „tabu-urilor ecologice" şi să se ridice împotriva pericolelor care-i ameninţă.

Chiar şi cei mai optimişti dintre ei sînt, dimpotrivă, puţin interesaţi de fenomenul politic şi social şi nu au nici un fel de impulsuri în ceea ce priveşte alte probleme decisive ale societăţii.

La cel de al 50-lea Congres de pediatrie din Hessa, Renania Palatină şi Saar, congres la care au participat mai bine de 500 de experţi, toată lumea a fost unanim de acord că tinerii sînt mult mai sensibili decît maturii în ceea ce priveşte problemele de mediu.

Părinţii, oamenii politici şi medicii sînt adesea descumpăniţi în faţa problemelor tinerei generaţii. Aceasta a fost concluzia congresului ţinut anul acesta la Darmstadt.

ECOLOGIE - UN SEMNAL DE ALARMĂ, DAR NU NUMAI ATÎT...

În direct de la Montreaux

AȘEZĂRILE CARE PLÎNG

Impactul activităților umane asupra mediului ambiant se traduce printr-o degradare care amenință nu numai calitatea vieții, ci întreaga planetă. Este evident că această situație reclamă acțiuni concertate. În spiritul generoasei idei a protejării mediului ambiant s-a desfășurat la Montreux (Elveția) Conferința asupra zonelor umede. La lucrările reuniunii au participat circa 400 de reprezentanți din 90 de țări ale lumii : oameni de știință, specialiști în domeniul zonelor umede și funcționari guvernamentali. Problemele atacate în cele opt zile de dezbateri au permis reliefarea unor puncte de vedere interesante, la care au subscris majoritatea participanților. Și pe bună dreptate. Daniel Navid, secretar general al Convenției Ramsar, avea să aprecieze forumul de la Montreux drept „cea mai importantă reuniune organizată vreodată de problematica zonelor umede".

Conferința a lansat un apel guvernelor de la Bonn, Madrid, Amman și Administrației de la Washington, în sensul de a se lua de urgență măsurile cele mai potrivite în vederea protejării unor zone umede grav afectate. Este vorba de așezarea Donana, din sudul Spaniei, cea mai importantă zonă umedă din Europa meridională, de Parcul natural Everglades, din Florida (S.U.A.), de oaza Azraq, din Iordania, și de Marea Waddenului, din Saxonia Inferioară (Germania). Merită a fi relevat și faptul că cinci țări — Burkina Faso, Ecuador, Sri Lanka, Ciad și Cehoslovacia — au anunțat, în cadrul lucrărilor Conferinței, că au ratificat Convenția Ramsar, numărul statelor membre ajungînd astfel la 62. Zonele umede din întreaga lume înscrise pe lista așezărilor protejate s-au cifrat la 490 în momentul deschiderii Conferinței. Ulterior, avea să se depășească cifra de 500, prin includerea altor perimetre umede, din Franța, Elveția, Marea Britanie și din regiunea Mării Caraibilor. Experții în materie din Uniunea Sovietică sînt pe cale de a desemna alte 16 noi așezări umede cu o suprafață totală de circa 8 milioane de hectare. Polonia intenționează să înscrie o porțiune de 400 km din cursul mijlociu al Vistulei pe lista așezărilor protejate. Preocuparea este firească, deoarece Vistula e unul din ultimele „fluvii sălbatice" din Europa. Importanța sa este deosebită pentru fauna și flora unică din acest perimetru geografic, precum și pentru lungul voiaj al păsărilor de apă migratoare, care are loc de două ori pe an, dinspre și către țările calde.

O susținere unanimă și entuziastă avea să dobîndească propunerea Statelor Unite prin care s-a cerut crearea unui fond mondial de conservare a zonelor umede. Acest fond va avea drept scop acordarea de asistență tehnică calificată țărilor în curs de dezvoltare, pentru protejarea și utilizarea rațională a zonelor umede. S-a căzut de acord că guvernele statelor sînt cele mai îndreptățite în stabilirea inventarelor științifice naționale, acțiune prealabilă identificării zonelor umede. S-a solicitat statelor semnatare să consimtă a se purcede la elaborarea unui studiu despre păsările de apă, care să fie coordonat pe plan internațional. Ar fi un fel de recensămînt la scară planetară. În cadrul lucrărilor conferinței s-a făcut cunoscut că, în ciuda măsurilor pozitive luate de către autoritățile de la Madrid, există riscul modificării caracteristicilor ecologice proprii așezării Ramsar. Această așezare se află integrată în Parcul național Donana. Care să fie cauzele posibilului risc? Captarea apei subterane în vederea folosirii ei la irigații și dezvoltarea turismului. S-a cerut autorităților spaniole să fie de acord cu o supraveghere mai bună a posibilităților de captare a apelor provenind din pînza freatică și folosite în agricultură, precum și cu o mai bună gestiune a produselor chimice administrate solurilor. S-a avertizat că materializarea proiectului de dezvoltare turistică „Costa Donana" aduce prejudicii Parcului național.

Participanții de la reuniunea de la Montreux au apreciat măsurile juridice fără precedent luate de guvernul federal al Statelor Unite împotriva guvernului statului Florida în scopul restaurării scurgerii naturale a apelor care traversează tinutul Everglades. S-a solicitat autorităților federale și celor ale statului Florida să se renunțe la practica introducerii în sol a elementelor nutritive, întrucît aceste elemente amenință Parcul național Everglades. A fost recomandată ameliorarea practicilor de gestiune a solurilor și a apei în zona agricolă Everglades.. Participanții au exprimat satisfacția lor pentru abandonarea proiectului, care prevedea amenajarea unui port în regiunea Dollard, în asezarea Ramsar din Marea Waddenului. Construcția noilor diguri la Levbucht și alte activități conexe s-au aflat în atenția Conferinței. Guvernului de la Bonn, i s-a cerut să se „furnizeze informații complete asupra măsurilor luate la Levbucht".

În legătură cu oaza Azraq s-a făcut remarca pertinentă că ea este o regiune de o importanță strategică pentru păsările migratoare. Țările semnatare ale Convenției Ramsar au cerut, încă, din 1937, o „evaluare adecvată a consecințelor nefaste ale practicii captării apelor din Azraq pentru aprovizionarea capitalei Iordaniei. S-a cerut guvernului de la Amman să nu autorizeze o exploatare a apei din oaza Azraq, care ar depăși „randamentul de securitate", de 20 milioane metri cubi pe an. Se impune, desigur, cum s-a specificat de către experți, și un control strict al obținerii apei prin puțuri particulare.

Discuții s-au purtat și asupra impactului potențial asupra celor două așezări Ramsar din Africa de Sud : Saint-Lucie și plăjile de recif de coral de la Tongaland. Provocat de extragerea minereului de titan și altor metale grele. S-a apelat la guvernul sud-african să consimtă la ideea interzicerii tuturor exploatărilor miniere, care ar compromite caracteristicile, ecologice ale așezărilor respective. Așezarea Saint-Lucie merită a fi protejată pentru importanța sa pe plan național și internațional în ceea ce privește conservarea naturii.

Printre sfidările pe care apărătorii zonelor umede trebuie să le aducă în atenția generală, „schimbarea climatului, datorită activităților umane, ar putea fi mai dramatică și ar putea conferi o nouă dimensiune strategiei puse pe rol pentru conservarea zonelor umede ale Terrei", declara Martin W. Holdgate, directorul general al Alianței Mondiale pentru Natură. La rîndul său, secretarul general al Convenției Ramsar sublinia că „mai mult decît a contribui la stabilitatea climatului, zonele umede au un rol vital de jucat în limitarea procesului de sedimentare și eroziune, menținerea calității apei și reducerea poluării, în aprovizionarea cu apă, din pînzele freatice și de la suprafață". Zonele umede sînt propice petrecerii timpului liber în aer curat, ele contribuie la existența lăzurilor, păsunilor și agriculturii. Zonele umede sînt esențiale și ca habitaturi pentru fauna sălbatică, în special pentru păsări.

Sînt toate acestea, desigur, argumente pertinente care pledează în favoarea intensificării actiunilor la scară internațională pentru salvarea și protejarea zonelor umede.

Și ecologia cosmică este o problemă a pămîntenilor (II)

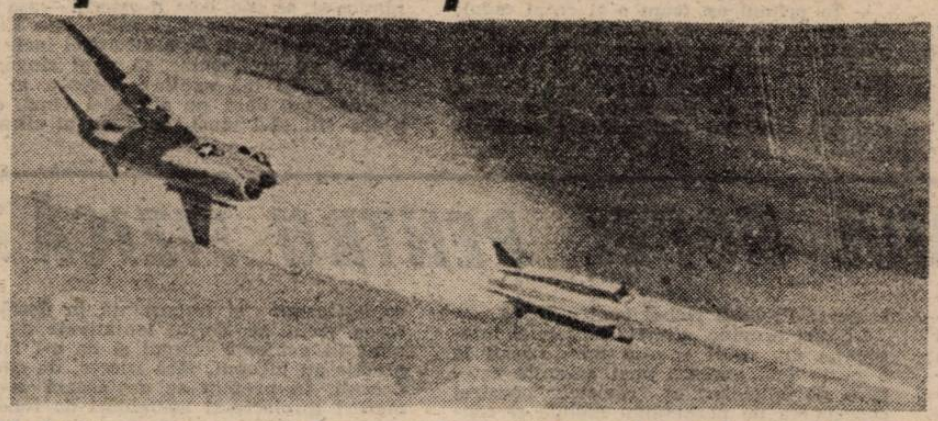

MICROECOLOGIE COSMICĂ

Condițiile specifice zborului spațial, regăsite printre direcțiile de studiu ale microecologiei cosmice se referă la :

— dinamica zborului spațial : accelerații, vibrații, starea de imponderabilitate, zgomote produse de funcționarea aparaturii ;

— influența mediului cosmic : vid, radiații, ultraviolete, infraroșii sau ionizante ;

— condițiile activității spațiale : izolare, microclimat întreținut artificial etc. ;

— condiții de stress : sentimentul primejdiei și nesiguranței, pericolul unor acțiuni toxice și microbiene, alternanța mult mai rapidă a zilelor și nopților, „peisajul" cosmic (vederea Pămîntului, a Soarelui, cerul negru etc.).

O dată cu creșterea duratei misiunilor spațiale cu echipaj uman s-a pus tot mai mult problema realizării unor echipamente, sisteme de control, de eliminare a reziduurilor etc., care să asigure în interiorul navei spațiale condiții optime pentru activitatea astronauților. Întrucît costul energetic al satelizării unui kilogram de substanță este foarte ridicat, iar posibilitățile tehnologice (deocamdată) strict limitate, sînt restricționate și cantitățile de apă, aer, hrană etc. necesare cosmonauților pe timpul misiunilor. În aceste condiții este absolut necesară dotarea navei cu sisteme specializate eficiente pentru refacerea conținutului de oxigen din atmosfera cabinei, recuperarea apei din aer, prelucrarea deșeurilor de nutriție și reintroducerea substanțelor utile astfel obținute în circuitul navei. În acest scop se utilizează atît fibrele chimice, cît și plante, aflate în sere speciale, care eliberează oxigen utilizînd bioxidul de carbon rezultat al respirației umane.

J. Collet, director la E.S.A. (Agenția Spațială Europeană) aprecia : „Programele spațiale ne-ar putea învăța sau reînvăța definitiv lecția consumurilor riguros economice și lecția reciclării totale a materialelor și substanțelor deficitare".

Acest ansamblu de plante și animale, plasat în cabina navei spațiale în vederea realizării unor cercetări sau pentru asigurarea echilibrului ecologic la bordul acesteia, a căror alegere se face în funcție de necesități și compatibilitate biologică, se numește biocomplex. În cazul zborurilor cu echipaj uman, împreună cu dispozitivele auxiliare și cosmonauții formează un sistem biologic închis. Realizarea acestui sistem biologic este supusă cîtorva necesități : compatibilitatea biologică a tuturor organismelor ce-l formează ; satisfacerea necesităților de viață ale cosmonauților ; reciclarea deșeurilor provenite din diferite activități, prin transformarea lor în substanțe utilizabile în alte procese ; fiabilitatea maximă a dispozitivelor ce participă la realizarea acestor procese.

Prin urmare,am putea spune că în sens „cosmic" sistemul ecologic reprezintă un sistem de supraviețuire, creat artificial în interiorul cabinei spațiale și în cadrul căreia au loc procese de regenerare a apei, aerului și a unora dintre alimente.

În cadrul unor instalații experimentale, testate pe o perioadă de 6 luni, s-a reușit regenerarea totală a atmosferei și parțială a apei și hranei. Alte instalații au reușit și recuperarea totală a apei de băut, iar produsele eliminate de organismul uman reintră în circuit după un proces adecvat de purificare.

Deși progresele în acest domeniu sînt mai mult decît importante, ele sînt totuși insuficiente avînd în vedere chiar și primele odisee spațiale ale nivelului trei : stații orbitale permanent locuite, stația lunară permanentă și zborul spre Marte. Dar drumul spre perfecționare rămîne însă deschis. Realizările obținute pînă acum în cercetarea cosmică ne mențin optimismul.

MACROECOLOGIE COSMICĂ

În context „cosmic", termenul de poluare se referă la suprasaturarea cu diferite obiecte a zonei din jurul Pămîntului. Apariția acestor „reziduuri cosmice" este urmarea directă a activității spațiale tot mai intense înregistrată începînd din 1975. De exemplu, numai Uniunea Sovietică, a lansat 2 024 sateliți artificiali al Pămîntului, a căror masă era de 862,55 t. Este adevărat că mare parte din sateliții artificiali ai Pămîntului, lansați de toate statele, au dispărut prin arderea lor la intrarea în atmosfera terestră, dar cu toate acestea cantitatea de „gunoi cosmic" a crescut de la an la an. Un recensămînt realizat de centrul Goddard al NASA aprecia că la 1 noiembrie 1982 în jurul Pămîntului gravitau 4 812 obiecte din totalul de 13 657 lansări efectuate în cei 25 de ani de activitate spațială de pînă atunci. În 1986 se aprecia la 7 000 numărul lor, iar în prezent se apreciază că sînt, probabil, circa 8 000. Masa totală a materialelor aflate pe orbite sub 2 000 km este evaluată la 2 000 t.

În condițiile descrise mai sus, riscul unor coliziuni este în continuă creștere, ajungînd la o valoare care deja nu mai poate fi neglijată. Încă de acum există supoziții în legătură cu unele coliziuni. Problemele însă se pun foarte dur pentru cazul stațiilor spațiale cu staționare îndelungată pe orbită. În 1983, o bucățică de 0,5 mm în diametru a avariat o fereastră de la cabina navetei „Challenger". Alte date vin să confirme pericolul crescînd al aglomerării orbitelor : în 1973—1974, ferestrele lui „Skylab" au arătat o densitate a impacturilor de 0,1 pe cm². Zece ani mai tîrziu, în timpul unui zbor al navetei Challenger s-au înregistrat între 100 și 200 de impacturi pe cm². Satelitul „Solar Max" a recepționat cîteva mii de impacturi în perioada cît a funcționat. Piulițele lăsate în urmă în timpul misiunii de reparare a lui „Solar Max" ar putea „să perforeze, într-o zi ca niște gloanțe, costumul cuiva." De altfel, o reuniune de experți organizată de Institutul American de Aeronautică și Astronautică releva, încă din 1981, că tendința de aglomerare a spațiului cosmic ar putea crea „o amenințare inacceptabilă pentru viața în spațiu în decurs de un deceniu".

Statistic, limita superioară a duratei dintre două coliziuni este evaluată la doi ani. Calculele făcute de specialiști au arătat că pe orbitele joase, aflate într-o zonă cuprinsă între 130 și 500 km înălțime, „spațiul vital" al fiecărui satelit este cel corespunzător unui cub cu latura de 700 km. Pe orbitele medii, aflate în zona 500—1 000 km, datorită densității mai mari a „populației", latura cubului pentru spațiul vital se reduce pînă la aproximativ 500 km. Pe orbitele înalte, între 1 000 și 3 000 km, situația este ceva mai bună, latura cubului fiind de ordinul a 1 000 km, dar această zonă este relativ neinteresantă datorită nivelului înalt al radiațiilor din centura Van Allen interioară, ceea ce impune realizarea unor măsuri suplimentare de protejare a aparaturii, în special a celei electronice.

Situația cea mai dificilă se află într-o zonă situată de o parte și de alta a Ecuatorului, la înălțimea de 36 000 km, pe orbitele geostaționare. Aici se află plasați cea mai mare parte a sateliților meteorologici, de telecomunicații și cu destinație militară. Deși spațiul vital, ca dimensiune, este similar celui de pe orbitele joase, riscul de ciocnire aici este evaluat ca fiind de 100 de ori mai mare, datorită sateliților abandonați și aflați în derivă. În plus, sateliții trebuie plasați la o anumită distanță, pentru a evita interferențele, fapt care limitează și mai mult numărul lor.

Unii specialiști sînt de părere că sporirea vertiginoasă a numărului acestor „deșeuri cosmice" este urmarea directă a testării și utilizării diferitelor arme spațiale. Se apreciază că intensificarea acestor activități (în special în cadrul programului american S.D.I., „Inițiativa de Apărare Strategică") va mări și mai mult gradul de poluare a spațiului.

Din păcate, problema curățirii spațiului cosmic în jurul Pămîntului nu are deloc perspective îmbucurătoare. Ideile avansate de diferiți specialiști, printre care și aceea ca statele care au lansat pe orbită aceste obiecte să proiecteze, să realizeze și să lanseze aparate care să permită curățirea acestei zone vitale a spațiului cosmic, au fost primite „cu puțin entuziasm" de către cei avizați, așa cum se afirmă într-un studiu al O.N.U. Cauza ? Costurile acestor aparate ar fi extrem de ridicate. În perspectiva anului 2000, avîndu-se în vedere obiectivele programelor spațiale ale diferitelor țări, care vor marca o intensificare deosebită a activității umane pe stațiile orbitale și în afara lor, vor trebui luate măsuri de rezolvare a acestei probleme, pentru a se evita catastrofe spațiale în care să fie implicați oamenii.

Să fim optimiști, să avem încredere în știință. Iată ce spuneau savantul R. Oppenheimer, creatorul primei bombe atomice americane, în lucrarea „Arborele vieții" :

„Lumea în care trăim a fost clădită pe știință, iar dacă fața lumii s-a schimbat mai mult ca niciodată în decursul istoriei, aceasta este în funcție de revoluția științifică".

Să sperăm ! Totdeauna valența pozitivă a științei este preponderentă ! Altfel n-am progresa, n-am exista, n-am spera !

General-locotenent dr. ing.
ȘTEFAN ISPAS

Un patron declară:

„ZIUA MEA DE LUCRU ARE 24 DE ORE PLUS... NOAPTEA!"

S-au stins nenumăratele firme, care de care mai ademenitoare, ce împînzeau strălucitoare pînă mai ieri standurile expoziționale. Butaforia și șelipiciurile lasă dezgolite panourile de melamină și panel, jalnice fără fastul comercial. Culoarele pavilioanelor sînt blocate de fărîme de polistiren expandat ce seîrțîie strident sub tălpi. Oameni în salopetă au luat deja în stăpînire pavilioanele, înlocuind comercianții cu costum elegant, cravată și cămașă scrobită, tot astfel cum motostivuitoarele și tîrîrile pictate în fel și chip se învîrt prin locurile unde ieri somnolau Mercedesuri și Toyote „de luxe". Maldăre de hîrtii boțite, purtate aiurea de vînt, un cer mohorît, asta e tot ce mai rămîne din febrilitatea unui tîrg... Am dorit să vedem și această imagine insolită — fără farduri și lustru comercial, nefotogenică — despre care, de obicei, nimeni nu pare dispus să vorbească și mai ales să scrie. În pavilionul U, printre lucrători, îmbrăcat el însuși într-o salopetă, îl reîntîlnim pe Domnul Michael Temian, patronul firmei cu același nume. Între două telefoane, între două discuții cu lucrătorii își află scurte răgazuri de a sta de vorbă și cu noi, intrușii „în spatele cortinei" :

— Domnule Temian, în toată perioada desfășurării TIB'90, doar o singură dată am avut prilejul de a discuta. În rest, a fost imposibil fiindcă erați în tratative de dimineață pînă seara, zilnic... Și nici acum nu păreți mai relaxat. Așa încît, dați-ne voie să vă întrebăm ce înseamnă, pentru dumneavoastră, să fii patron ?

— Ce-ați văzut chiar dumneavoastră aici, la tîrg, nu este deloc o excepție. Ziua mea de muncă începe mereu la ora 7 dimineața și înainte de 10—11 noaptea — în cel mai fericit caz ! — nu se termină niciodată. În acest an, concediul meu s-a rezumat la cele două zile libere de Paști. Sîmbete și duminici libere nu am avut și nu am pentru că în zilele sfîrșitului de săptămînă îmi organizez lucrul pentru săptămîna care urmează. Așa încît, fără nici o exagerare, ca patron ziua mea de lucru are 24 de ore plus noaptea! Ați notat bine, nu greșesc !... Nu e vorba să te lungești cumva în rezolvarea problemelor. Ele sînt nenumărate, n-ai prea mult timp pentru fiecare și fie le rezolvi, fie le lași baltă ! Unele le mai poți delega, foarte puține și nesemnificative, dar chiar și astea, împreună cu celelalte, tot ție îți rămîn în responsabilitate. În plus, cum le rezolvi tu nu le rezolvă nimeni, așa că, pentru liniștea ta, nu te rabdă inima să nu le treci pe toate prin mintea sau prin mîinile tale. Fiindcă, oricum altfel ai face, problemele tot la tine revin ! A trecut vremea — dacă o fi fost vreodată ! — cînd patronul „poruncea" salariaților ce și cum să facă : în vreme ce el vîntura lumea ca turist ,treaba mergea și el „exploata"... Este o imagine ridicol de falsă. Dacă o fi careva azi în România care să mai creadă în imaginea asta puerilă, se înșală amarnic....

— Spuneți-ne, dacă vreți, cum „sună" începutul unui patron din Occident...

— În primul an (cum e și cazul meu), din punct de vedere financiar încerci să trăiești din resurse, din agoniseli anterioare. Dar ele se termină repede și pe urmă trebuie să vezi cum te poți autofinanța. Norocul e că, în Germania, întreprinderile nou înființate sînt puternic susținute de stat prin credite ieftine, pe termen lung și astfel se pot menține. Cînd mi-am deschis firma, am avut o bază fiindcă am preluat firma unde am fost în ultimii zece ani șeful compartimentului vînzări și am putut lucra, deci, cu aceiași clienți de azi din România, Cehoslovacia și Ungaria. Deci piinea cea de toate zilele am avut-o asigurată. Am luat însă alte firme de la zero, practic necunoscute pe piețele unde operez și care aveau o concurență foarte puternică. Cu toate astea, am reușit să realizăm niște contracte foarte interesante tocmai pe motivul amintit : ziua de lucru de 24 ore plus noaptea !...

— Fiindcă veni vorba, cum a fost anul acesta la TIB ?

— Cum vedeți, plec cu foarte puține din obiectele cu care am venit — restul rămîne aici în țară, la diverși clienți. M-a impresionat în mod deosebit libertatea de a purta discuții tehnice cu specialiști români, veniți în număr foarte mare, ca niciodată. Înainte, oamenii se fereau de noi... Și maniera discuțiilor a fost alta. Directă, între beneficiari și noi, fără intermediari. Iar beneficiarii și-au putut impune punctele de vedere dacă s-au hotărît să opteze pentru o instalație ce s-a dovedit calitativ și tehnic optimă. Înainte, așa ceva nu era posibil, fiindcă se judeca exclusiv prin prisma prețului... Încă se mai menține ici-colo optica asta păguboasă. Spre exemplu, din cîte știu, ofertei făcute de Philips — pentru niște becuri garantate să funcționeze minim 2 500 ore — se pare că i-a fost preferată oferta altui furnizor care nu garantează nici măcar 500 de ore însă, mă rog, cere un preț cu 30 la sută mai ieftin decît Philips... Au apărut și becurile economice care, la 100 W luminozitate consumă doar 18 W ! Închipuiți-vă ce-ar însemna c'teva linii de fabricație pentru astfel de becuri, aici, în România ! Ar fi extraordinar !... Dar să revenim la TIB. Am încheiat un volum de afaceri de 4,6 milioane mărci, cifră ce a depășit toate așteptările mele ! Personal, am avut impresia că anul acesta TIB, ca incintă, a... plesnit din toate încheieturile, la propriu ! Cred că sînt necesare, **inevitabil** necesare investiții substanțiale pentru că orice tîrg internațional înseamnă o afacere foarte mare și deci cîștiguri foarte mari, directe și imediate pentru stat. Dar asta presupune organizare și servicii impecabile, moderne, eficiente, fiindcă altfel nu se cîștigă ceva. Și ar fi mare păcat, pentru că TIB poate să devină foarte repede, pe plan internațional, un tîrg de... cinci stele ! Sper ca optimismul meu să nu fie dezmințit...

— În încheiere, ce anume ați avea de recomandat celor ce aspiră să devină patroni în România ? Sau președinți de consilii de administrație... sau, cum și-or spune, privatizați !...

— Să se gîndească bine la pasul pe care-l fac, pentru că a fi patron nu înseamnă numai a munci mult, ci, în primul rînd, **să aibă un țel precis**, să fie un bun organizator pentru că toată desfășurarea e în mîinile lui, nimeni n-o să-l ajute cu nimica și, se știe, cum ți-așterni — așa vei dormi. În plus, mare atenție ! Se leagă at'tea lucruri unul de altul astfel încît niciodată nu poți spune că unul singur e suficient. Să mă explic : degeaba ai un produs bun, dacă nu știi să-l vinzi, degeaba știi să-l vinzi, dacă nu ai clientul care să-l poată plăti etc., etc. Toate astea se-nvață, sigur că da. Dar ca să înveți **trebuie să vrei să înveți.** Nu poți hotărî să te privatizezi fără să ai o solidă bază de cunoștințe tehnice și comerciale, cunoștințe vii, de calitate, la zi, nu litera moartă a unor definiții ! Degeaba aduni capital, să zicem, și îți deschizi o firmă pornind de la ideea că alții, fie ei specialiști grozavi, îți vor face ție treaba dar pe care nu îi vei putea controla și orienta deloc din lipsă de competență și cunoștințe... Sincer să fiu, tocmai acest aspect m-a surprins aici, acum. Am rămas uimit de modul cum se privește privatizarea... Prea mulți speculanți, mult prea mulți... Asta nu e comerț, e pur și simplu sinucidere comercială curată ! Fiindcă clientul de azi în mod sigur te va ocoli mîine ! A te privatiza înseamnă, înainte de orice, o gîndire de viitor, nu pornești „orbește", cu ideea greșită „lasă că o să văd ce-o să fie"... Cel mai prețios e profitul mic dar sigur și azi, și mîine. Pentru o firmă cel mai important e, deci, să te gîndești tot timpul spre viitor pentru că, să nu uităm, **doar o singură dată poți să-ți faci un Nume.** Dacă ți l-ai compromis și l-ai pierdut, asta înseamnă Faliment ! Cu F mare ! Altfel, zis, clienții să fie mulțumiți și acum, și mîine, și la anul, și peste zece ani. Pentru că numai un client mulțumit îți face cea mai bună, mai ieftină și mai sigură reclamă ! Asta cred că e cea mai de seamă lecție pe care o înveți de la economia de piață... Și, Doamne, cît de ușor poți să rămîi repetent !...

— După cum vă merg afacerile, credem că dumneavoastră ați învățat bine lecția !

— E adevărat, dar examene dăm în fiecare zi...

— Noi vă urăm succes în continuare și vă mulțumim pentru amabilitate !

— Și eu vă mulțumesc și vă invit să ne dăm întîlnire la primăvară, cu prilejul noii ediții a TIB !

MIHAELA DOROBANȚU
ADRIAN HOAJĂ

DORIȚI PREMIUL NOBEL PENTRU FIZICĂ?

Este parcă o ironie a aventurii cunoașterii faptul că cea mai „palpabilă" și mai la îndemînă — într-un fel simplist de a pune problema — forță, gravitația, se ascunde cu cea mai mare dibăcie în a-și etala „probele compromițătoare", demascatoare. Lupta cu viclenia gravitației este încă departe de a încununa eforturile uriașe și duse mai pe față, mai pe ascuns, pentru a dovedi ori existența particulelor ei specifice (graviton, graviscalar și gravifoton), ori existența undelor gravitaționale. Omul de știință rămîne azi și poate și mîine un aprig challanger al gravitației. N-au fost suficiente geniile lui Galilei, Newton și Einstein. Pe această pistă de travaliu a fizicii se mai impune sclipirea a încă unei minți strălucite. Iar această minte strălucită — așa cum deseori reiau subiectul revistele de popularizare a științei din Occident — va avea asigurat Premiul Nobel pentru fizică.

De aici provine, stimate cititor, și interogația din titlul acestui text. Lăsați la o parte (mă adresez unei anumite categorii de epistolari ai revistei noastre) conceperea de perpetuum mobile și consacrați-vă efortul intelectual asupra gravitației. Cine dorește un element deosebit de picant în legătură cu undele gravitaționale să-și reamintească următoarea teză (ipoteză) lansată în deceniul șase al acestui secol : performanțele „neomenești", ale farfuriilor zburătoare nu pot fi, deocamdată, explicate decît prin sfidarea gravitației (a se reciti și concluziile cărții „Farfuriile zburătoare o chestiune serioasă", de Frank Eduards).

Forța gravitațională este cea mai slabă din cele patru cunoscute și dovedite, fiind evaluată la circa 10^{-38} din cea nucleară tare. Cu toate acestea, avînd în vedere copleșitoarea ei importanță în desfășurarea vieții pe Terra, tentativele de a-i pune în evidență cîmpul și de a-l folosi practic au început, fără succes, de cîteva decenii. În prezent se desfășoară ample măsuri (proiecte și acumulări de fonduri uriașe) în S.U.A. pentru a pune în funcțiune cel mai mare detector de unde gravitaționale din lume. La baza construcției acestuia se află două interferometre de tip laser, plasate la mare distanță între ele ; unul în Deșertul Mojave (California) și celălalt în Statul Maine. Ele vor fi cuplate la un sistem optic extrem de sensibil, destinat unei reflexii permanente a unei unde luminoase între cele două oglinzi. Cine ar putea perturba traiectoria razei de lumină ? Se contează, în primul rînd, pe explozia unei supernove. De la Einstein citire (relativitatea generalizată) știm că un cîmp gravitațional suficient de puternic poate curba raza de lumină.

De la deflagrația unei supernove la căderea unei frunze e o distanță de mai multe generații. Undele gravitaționale sînt parazitate permanent de undele celorlalte cîmpuri ce se manifestă mult mai intens și fără echivocuri. Însăși a cincea forță fundamentală a naturii, prevăzută de profesorul de fizică Ephraim Fischbach, de la Universitatea Purdue, Statul Indiana (S.U.A.), rămîne o enigmă — care a împărțit lumea științifică în adepți și adversari. Tot gravitația scindează în mod net comportarea antimateriei față de materie, din punct de vedere al accelerației cu care se manifestă forța de atracție. Constanta gravitațională „g" este în pericol de a fi ajustată. De la anecdoticul măr al lui Newton la inelele de coliziune proton-antiproton au trecut peste două secole, iar știința se grăbește să iasă din era întrebărilor-capcană și să păsească în era răspunsurilor. Eră care posedă în vitrina cu lauri, precum o insignifiantă recompensă, Premiile Nobel. În același cîmp gravitațional ca și noi.

PAUL IOAN

Ocrotirea naturii

Silvicultorii duc în paralel cu munca de ocrotire și dezvoltare a patrimoniului forestier și o activitate de protecție a păsărilor sălbatice care au un rol important nu numai în diversificarea și „însuflețirea peisajului, dar și în combaterea dăunătorilor pădurii.

O acțiune inedită de ocrotire a aeroflorei naturii, a păsărilor sălbatice, se desfășoară în pădurile din județul Suceava. Șeful inspectoratului silvic, ing. Vasile Panteliuc, și adjunctul său, ing. Gh. Păslaru, au mobilizat personalul unităților subordonate în vederea inițierii

acțiunii de stabilizare și înmulțire a păsărilor sălbatice. Una din măsuri a constat în confecționarea de cuiburi artificiale. Numai în raza ocolului silvic Putna (inginer șef Aurel Leuciuc și fostul șef de ocol Dan Buraciuc) și a ocolului silvic Marginea (ing. șef. Aurel Burciu) s-au construit și amplasat în pădure peste 200 de cuiburi artificiale.

Locuințele pentru păsările pădurii sînt construite și amenajate în interior, conform cerințelor și exigențelor specifice fiecărei specii, ceea ce a dus și la ocuparea lor într-un procent de 80 la sută. În amenajarea și amplasarea lor în locuri cît mai preferate de staționare a păsărilor și-au adus o contribuție deosebită tehnicienii Gh. Lăzărescu, Gh. Vlăișan, I. Botoșanu, Titus Lucescu (pensionat recent) și pădurarii Petre Cîrdei, C-tin Munteanu I. Coroană.

O preocupare nerezolvată o constituie amenajarea unor cuiburi artificiale. Extragerea din pădure a arborilor cu început de uscare limitează și posibilitățile de cuibărire a păsărilor cu o existență dependentă de scorburi. Menținerea lor în viitor este legată numai de rezolvarea spațiului locativ prin cuiburile artificiale. (Dr. Vadim Nesterov).

Starea de veghe

„SAINT-HUBER", UNDE EȘTI?

În urmă cu 12 ani, o pictoriță, o femeie tînără și intrutotul normală, se îndrăgostește — am spune : incredibil ! — de asasinul lui Martin Luther King, de acel aberant, după noi, James Earl Ray, pe care justiția statului american, cel în care a fost judecat, nu l-a putut condamna... decît la 99 ani de închisoare. Tînăra pictoriță, care-l cunoscuse pe Ray prin 1977—1978, cu prilejul filmărilor pentru un documentar TV consacrat asasinării lui King, îi propune lui James Earl Ray să se căsătorească, devenind astfel, (dintr-o compasiune maladivă, sperăm), Anna Ray. **Unde sînt, însă, dramele ?** — veți întreba dv. Ei, bine, după 12 ani de cvasiconvietuire — mariajul și detenția prezentînd, totuși, grade diferite de privare de libertate — asasinul James Earl Ray, azi în vîrstă de 62 ani, cere desfacerea căsătoriei... Anna Ray suferă, susține că i-ar fi fost fidelă, soțul fiind cel care, în fapt, s-a îndepărtat de ea, sufletește, iar pedeapsa pe care ar avea-o de ispășit s-ar fi cuvenit să-l facă mai înțelept, etc., etc.

SIDA, drogurile, terorismul, ravagiile accidentelor de circulație, criza din Golf — și chiar controversata problemă a „barilului" ori a energiei nucleare — trec, de la sine înțeles, într-un plan doi, în penumbră... Și unde vom ajunge, cu și fără umor, dacă pînă și condamnații la detenție pe viață, în loc să înainteze cereri de grațiere, în speranța unor eliberări condiționate, nu mai visează decît libertatea totală, cerînd să obțină divorț? Dar, poate, n-am fi scris despre acest caz „Ana Ray", dacă dincolo de **senzație** și **diversiune**, n-ar subzista străvechiul mod de abstragere din actual și stringent și tot acel **„risc remanent"** pe care-l instituie orice aberație comportamentală și orice disfuncție în planul lucidității sociale.

Am vorbit însă de un anumit „risc remanent", **eventualitate înspăimîntător de probabilă** în orice solutionare — socială, economică, culturală, tehnico-științifică — acceptată doar ca un paleativ, ca un remediu conjunctural.

Construind centrale electro-nucleare, de pildă — mizînd, deci, pe soluția nucleară într-o lungă perioadă de tranziție spre energiile regenerabile, nepoluante, de pe la mijlocul secolului viitor — am și admis un risc (în pofida tuturor prudențelor), deci o probabilitate riscantă. Dacă se înmulțește frecvența medie a cazurilor de topire a nucleului per reactor, raportat la un an — calcul statistic întreprins de Comisia de reglementări nucleare a Statelor Unite — rezultă că, pînă în 2000, considerînd actuala dezvoltare nucleară accelerată, **probabilitatea unui accident catastrofal, prin topirea nucleului, ar fi de 45 la sută pentru S.U.A. și peste 80 la sută la scară mondială**. Riscul remanent îl instituie, indiferent de domeniu, orice abordare eronată a unei evolutii. Iar spiritul critic, să nu ne iluzionăm, poate fi ecranat — și este ecranat ! — prin variate și subtile diversiuni, de la cele melo-consumatoriste (vezi cazul „Anna Ray"), pînă la cele sociale, cu un bun arsenal și bruiaj de suspiciuni și extremisme funeste.

Privim fotografia unui „Saint-Huber", un ciine superb, în stare să depisteze, de la kilometri distanță, pericole și agresiuni potențiale, incipiente, un ciine care stăpînește, am zice parapsihologic, **indetectabilul**, care simte orice. Cite nu ne-ar transmite un „Saint-Huber", sau un „Bed-Ligton", altă rasă de ciini, care văd tot, chiar și în galeriile subpămîntene cele mai întunecate !

Cedez rubrica oricărui „Saint-Huber" autentic, rege absolut al stărilor de veghe...

Cele mai multe răpiri inexplicabile (de persoane) par a se înregistra — aflăm dintr-o prestigioasă revistă și, respectiv, foarte citită cronică a bizarului — pe o porțiune de șosea din Argentina, care leagă localitățile Cretos și Chascomos. Cercetările întreprinse asupra diverselor dispariții-răpiri n-au condus la nimic. Și iată un astfel de caz rămas nelămurit : în luna mai 1989, soții Delores care călătoreau cu mașina în zona amintită, s-au simțit învăluiți dintr-o dată de un nor foarte dens, o ploală cu efect anesteziant, inducînd o stare de non-reactivitate, între leșin și somn foarte adînc.

Soții afirmă că s-au „trezit", ulterior, în Mexic, la foarte mare distanță — cu un salt peste timp de 48 de ore — mașina lor aflîndu-se într-o stare lamentabilă. O echipă de investigatori le-a sigilat și preluat mașina, în pofida unui scepticism manifest față de întreaga întîmplare. Doamna Delores, suferind de o puternică depresiune, a fost imediat internată. Neexistînd explicații sau neîndrăznindu-se explicații, s-a sugerat și s-a dat un nume misterului, pentru că o dată numit (fie și numit „OZN") spiritul comun îl suportă infinit mai ușor.

Și ne întrebăm, să nu fi fost prin nimic implicate diversele OZN-uri ale sfîrșitului de an '89 în tot ceea ce — ținînd de OZN — ar fi rămas astfel, în mod îndreptățit, în afara înțelegerii noastre? Căci OZN-ul e un mister acceptat, soții Delores au avut nesansa unui contact cu misterul, iar pentru ziariști a fost un veritabil noroc... Ofer, deci, „OZN" nou-nouț contra piese de schimb, bunăoară, de Dacia-1310. Un dispozitiv modern „OZN" tot n-ar avea ce să facă, între noi fie vorba, cu toate aceste piese de schimb...

Și revenind la problemele mari ale lumii :

O prezicătoare celebră, „Mother Shipton", care a trăit între anii 1486 și 1562, comparată frecvent cu celebrul Nostradamus, a întrezărit încă acum cinci secole, se pare, momentul cînd **„trăsuri uluitoare** (mai grozave decît orice caleașcă regală), **trase de cai puternici, vor năvăli asupra omenirii aducînd moarte și accidente"**.

Evident, ni se explică azi, „Mother Shipton" a avut în vedere apariția bolizilor rutieri cu sutele de mii de victime anual.

Și tot de la ea citire : **„În jurul lumii noastre vor zbura obiecte bizare, atît de repede, încît viteza lor va putea fi comparată cu o clipire din ochi"**. Aici, „traducerea" e limpede și fără traducători.

„Vor veni într-un tîrziu, niște zile minunate, mai spune mama noastră din Anglia, **cînd femeile vor ridica fruntea. Ele** (femeile) **vor avea un aspect foarte bizar; se vor îmbrăca precum bărbații și își vor sacrifica podoaba capilară, tunzîndu-se scurt, tot ca bărbații..."** Nu, nu pot să cred că activistele feministe n-au prelucrat, pe alocuri, acest text. Dar, în sfîrșit, iată cea mai gravă prezicere : **„În anul 1996, clădiți-vă casele din cărămizi „putrede", deoarece se vor plănui războaie cumplite. Focul și sabia se vor abate asupra omenirii. Multe alte nenorociri îi vor face pe oameni să sufere cumplit..."**

Revista din care citățm a apărut în Israel, în vara acestui an. Sursa dintîi — o revistă engleză, a readus în actualitate „prezicerile Shipton", tot în acest an. Întîmplător ? La o (re)citire atentă, prezicerile consemnate mai sus au **un factor comun** și un **substrat rezonabil :** E bine să fim prudenți, pretutindeni în lume, în acest 1990, pentru ca perspectiva întunecată a lui 1996 translatată, ca potențialitate agresivă, spre sfîrșitul celui de-al III-lea sau al XXXIII-lea mileniu. Cel care ne-a sugerat acest final optimist deține interpretarea în cauză chiar de la Mother Shipton, care i s-ar fi arătat într-o noapte, în vis..

În ceea ce ne privește, noi sîntem de părere că prezicerile își găsesc confirmarea nu prin ceea ce (pre)zic, ci prin acel „risc remanent", de durată, pe care-l induc în însăși neliniștea noastră mai veche. Și neliniști avem !

Renunțăm și la piese de schimb pentru un „Saint-Huber" în plină putere și, mai ales, vigilent.

DOREL DORIAN

Interviu cu deceniul 9, secolul XX (II)

Xerox după memorie

Nuanța de demiurg al propriei sale condiții existențiale este demonstrată de om cu mare succes și în Deceniul 9. Trei noi elemente chimice vin în această perioadă să îmbogățească numărul acestora prezent în Tabelul alcătuit de geniul lui Mendeleev încă din secolul trecut. Goana după elemente noi a început în 1940, cînd era cunoscut cel mai greu metal existent și în natură — uraniul, cu numărul atomic 92. De atunci, cu ajutorul acceleratoarelor de ioni grei se ajunsese pînă în anul 1981 la elementul artificial Z = 106.

Anul 1982 prezintă marele succes al obținerii celui mai greu element chimic de **pe Terra, și anume cel cu numărul atomic 109.** Durata lui de viață este mai mică de 4 milisecunde și a fost creat în acceleratorul liniar de ioni grei UNILAC din Darstadt (Germania). În acest adevărat incubator de materie nevie nouă, a fost bombardată o țintă de bismut de către un fascicul de ioni de fier. Prin produsele de dezintegrare ale nucleului 109 i s-a stabilit identitatea. În legătură cu această premieră științifică, trebuie să remarcăm că a fost necesară o reconfirmare — șase ani mai tîrziu, în 1988 — spre a fi definitiv confirmată posibilitatea reală a existenței celui mai greu element chimic al Pămîntului.

Dialogul etern și atît de pasionant al omului cu materia a cunoscut în luna noiembrie a anului 1984 o revelație excepțională : descoperirea așa-zișilor cvasi-cristale. Avea să se nască o controversă foarte aprinsă în legătură cu aceste structuri cristaline imposibile teoretic pînă atunci. Structura ordonată a lor respecta axe de simetrie de ordinul 2, 3, 4 și 6. Și totuși s-a realizat un cristal cu simetrie de ordin 5, o adevărată „oaie cu cinci picioare" (deoarece spațiul bidimensional nu poate fi acoperit cu pentagoane regulate). În tabăra adversarilor s-a situat însuși Linus Pauling, laureat al Premiului Nobel pentru fizică. Și totuși, așa cum se întîmplă adesea, realitatea a întrecut imaginația. Descoperirea anunțată de Dan Schechtman și Ilon Blech (de la Institutul de Tehnologie din Haifa) și de Denis Gratias și John Cahn (de la National Bureau of Standards din Washington) a bulversat lumea științifică, dar a fost confirmată pe deplin. Cvasi-cristalele nu mai sînt o ficțiune : la Centrul de Cercetări din Voreppe (Franța) au fost realizate cristale cu simetrie de ordinul 5, vizibil cu ochiul liber (1987).

Secretele materiei încep să fie divulgate prin perfecționarea tehnicilor de investigare ultrasofisticate. Cu ajutorul a două lasere cu impulsuri de durată extrem de scurtă a fost înregistrat momentul formării unei molecule organice. Această premieră mondială (obținută la Institutul de Tehnologie din California, 1988) a fost comparată cu faimosul Big-Bang, deoarece a fost înregistrată desfășurarea compunerii unei molecule din atomii constituenți. Acestei uriașe izbînzi științifice i se poate alătura un alt eveniment de excepție în vizualizarea structurilor chimice : obținerea — cu ajutorul microscopului cu efect tunel — a fotografiei moleculei de benzen (1989). Aflată în „stare" de ipoteză din secolul trecut (A. Kekule) și confirmată teoretic prin mecanica cuantică în 1931, această moleculă controversată nu mai exista astăzi o enigmă nici pentru cei mai sceptici teoreticieni.

O altă ipoteză prevăzută de teorie și confirmată experimental în Deceniul 9 a fost existența particulelor numite bozoni (W+ și W—), mediatoare ale forțelor electroslabe. În ianuarie 1983, la CERN, folosind o energie de 540 GeV în inelele de coliziune antiproton-proton, au fost depistați cu certitudine bozonii respectivi. Dar lumea particulelor mai așteaptă încă multe confirmări.

PAUL IOAN

Apa pe bandă

„Cine nu va face ca mine va suferi de sete", acesta ar putea fi motto-ul viteilor de la creșcătoria din Furstenfeldbruck (Germania), al cărui proprietar, Georg Bals, a pus la punct un original dispozitiv pentru a satisface setea viteilor. Atunci cînd un vițel se atinge de un robinet automat, în clipa următoare

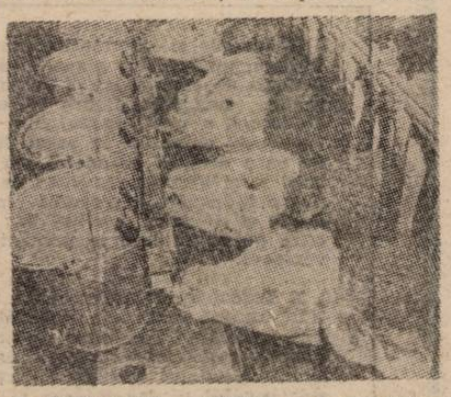

se declanșează imediat un mecanism care declanșează un șuvoi de apă proaspătă. În acel moment, viteii atrași de apa carè țîșnește din robinete, se grăbesc (probabil și prin reflex) să se adape, astfel că, în cel puțin zece minute, operația de saturare a setei cu apă se încheie fără nici o problemă deosebită, fără nici un efort din partea vreunui îngrijitor.

NOBEL '90

FIZICĂ ŞI CHIMIE

Premiile Nobel 1990 pentru fizică şi chimie au poposit din nou — integral ! — pe pămînt american, coincidenţă care nu s-a mai repetat din 1983. Şi tot ca şi atunci, premiul pentru chimie este atribuit unui singur cercetător, pe cînd cel de fizică este împărţit între mai mulţi colaboratori. Laureaţii de anul acesta sînt profesorii Elias James Corey (Harvard), pentru chimie, Jerome Friedman şi Henry Kendall (MIT,) şi Richard Taylor (Stanford), pentru fizică.

Elias Corey, care şi-a făcut studiile la celebrul MIT—Institutul pentru Tehnologie din Massachussets şi care predă din 1959 la Universitatea Harvard, a fost primul care s-a preocupat de problema sintezei organice asistată de calculator. Activitatea sa ştiinţifică numără peste 650 de lucrări de specialitate şi a fost onorată şi pînă acum de mari premii internaţionale, acordate în SUA şi în Japonia.

După cum apreciază Academia Regală de Ştiinţe a Suediei, lucrările sale au permis obţinerea unui mare număr de produse naturale complexe, foarte active biologic şi astfel foarte importante în industria farmaceutică. Sinteza organică se practică de peste o sută de ani şi a permis punerea la punct a unor metode industriale eficiente de fabricare a materialelor plastice, fibrelor sintetice, a lacurilor, coloranţilor, produselor farmaceutice, jucînd un rol important în ridicarea generală a nivelului de trai al oamenilor. Iată de ce metodele mai simple de sinteză a anumitor compuşi, care au devenit posibile pe baza cercetărilor lui Elias Corey, au fost recompensate cu cea mai înaltă distincţie la care poate visa un om de ştiinţă.

Dacă Premiul Nobel pentru chimie revine unor cercetări cu largă aplicabilitate industrială, cel pentru fizică a încoronat anul acesta o cercetare fundamentală, menită să clarifice încă puţin detaliile cele mai ascunse ale structurii interne a materiei. Jerome Friedman şi Henry Kendall, care în prezent lucrează la MIT, şi Richard Taylor de la Stanford, California (canadian de origine), au primit cei 700 000 de dolari cît valorează premiul pentru rolul fundamental pe care l-au jucat cercetările lor, efectuate între 1968—1972, în punerea în evidenţă a unei structuri interne a protonilor şi neutronilor.

Experienţa la care au participat ei a fost cunoscută sub numele de SLAC-MIT (SLAC-Stanford Linear Accelerator Center) şi a studiat „difuzia profund inelastică a electronilor de către protoni şi neutroni". S-a putut observa astfel că de fapt cei doi constituenţi ai nucleului atomic, protonii şi neutronii, se comportă ca şi cum, la rîndul lor, ar avea şi ei un mic „nucleu". Rezultatul a fost dovada experimentală necesară pentru fundamentarea teoriei asupra quarcilor — particule imposibil de găsit în stare liberă şi avînd sarcină electrică fracţionară (una sau două treimi din sarcina electronului).

Profesorul Taylor, care a fost sunat la telefon la ora patru dimineaţa pentru a i se anunţa marea veste, a declarat că premiul reprezintă o mare onoare pentru el şi a ţinut să-l omagieze pe directorul de atunci al SLAC, W. Panofski, personalitatea marcantă a vieţii ştiinţifice americane : „graţie viziunii sale, muncii extrem de asidue, a putut fi construit marele accelerator linear de la Stanford, iar el însuşi se află la originea descoperirii care, după 18 ani, se vede şi ea încoronată cu Premiul Nobel."

Şi pentru că am început cu chimia, să terminăm tot cu ea, pentru declaraţiile pline de învăţăminte ale Profesorului Corey care a spus, cu modestie, „atîţia oameni de ştiinţă ar merita acest premiu !" după ce mărturisise că, fiind de multe ori informat că ar figura pe listele Nobel, ajunsese la un scepticism total... Aşa că, aflînd evenimentul cînd a ajuns ca de obicei la laboratorul său de la Harvard, şi-a luat studenţii şi s-au sărbătorit cu cîte o bere. Nu avea mijloace să ofere şampanie la toată lumea!

MIHAELA DOROBANŢU

ZECE ANI DE PREMII NOBEL (1980-1989)

	CHIMIE	FIZICA
1980	Paul Berg, Walter Gilbert (SUA), Frederick Sanger (UK)	James Cronin, Val Fitch (SUA)
1981	Roald Hoffman (SUA), Kenishi Fukui (Japonia)	Nicolas Bloembergen, Arthur Schawlow (SUA), Kai Siegbahn (Suedia)
1982	A. Klug (UK)	Kenneth Wilson (SUA)
1983	Henri Taube (SUA)	William Fowler, Sabrahmanyan Chandrasekhar (SUA)
1984	Bruce Merrifield (SUA)	Carlo Rubbia (Italia), Simon Van der Meer (Olanda)
1985	Herbert Hauptman, Jerome Karl (SUA)	Klaus von Klitzing (RFG)
1986	Duddley Hershbach (SUA) Yuan Tseh Lee (Taiwan) John Charles Polanyai (Canada)	Ernst Ruska (RFG) Gerd Binning, Heinrich Bohrer (Elveţia)
1987	Donald J. Cran, Charles J. Pedersen (SUA), Jean Marie Lehn (Franţa)	Johannes Georg Bednorz (RFG) Karl Alexander Mueller (Elveţia)
1988	Johann Deisenhofer, Robert Huber, Hartmut Michel (RFG)	Leon Leddermann, Melvin Schwartz, Jack Steinberger (SUA)
1989	Sidney Altman, Thomas Cech (SUA)	Norman Ramsey, Hans Dehmelt (SUA), Wolfgang Paul (RFG)

GLOB magazin

SUPLIMENT PENTRU TOA

TELEX • TELEX

■ Japonia şi informatica europeană. **Fujitsu, unul dintre giganţii niponi în materie de electronică, e pe cale de a prelua controlul, pentru 7,5 miliarde de franci, a unei cincimi din „constructorul" european în acest domeniu. Se pare deci că europenii vor fi nevoiţi să-şi abandoneze visul de a realiza o industrie informatică independentă şi ofensivă, avînd în vedere criza gravă pe care în prezent o traversează.**

■ Tranzistori mereu mai rapizi... **NTT anunţă realizarea celor mai rapizi tranzistori din lume. Conceput pe bază de arseniură de galiu şi de galiu-aluminiu, acest nou tip de tranzistor este capabil să funcţioneze la temperatura ambiantă şi să suporte 170 miliarde de comutări pe secundă, ceea ce îl face de cinci ori mai rapid decît tranzistorii bipolari, pînă în prezent cei mai performanţi. Acest tranzistor va permite realizarea în numai cîţiva ani a unor circuite integrate cu o capacitate de 3 giga-octet.**

■ **„Haute définition" în Antibes. Pentru prima oară în Europa, un serial muzical pentru televiziune a fost filmat pe format „Haute définition" (imagine 1250 linii, ecran 16/9). Intitulat „30 de ani de jazz", serialul este compus din 36 emisiuni, cu o durată de 26 minute fiecare, precum şi dintr-o retrospectivă „Claude Bolling" de 52 minute. Emisiunile sînt realizate pentru Antenne 2 şi Canal+.**

■ **Cercetătorii de la Universitatea din Tokio au izolat şi purificat o enzimă care ar putea fi utilă pentru producerea vanilinei. Extrasă din bacteria Pseudomonas, această enzimă disociază derivaţii stilben din scoarţa de pin formînd vanilina. Pe cale biologică, vanilina este produsă în mod uzual prin fermentarea păstăilor de vanilie, procedeu costisitor, sau printr-o metodă care foloseşte drept materie primă lignina, dar care necesită bacterii dificil de crescut.**

■ **Să se fi încheiat războiul dintre siliciu şi arseniura de galiu, materiale de bază din industria electronicii ? Aşa se pare, Laboratorul central de cercetări al societăţii Thomson, situat în regiunea pariziană, a reuşit fabricarea unui tranzistor de putere hiperfrecventă, din arseniură de galiu pe siliciu. Asocierea dintre cele două materiale, fiecare aducînd la zestrea comună calităţi specifice valoroase, a fost considerată imposibilă multă vreme deoarece arseniura de galiu are o distanţă atomică mai mare cu 4 la sută decît cea a siliciului.**

DOI ANI ÎNTR HABITACLU E

O experienţă cu totul neobişnuită este preconizată pentru luna decembrie în deşertul Arizonei. Se vor închide atunci porţile unei case uriaşe din sticlă în care vor locui patru femei şi patru bărbaţi care vor rămîne timp de doi ani în acest habitaclu neobişnuit, fără nici un contact cu lumea exterioară. Proiectul, realizat la poalele munţilor Santa-Catalina, la nord de Tucson, reprezintă un fel de test pentru o călătorie mai îndelungată în spaţiu. Experimentele întreprinse cu această miniplanetă vor trebui să facă să se afle dacă fiinţele umane vor fi capabile la un moment dat să efectueze o călătorie de doi ani în spaţiu în direcţia Marte şi să trăiască pe această planetă puţin ospitalieră. Deoarece Terra este calificată ca „Biosfera I", cercetătorii au supranumit miniplaneta „Biosfera II".

Monstruosul habitaclu din oţel şi sticlă care ocupă un volum de 140 000 de metri cubi şi a cărui construcţie a durat patru ani permite simularea condiţiilor de pe Terra, adăpostind toate ecosistemele importante ale planetei noastre. De la o pădure tropicală la un mic „ocean", apoi un teren în care se trece de la savană la deşert. Locuitorii săi vor trăi în compania a 3 500 de specii de plante şi animale printre care se află iepuri, şerpi, maimuţe, termite şi păsări colibri.

„Biosferienilor" nu le va lipsi nimic în această perioadă de izolare. Ei vor putea să mănînce ciocolată, languste şi fructe exotice, culese din pădurea tropicală. În acest paradis nu vor exista cataclisme, deoarece totul funcţionează în circuit închis. Apa şi aerul care se vor găsi în in-

Dispozitiv de turnat borduri

În Franța se fabrică un dispozitiv simplu montat pe roți care permite turnarea rapidă și comodă a bordurilor care împrejmuiesc straturile de flori din grădini, gazonul și aleile

parcurilor. În buncărul dispozitivului se încarcă beton după care, cu ajutorul roților, el este deplasat pe marginea porțiunii de teren care se împrejmuiește. În urma dispozitivului rămîne o bordură uniformă și îngrijit turnată realizîndu-se circa 30 metri bordură pe oră. Bineînțeles că pentru prepararea betonului este necesară o betonieră de dimensiuni reduse.

În fiecare an dispar cinci mii de specii de vietăți

Un nou strigăt de alarmă a fost lansat la un congres internațional desfășurat la Roma cu participarea a 230 de oameni de știință reuniți sub deviza „Specii de vietăți în pericol", lucrările desfășurîndu-se sub auspiciile U.I.C.N. (Uniunea internațională pentru conservarea naturii). În documentul concluziv adoptat la încheierea lucrărilor, se menționează că pe baza unor studii de specialitate efectuate de oameni de știință, rezultă în mod indubitabil că în fiecare an pier pe planeta noastră circa cinci mii de specii de vietăți, mai ales în zonele și pădurile tropicale unde intervenția brutală a oamenilor nu respectă natura. Se menționează în această ordine de idei că cea mai mare parte a acestor specii este constituită de insecte a căror dispariție alterează profund ambientul natural. În documentul final se atrage atenția asupra faptului că o asemenea desfășurare (în acest ritm) va duce incontestabil la distrugerea echilibrului natural al naturii cu ireversibile implicații.

Dibluri speciale

Firma franceză „Sprit BP" a conceput și realizat o serie de dibluri speciale compuse din două părți, care se deosebesc de diblurile tradiționale prin faptul că nu necesită prelucrarea prealabilă a unui orificiu în care să fie montate, nici în lemn, nici în tencuială și nici în betonul poros. Fiecare diblu este prevăzut cu un filet helicoidal robust. La cele două capete ale diblului se află practicate: două amprente

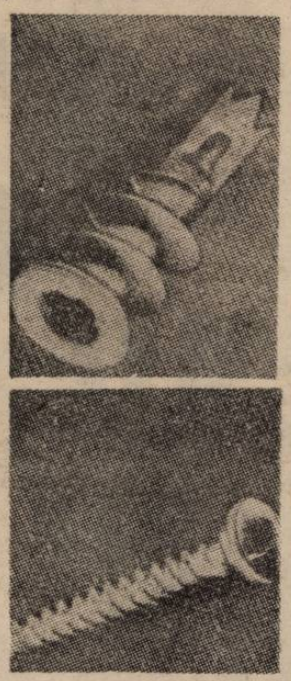

adînci dispuse în cruce pentru capul de șurubelniță și un vîrf cu muchie tăietoare, executată în mod similar ca la burghiul de lemn. Fixarea diblurilor se face cu ajutorul unei șurubelnițe profilate. Cel de al doilea detaliu al diblurilor — șurubul — servește la fixarea acestora.

Misterele lumii fizice

FULGERUL GLOBULAR NU POATE FI DOAR O ILUZIE OPTICĂ

„Apare brusc în timpul unei furtuni și se comportă în mod imprevizibil înainte de a dispărea, după cîteva secunde. Cîteodată, el se descompune în mod evident, alteori explodează, producînd pagube. El poate intra într-o casă pe fereastră sau prin horn, plimbîndu-se prin cameră și atingînd persoanele prezente". Această descriere inserată în publicația franceză „La Recherche" se referă la un fenomen bizar — FULGERUL GLOBULAR. Nu este singura caracterizare ce i s-a făcut de-a lungul mileniilor unei astfel de manifestări, care, uneori, s-a dovedit de-a dreptul înspăimîntătoare. Mărturiile aparțin semenilor noștri din diferite epoci istorice. Unii au descris fulgerul globular, martori oculari fiind ai producerii unui astfel de fenomen, ca pe o minge luminoasă, de culoare galben-portocalie și cu un diametru de 15—20 cm.

Secole au trecut și oamenii de știință nu și-au prea irosit forțele, creative desigur, pentru a explica fenomenul neelucidat al fulgerului globular. Unii fizicieni au încercat totuși să o facă. Eforturile lor nu au fost încununate de succes. Nici acum, în preajma intrării într-un nou mileniu, nimeni nu poate să ne spună ce este un fulger globular. Întrebați, fizicienii răspund, de regulă, „Nu se știe". S-au făcut, totuși, nenumărate încercări de explicare teoretică a fulgerului globular, care este un obiect luminos ce apare în timpul unei furtuni. Lucrarea „The Nature of Ball Lightning", apărută în 1971, sub semnătura lui S. Singer, ilustrează în paginile ei aproape 600 de referiri la acest fenomen. Dintre acestea, unele poartă semnătura unor fizicieni celebri. În Franța au apărut cel puțin 130 de titluri de lucrări pe tema curiosului fenomen. Dar marea majoritate a încercărilor de explicare teoretică sînt cu totul neverosimile. Cele cîteva care ar putea fi considerate cît de cît plauzibile nu pot fi luate în seamă. Cauza ? Nu există, deocamdată, nici un model cu adevărat convingător. S-a emis și teza, de către unii autori „preocupați" să soluționeze problema, că ar fi vorba de o iluzie optică. Această teză a fost enunțată pentru prima dată în 1937, de către fizicianul Arago. De curînd, această ipoteză a fost relansată de către fizicianul britanic Argyle. Ceea ce știm despre fulgerul globular rezultă din cele spuse de martorii oculari. Să-i credem ?

A eticheta fenomenul ca „iluzie optică" chiar dacă nu avem încă o explicație rațională pentru el nu este cazul. Și de ce această precizare ? Pentru că există un număr suficient de descrieri aproape concordante care să-l determine pe un fizician să nu cedeze tentației de a considera fenomenul aflat în discuție doar o iluzie optică pe care ochiul o poate juca oamenilor.

azin

TE VÎRSTELE

-UN RMETIC

teriorul casei de sticlă în momentul închiderii sale vor fi supuse în permanență unui proces de epurare biologică și reutilizare.

Unii vorbesc despre elucubrații de nebun, alții găsesc că proiectul este grandios. „Reproducem aici condițiile elementare ale unei vieți permanente a omului în spațiu. Această experiență este poate la fel de importantă pentru supraviețuirea unor specii pe planeta noastră", a arătat astronomul american Russell Schweickart, unul dintre consilierii proiectului. Oamenii de știință și-au exprimat însă unele îndoieli asupra faptului dacă habitaclul este suficient de vast pentru a permite simularea planetei noastre, sau el va fi numai aproximativ.

La acest proiect vor participa 14 candidați : americani și, după toate probabilitățile, doi germani. Silke Schneider din Hamburg, specialist în animale, se va ocupa de creșcătoria de porci, păsări și capre. Berdard Zabel, inginer electronist va răspunde de culturile de orez și creșcătoriile de pești. Cei opt „cobai" socotesc ,de asemenea, că-și vor lua cu ei cărți în această experiență care va dura doi ani și pe care ei o compară cu „un periplu pe un vapor", sau, cu alte cuvinte, o aventură.

Proiectul, care va costa 280 milioane mărci va fi în mare parte finanțat de un magnat texan al petrolului, Edward Bass, care pretinde că are o adevărată slăbiciune pentru tot ceea ce este... exotic.

MIHAELA DOROBANȚU

Al 18-lea satelit al lui Saturn

Un astronom american de la Centrul de cercetări de la NASA e pe cale de a descoperi existența unui nou satelit al planetei Saturn, deci al 18-lea. Analizînd clișeul realizat în 1981 de sonda Voyager, Mark Showalter a înregistrat prezența unui mic satelit. Botezat provizoriu 1981 S 13, corpul celest orbitează pe una din numeroasele striuri ale inelului lui Saturn. Avînd un diametru de aproximativ 20 km, micul satelit ocupă ultimul loc în „clasamentul" sateliților lui Saturn.

Dar, descoperirea acestui satelit doar pe baza unui document fotografic nu poate mulțumi pe cercetătorul american. El a apelat de aceea și la alte metode de confirmare a teoriei. Și astfel a calculat poziția satelitului 1981 S 13 în momentul cînd sonda Voyager se afla în apropierea lui Jupiter. Rezultatele i-au dat satisfacții.

Se pare că la viitorul congres internațional de astronomie care va avea loc anul viitor la Buenos Aires, satelitul lui Mark Showalter va primi și numele său definitiv. El se află pe lista corpurilor celeste ce așteaptă să fie oficial recunoscute.

Biblioteca „Magazin" de proză scurtă

POVESTIRE SF

CHEWING – GUM

ultimul episod

ŞI m-am întors iarăşi !...

După trei săptămîni şi mai bine de misiune istovitoare pe ZEKE — A MATTO, m-am întors cu dispoziţia Ziland-ului de a supraveghea planeta Terra şi cu un paşaport zilandez (original dar greu dobîndit) pe numele Elza Nosky, doream să-mi petrec binemeritatul concediu pe Ziland şi m-am gîndit că n-aş face rău s-o iau şi pe ea, nu de alta dar nu voiam să mă mai facă nebun...

Am căutat-o acasă, dar am dat peste sora ei, Liza, nu m-a recunoscut nici ea, m-a condus încet la cimitir povestindu-mi că a trecut pe la ea acum două săptămîni, a găsit-o foarte veselă şi nemaipomenit de frumoasă, tocmai citea versuri drăguţe dintr-un autor necunoscut...

— ... şi s-a apucat să recite dumnezeieşte poezia care urma... şi după ce a recitat ultimul vers : „et encore, POEZIA !..." s-a oprit înspăimîntată şi a ţipat, izbucnind în lacrimi : „my dear !..." Mi-am pierdut respiraţia şi nu mai simţeam nimic... nimic... nimic... doar urechile continuau să asculte plînsul încet al Lizei.

— ...am încercat s-o liniştesc, dar în zadar, îmi povestea despre un vechi iubit şi demult uitat, pe care-l părăsise pentru nişte castele de nisip, niciodată nu mai pomenise de el şi nu puteam înţelege ce e cu ea... Ne-am oprit în faţa mormîntului şi am îngenunchiat cu suflet gol şi surd la povestea Lizei, restul am ştiut şi mai departe am intuit...

Acest ultim vers a declanşat explozia...
Visele ei...
Ideile ei...
Singurătatea ei...
Tinereţea ei...
Hotărîrile ei...

Toate acestea mă chemau pe mine, iubitul de altădată... toate acestea au dus-o în pragul sinuciderii... n-a rezistat, întîrziasem deja o săptămînă... şi toată nenorocirea asta adusă doar de trei cuvinte...

„Et encore, POEZIA !..." mă gîndisem la o parabolă, parabola răzbunării şi a dragostei pe care le-ar fi dăruit necondiţionat, dar iată !... nu mai fusese nevoie de cea a răzbunării... iar eu, deşteptul ! nu am putut să retrag ramura inutilă, ce-mi trebuia mie răzbunare ?... oricum !... nu la rezultatul ăsta groaznic mă aşteptasem...

...Şi cît de mult iubea franceza !... Liza a plecat... I-am dat bani şi dispoziţii să construiască un monument, pe placă să sape acest vers sinistru şi să fixeze cumva emblema ce-o păstra... am să plec şi eu şi n-o să mai revin niciodată în oraşul ăsta... şi ce poet nenorocit şi-a permis ?... ah, ce-i fac !...

Mîinile mi se înfundă nervoase în buzunarele sacoului după ţigări, dar dau de chewing-gum...

Şi fiindcă cu urăsc de mult timp franceza (era franţuzească) o desfac ineiudat şi încep să mestec, cu gînd nu tocmai bun împotrivă-i...

...Şi deodată îmi aduc aminte de clipa cînd am cunoscut-o... şi de clipa cînd am vrut s-o cuceresc cu o mină WISTH artizanală, dar mai puternică decît celelalte şi cu alt tip de detonator, disimulată într-o chewing-gum... şi imaginile pline de tandreţe şi viscle mele şi tot... tot ce-i legat de ea, încep să-mi danseze în ochi, în corp, în creier... şi ştiu că n-am să rezist... durerea şi lacrimile îmi sfîşie pieptul şi obrajii... mina găseşte iute micul transfixor ce urcă acum spre inima mea...

— ...OH, MON DIEU ! ! !...

MUGUREL TOFAN ADRIAN

S-a întîmplat... mîine

OZN-URI ÎN ROMÂNIA (III)

Vom menţiona în continuare alte trei semnalări româneşti din perioada anilor 1972-1973, cazuri în care anchetele au fost conduse de Borbath Csaba, pe atunci component al unui grup foarte entuziast de tineri din Tirgu Mureş.

Prima semnalare ne parvine din aceeaşi perioadă a toamnei lui 1972 („RUFOR", nr. 7/1980, p. 15 şi nr. 17/1982, pp. 15-16).

Martorul este Banhegyi Zoltan, profesor de educaţie fizică (27 de ani la data observaţiei : vineri, 20 octombrie 1972), domiciliază în Tirgu Mureş, cartierul Budai, într-un bloc la etajul VI şi are o vizibilitate bună (panoramică) asupra oraşului. La ora 4 : 43 dimineaţa s-a trezit la un zgomot al copilului şi a deschis fereastra ca să se aerisească puţin camera. Chiar în acel moment a observat un obiect strălucitor în direcţia SV (în direcţia cartierului Grigorescu). Văzu ceva ciudat ce părea că se află la o depărtare de circa 2-3 km şi se afla pe orizont (oraşul este împrejmuit de dealuri). Obiectul avea o formă sferică, cu un diametru aparent mai mic decît Luna şi era de culoare portocalie. Prima impresie a fost că vede Luna, dar observînd mai atent obiectul şi-a dat seama că vede ceva neobişnuit. Şi-a luat repede aparatul fotografic şi a făcut o singură fotografie cu o expunere de peste 4 minute. La un moment dat, a observat că partea inferioară a obiectului a început să dispară treptat, pînă aproape de diametrul orizontal (imaginat) ca şi cum ar fi fost retras în interiorul a „ceva". Apoi s-a oprit, iar după cîteva secunde această dispariţie a continuat încă puţin. Apoi, obiectul a început să se îndepărteze lent de martor (cel puţin această impresie a avut), după care a dispărut brusc. Culoarea obiectului nu s-a schimbat, iar imaginea inferioară era mai puţin clară decît restul (partea inferioară era estompată). Nu s-au sesizat alte detalii şi nici zgomot. Timpul total de observaţie a fost aproximativ de 8 minute. Din nefericire, fotografia martorului nu a reuşit.

Cel de-al doilea caz s-a petrecut la Sighetul Marmaţiei, în judeţul Maramureş, către sfîrşitul lunii iunie 1973 („RUFOR", nr. 11/1981, p. 18). Iată cîteva detalii :

Condiţii atmosferice : cer senin, fără vînt. Ora : aproximativ 12 : 30. Martorii : Chaimovits Dumitru (24 de ani la data observaţiei) şi alte două persoane. Ei se aflau într-o livadă, cînd au zărit în direcţia Vest, deasupra unui cîmp, situat la aproximativ 1 km distanţă (cel puţin aşa apreciază martorii), o „bandă" în poziţie verticală de culoare alb imaculat. Înălţimea unghiulară era în jur de 60°. La un moment dat, „banda" s-a despicat în două benzi mai înguste formînd un „V". La bază s-a putut observa un fel de cupolă de culoare purpurie. Cele două benzi înguste s-au depărtat lent, formînd un unghi de circa 90°, şi la un moment dat au început să „intre" în cupolă. Între timp, cupola dispare şi se formează o „bandă" orizontală aparent de lăţimea „benzii" iniţiale. Durata totală a observaţiei a fost de 5-6 minute. Nu a fost perceput nici un fel de efect sonor sau de vreun alt gen.

În fine, ultima semnalare din această serie ne parvine din oraşul Cluj-Napoca („RUFOR", nr. 21/1983, p. 16).

La data de 16 octombrie 1973, Livia Moldovan, profesoară de limba franceză, 36 de ani (la data observaţiei), se plimba cu copilul (2,5 ani) pe strada Donath. Era pe la orele 19 : 40. Cerul era senin, era spre seară, dar luminile de pe stradă încă nu erau aprinse. Dintr-o dată, ea a observat spre Sud o lumină galbenă, puternică, la înălţimea unghiulară de aproximativ 45°. Lumina galbenă, „ca o explozie dirijată", după expresia martorei, era de forma şi de mărimea unui evantai, cu partea mai lată, desfăcută, în jos. Era intens pilpîitoare şi emana o lumină vie, puternică. Atîta timp cît ţinea lumina (aproximativ 3 secunde), a auzit un huruit puternic, iar după aceasta, ea se transformă într-o sferă roşie „cam de mărimea unui grapefruit", devenind din ce în ce mai mică, fără a-şi pierde din intensitatea luminii, dînd impresia îndepărtării (de martoră), pe o traiectorie uşor ascendentă, spre direcţia S-SV. După cele declarate de martoră, fenomenul a ţinut circa 15 secunde. Ea a rămas calmă şi avea convingerea că fenomenul se va repeta (? !), ceea ce nu s-a mai întîmplat.

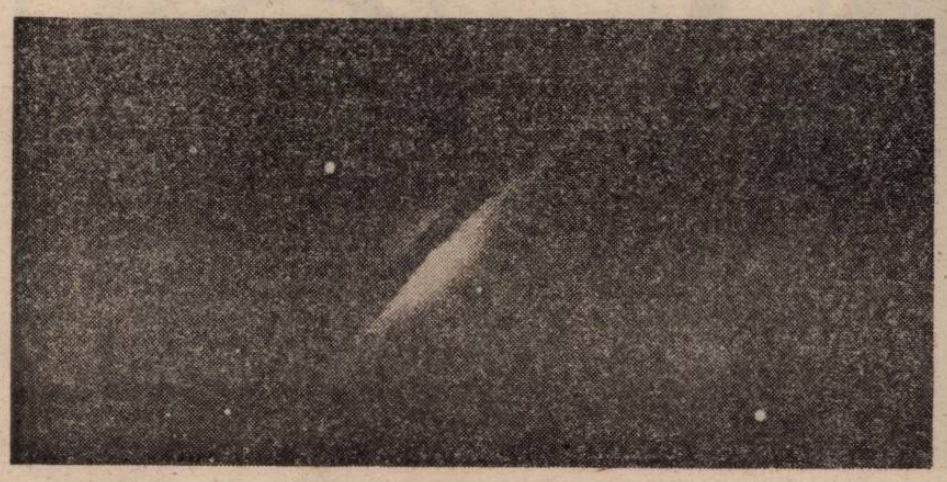

Mijloacele de comunicaţie mass-media din ţară anunţau pentru data de 2 februarie 1974 „vreme relativ caldă". În seara acestei zile, în jurul orei 18 : 00, zeci de mii de oameni din întreaga ţară se aflau încă în aer liber, plimbîndu-se sau cu diferite treburi, pentru că nu se lăsase încă întunericul iar vremea era într-adevăr „relativ caldă" pentru această perioadă a anului. Cîteva mii dintre aceştia, au privit poate către cer, cu sau fără voia lor şi au văzut ceva ciudat acolo. Cîteva sute dintre ei au descris verbal ceea ce au văzut. Iar dintre aceştia din urmă, 64 de persoane au dat declaraţii scrise despre cele ce au observat. Documentele în cauză alcătuiesc unul dintre cele mai voluminoase dosare de investigaţie OZN din perioada acelor ani, aflat în posesia Grupului RUFOR.

Pe scurt, iată ce au văzut aceşti numeroşi martori :

Dinspre SV spre NE — direcţie aproximativă — s-a deplasat un obiect luminos, strălucitor, cam de 50 cm mărime aparentă, cu o trenă colorată şi alungită, iar înainte-i cu un „frumos joc de artificii", steluţe sau scîntei „aruncate parcă de obiect". Nu s-a auzit nici un zgomot, iar observaţia a avut o durată cuprinsă între 8 şi 20 de secunde.

Prof. CĂLIN N. TURCU

(Va urma)

Laser cu o putere-record

Pentru a putea fi studiată la microscopul electronic, celula vie trebuia să fie mai întîi ucisă. De curînd, însă, specialişti americani în domeniul energiei atomice şi universitari au creat un fascicul laser ce a primit denumirea de P-102 şi care dezvoltă o putere de 20 terawaţi pentru un diametru de 9 cm. Gerard Mourou, profesor de inginerie electrică şi informatică, apreciază că recordul realizat de acest fascicul laser poate fi estimat la de 40 de ori capacitatea totală de producere a energiei electrice disponibile Statelor Unite, durata puterii lui fiind, însă, infinitezimală. Dar, completează directorul centrului, M. Dautray, „acesta este un început pentru că ne străduim să obţinem o intensitate a fasciculului de 1 000 tw. Revista „Science et Vie", publicînd declaraţiile consemnate, aminteşte şi de una dintre primele aplicaţii ale laserului P-102, adică realizarea de holograme ale unor structuri subcelulare vii, ceea ce permite studierea activităţilor cele mai intime ale vieţii. (M.C.)

SPORT UNIVERS

AM TRĂIT S-O VEDEM ȘI PE ASTA !

● Dacă tot sîntem într-o pauză competițională în ceea ce privește fotbalul european, noroc că pînă miercuri nu mai este mult, ia să vedem noi ce se mai joacă prin campionatul intern. Unii, mai pretențioși, spun că nimic. Dar nu e chiar așa. Uitați, v-ați închipuit, de pildă că Dinamo va face egal pe stadionul său (că a făcut egal cu F.C. Porto, era de înțeles), cu cine credeți?, cu Progresul Brăila? Sau că Sportul Studențesc va ajunge după 11 etape, pe locul 15, după Rapid? Dar, oricum, am trăit-o s-o vedem și pe asta: F.C. Inter Sibiu pe primul loc în clasament (!), urmată de Steaua, Universitatea Craiova și Dinamo. Și se poate glosa în continuare. Poli Timișoara după scorul-fluviu din Portugalia (0—7) învinge acasă pe Steaua, altă înfrîntă celebră în prima manșă a turului II. Efectiv, nu știi ce să mai crezi, campionatul și fotbalul nostru a ajuns să semene cu un imens **puzzle** pe care nu-l mai poate dezlega nimeni. Dar parcă numai în campionat! Uitați-vă la echipa națională! Aceeași degringoladă ca și în viața de zi cu zi. Antrenorul Constantin e gata să-și prezinte demisia, toate ar fi bune, dar nimeni nu știe cine va veni în loc. Se vorbește (deh, zvonurile) de nume în sport și cariera se apropie de Dudu Georgescu. Fiecare are cîte o preferință, eu ca să-mi dau cu presupusul, dacă tot se poartă, mă gîndeam la Dobrin, dar problema rămîne în picioare : fotbalul va merge în continuare prost. De ce? Asta știe pînă și un copil din ciclul II. Dar nici o problemă, noi mergem înainte. Deocamdată cu o mică haltă miercuri, cînd cele patru echipe românești de club care ne reprezintă (vorba vine) în cupele europene de fotbal se vor prezenta pe teren pentru disputarea returului. Practic, nu cred că vreuna are vreo șansă de calificare, spus „practic" și nu „teoretic", pentru că teoretic toate au șanse. Doar teoretic. Scorul primei manșe a turului II a fost realizat de Real Madrid care au spulberat un club din Tirol cu 9—1, dar iubitorii fotbalului se întreabă: Hagi a jucat sau lucrurile au mers așa de bine pentru că a lipsit de pe teren.

VA ÎNVINGE MN ?

● Modă și tenis ! Dacă ești un nume în sport și cariera se apropie de sfîrșit, cea mai bună idee pentru a rămîne pe buzele tuturor este de a-ți deschide o casă de modă. Este exact lucrul la care s-a gîndit celebra tenismenă Martina Navratilova. Lansarea colecției de îmbrăcăminte de sport denumită „MN" a fost foarte șic și s-a bucurat de prezența la festivități a multimiliardarului american Donald Trump (în fotografie, cu totul întîmplător lîngă Martina), dar și a altor personalități din lumea sportului.

BLANCO IESE ÎN FAȚĂ

● Despre un cumul de funcții s-ar putea vorbi în cazul Serge Blanco, simpaticul component al echipei de rugby a Franței. După demisia lui Jacques Fouroux din postul de antrenor-selecționer, și după refuzul de a prelua funcția venită din partea lui Jerome Gallion, a urmat acceptul lui Blanco. Acum el este la cîrma cocoșului galic ca antrenor, jucător și căpitan. Împovărătoare situație.

OLE !... TORERO

● Lupta cu moartea ! Chipeșul toreador din imagine nu este altcineva decît noua stea a corridelor, Jesulin de Ubrique, în vîrstă de numai 16 ani, provenind din Andalusia. Se spune că de la ilustrul Paco Ojeda, Jesulin a împrumutat calmul, voluptatea și lentoarea mișcărilor. Fiecare gest al lui provoacă isterie în arenă. Și, deși începe să fie plătit foarte bine, ca o adevărată stea, el continuă să-și noteze într-un caiet impresiile după fiecare corrida. Dar liniștea nu și-o găsește decît acasă.

GEORGE CUȘNARENCU

Ne prelungim șederea și admirația în lumea atît de reconfortantă a spectacolelor — cu atît mai captivantă cu cît aducem în discuție superlative greu de depășit. Arta, ca necesitate a oricărei societăți umane, impune astăzi mai mult ca oricînd investiții umane, dar și materiale uriașe Să consemnăm în acest sens faptul că cea mai mare sală de operă din lume este aceea a lui Metropolitan Opera, din complexul Lincoln Center, New York. Ea a fost desăvîrșită în luna septembrie a anului 1966 și cheltuielile totale s-au ridicat la suma de 45,7 milioane de dolari. Numărul total al locurilor este de 3 800, iar adîncimea sălii față de scenă este de 135,5 metri. În ceea ce privește scena propriu-zisă, aceasta are o lărgime de 43,8 metri și o adîncime de 70,2 metri. Pentru

GUINNESS BOOK

melomanul care nu a poposit încă în această splendoare arhitecturală este foarte greu de imaginat anvergura montărilor la asemenea proporții, ca și dificultatea regizorilor de a nu lăsa impresia de „pustietate" în desfășurarea spectacolelor. Trebuie să admitem, totodată, că un anumit procent din biletul de intrare este datorat emoției ce te cuprinde cînd pătrunzi în această încîntă de excepție.

Alte două clădiri destinate teatrului liric fac obiectul unor recorduri. Astfel, Teatro della Scala (sau La Scala) din Milano și Bolșoi din Moscova. Uriașul lor renume este legat și de faptul că aceste opere au cele mai multe nivele de loji, și anume șase (fiecare). Cele de mai sus sînt supranumite în rusește „galiorka" (noi am putea traduce prin galerie).

Despre cei care însuflețesc aceste săli am amintit deja. Compozitorii altor genuri sînt la rîndul lor deținători de recorduri. Să remarcăm mai întîi pe cei mai prolifici simfoniști ai lumii. Deși gîndul multora dintre noi a zburat imediat la Joseph Haydn (1732—1809), care a compus 104 simfonii (numerotate), cel mai productiv simfonist este germanul Johann Melchior Molter (1695—1765) care a compus 165 simfonii. Revenind în zilele noastre, recordmanul cîntecelor de nuanță „populară" este americanul Steve Allen — devenit celebru mai ales prin programele televiziunii. El este autorul a circa 2 009 melodii. Allen s-a remarcat și printr-un mod aparte de a comune, un mod care seamănă mai mult a autoreclamă : 350 din cîntecele sale au fost scrise în văzul tuturor, într-un magazin din Hollywood. Trecătorii și clienții îl puteau admira cum improvizează la pian, netulburat de rumoarea din jur. Cu toate acestea, George Cook din Orangeville, Canada, pretinde a fi compozitorul a peste 39 101 cîntece, de toate felurile. Dar cererea lui de autentificare a recordului a fost (deocamdată) respinsă.

Care este cel mai cîntat, cel mai răspîndit, cel mai cunoscut cîntec din lume ? La această dificilă întrebare, Guinness răspunde fără echivoc : melodia englezească „Happy Birthday to You", bazată pe originalul intitulat „Good Morning to All", de Mildred și Patty Hill (publicat la New York în 1935). Dacă doriți un argument decisiv, să amintim că el a fost „interpretat" în Cosmos de echipajul navei spațiale Apollo IX, la data de 3 martie 1969. În aceeași galerie de melodii universale se află și „For He's a Jolly Good Fellow" (după originalul francez intitulat „Malbrouk"), cîntec cunoscut din 1781. O mică doză de subiectivism există în aceste aprecieri, care ține seama de faptul că limba engleză are cea mai mare răspîndire pe glob. Fiecare națiune are, desigur, un cîntec (nu neapărat imnul pe care-l poartă permanent în spiritul ei. Mă gîndesc, de asemenea, la un „Gaudeamus igitur", pe care ar trebui să-l cunoască și studenții din țările de limbă engleză (cîți învață oare limba latină ?)

PAUL IOAN

HOROSCOP

ZODIA SCORPIONULUI 24.10 – 22.11

Scorpionii sînt gata oricînd să preia toate dificultățile vie... ...mnă de admirat este susținută de o mare capacitate de efort, intelect... și fizică. Un obstacol major în calea realizării propriului drum în viață ... ...marea lor sensibilitate în fața simpatiilor și antipatiilor celor cu care vin în contact. Ei nu au nevoie de încurajări sau de amenințări, căci posedă atuul unei nezdruncinate răbdări în a-și îndeplini idealurile. Se spune că nimic nu este imposibil pentru cei născuți în această zodie. Fiind mai puțin sentimentali decît alți semeni, ei nu sînt niciodată victime ale unor crize morale. Inteligența lor îi face să-și transforme slăbiciunile în avantaje. Sînt niște idealiști convinși și nu își calculează niciodată pasul următor prin prisma avantajelor materiale.

Conform uzanțelor anterioare, să trecem în revistă unele personalități ale zodiei, lăsînd la aprecierea dv. generalizarea unor calități de excepție. Muzica îi are drept reprezentanți de seamă ai Scorpionilor pe un bijutier al sunetelor precum Nicolo Paganini (27.10.) sau un maestru al valsurilor ca Johann Strauss-fiul (25.10.). Lor li se alătură un compozitor de talia lui Georges Bizet (25.10.). Faima lutierului Stradivarius (14.11.) rămîne intangibilă pentru eternitate. În lumea ideilor exprimate prin cuvinte, numele lui Albert Camus (7.11.) este inconfundabil, ca și cel al poetului Odysseas Elitis (2.11.). O vedetă a lumii științifice, dispus oricînd să se confrunte cu enigmele vieții este Carl Sagan (9.11.). Personalitățile Scorpionilor știu să îmbine înzestrarea de la natură cu o ambiție îndreptată cu înțelepciune spre scopuri care nu le periclitează statutul social. Ei știu să-și exploateze din plin talentul, fără să cunoască meandrele unor ezitări sau oboseala.

Rubrică realizată de PAUL IOAN

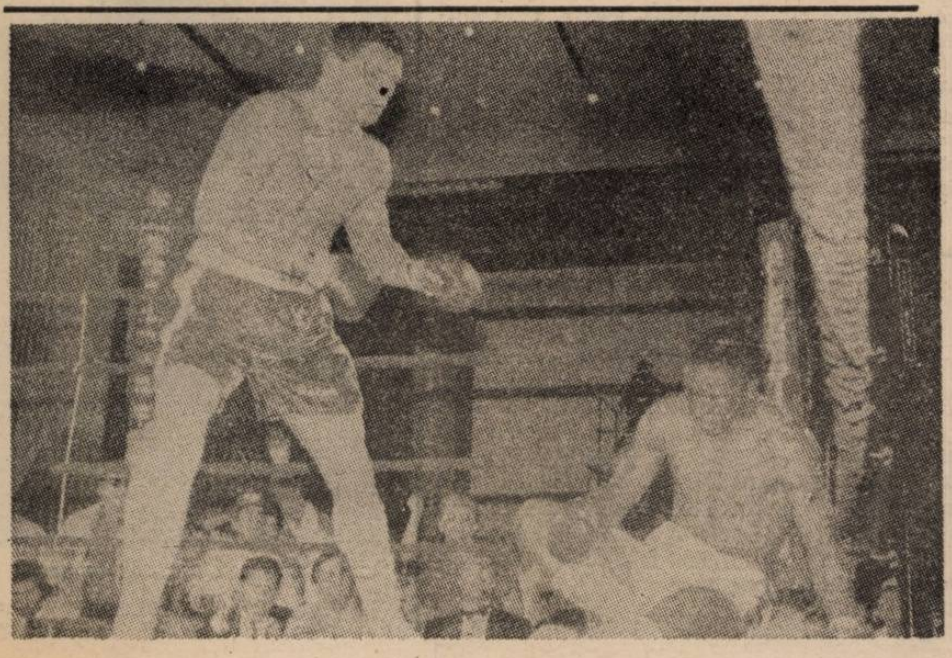

UN MECI CONTRA DESTINULUI

Evenimentul s-a petrecut în orașul Seattle, pe un ring de box. În fruntea programului figura întîlnirea dintre campionul mondial Robert Daniels (22 ani) și șalangerul său, Craig Bodzianowski (30 ani). Privirile tuturor celor prezenți erau îndreptate spre șalanger din motive bine cunoscute ; avea un picior (drept) amputat și înlocuit cu un picior din material plastic. Cei mai mulți anticipau înfrîngerea lui chiar din prima repriză, prin k.o. Dar nu a fost să fie așa. Foarte bine pregătit, dînd dovadă de o voință excepțională, boxerul cu un picior, a cîștigat la puncte după o întîlnire în 12 reprize care au entuziasmat spectatorii. Învingătorul plîngea de bucurie, alături de mama lui pentru marele meci în care a învins destinul. Dar pînă să ajungă la această supremă satisfacție, Craig a avut de trecut multe și grele examene. Începutul s-a produs cînd avea doar 24 de ani și avea un palmares foarte promițător : 13 meciuri, 13 victorii înainte de limită ! Îl urmărea, se pare, o soartă crudă. În ziua de 31 mai 1984 a suferit un accident grav în urma ciocnirii motocicletei sale cu un autocamion. La spitalul din Seattle, medicii au încercat timp de nouă bre să-i salveze piciorul, dar fără rezultat. Cunoscîndu-i pasiunea mărturisită pentru box, ei l-au asigurat că vor construi o proteză specială, dotată chiar cu un mic computer care îi va permite să se miște foarte ușor chiar în ring. Craig a fost astfel obligat să accepte această ultimă soluție, medicii subliniind faptul că va reuși în tentativa sa de a reveni în ring numai dacă va da dovadă de o voință ieșită din comun, de o stare psihică corespunzătoare. A urmat o perioadă de mari sacrificii, de îndîrjită și necontenită luptă pentru a-și atinge țelul. Încet, toate etapele intermediare au fost depășite și Craig și-a putut vedea visul cu ochii : revenirea în ring (cu o aprobare specială a forului de specialitate). Și, în mod natural, au revenit și succesele. Toate culminate cu cea despre care am pomenit la începutul relatării. Ce altfel de exemplu de voință s-ar mai putea compara cu cel oferit de Craig ? **(Gh. Russu)**

DESPRE COPIII SURORILOR BLESTEMATE ALE CÎNEPII

Un medic arab, care s-a făcut cunoscut în lumea contemporană prin studiile pe care le-a întreprins asupra unor anume droguri, şi anume Dr. Tigani El Mahi, susţine că pe mapamond există, la ora actuală, cam în jur de 200 milioane consumatori de produse derivînd din acele plante dicotiledonate din familia canabinaceelor, de tipul lui Cannabis sativa, Cannabis indica şi Cannabis sinnensis, şi care, în esenţă, sînt surori ale cînepei obişnuite, cunoscută în limbaj ştiinţific cu denumirea de Cannabis vulgaris. Cele mai uzitate produse halucinogene rezultînd din cele trei surori blestemate ale cînepei obişnuite sînt marihuana şi haşişul autentici copii ale surorilor blestemate menţionate". Primul se extrage din plantele femele citate, iar secundul din răşina pe care acestea o produc.

Originea cuvîntului marihuana, provenind de la spaniolul marijuana, este foarte controversată. Unii susţin că el provine dela cuvîntul portughez mariguango, însemnînd excitant. Alţii îi acordă însă o origine lexicală mai sofisticată, pretizînd că provine de la cuvintele Juan-termen comun cu care era desemnat soldatul de către spanioli, pe vremea colonizării Mexicului — şi Marie — alt termen comun cu care era desemnată însoţitoarea, respectiv acea femeie care, de regulă, îl întovărăşea pe soldat. La rîndul său, originea cuvîntului haşiş, pare să fie destul de clară, acest cuvînt însemnînd în limba arabă iarbă. Dealtfel, însuşi cuvîntul Cannabis este de origine arabă, el provenind de la cuvintele henob sau kanov, ambele desemnînd cînepa.

Această plantă este originară din Asia Centrală, fiind cunoscută de circa 5 milenii. Cultura ei s-a extins aproape pe tot globul, convenindu-i mai ales condiţiunile geoclimatice din Asia Centrală ca şi din cea sudică, din Africa orientală de nord ca şi din toată Africa occidentală ; apoi din America de Sud şi mai ales din Mexic. Prepararea marihuanei şi haşişului necesită, exact ca în cazul extractului de opiu, de care am mai vorbit, respectarea riguroasă a unor anume tehnologii. Marihuana este cunoscută sub această denumire (marijuana), mai ales în ţările Americii Latine, ca şi a celei de Nord şi, în parte, şi în ţările Europei occidentale. Acelaşi produs mai este însă cunoscut cu multe alte denumiri pe alte arii de pe mapamond ca : Saw (în India şi Pakistan), Konnabis (în ţările Orientului Mijlociu), Machona (în Brazilia), Dimba (în ţările Africii de vest), Banji (în Arabia şi Iran), Dachah (în Africa de Sud), Shesba (în Israel), Suma (în Africa centrală) Takruri (în Tunisia), etc, etc.

Din eflorescenţele răşinoase de Cannabis, după ce acestea au fost fecundate, se extrage produsul cel mai activ al acestei plante, care este haşişul. Răşina se obţine prin frecarea între palme a eflorescenţelor menţionate, şi, pe urmă, prin ştergerea palmelor, tot prin frecare, de o haină sau o manta de piele, cu care de regulă culegătorii de Cannabis umblă îmbrăcaţi prin plantaţie. Răşina adunată de pe haină sau manta, este apoi raclată cu ajutorul unei spatule metalice curbe. Marihuana şi haşişul reprezintă două forme fundamentale de comercializare a Cannabis-ului. Din amestecul acestor produse cu substanţe afrodisiace, cu substanţe aromatice, cu miere, pudră de solanee, opiu, mosc, făină, unt, precum şi cu o multitudine de alte produse, rezultă o gamă nesfîrşite de produse pe bază de Cannabis.

Pictură chinezească pe mătase a unui autor anonim din secolul al XVII-lea, reprezentînd tinere mlădiţe de cannalis

Din punct de vedere istoric, subliniem faptul că **haşisul reprezintă drogul cel mai important al lumii vechi.** În celebra culegere „O mie şi una de nopţi", găsim numeroase referiri la acest produs magic, cunoscut în limba arabă cu denumirea de Banji, şi care este realizat din eflorescenţe şi frunze de Cannabis. Vechi manuscrise sanscrite ne pomenesc despre anumite pilule împotriva tristeţii, care se preparau pe bază de cînepă indiană şi zahăr. În vechea scriere sanscrită „Atharva veda", datînd cam din intervalul cronologic 2000—1400 i.e.n., cînepa indiană este desemnată cu denumirea de **iarba sfîntă.** În alte vechi scrieri sanscrite ca „Bhavajakash" şi „Sarangadhera" se pomeneşte despre proprietăţile de stimulare ale facultăţilor mintale, ca şi de acelea creatoare de energie vitală, aparţinînd aceleiaşi ierbi sfinte. În mitologia musulmană cînepa este desemnată cu denumiri şi mai sugestive ca acelea de „ghidul paradisului", sau de „paradisul omului sărac", considerîndu-se că aceeaşi plantă mijloceşte comuniunea cu aşa-numitul spirit divin. Cînd armatele lui Napoleon Bonaparte au ajuns în Egipt, practica consumării haşişului sau a fumatului pe bază de Cannabis era în plină floare. Gustul pentru haşiş cam aveau să-l prindă mulţi dintre soldaţii francezi. Nu întîmplător, Napoleon, alertat de ravagiile haşişului a promulgat un ordin către armata pe care o conducea, al cărui prim articol suna astfel : „Este interzis în tot Egiptul de a face uz de băutura produsă de anumiţi musulmani din cînepă (este vorba, indiscutabil, despre haşiş, n.n.) şi de a fuma seminţele de cînepă. Băutorii şi fumătorii obişnuiţi ai acestei plante pierd raţiunea, şi sînt în prada unor deliruri violente, care îi fac să se dedea la excese de tot felul".

ARCADIE PERCEK

Zoonozele în actualitate

Practica medicală şi medico-veterinară ne dovedeşte pe zi ce trece importanţa cunoaşterii şi stăvilirii zoonozelor, adică a acelor boli care se pot transmite de la mamifere şi păsări la om şi invers. În condiţiile impuse de prezenţa unor specii de mamifere mici şi păsări care se găsesc tot mai frecvent alături de noi, în apartamentele din blocuri sau în locuinţe, educaţia sanitară în această privinţă trebuie să crească iar activitatea de prevenire a acestor boli de către aparatul sanitar-veterinar trebuie să fie ireproşabilă. Altfel apar necazuri şi sănătatea populaţiei ca şi cea a animalelor va avea mult de suferit.

Mărturisesc că sînt un iubitor al animalelor mici şi al păsărilor de apartament. Şi ca mine sînt mulţi oameni. Pentru a apăra cu eficienţă sporită sănătatea noastră şi sănătatea partenerilor noştri adevăraţi este necesar ca problemele de zoonoze să fie bine înţelese, bine stăpînite. Zoonozele sînt adevărate „probleme medico-sanitare" numai în cazul lipsei de orientare şi organizare medicală. Firească că singura posibilitate de a se ajunge la eradicarea zoonozelor trebuie să se bazeze pe date verificate ştiinţific, pe care le-au acumulat de-a lungul anilor atît cercetarea, cît şi clinicienii. Facem precizarea că un număr însemnat de boli, cu o etiologie cunoscută, se pot transmite omului numai în condiţiile în care animalele şi păsările sînt bolnave, sau purtătoare de germeni patologi. Dar cum putem şti dacă cîinele, pisica, papagalul din apartamentul nostru sînt bolnave sau purtătoare de astfel de germeni ? Pentru a afla acest lucru este necesară o examinare periodică, a animalelor.

Din aceste considerente reiese, cu claritate, rolul social al medicului de specialitate în problemele de zoonoze pentru menţinerea stării de sănătate a populaţiei de animale şi, în consecinţă a celei umane. De altfel, combaterea bolilor transmisibile de la animale la om şi invers este o problemă importantă de sănătate publică, implicit în rezolvarea ei, în mod permanent atît sanitar-umană, cît şi sanitar-veterinară. A fost posibilă jugularea celei mai cumplite zoonoze de la cîine şi anume rabia (turbarea), prin efortul uriaş făcut de reţeaua veterinară de vaccinare specifică a cîinilor în fiecare an. Au mai rămas încă multe alte zoonoze cum ar fi : febra, toxoplasmoza, echinococoza (hidatidoza), diprilidiaza, psitacoza (ornitoza) şi mai nou criptococoza, care pot fi provenite şi printr-o educaţie sanitară a populaţiei făcute de către personalul cu pregătire medie şi superioară care activează şi cadrul reţelei umane şi veterinare.

În concluzie, este bine să iubim şi să ocrotim cîinele şi pisica, păsările de apartament şi curte, dar avem obligaţia să păstrăm sănătatea acestora printr-o calitate superioară a serviciilor sanitar-veterinare. Noi, oamenii, nu trebuie să ne temem ; animalele domestice, acesti buni prieteni ai noştri nu ne pot transmite nici un fel de boli, atîta timp cît sînt sănătoase şi nepurtătoare de germeni ai zoonozelor.

Dr. FILEA IOAN IVANA

Ştiţi care este imaginea geometrică a sănătăţii dumneavoastră?

Între indicii fiziologici ai organismului uman există corelaţii extraordinare. Astfel, creşterea temperaturii, de exemplu, poate modifica funcţionarea normală a inimii şi plămînilor. Pornind de la acest adevăr stiut, un grup de specialişti fiziologi sovietici au stabilit 20 de parametri a căror interacţiune asigură diagnosticarea stării de sănătate a întregului organism. Rezultatele prelucrate pe calculator apar sub formă de cercuri, pe razele cărora sînt înscrise valorile parametrilor măsuraţi. Indicii sînt reuniţi printr-o linie. Se obţine astfel o curbă ce reprezintă imaginea geometrică a stării de sănătate a pacientului investigat. Cu cît sănătatea este apropiată de cea ideală cu atît curba se apropie mai mult de circumferinţa cercului.

INTOXICAŢIE CU... PLACEBO

Pentru mulţi susţinători ai medicaţiei cu placebo pare de necrezut rezultatul unui studiu comunicat recent în **La gazette médicale** de către dr. B. Lachaux şi P. Lemoine în care se demonstrează că tratamentul cu placebo poate fi chiar periculos. Asocierea de placebo la o terapie raţională poate avea efecte pozitive, în sensul consolidării tratamentului, dar poate conduce şi la diminuarea efectului medicaţiei. Apar atunci efectele numite „nocebo". Printre acestea, medicii notează apariţia în rîndul pacienţilor supuşi experimentelor cu placebo : 24,7% cazuri de somnolenţă, 17,2% oboseală, 16% tulburări gastrice şi intestinale, 13,2% dificultăţi de concentrare, 11.6% cefalee, 11,4% senzaţie de căldură, 11% tremurături. În urma acestei statistici, autorii şi-au intitulat studiul „Iatrogenitatea tratamentului cu placebo", avînd în vedere că placebo se administrează pentru tratarea anumitor boli, dar el produce diferite alte tulburări. Şi totuşi, autorii conchid că placebo este unul dintre cele mai pure medicamente psihotrope. Ce înseamnă acest lucru în concepţia medicilor amintiţi ? „Reflectînd asupra medicaţiei cu placebo — spun ei — trebuie să privim dincolo de simpla relaţie medic-pacient care luptă împotriva bolii şi să avem în vedere că această relaţie se situează într-un ansamblu mai vast, într-un anumit context social, construit el însuşi pe un sistem de referinţe şi credinţe, credinţa religoasă a timpurilor trecute făcînd loc treptat credinţei ştiinţifice..." Raţionalul trebuie să ţină seama de iraţional, fapt logic, dar care riscă să producă dezordine chiar în perimetrul logicii. Şi riscă, totodată, să-i atribuie medicului rolul exagerat de „magician"

A. P.

magazin vă răspunde

■ **P. A. PARLAGI, Bucureşti :** Un „eseu" de 695 de pagini, structurat pe şase capitole, nu poate face, în nici un caz, obiectul publicării în revista „Magazin". Motivul, evident, este spaţiul. Cît despre conţinut, nu ne putem exprima nici o părere, atîta timp cît nu avem la dispoziţie decît titlul — „Erotologia" — şi sumarul. Încercaţi la o editură.

■ **PETRU FLORIAN, Deş :** Nu facem reclamă nici pentru... apă vie, mai ales cînd aflăm că ar avea atît de multe, diferite şi miraculoase indicaţii terapeutice. Apropo, la ce preţ livraţi gramul de aqua clara (ceea ce, în româneşte, prin evoluţie lingvistică, a dat binecunoscută apă chioară) ?

■ **COARFA STELIAN, Ploieşti :** Pentru problema ridicată nu deţinem nici un fel de date suplimentare care să vă ajute. Încercaţi să obţineţi relaţii prin Ambasada U.R.S.S.

■ **COSTEL NEACŞU, Scorniceşti :** Nepublicarea rebusurilor dv. nu se datorează adresei din Scorniceşti (cum presupuneţi). Nu aş putea spune, la doi ani de la trimiterea lor, nici măcar dacă erau sau nu corespunzătoare, între timp redactorul de atunci al rubricii de specialitate transferîndu-se la altă publicaţie. Oricum, publicarea unui rebus dintre zecile primite săptămînal comportă şi o doză de hazard. Vom căuta să ţinem seama de observaţiile dv. privind calitatea rebusurilor publicate.

Rubrică realizată de MARIAN GRIGORE

cerul

ÎN LUNA NOIEMBRIE

Soarele : La începutul lunii răsare la ora 6 h 52 m şi apune la ora 17 h 06 m, iar la sfîrşitul lunii răsare la ora 7 h 30 m şi apune la ora 16 h 38 m. La data de 22 noiembrie, longitudinea astronomică a Soarelui este de 240°, el intrînd în semnul Săgetătorul. Durata crepusculului civil este de 33 m, iar a celui astronomic este de 1 h 43 m.

Fazele Lunii: La 2 noiembrie, ora 23 h 49 m — Lună plină, la 9 noiembrie — ultimul pătrar, la 17 noiembrie, ora 11 h 05 m — Lună nouă, la 25 noiembrie — primul pătrar.

Dintre **planetele vizibile cu ochiul liber,** planeta Venus începe să fie vizibilă ca Luceafăr de seară în ultima parte a lunii, ea apunînd imediat după apusul Soarelui. Planeta Marte, care la data de 27 noiembrie este în opoziţie cu Soarele — fenomen care se produce numai o dată la 2 ani — va fi vizibilă în această lună toată noaptea. Planeta atinge distanţa minimă faţă de Pămînt la data de 20 noiembrie. Planeta Jupiter răsare în jurul orei 22, aflîndu-se deasupra orizontului tot restul nopţii. Planeta Saturn mai poate fi vizibilă pe cerul de seară pînă în jurul orei 20 h 30 m, cînd apune.

În această lună îşi fac apariţia 2 curenţi meteoritici : Bielidele (Andromedidele), în jurul datei de 14 noiembrie, şi Leonidele, în jurul datei de 16 noiembrie

Dr. HARALD ALEXANDRESCU

FOTOGRAFII DE LA CITITORI

Formula I la... minimoto

ICLOZAN AVRAM
Bucureşti

Reporter pe frontul medicinii

PROMISIUNILE DOMNULUI DIRECTOR...

Pe pacienții veniți din întreaga țară la Centrul de parodontologie din București, strada 11 iunie nr. 10, îi sfătuim să nu se lase duși în eroare de noua „firmă" existentă la adresa respectivă. Centrul pe care îl știau de 12 ani acolo și-a restrins spațiul. Spre norocul pacienților, nu și activitatea. Orgoliul (numai orgoliul ?!) noilor „locatari", tot o unitate sanitară, a dictat înlocuirea „firmelor" generînd pentru pacienți derută, iar pentru specialiștii Centrului un anumit anonimat. Dar să nu intrăm în detalii a căror clarificare ar trebui să preocupe Ministerul Sănătății. Acum ne-am propus ipostaza de avocat al dv., al miilor de pacienți. Să derulăm filmul întîmplărilor. Mai întîi amănunte despre...

O CARTE DE VIZITĂ NU ÎNTOTDEAUNA RECUNOSCUTĂ

Parodontopatia este una dintre cele mai insidioase maladii ce afectează maxilarul, dantura și care, potrivit ultimelor statistici, are o incidență de peste 80 la sută, afectînd și vîrste tinere. Așadar, din 100 de persoane 80 au această afecțiune. Mulți fără să știe, pentru că boala evoluează în timp, fără să genereze dureri. Pasionat de această secvență a stomatologiei, **dr. GRIGORE OSIPOV SINEȘTI** și-a dedicat ultimii 40 de ani din viață cercetărilor domeniului, imaginînd tehnici chirurgicale originale, obținînd mai multe brevete de invenție, prezentînd numeroase comunicări științifice în țară sau în străinătate, devenind membru al unor prestigioase organisme medicale din întreaga lume. Și, lucru deloc de neglijat, formînd specialiști în acest domeniu. Argumente deosebit de solide pledau pentru formarea unui nucleu de cercetare și tratare a acestei boli. Astfel, în 1978 (adresa Direcției sanitare nr. 11 563/29 noiembrie 1978 stipulează acest lucru), prin Decret al fostului Consiliu de Stat ia ființă Centrul metodologic de parodontologie. Unitate medicală unică în țară prin specificul activității, Centrul a dobîndit prețuire atît prin profesionalitatea specialiștilor săi, cît și prin concepția de organizare.

Nota distinctă o reprezintă și atenția deosebită acordată pacienților. „Dacă o carie doare, avertizîndu-ne de prezența ei, ne spune doamna **doctor ELENA POPESCU**, medic principal stomatolog, coordonatorul Centrului, parodontopatia trece neobservată, motiv pentru care pacienții ajung la noi în stadiu avansat al evoluției bolii. Apoi trebuie accentuat încă un lucru foarte important. Ceea ce facem noi trebuie privit în context general, deoarece sînt unele boli cu răsunet la dantură. Sînt bolnavi de diabet

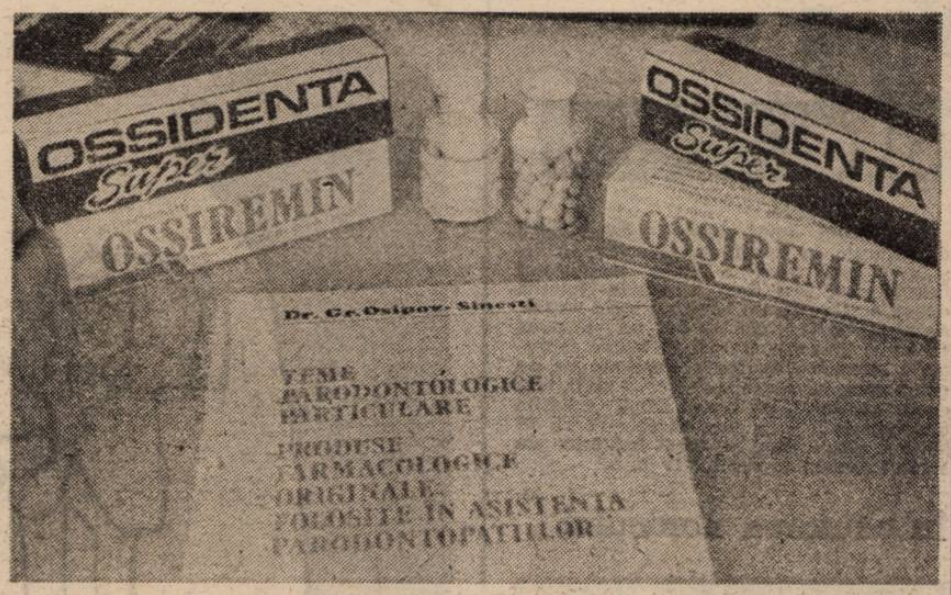

sau leucemii diagnosticați inițial de noi. În parodontopatie nu privim strict „geometria gurii", ci efectuăm un set complet de analize, radiografii, electrocardiograme care premerg intervențiile chirurgicale. În rest, ca orice stomatolog, realizăm toată gama de operațiuni, de la profilaxie, tratament pînă la protetică dentară".

Iată însă că toate aceste argumente devin fără valoare, pentru că...

O MATERNITATE SE EXTINDE

La sfîrșitul lunii decembrie, Maternitatea Bucur decide să se extindă și în spațiul Policlinicii Bucur. Chiar dacă policlinica funcționa în corpuri de clădiri total distincte. De ce această extindere ? Întreruperile de sarcină creează... criză de spațiu. Din informațiile pe care le dețin, o maternitate mare din București efectuează zilnic în jur de 50 de întreruperi de sarcină. Probabil că și la Maternitatea Bucur lucrurile stau la fel. În același timp, criza de medici ginecologi este reală și acută, fapt ce ne îndreptățește să ne îndoim că la Maternitatea Bucur pot funcționa simultan mai mult de două-trei săli chirurgicale pentru întreruperea sarcinii. Or, clădirea policlinicii cuprinde zeci de cabinete...

Într-un ilogic circuit în lanț, Policlinica decide uzurparea spațiului Centrului de parodontologie. Urmează un șir de reclamații din partea noului „locatar" care-și revendică tot mai mult spațiu. Hîrtiile circulă, se dau dispoziții, se vorbește despre „spațiul necesar activității de policlinică", se constată chiar că „Centrul de parodontologie poate funcționa în cele trei cabinete stomatologice existente la etajul doi". Nu se spune în schimb nici un cuvînt despre pacienți. Motiv determinant pentru a-mi aroga dreptul de avocat al dv., al miilor de pacienți ai Centrului de parodontologie. Avocat al celor 3 100 pacienți din anul acesta, al celor 250 cărora li s-au efectuat aici, în 1990, intervenții chirurgicale. Mi-am susținut pledoaria la domnul **dr. ZOREL FILIPESCU**, directorul Direcției sanitare a Municipiului București. Din dialogul purtat redau doar verdictul domniei sale. „Centrul de parodontologie poate funcționa în condiții bune acolo și va funcționa în continuare acolo". Aceasta a fost promisiunea domnului director...

ECATERINA BĂTRÎNEANU

P.S. — La rîndul meu, i-am făcut domnului director cîteva promisiuni : 1. Voi recunoaște public, ceea ce și fac, „impolitețea" de a nu-i fi anunțat anterior vizita. Este o „impoliteță" aproape obligatorie în meseria de ziarist...

2. I-am promis domnului director cît mai multe opinii ale actualilor și foștilor pacienți ai Centrului de parodontologie privind modul cum au fost și sînt tratați aici. În consecință, vă rog stimați cititori să mă ajutați să-mi respect promisiunea scriindu-mi la redacție punctul dv. de vedere.

P.P.S. Ulterior discuției mele cu domnul **director dr. ZOREL FILIPESCU** și a promisiunii sale vizînd spațiul de desfășurare a activității Centrului de parodontologie, alte două încăperi au ieșit din circuitul acestei unități sanitare. Erau cele în care, imediat după intervențiile chirurgicale pacienții își reveneau după anestezie...

Un dușman al vitaminei C

Vegetalele conțin din ce în ce mai puțină vitamina C. Principalul vinovat este azotul, adică fertilizarea excesivă cu azot administrat solului. „Science News" publică studiul cercetătoarei Sharon B. Horick de la Serviciul de Cercetări Agricole de pe lîngă Departamentul Agriculturii al S.U.A. de la Beltsville, Marry Land, din care reiese că atît poluarea apei, diminuarea metanului colectat de microbii din sol cît și epuizarea vitaminei C din plantele verzi, dar și din anumite legume, sînt fenomene datorate întrebuințării excesive a azotului de către fermieri. Dar iată, rezultatele publicate de către doamna Scharon Hornick în amintita revistă : plantele crescute fără fertilizatori de azot conțin 81,4 miligrame de vitamina C la o sută de grame, comparativ cu 54 de miligrame la plantele puternic fertilizate. Deci o limitare a ierbicidelor ca și a folosirii fertilizatorilor se impune grabnic, conchide cercetătoarea. (M.C.)

medicul ne sfătuiește

Dedicăm rubrica noastră de astăzi problemelor de oftalmologie. Răspunsurile sînt formulate de dr. AUREL ROSIN, medic primar oftalmolog la Dispensarul policlinic universitar „Titan".

● **Stoica Gabriela din Reșița.** Miopia mică pe care o aveți se poate corecta purtînd ochelari sau lentile de contact. Lentile de contact se pot obține pe baza unei rețete emise de un medic oftalmolog ; se pot procura de la centrele tehnico-sanitare ale Centrofarmului din București — str. Brezoianu (lîngă restaurantul Gambrinus) și str. Academiei. Miopia se poate opera, cu intenția de a-i reduce din dioptrii, și la București, la Spitalul de oftalmologie din Piața Cosmonauților, precum și la Spitalul militar central. Același răspuns și pentru **Dan Elena din Ploiești.**

● **Dumitrescu Florentina din București.** Prezentați o miopie medie (—5 dioptrii) care se poate corecta prin ochelari **sau** lentile de contact. Pentru scăderea dioptriilor pe cale chirurgicală, puteți apela la unitățile sanitare amintite înainte. Tratamentul solicitat de dv. se aplică la indicațiile medicului oftalmolog și poate fi : optic (ochelari sau lentile de contact), chirurgical sau medical. În tratamentul medical se ține seama de prezența eventualelor endocrinopatii — infecții cronice, boli intercurente etc. — care pot influența în sens negativ evoluția miopiei. Ca tratament **alopat se recomandă: opoterapice** — medicamente roborante (vitamine, fier, calciu, stricnină etc.), vasodilatatoare — stimulatoare retiniene (heligal, difebion etc.), țesutoterapi (grefe de placentă, ETO etc.). La acestea se poate adăuga tratament homeopatic, regim igieno-dietetic și uneori climatoterapie. Ca tratament local : instilații, injecții subconjunctivale, parabulbare sau retrobulbare cu unele substanțe medicamentoase citate mai sus.

● **Luca Luminița din Constanța.** În privința băiețelului dv. (are 6 ani) cu miopie forte progresivă și coroidoză miopigenă, căruia i s-a făcut o scleroplastie, nu-i sînt recomandabile lentilele de contact. E de preferat să mai aștepte cîțiva ani, pînă la creșterea globului ocular la dimensiunile specifice adultului. Este indicat controlul oftalmologic periodic, evitarea unor eforturi fizice prea mari, ca și a săriturilor sau mișcărilor în forță.

● **Ana Maria.** Tratamentul pentru miopia forte îl găsiți în răspunsurile precedente. În ceea ce privește substanțele toxice profesionale sau casnice, acestea nu sînt dăunătoare ochiului miop, decît dacă provoacă arsuri accidentale palpebro-conjonctivo-corneene.

Rubrică realizată de AURORA POPESCU

AUTOPSIA SECOLULUI

Pentru prima dată s-au strîns, la spitalul „Herriet" din Lyon (Franța), egiptologi, chirurgi, biochimiști, experți în textile, restauratori, medici specialiști în diverse domenii și fotografi. Scopul reuniunii lor a fost participarea la „autopsia secolului" (fig. 1). Ei au trebuit să răspundă la o serie de întrebări ce s-au ridicat în fața științei. Cum se explică că o mumie rezistă timpului, mii de ani ? Care este tehnica îmbalsămării ? Cum se aplică benzile-bandaje cu care este înfășurată mumia ?

Din lipsa de informații în acest domeniu, unele mumii, care începuseră să se degradeze, nu puteau fi restaurate, cum a fost cazul celei a lui Ramses aflată la Paris, a celor 30 de mumii umane și aproape a o sută mumii de animale aflate la muzeul „Guimet" din Lyon, precum și a multor altora ce „dorm" în multe alte muzee ale lumii. Autopsia a fost efectuată asupra unui bărbat necunoscut în vîrstă de... 2500 de ani, aceasta fiind stabilită cu ajutorul „carbonului 14" (fig. 2). Milimetru cu milimetru scannerul „alunecă" în mumie, înregistrînd pe ordinator mii de date prețioase. El permite radiologilor să aleagă cel mai bun drum de pătrundere în trup și cap. Ecranul aparatului confirmă faptul că mumia nu are organe interne, nici creier, iar în partea posterioară a craniului descoperă un lichid, ce s-a sedimentat. Tot scannerul dă o serie de informații, ce urmează a fi folosite de chirurgi și cercetători, atunci cînd va începe autopsia acestui corp decedat cu multe secole înainte. Restauratorii „Muzeului de țesături" din Lyon încep și ei, cu migală, să desfacă mumia. Mai întîi au fost date la o parte două giulgiuri suprapuse, ce aveau drept scop protejarea benzilor speciale care înconjoară, cu artă, trunchiul și membrele. O altă serie de bandaje sînt aplicate în lungime, pentru a se obține rigiditatea mumiei. Fiecare deget este bandajat separat iar pe ele, conform obiceiului vechilor egipteni, trebuiau să se găsească diverse inele — bijuterii. Sub brațe, genunchi și în toate locurile scobite, datorită deshidratării, au fost găsite tampoane de stofă, avînd ca scop să redea, în continuare, un aspect cît mai uman corpului fără de viață. Tamponul aflat pe piept este dotat și cu un inel de lemn. După multe ore de muncă migăloasă, numia, a fost „dezbrăcată", constatîndu-se că este vorba de un bărbat în vîrstă de 30—40 de ani, aflat într-o stare de conservare deosebit de bună. Vechii egipteni credeau că bărbatul este format din patru elemente : corpul ; „Ka" (principalul animator al vieții) ; sufletul, „Ba" ; umbra și numele. După moarte, pentru ca aceste elemente să nu se împrăștie și pentru a i se asigura defunctului o altă viață care să dureze mii și mii de ani, trebuia acționat repede. Pentru acest motiv morții erau duși pe malul Nilului, unde timp de 8—10 zile se uscau, după ce mai înainte trupul era golit de conținutul său. Uscarea avea loc sub acțiunea unui amestec de săruri, obținute din niște lacuri sărate din împrejurimi, ce absorbeau umiditate celulelor. Pentru înmuierea ulterioară a țesuturilor și atingerea unui grad de impermeabilitate a lor, erau folosite uleiuri speciale, sfinte. Corpul astfel pregătit putea fi înfășurat în benzi. Pentru păstrarea formei nasului, în nări erau introduse tampoane. În cavitatea craniului, golit de creier, s-a constatat că nu se turna bitum, așa cum s-a crezut multă vreme, ci o rășină vegetală, care dădea și chipului mumiei un aspect metalic, strălucitor, ca a unei măști de bronz Aceeași rășină se turna și în interiorul corpului golit de viscere. La „autopsia secolului", cum a fost numită operația efectuată la Lyon, s-a constatat că această rășină nu s-a întărît nici după secole. Cercetătorii au mai descoperit că unele organe interne, după ce au fost tratate cu o altă rășină specială, au fost puse la locul lor. În prezent, specialiștii încearcă să identifice aceste rășini necunoscute pînă azi. Profesorul Goyon, reputat egiptolog, a calificat această autopsie ca „extraordinară și o stranie viziune".

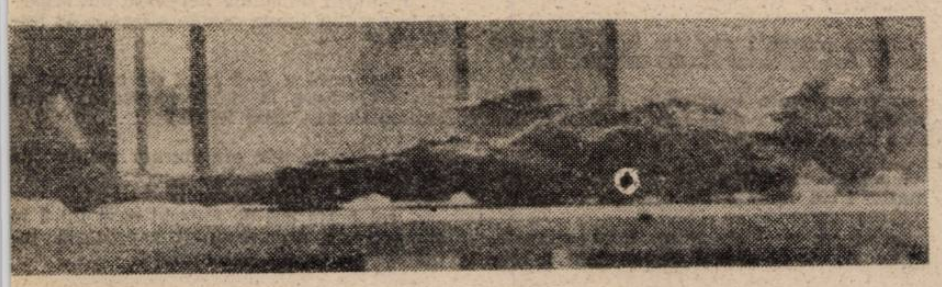

Un bărbat în vîrstă de... 2500 de ani !

Chirurgii cu mijloace moderne efectuează autopsia mumiei

AUREL DIANU

Nr. 44 (1 724) din 3 noiembrie 1990

întîmplări adevărate

Preferințele Agathei

Agatha este mica cățelușă malteză, partenera ventrilogului Marc Métral. Iată ce „spune" ea : „Vacanța s-a terminat, zilele devin scurte, nu mai pot ieși atît de mult în grădină la aer curat. La noi totdeauna casa e plină de veselie, toți prietenii noștri arată altfel vara, iar stăpînul meu are nevoie ca eu să-mi păstrez buna dispoziție pentru a putea lucra cu el. Dar asta nu înseamnă că pentru mine vara ca și iarna aduc schimbări în toaleta pe care o port, adică blănița mea. Toți sînt iarna înfofoliți și totuși recunosc pe fiecare musafir după glas și după chip. Cînd cineva nu-mi place mă refugiez în brațele stăpînei mele sau al copiilor. E un fel de convenție, căci ne încălzim reciproc. Dar asta nu înseamnă nimic față de căldura din sufletele noastre. Deci, vă sfătuiesc să nu vă mai feriți de frig". *(M.C.)*.

Bere din vremea romanilor?

Cu prilejul unor săpături arheologice desfășurate în localitatea Worms (Germania) s-a făcut o foarte interesantă descoperire. Au fost scoase la lumină cîteva amfore cu un conținut solid curios. Analizele întreprinse au dat un răspuns fără nici un echivoc : părțile solide reprezintă elemente fosilizate rezultate de pe urma unor fermentații de orz și malț, mai exact exprimat, de bere ! După opiniile unor specialiști, se pare că este vorba de amfore abandonate pe acest teritoriu de soldați romani în secolul IV e. n.

În căutarea norocului

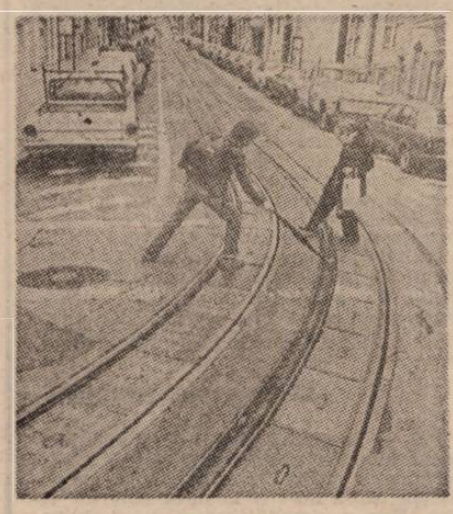

Ceea ce vă înfățișează fotografia de mai sus este un aspect foarte obișnuit pe străzile orașului San Francisco. Este vorba de așa-zișii „căutători de noroc", persoane care, în perioada cînd încetează circulația tramvaielor din oraș (care se știe sînt în număr foarte mare) pentru curățenia liniilor și întreținerea lor, încep să patruleze de-a lungul șinelor pentru a culege cele mai stranii obiecte care se pot închipui, obiecte pierdute sau chiar aruncate de călători. În această ordine de idei ar fi și inutil să facem o listă (de o diversitate de neînchipuit) a diferitelor obiecte găsite, inclusiv bani.

Cîine salvator

Sînt multe cazuri cînd cîinii, crescuți în casă, au salvat copii din diverse situații periculoase, dar este pentru prima dată cînd acest lucru îl face un cîine de pripas. Botezat Charlie de micii lui prieteni din cartier, cu o blană alb-aurie, cu botul mare ascuțit și nu prea frumos, cu mers șchiopătat, acest patruped este hrănit din mila locatarilor din San Diego, statul California. În ziua întîmplării, Joelene Domer își lăsase copiii, pe Jesse de doi ani, și pe Kevin, de patru ani, în salonul apartamentului, aflat la parterul unui imobil cu 15 etaje, și plecase, ca de obicei, pentru o scurtă vizită la vecina ei, Eva Tilla. Discuția se desfășura în bucătărie în fața unei cești de cafea. „Deodată — povestește Eva —

l-am văzut pe Charlie, care stătea culcat pe o bucată de covor în fața ușii bucătăriei, sărind în picioare și alergînd pe scări, cu o sprinteneală neobișnuită. Revenind în bucătărie, se apropie de noi și ne împinse cu botul încercînd parcă, să ne transmită un mesaj. Lătră violent, desigur semnificativ. Am ieșit amîndouă din casă și l-am urmărit. Micuțul Jesse zăcea inconștient pe scările care duceau la bazinul de înot al vecinului, Porter Jates Grun. Buzele îi erau vinete, iar fața albă ca un cearceaf. Am crezut că murise. Mama lui l-a luat în brațe. Atunci a deschis ochii și a început să tușească, scoțînd apă din plămîni". Ce se întîmplase ? Nesupravegheat, Jesse a ieșit din salonul în care îl lăsase mama lui, s-a apropiat de bazinul vecinului, s-a dezechilibrat și a căzut în el. Cînd a atins apa rece, de frică, a leșinat. Charlie care a simțit cele întîmplate, a alergat la locul accidentului, a sărit în apă, a înotat, l-a prins pe copil de cămășuță și l-a adus pînă sus pe scări, după care a plecat după „ajutor". Charlie nu este pentru prima dată cînd devine salvator. El a mai scăpat o fetiță, pe care doi buldogi furioși erau gata-gata să o sfîșie, iar altădată a alergat în fața unei mașini și a oprit-o, deoarece tocmai atunci traversa strada, în grabă, un copil singur (unde oare îi erau părinții !). În imagine salvatorul cu micuțul Jesse. *(Aurel Dianu)*.,

MUSIC BOX

REVELAȚIA ANULUI — NEW KIDS ON THE BLOCK

Indiscutabil, cea mai bună formație pop a anului 1990 va fi (îndrăznesc să anticipez) **New Kids on the Block** („Noii băieți din cartier"). Cîntecele lor sînt difuzate de numeroase stații de radio din S.U.A. (și nu numai...) clipurile lor ocupă un spațiu important în transmisiile muzicale, tineretul poartă tricouri, șepci, insigne avînd reprodusă pe ele imaginea grupului, în orice magazin muzical se vînd casete și compactdiscuri cu ei. America este cucerită de cei cinci tineri simpatici într-o asemenea măsură încît pînă și sobrul „Time" scrie despre ei. Văzînd clipurile lor m-am convins (încă o dată) că pentru a avea succes în Occident, vedetele nu trebuie doar să cînte, ci să și danseze foarte bine, exact așa cum o fac cei cinci. (Un exemplu edificator, clipul „Step by Step", devenit rapid un hit internațional).

New Kids on the Block pot servi ca model tinerilor interpreți despre cum se poate cîștiga succesul la o vîrstă atît de (relativ) fragedă. Numai în acest an cei cinci (Jordan — 22 ani, fratele său Jonathan — 20 ani, Deeny — 20 ani, Donny — 20 ani și Joey — 17 ani, mezinul grupei) vor cîștiga 400 milioane de dolari din concerte și din vînzarea diferitelor produse cu chipurile lor. Numai în S.U.A. s-au vîndut, pînă acum, 17 milioane de copii după albumele lor, iar cinci discuri single au ocupat locul întîi în topuri. **New Kids on the Block** au „bătut", prin vînzarea milioanelor de videoclipuri, chiar și recordul lui Michael Jackson.

În spatele succesului lor stă producătorul, în vîrstă de 36 ani, Maurice Star, cel care i-a lansat pe New Edition și pe Bobby Brown. Muzician de culoare, el i-a învățat pe New Kids on the Block breack-dance-ul și acest ritm black al rap-ului care, în acest an, a înnebunit toată lumea... Ei sînt iubiți deopotrivă de publicul alb și de cel negru. Cu ajutorul lui Maurice Star, America și-a dat seama că la Boston (locul de origine al celor de mai sus) se nasc mari talente. Maurice este autorul și producătorul ultimului lor hit, care urcă vertiginos în topuri, Let's try it again.

Știri — știri

● Se pare că octombrie a fost o lună foarte bogată în noi apariții discografice. Au apărut ultimele discuri ale următorilor ACDC, Iron Maiden, The Cure Whitney Houston, Elton John, Bobby Mc Ferrin, Pet Shop Boys, ZZ Top, Bob Geldof, Amănunte într-un număr viitor.

● Pe 6 noiembrie, Sinead O'Connor (căreia i-a apărut de curînd un disc single „Three Babies") va concerta la Royal Albert Hall din Londra. Se pare că va asista și Prințul de Wales.

● Ultimul album al lui George Michael se intitulează (v-am rămas dator cu titlul de data trecută) „Praying for Time".

Top Magazin — 3 noiembrie 1990

1. **Dirty Cash — Stevie V.**
2. **She ain't worth it — Glenn Medeiros & Bobby Brown**
3. **Vision of Love — Mariah Carey**
4. **Tonight — New Kids on the Block**
5. **Policy of Truth — Depeche Mode**
6. **Have You Seen Her — M.C. Hammer**
7. **Kingston Town — U.B. 40**
8. **Release Me — Wilson Phillips**
9. **Blaze of Glory — John Bon Jovi**
10. **Theives in the temple — Prince**

Pînă săptămîna viitoare, „Don't worry be happy" !

MARIAN MINCULESCU

ȘTIAȚI CĂ

...cei mai mari consumatori de lapte din Europa sînt finlandezii și irlandezii (între 204 și 208 litri, consum mediu anual pe locuitor) ?

... prin plămînii unui om trec, în decurs de 70 de ani, circa 355 875 000 litri aer ?

... în regiunile temperate omul poate supraviețui fără apă între 6—8 zile, iar fără hrană între 30—40 zile ?

...ochiul omului poate distinge aproximativ 1 700 nuanțe de diferite culori ?

„conform unei statistici internaționale, în decurs de 70 de ani un om consumă, în medie, următoarele cantități de alimente: fructe — 10 000 kg ; legume — 15 000 kg ; cartofi — 30 000 kg ; pește — 5 000 kg ; pîine — 25 000 kg ; băuturi — 25 000 litri ?

... iarna, organismul uman pierde, într-o oră, cantitatea de căldură echivalentă cu cea necesară fierberii a trei litri de apă ?

...numărul de celule nervoase din scoarța creierului uman atinge cifra de 14 miliarde ?

... consumul a 4—5 cești de cafea pe zi poate produce, la unele persoane, stări subfebrile sau chiar febră ?

... un fir de păr are durata medie de viață de 12 ani ?

... cei peste 500 de mușchi care intră în componența organismului reprezintă jumătate din greutatea omului ?

verificați-vă cunoștințele

CELE ȘAPTE MINUNI ALE LUMII POST-ANTICE

După cum se știe, în antichitate se considera că în lume există șapte minuni, care reprezentau realizări deosebite ale oamenilor, noțiunea de „minuni", referindu-se la măreția, complexitatea, frumusețea etc., ale acestora, ieșite din comun în acele vremuri.

Erau menționate astfel piramidele din Egipt, colosul din insula Rhodos, Farul din Alexandria, în Egipt, grădinile suspendate ale reginei Semiramida din Babilon, în vechea Asirie, templul zeiței Diana din Efes, mormîntul regelui Mausolus din Halikarnas și statuia lui Zeus, din Olimpia.

Majoritatea acestor realizări s-au distrus pe parcursul timpului și ele nu mai există în prezent, decît sub forma unor descrieri sau mențiuni rămase de la cîțiva istorici antici.

Contemporanii noștri, nu au vrut să fie însă mai prejos și, ca atare s-au decis să selecționeze o serie de alte realizări deosebite ale omenirii, după perioada antică.

Astfel, o serie de specialiști, încă în urmă cu trei decenii, au apreciat că pot fi menționate alte șapte „minuni" ale lumii post-antice.

Știți care sînt acestea?

Ing. LIVIU MACOVEANU

(Răspunsul în numărul viitor)

RĂSPUNSUL LA ÎNTREBAREA PUBLICATĂ ÎN NUMĂRUL TRECUT

DUNĂREA

1. Dunărea izvorăște din munții Pădurea Neagră (Germania), de sub vîrful Kandel (1241 m) și se formează prin unirea rîurilor Brigach și Breg la Donaueschingen.

2. Între fluviile Europei ocupă locul al doilea ca lungime — 2 850 km (2 842—2 857 km, după alte surse), primul fiind Volga (3 700 km).

3. Bazinul Dunării se împarte în trei sectoare : superior, sau alpin din munții Pădurea Neagră pînă la confluența cu Raabul în aval de Bratislava ; mijlociu sau panonian, pînă la Porțile de Fier și inferior, pînă la vărsarea în Marea Neagră.

4. Dunărea primește cca 300 afluenți, 31 dintre ei fiind folosiți pentru navigație. Dintre afluenții mai mari citățm : Innul, Drava, Sava, Morava, Tisa, Jiul, Oltul, Siretul.

5. Dunărea nu are, de regulă, debite minime cu valori foarte mici datorită aportului afluenților glaciari din munții Alpi, ploilor din sezonul cald și influențelor climatice mediteraneene.

6. Fluviul Dunărea curge pe teritoriul a opt țări : Germania, Austria, Cehoslovacia, Ungaria, R.S.F. Iugoslavia, Bulgaria, România, U.R.S.S. și udă trei capitale europene : Viena, Budapesta și Belgrad.

7. Primele amenajări ale cursului fluvial se menționează de pe vremea împărătesei Maria Tereza, apoi între 1887—1902 se corectează brațul Sulina, iar între 1890—1898 se întreprind lucrări pentru a ușura navigația în sectorul Cazane — Porțile de Fier.

8. Bazinul alungit și primirea rînd pe rînd a afluenților principali face aproape imposibilă suprapunerea undelor de viitură.

9. Prin canalele Dunăre-Main-Rin și Dunăre-Marea Neagră se face legătura navigabilă între Marea Nordului și Marea Neagră.

10. Pe o distanță de 170 km înainte de vărsare în mare, cursul Dunării este accesibil și vaselor marine de mare tonaj.

11. Dintre păsările rare ale Deltei Dunării enumerăm : rața motată, rața cu cap alb (lingurarul), călifarul alb și cel roșu, pescărușul cu cioc subțire, pescărușul cu cap negru, ciovlica negricioasă și cea roșiatică, piciorongul, cocorul mare, vulturul pescar, presura galbenă etc.

★

Explicația oferită expresiei „Alea jacta est" la rubrica „Verificați-vă cunoștințele" apărută în numărul 41, din 13 octombrie a.c., este greșită. Cuvintele au fost rostite de Cezar (anul 49 î.e.n.) în momentul în care a traversat Rubiconul, după o lungă ezitare. Astfel Cezar și-a riscat viața, căci o lege specială a Senatului roman interzicea trecerea cu trupe a Rubiconului (rîul de hotar dintre Italia și Galia cisalpină), spre a se evita astfel incursiunile armate împotriva Italiei pregătite de comandanți ambițioși la granița de nord a țării.

test

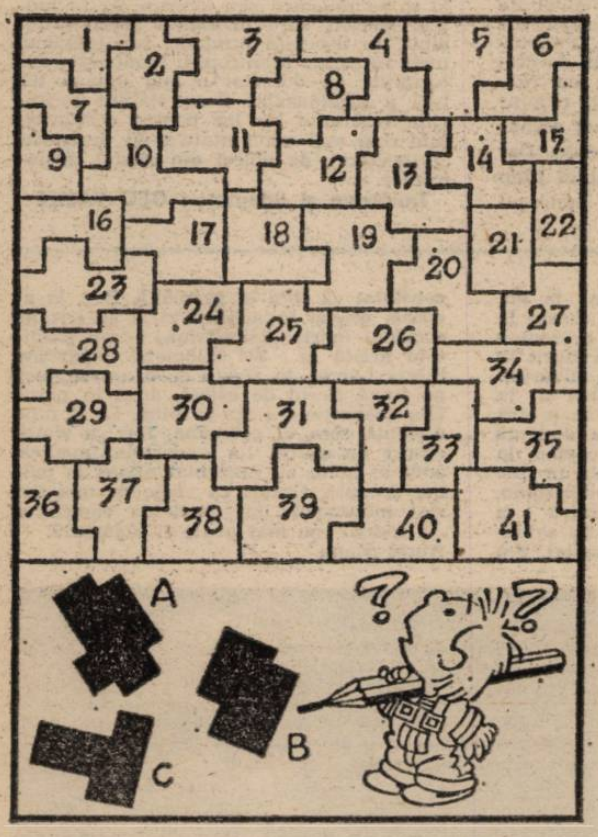

O MÎNĂ DE AJUTOR

Micuțul desenator a copiat exact doar trei (A, B, C) din cele 41 de desene, dar nu-și mai reamintește pe care din ele. Puteți să-i dați o mînă de ajutor ?

(Soluția în numărul viitor)

DEZLEGAREA TESTULUI APĂRUT ÎN NUMĂRUL TRECUT

LIPSA NUMERELOR

3 + 2 + 4
+ + +
9 + 1 + 6
+ + +
7 + 5 + 8

E TOAMNĂ IAR...

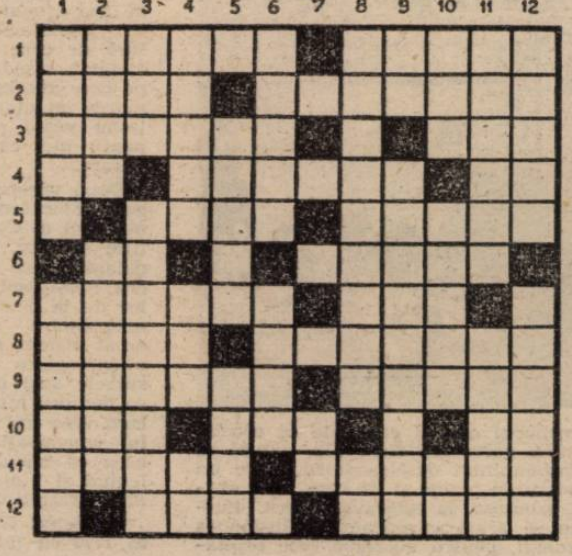

ORIZONTAL: 1) Poet român, autorul volumului de versuri „Culorile toamnei" (Mihai...) — Bune la zbor 2) Pomul veveriților — „Parașute" de sezon 3) Suc floral — Foarte mulți pe cerul toamnei (sg.) 4) Începe uvertura! — O pată singerie pe frunzele toamnei — Fiecare cu toamna lui 5) Aici toamna, este, parcă, mai frumoasă — Face corp comun cu becul (pl.) 6) Primii struguri! — Produsă de „tulburel" 7) Poet român, autorul poeziei „În toamnă" (Artur) — Naș (pop.) 8) Fluviu în Finlanda — Cadență 9) Cinstiți — Ion, negativ 10) Un oarecare (fig.) — Acesta (pop) — 12 pui! 11) Cuculeț (reg.) — A scris poezia „Toamnă la Miorcani" (Ion...) 12) Poet român contemporan, autorul volumului „Goana după vînt" (Tiberiu...) — Ocupate de elevi în septembrie (sg.).

VERTICAL: 1) Poetă română, semnatara poeziei „Toamna" (Maria) — Pictor, autorul pînzei „Toamnă tîrzie" (George) 2) Pe 15 septembrie la școală (sg.) — Autorul poeziei „Cîntec de toamnă" (Zaharia) 3) „Toamna sub..." volum de versuri al lui Victor Tulbure — Regretat liric român, autorul poeziei „Emoții de toamnă" (Nichita) 4) A ieși... pe dos — Recipient — 12 utilaje! 5) Are un anumit drept — Scriitor contemporan, autorul lucrării „Într-o seară de toamnă" (Ștefan) 6) A se prelinge — Floarea ochilor 7) Un timp limitat! 8) Bogăția toamnei — Ilie Bradu. 9) Repere ! — De-toamnă (fem.) 10) Monedă japoneză (var.) — Traiectorii — Lan mărginit! 11) Stropitoare de sezon — Lipsiți de frunze pînă la primăvară (sg.) 12) Succed toamnelor — Poet român, autorul poeziei „La cules de porumb" (Ion).

Dicționar: TANA, ICS, IEN.

IOAN MAIER
Tîrgu Mureș

DEZLEGAREA JOCULUI APĂRUT ÎN NUMĂRUL TRECUT

PEȘTERI

ORIZONTAL: Stalactită — C — Topolnița — Su — Alune — Tăvite — Lostsea — Adiv — ASE — El — Pn — Na — Gunz — Mai — Vad — M — Iab — Nera — E — Ip — Papara — Sn — Tivoli — Roșie — Acidă — Ce — Agr — Uniune — Cluj — Arta rupestră

PENTRU BĂRBAȚI

și nu numai pentru ei)

ANGLIA

Femeia e aceea care-l salută pe bărbat. Orice englez bine crescut știe că trebuie să aștepte mai întîi salutul ei, fie că prin aceasta i se face onoarea de a fi remarcat, fie că ea, nesalutîndu-i în mod clar și fără echivoc, nu permite să fie recunoscută.

AUSTRIA

Femeile din această țară sînt romantice, line de spontaneitate și ceva mai naive decît femeile din celelalte țări occidentale. Străinii reprezintă pentru ele o cuiozitate atractivă. Apreciază gesturile cavalerești, sentimentalismul, le plac iubitorii de natură și de muzică. Nu uitați într-o conversație, să amintiți de Mozart și Strauss. Lăudați extraordinarele patiserii vieneze.

FRANȚA

Franțuzoaica are o justificată reputație de frumusețe și eleganță. În multe țări, nu se poate face unei femei un mai mare compliment decît asemănînd-o franțuzoaicelor.

Franțuzoaicele au o mare influență asupra bărbaților. Deci, dacă aveți nevoie de ei, drumul cel mai scurt e să vă faceți agreat în primul rînd, de soțiile lor.

PĂRINȚI ȘI COPII

Răspunsuri la întrebările puse în clasă

Milton a fost un poet orb care a scris „Paradisul pierdut". După moartea soției sale a scris „Paradisul regăsit".

•

Mercur a fost zeul „timpului probabil" deoarece îl găsim în termometre.

•

Stetoscopul este un fel de binoclu care te ajută să privești în pieptul oamenilor cu urechea.

•

„Genul" înseamnă „ceva" care ne arată dacă omul este masculin, feminin sau neutru.

•

Principala cauză a unui divorț este căsătoria.

•

Legile celor mai multe state permit bărbatului o singură femeie. Aceasta se numește „Monotonie".

•

Femeia este un animal foarte atașat de om.

•

În timpul epocii napoleoniene în Europa, tuturor capetelor le tremurau picioarele.

Pentru a păstra laptele mai mult timp fără să se strice trebuie să-l ținem în vacă.

Culese și traduse de IRINA STOICA

POȘTA REBUS

DAVIDESCU MONICA — Prahova : careul dv. abundă în greșeli. Vă sfătuim să mai dezlegați. **STELIAN CEAMPURU — Alexandria :** Ați abordat „Dacia romană" într-o manieră care o face neinteresantă pentru dezlegări. Vă așteptăm cu careuri pe măsura posibilităților dv. **NELU OLTEANU : Iași :** acceptabil careul „Presa noastră". Totuși, cam multe trageri la temă. Vă sfătuim să-i mai „șlefuiți" definițiile și să îl retrimiteți. **VASILE HOTEA — Baia Mare :** același răspuns (cu precizarea ca grila să fie 12/12). **GHEORGHE MIHĂILĂ — Brașov : slabă** „Geografia" dv. Atenție la ortografie ! **BUJOR NICU GRIGORIU — București :** careul „Luptă" este un careu gen „de toate pentru toți", pe care ați încercat să-l faceți tematic recurgînd la numeroase „trageri". Vă așteptăm cu alt careu (tematic). **Dexteritate la îngrilare aveți... GHEORGHE LUPU — Zimnicea:** retrimiteți „Biologia" într-o formă mai airăgătoare **PETRU PARDĂU — Botoșani :** nu reținem „Cascadele". În schimb, am oprit „Rocile". Mai trimiteți. **GHIȚĂ MARIANA — BOZOVICI și TICĂ RALUCA — Schitu Golești :** nu vă pierdeți timpul !

Nr. 44 (1 724) din 3 noiembrie 1990

ABORIGENII AUSTRALIEI,

civilizația cea mai veche a Terrei?

În mijlocul naturii calcinate ce constituie mare parte din Australia, natură ce și-a înspăimîntat descoperitorii, unde un alb moare de foame și de sete, zece aborigeni izbutesc să supraviețuiască. Pustiul ce se arată europeanului dușmănos și dezolant, pentru aborigen este ospitalier și dotat cu lucruri bune : aici este casa lui străveche „cu pămîntul drept podea și cerul drept acoperiș", cum scria în 1688 navigatorul W. Dampier, unul dintre primii vizitatori ai acestor locuri.

La Alice Springs, în școala misiunii catolice, Raphael Turner, un aborigen din tribul Arrernte, îi învață pe copii, pe albi și pe aborigeni, arta mirabilă a supraviețuirii ; o lecție pe care ei o urmăresc cu cea mai mare plăcere. O dată pe săptămînă Raphael își duce clasa departe de oraș, în perimetre sterpe alcătuite din soluri roșietice, stînci de aceeași culoare și limbi de nisip alb depuse de vînturi. În soare, în aerul tare și uscat, se pășește printre ierburi rare și uscate, cărora le este suficientă roua sau un răpăit de ploaie — eveniment foarte rar — ca să-și revină și să înflorească. Apar din cînd în cînd tufișuri și arbuști, mai decolorați decît măslinul, cenușii, aparent de aceeași specie secătuită, condamnată să nu rodească nici cel mai mic fruct, blestemată ca smochinul din evanghelie ; de fapt, de o mare varietate și roditori.

„Exploratorii" n-au alte unelte decît niște bețe de lemn tare, cu o extremitate tăiată în formă de scalpel. Dacă sapi la rădăcinile unui anume tufiș, faci rost de o gustare : **witchettry grubs**, un fel de larve grăsulii, groase cît degetul și care coapte, au gust de castane. Mîncarea de bază, cu puțin noroc, poate fi o **goanna**, o șopîrlă de dimensiunile unui mic iepure și care are, prăjită, gust de pui. Ca desert, bush bread, pîine de pădure, scoasă dintr-altă plantă, ce se mănîncă prăjită, cu banane mici sau mere sălbatice sau îndulcită cu miere ce se scurge din unele flori. Toate acestea, în cultura tradițională aborigenă, nu sînt decît hrana cea mai la îndemînă, **fast food**. Dar catalogul alimentației este deosebit de îmbelșugat și rafinat, chiar și în lipsa ingredientelor sau instrumentelor fără de care europeanul e pierdut. Societatea occidentală se bazează pe idei pe care aborigenii le-au cunoscut — spre marea lor uimire — doar în clipa în care le-au văzut puse în practică de europeni : idei ca acumulare, păstrare, asigurare.

După părerea iezuitului australian Eugene Stockton, antropolog și arheolog, membru al Comisiei catolice pentru justiție și pace, aborigenii erau vînători și culegători ce găseau în natură ceea ce era nemijlocit disponibil pentru nevoile lor de la o zi la alta, mijloacele de înmagazinare fiindu-le necunoscute. În acest sistem mediul nu avea de suferit o exploatare excesivă, nici una din resursele sale nu se epuizau. „Aborigenii se dedicau muncii de procurare a hranei cam vreo trei ore pe zi iar restul timpului conversației, religiei, artelor". Tot ceea ce tribul reușea să-și procure culegînd și vînînd era împărțit. Nu exista altă ierarhie decît cea a vîrstei.

Căpitanul Cook, eșuînd pentru o lună în 1770 cu faimoasa sa navă Endeavour pe coasta statului Queensland, a avut ocazia să-i studieze pe băștinași ; citindu-i jurnalul, înțelegem că cel puțin o clipă l-a invidiat. „Aceștia — scria el — ar putea să pară oricui ființele cele mai nefericite de pe pămînt. Dar de fapt sînt mult mai fericiți decît noi europenii. Ignorînd nu numai ce este de prisos, dar și acele comodități necesare ce sînt atît de căutate în Europa. Privesc cu o liniște netulburată inegalitatea condiției ; pămîntul și marea le dăruie toate lucrurile trebuincioase vieții ; au o climă plăcută și un aer salubru, motiv să nu aibă nevoie de îmbrăcăminte. Lucrurilor dăruite de noi — stofe, coliere, oglinzi — nu le atribuiau vreo valoare și din clipa în care nu-i mai puteam vedea, le aruncau ; în schimb, de puținele lucruri posedate de ei, nu vroiau să se despartă".

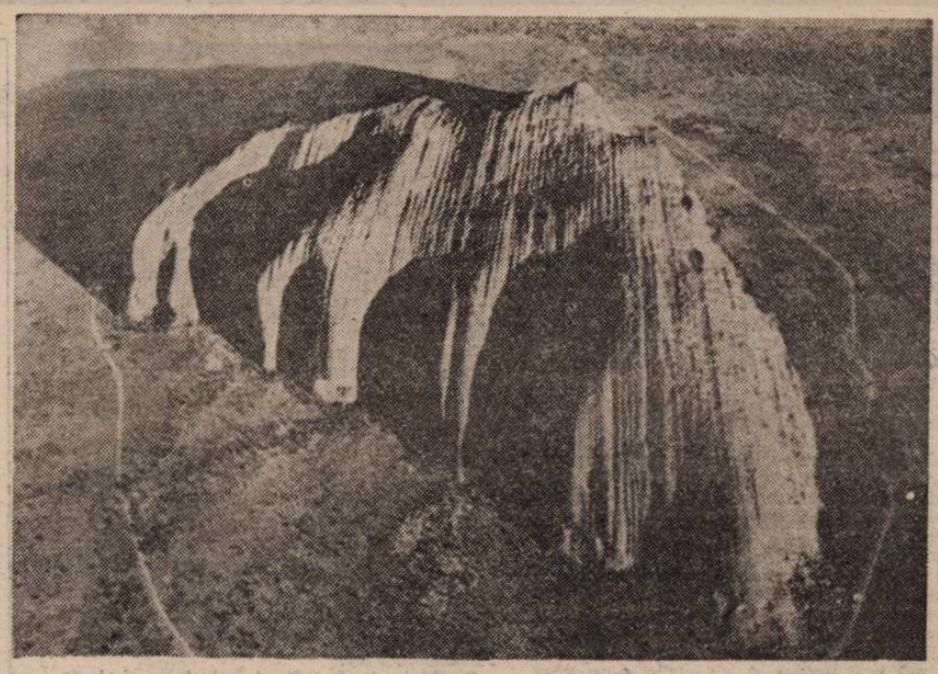

James Cook nu știa că acel minuscul bagaj al lor (șapte unelte cu totul) era fructul unei adaptări multimilenare la un mediu care de-a lungul secolelor se schimbase foarte puțin. Australia, de fapt, este din punct de vedere geologic cel mai vechi dintre continente, netulburată de mari cataclisme și înălțări de munți : peisajul său avînd de suferit doar eroziunea climatică a vînturilor și altor stihii. Și nu numai oamenilor le-a fost ușor să se înfrățească cu condițiile locale, caracterizate în general de secetă, ci și plantelor și animalelor. Conform celor mai recente descoperiri științifice realizate pe baza unor datări cu carbon, aborigenii (cu pielea brună dar nu negroizi) au trăit neîntrerupt în Australia cel puțin 40 000 de ani. Și pe deasupra, despărțiți de restul omenirii incomparabil mai mult decît orice populație.

„În săpăturile arheologice, să zicem cele din Orientul Mijlociu — scrie Eugene Stockton, — se știe că populațiile de care ne ocupăm au fost succesiv ocupate, exterminate, împrăștiate sau absorbite de sosirea altor populații ; dar în Australia avem neliniștitoarea conștiință că rămășițele actuale la orice nivel de investigație sînt cele ale strămoșilor celor ce trăiesc încă pe continent. Preistoria Lumii Vechi este o cavalcadă de dispute turbulente între popoare, cu războaie, opresiuni, lupte de clasă, răspîndiri de noi idei și tehnologii, noi scenarii ale puterii și organizării sociale. Dar în Australia, de-a lungul imensului timp al vieții lor, aborigenii n-au cunoscut războaie, nici lupte tribale, nici disparități de avere sau putere. Evoluția tehnologiilor, ideilor, religiei sau ale orînduirii sociale, a fost indigenă și internă, cu slabe influențe din afară".

Colonizarea europeană în 1799 a avut asupra comunității aborigene consecințe devastatoare. Noii veniți n-au încercat nici măcar să înțeleagă cultura milenară și înțelepciunea pămîntului posedată de aborigeni. Îi considerau ca pe o formă umană inferioară oprită în Epoca de piatră și treptat, luîndu-le pămîntul, amplificînd așezările urbane, ogoarele și pășunile, îi goneau fără milă ; iar dacă opuneau rezistență cu slabele lor arme de lemn, îi masacrau. Și mai mulți au fost uciși de boli importate de la coloni, mai ales vărsatul. Istoria Australiei, sub acest profil, este una a fărădelegilor.

La început, dată fiind lipsa mîinii de lucru, s-a încercat să se facă din aborigeni animale de povară ; dar cu slabe rezultate, fiindcă copiii bush-ului nu lucrară niciodată la stăpîn, și în plus, aveau toate motivele să nu aibă încredere în albi. Aceștia erau în general cel mai odios eșantion de umanitate pe care Europa putea să-l exporte : ignoranți, brutali și fără principii. Femeile albe fiind puține la număr, colonii capturau și violentau indigenele, dînd naștere la metiși care apoi se întorceau adesea în bush împreună cu mamele lor, sau îngroșau rîndurile marginalizaților societății coloniale.

O dată cu imigranții a sosit și alcoolul. Istoricul Manning Clark observă că în jurul lui 1820 „unul din sporturile cele mai răspîndite la Sydney consta în aținarea aborgenilor beți să se bată între ei și să se rănească sau omoare, ca în luptele galilor, spre distracția spectatorilor albi". În deceniul următor, sub imboldul unor instituții filantropice londoneze, autoritățile au decretat o mai umană tutelă a băștinașilor. S-au stabilit teritoriile rezervate lor iar pentru comunitățile cele mai amenințate s-au desemnat „protectori", de obicei din rîndul misionarilor.

Traducere și adaptare : GEO VASILE

REGĂSIRE DUPĂ 57 DE ANI

SAU DIN MISTERELE GEMENILOR

În anul 1933 s-au născut în Trinidad (S.U.A. — statul Colorado) doi frați gemeni, Oskar și Jack Yufe. Cînd aveau două săptămîni, părinții au divorțat, motiv pentru care cei doi copii au fost despărțiți. Oskar plecînd în Germania cu mama lui. Viața lor s-a scurs, în paralel, la o mare depărtare, fără să știe ceva unul de altul. Prin intermediul psihologului Thomas Bourchard, de la Universitatea din Minnesota (S.U.A.), care se ocupă în mod special de gemenii identici, ei s-au regăsit după aproape 57 de ani. La întîlnire, stupoare ! Ambii aveau mustață, de aceeași mărime și formă, ochelari cu rame dreptunghiulare, cămăși albastre cu epoleți, iar la încheietura mîinii drepte purtau o brățară de cauciuc. Studierea în continuare, a celor doi gemeni, a dus la descoperirea și a altor obiceiuri identice : cititul ziarului în timpul mesei, înainte de a mînca, îndepărtarea tuturor obiectelor inutile de pe masă, începerea cititului revistelor și ziarelor de la coadă la cap, debitarea unor glume de prost gust. S-a mai constatat că persoanele din jur sînt adesea deranjate de sughițuri și strănuturi ce țin minute în șir. Deși Oskar știe numai germana, iar Jack doar engleza, ei vorbesc la fel de rar și în același ritm. Nu le place să fie deranjați în timpul conversației și simt o mare plăcere să tragă apa la WC... înainte de a-l folosi. Datorită modului de comportare asemănător frații Yufe au putut fi supranumiți oameni trași „la indigo".

Gemenele Jacqueline și Sheila Lewisi, din Anglia, au fost adoptate la scurt timp după naștere, de două familii diferite. Ele au crescut separat, neștiind una de existența celeilalte. După împlinirea vîrstei de 21 de ani, întîmplarea a făcut ca surorile să fie internate, în aceeași zi și oră, la Spitalul central din Bristol, ambele suferind de o maladie rară de piele. Tot hazardul a făcut să fie instalate în aceeași cameră, unde din discuție în discuție au aflat nu numai că sînt surori gemene, dar și identice. În plus aveau aceleași semne localizate la gît cîțiva negi pe genunchiul sting, dureri la același picior și de ani de zile prezentau tulburări renale. Soțul Sheilei a murit în aceeași zi în care Jacqueline a divorțat. Pînă la urmă ele s-au identificat și în cele mai neînsemnate detalii. Foarte des gemenii identici resimt, de la distanță durerile fratelui sau surorii. Noaptea, la ora 23, Hellen Craminski, dintr-un mic oraș australian s-a trezit brusc din somn, țipînd, acuzînd o durere puternică în piept. Transportată de urgență, cu salvarea, ea a murit în drum spre spital. S-a constatat că sora ei geamănă, Peg, la aceeași oră și în aceeași zi, a suferit un accident mortal de mașină, într-o localitate aflată la 300 kilometri depărtare. Silvia Landa, în vîrstă de 5 ani se juca pe lîngă fierul de călcat, aflat în priză. Din neatenție s-a ars la mînă. La 12 mile distanță sora ei geamănă, Rey, a simțit arsuri puternice. La controlul medical ambele fetițe au prezentat arsuri la palma dreaptă. Cazuri ca cele de mai sus sînt numeroase, iar existența oamenilor „la indigo" nu mai poate fi tăgăduită.

Aurel Dianu

EDITOR : Redacția revistei „Magazin"

Redacția și administrația: București, Piața Presei Libere nr. 1, telefon 17 60 10, 17 60 20. Abonamentele la revista „Magazin" se fac la oficiile poștale și difuzorii din întreprinderi și instituții. Cititorii din străinătate se pot abona prin „ROMPRESFILATELIA" — Sectorul export-import presă P.O. Box 12—201, Telex 10376 prsfir București, Calea Griviței nr. 64—66.
Administrația: Editura Presa Liberă.
Tiparul: Combinatul Poligrafic București

Redactor șef : DUMITRU FILIP ; Secretar general de redacție : GEORGE CUȘNARENCU ; Redacția : Dorel Dorian, Aurora Popescu, Ecaterina Bătrîneanu (1630) ■ Paul Ioan, Ion Țugui, Adrian Hoajă, Mihaela Dorobanțu (1282) ■ Marian Grigore (1633) ■ Irina Stoica, Rodrig Andrișan, Melania Constantiniu-Chiriacescu, Delia Costea (1612) Secretariat de redacție : Dumitru Mateuță, Ionel Cojocaru, Costea Spiru, Vasilica Mărgărita (1659) ■ Elena Ilie, Teodora Bujor-Panaitescu (1633) ■ Dorin Măran (fotoreporter)

Manuscrisele și fotografiile nepublicate nu se înapoiază.

Biblioteca Județeană
MUREȘ
TIRGU-MUREȘ

magazin

ANUL XXXIII Nr. 45 (1 725) SÎMBĂTĂ, 10 NOIEMBRIE 1990 16 PAGINI 4 LEI

SĂPTĂMÎNAL CULTURAL - ȘTIINȚIFIC INDEPENDENT

Va reuși „telescopul spațial" să descopere corpurile cerești transplutoniene?

(Pagina a 5-a)

SIDA – o maladie prea repede uitată în România?

(Pagina a 13-a)

The Economist

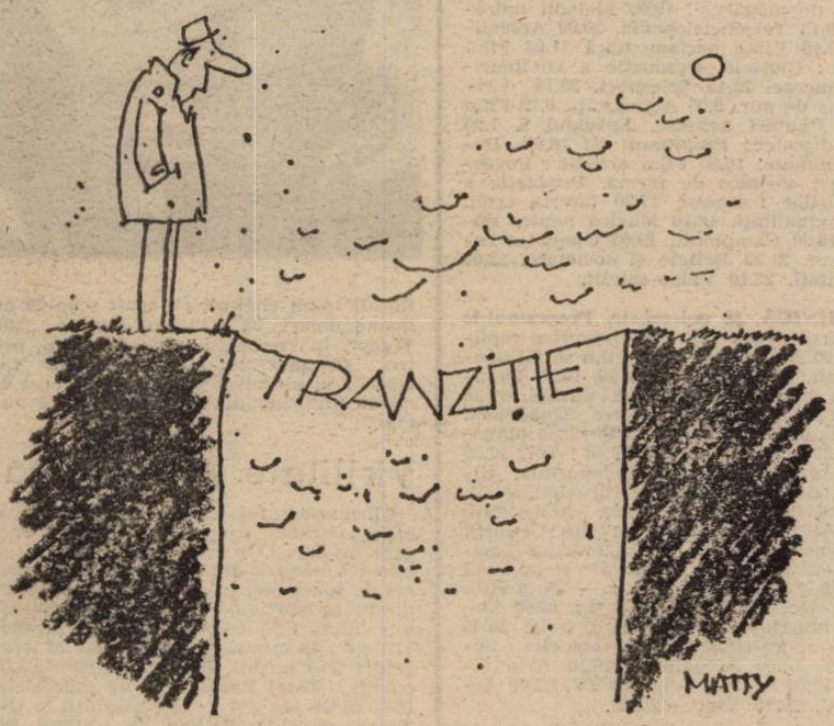

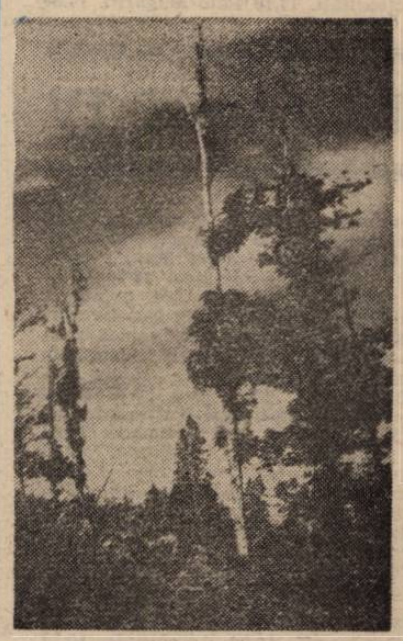

PLOILE ACIDE

(Pagina a 3-a)

PANORAMIC TV

La solicitările cititorilor noștri, începînd din acest număr, revista „Magazin" va publica săptămînal programul televiziunii române.

(Pagina a 2-a)

Glob „MAGAZIN"

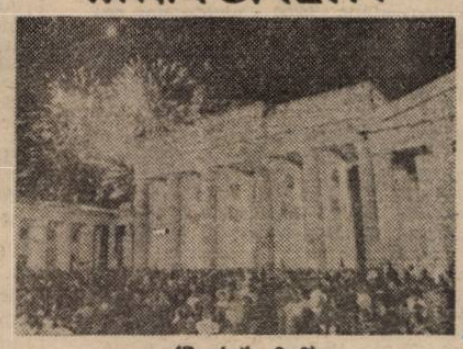

(Paginile 8–9)

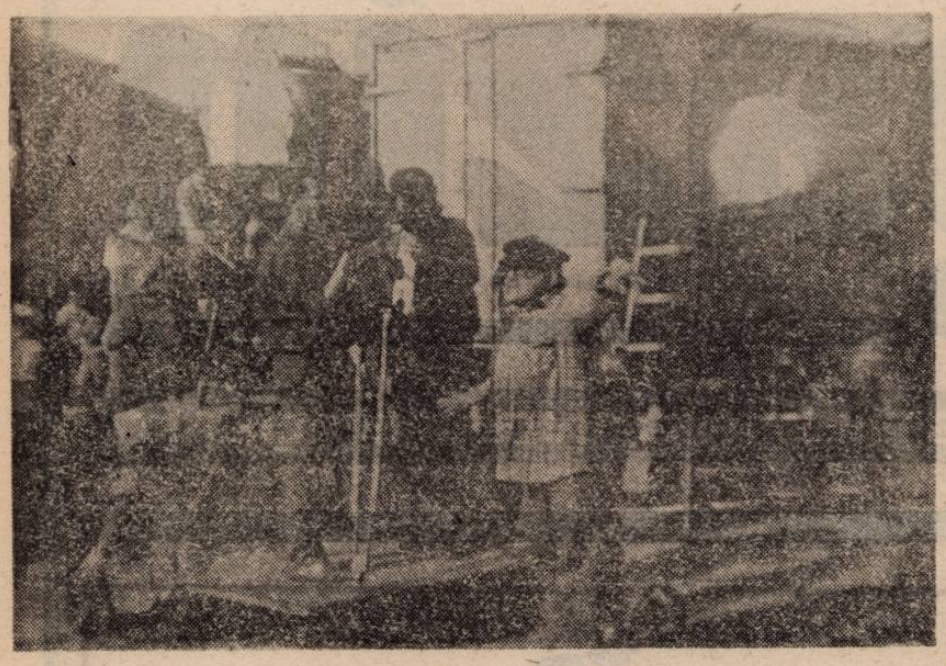

UMORUL E CEVA CE AI SAU NU

— Domnule Geo Saizescu, ne ştim de ani de zile. Mi-amintesc de filmul PĂCALĂ cînd am venit pe platoul de filmare să asist la metamorfozarea lui Papaiani în „pielea" atît de îndrăgitului nostru personaj. Spune-mi, te rog, nu te-ar mai tenta o reluare a temei ?

— Bineînţeles. Am de gînd să fac un film despre Păcală şi Tîndală, un film muzical în care voi utiliza mult balet şi chiar animaţie. Cei doi, deci Păcală şi Tîndală, vor continua, în acest mod seria aventurilor lor cu multe implicaţii contemporane, dar nu un film ca cele din seria comediilor americane, gen „Băieţii veseli din Siracuza" care implantau contemporaneitate în structură de poveste antică. Vreau să-l realizez astfel, încît, în diferite situaţii din film să ne regăsim fiecare dintre noi, pentru că spiritul românesc a fost, este şi va fi perpetuu şi mai ales viu. Îţi fac o confidenţă. Intenţionez să-l fac în coproducţie cu „Studioul Moldovafilm" din Chişinău, pentru că ei, acum 15 ani vroiau să facă un Păcală şi le-am luat-o eu înainte. Iată că istoria face să ne regăsim pe plan cultural foarte aproape. De curînd m-am întors de la Chişinău unde am discutat proiectul acestei coproducţii.

— Geo, vreau să-ţi spun, că noi de cîte ori te vedem semnînd film, teatru, TV, ne aşteptăm să plecăm de la spectacol senini, să ridem, să ne bucurăm şi aşa mai departe. Ce poţi să-mi spui despre macanismul ăsta ?

— În ce mă priveşte, în ciuda producţiilor majoritar umoristice, nu sînt un tip expansiv, un dezinvolt, un aruncător de glume în dreapta şi în stînga, la petreceri sau la întîlniri. mă consum în mine, detaşarea mea umoristică şi izbucnirea în umor e un fel de răzbunare împotriva firii mele. Cînd eram copil şi apoi elev, mă socoteam un fel de şoarece de bibliotecă şi numai întîmplarea a făcut ca, la un moment dat, într-o clasă de liceu să fiu pus de profesor să citesc „Domnul Goe" al lui Caragiale la care s-a întîmplat ce s-a întîmplat, că toată clasa a izbucnit în ris, inclusiv profesorul şi nu ştiam de ce. Eu vroiam, de fapt, să personalizez fiecare erou, încercarea mea de a creiona, de a detaşa, de a da funcţie prin verb Mamiţei sau lui Goe. De atunci mi-am propus să-i fac pe alţii să rîdă pentru că mi-am dat seama că simt hazul, umorul. Spunea marele Chaplin, la un moment dat, că cel mai mare inventator de umor este omul. De fapt, natura şi omul, ca să fiu mai precis. Acelaşi lucru spun şi eu.

— Fără să fii Chaplin...

— Desigur, dar e păcat... De altfel omul a supravieţuit, datorită, mai ales, acestei calităţi. Eu cred că umorul e ceva ce ai sau nu.

— Aşa se pare, dar în ceea ce te priveşte se spune că faci distribuţii extraordinare, ba unii, mai prieteni, (!) chiar lansează cîte o butadă de genul „a avut noroc cu distribuţia"...

— „Norocul ăsta e calculat. Adică distribuţia nu se face în genul „pune viţă şi bea vin", vezi Doamne „ce actori mari sînt ăia", eu doar îi arunc în faţa aparatului şi ei joacă. Mai ales comedie. Dacă nu ai în tine structură comică şi gîndire de comediograf, nu reuşeşti. Mulţi fac comedie dar nu toţi reuşesc. Chiar dacă ai vedete, chiar dacă ai texte de umor. Trebuie să fie acea fuziune extaordinară între vorbe, regizor şi actor, altfel a făcătură.

— Remarc plăcerea cu care te întîmpină colegii de breaslă. E limpede că eşti iubit. Am constatat, însă, ceva. Că eşti timid, în sensul bun, evident. Şi oarecum... fatalist, dacă mă gîndesc la întîmplarea aceea cu plonjatul prin geam, la filmul lui Gopo, unde erai un fel de ganster, aşa-i ?

— Aşa e. Trebuia să fiu aruncat prin geam. Pe atunci eram mai mult actor şi toată lumea credea că ăla prin care aveam să plonjez e un geam de zahăr, că totul e un truc, dar de fapt era un geam veritabil. Puiu Călinescu îmi spunea atunci : „bătrîne, am fost buni prieteni, dar nu ştiu ce va ieşi, aşa că...". Ţin minte că cel care trebuia să mă arunce era Cornel Gîrbea, care avea o privire dură şi necruţătoare. Şi cum e el înalt şi masiv, dacă i se mai şi spune să facă ceva, face fără să stea prea mult pe gînduri. Atunci cînd m-a găsit prin vălmăşagul de bătăuşi de acolo, mă uitam cu disperare în ochii lui, poate oi găsi un semn de umanitate, poate mă iartă, poate că nu reuşeşte. Ei bine nu am găsit un licăr de înţelegere. A pus mîna pe mine şi m-a aruncat pe geam. O singură dublă am tras, alta n-a mai fost posibil.

— Înţeleg. Ai dreptate, trebuie să crezi în ceea ce faci. Îmi amintesc de Birlic pentru care fiecare gest, chiar şi cele mai simple stîrnea rîsul. Era absolut fascinant. Şi nu făcea nimic ostentativ. Totul se lega, era firesc şi asta îi dădea un farmec nebun.

— La fel cred şi eu în ceea ce fac. Gîndul permanent este către spectator. Oare îl conving ?

MELANIA CHIRIACESCU

PUNCTE

TOATĂ LUMEA FACE FILM

Călătorie în centrul memoriei

„Total Recall", cu Arnold Schwarzenegger şi Sharon Stone, e cel mai scump film din istoria cinematografului. La cei 43 de ani ai săi „Schwarzy" a reuşit să-i detroneze pe Eddie Murphy şi Sylvester Stallone, cei mai bine plătiţi actori de cinema din lume, acum onorariul său fiind de 70 milioane de franci pentru fiecare film. Normal că lîngă un asemenea actor, tînăra Sharon Stone a devenit noua vedetă a Hollywood-ului.

Idolul de fier

În spatele acestei cutii de conserve, care alcătuieşte totuşi un costum, se ascunde un actor. Numele lui : Peter Weller, un actor nu prea cunoscut, care joacă însă în unul dintre cele mai mari succese

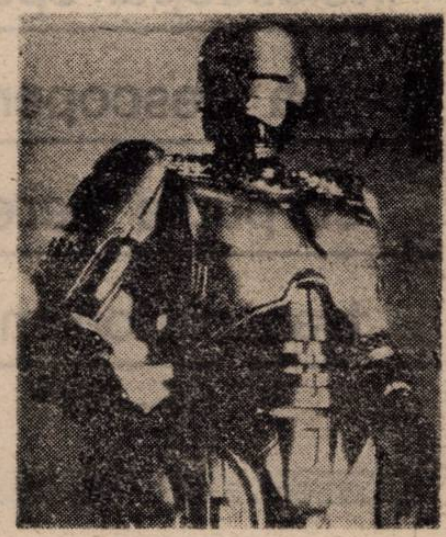

ale filmului american, „Robocop nr. 2", un film în care faţa acestui actor rămîne tot timpul ascunsă spectatorului. Acest lucru nu-l împiedică pe actorul cu faţa ascunsă să încaseze nu mai puţin de 1,5 milioane de dolari.

Tom Cruise, starul

Tot Hollywood-ul este la picioarele sale şi într-un fel e normal după **Rain Man, Născut pe 4 iulie** şi mai recent în **Zile tumultoase**, un film pentru care s-au cheltuit **numai** 25 milioane dolari pentru lansarea publicitară. Pentru rolul său în acest ultim film, rolul unui pilot de curse, Tom Cruise a primit 10 milioane de dolari. Dar să revenim la sumele cheltuite pentru lansări publicitare. Pentru „Total

Recall" s-au cheltuit cu acest scop 30 milioane dolari, 35 milioane pentru „Dick Tracy". În vreme ce, spun francezii, pentru „Cyrano", cel mai important film francez al ultimilor ani nu s-au alocat decît 10 milioane de franci. Ei zic că nu e bine.

Virilitate şi audienţă

Cinematograful american transpiră de atîta virilitate, spun francezii cu o oarecare invidie. O revistă californiană a publicat o analiză din care reiese că numărul de spectatori în sălile de proiecţie este direct proporţional cu numărul morţilor din filme. Iată cum arată topul primelor 5 filme : **58 minute pentru a trăi** cu Bruce Willis (264 morţi), **Robocop 2** (81 de sfîrtecaţi), **Total Recall** (74 de măcelăriţi), **Încă 48 de ore** (20 de tipi căsăpiţi) şi **Dick Tracy**, doar 14 victime. În ultimul film reuşit francez **Gloria tatălui meu** nimeni nu este omorît. Şi, se întreabă francezii, are acest film vreo şansă de a fi urmărit în S.U.A. de măcar un singur spectator ?

PANORAMIC TV

LUNI, 12 noiembrie. Programul 1 : 13.50 Horoscopul zilei. 14.00 **Actualităţi.** 14.10 Video-satelit. 15.10 Copiii noştri — viitori muzicieni. 15.40 Avanpremiera săptămînală TV. 16.00 Emisiunea în limba maghiară. 19.00 Tezaur. 19.40 Desene animate. 20.00 Actualităţi. 21.00 Cronica parlamentului. 21.15 Teatru TV. Smerita de F. M. Dostoievski. 23.00 Repriza a treia. 0.00 Actualităţi. 0.05 Patrimoniu. Tîrgşor — „Troia românească". 0.25 Interferenţe. Retrospectiva cazului Mudava. **Programul 2 :** 16.00 Desene animate. 12.20 Interferenţe. 17.00 Veniţi cu noi pe programul doi... la teatrul „Toma Caragiu" din Ploieşti ! (I). 18.00 Actualităţi. 18.10 Veniţi cu noi pe programul doi... la teatrul „Toma Caragiu" din Ploieşti! (II). 21.00 Studioul de literatură. 22.00 Actualităţi. 22.10 Video-satelit.

MARŢI, 13 noiembrie. Programul 1 : 9.00 Video-satelit. 10.00 Actualităţi. 10.10 Horoscopul zilei. 10.20 Avanpremieră. 10.30 Interferenţe. 11.10 Virsta a treia (reluare). 11.35 Caleidoscop cetăţenesc. 12.00 Ora de muzică. 13.00 Studioul de literatură (reluare). 14.00 Actualităţi. 14.10 Medicina pentru toţi. 14.30 Casa şi grădina. 14.50 Preuniversitaria. 15.30 Teleşcoală. 16.00 Muzica pentru toţi. 16.20 Convieţuiri. 16.50 Noi şi calculatorul. 17.50 Actualitatea folclorică. 17.30 Măria sa, natura. 17.50 Lumea ideilor. 18.30 Cheia succesului. 19.00 Puncte de vedere. 19.40 Desene animate. 20.00 Actualităţi. 21.00 Cronica parlamentului. 21.15 Film artistic : Înfruntarea. Producţie a studiourilor sovietice. 23.25 Sincronii. 23.55 Actualităţi. 0.05 Salut prieteni ! **Programul 2 :** 16.00 Desene animate. 16.20 Preuniversitaria (reluare). 17.00 Studioul muzical. 17.40 Medicina pentru toţi (reluare). 18.00 Actualităţi. 18.10 Film artistic : Un tip grozav. Producţie a studiourilor americane. 19.20 Video-satelit. 20.00 Caleidoscop cetăţenesc (reluare). 20.25 Portrete componistice româneşti. Nicolae Lungu. 21.00 Lumea sportului. 21.30 Club SF. 22.00 Actualităţi. 22.10 Video-satelit.

MIERCURI, 14 noiembrie. Programul 1: 9.00 Video-satelit. 10.00 Actualităţi. 10.10 Horoscopul zilei. 10.20 Avanpremieră. 10.30 Oameni de lîngă noi. 11.10 Film serial (reluare). Verdi. Episodul 6. 12.00 Ora de muzică. 13.00 Jazz-Magazin. 14.00 Actualităţi. 14.10 Documentar ştiinţific. 14.40 Preuniversitaria. 15.20 Teleşcoală. 15.50 Tragerea Prono-Expres. 16.00 Muzica pentru toţi. 16.20 Forum. Dialog cu sindicatele. 16.45 Studioul „E". 17.25 Melodii populare. 17.40 : 15—16—17—18. 18.20 Reflector. 18.45 Recital : Felicia Filip. 19.00 Puncte de vedere. 19.40 Desene animate. 20.00 Actualităţi. 21.00 Cronica parlamentului. 21.15 Roman-foileton. Anna Karenina. Producţie BBC. 22.10 Mai aveţi o întrebare ? 22.55 Dosarele istoriei. 23.20 Gong ! 0.00 Actualităţi. 0.05 Pro musica. **Programul 2 :** 16.00 Desene animate. 16.20 Preuniversitaria (reluare). 17.00 Virstele peliculei. 18.00 Actualităţi. 18.10 Teatru TV : Îmbrăţişarea fratelui. 19.25 Video-satelit. Spin. 20.00 Magazin Auto-moto. 20.25 O muzică, o ţară. 20.50 Confluenţe. 21.40 Tribuna non-conformiştilor. 22.00 Actualităţi. 22.10 Video-satelit.

JOI, 15 noiembrie. Programul 1 : 9.00 Video-satelit. 10.00 Actualităţi. 10.10 Horoscopul zilei. 10.20 Roman-foileton (reluare) Anna Karenina. Episodul 1. 11.10 Confluenţe. 12.00 Ora de muzică. 13.00 Avanpremieră. 13.10 Arte vizuale (reluare). 14.00 Actualităţi. 14.10 Foto-Magazin. 14.30 Mondo-musica. 14.50 Preuniversitaria. 15.30 Teleşcoală. 16.00 Muzica pentru toţi. 16.20 S.O.S. Natura ! 16,50 Truli... truli. 17.20 În obiectiv : Societatea. 18.20 Civilizaţia montană. 18.45 Cintece populare 19.00 Puncte de vedere. 19.40 Desene animate. 20.00 Actualităţi. 21.00 Cronica parlamentului. 21.15 Film artistic : Serenada pe Dunăre (II). Coproducţie internaţională. 22.35 Braşov 1987—1990. 23.15 Televiziunea vă ascultă ! 23.45 Cultura în lume. 0.15 Actualităţi. 0.20 Serenada. **Programul 2 :** 16.00 Desene animate. 16.20 Preuniversitaria (reluare). 17.00 Arhive folclorice. 17.20 Oameni de lîngă noi. 18.00 Actualităţi. 18.10 Film serial : Dubrovski. Producţie a studiourilor sovietice. 19.00 Concertul Orchestrei Naţionale Radio. 21.30 Convieţuiri. 22.00 Actualităţi. 22.10 Video-satelit.

VINERI, 16 noiembrie. Programul 1 : 9.00 Video-satelit. 10.00 Actualităţi. 10.10 Horoscopul zilei. 10.20 Avanpremieră. 10.30 Oraşe şi civilizaţii (reluare). 11.10 Film serial (reluare). Dubrovski. Episodul 1. 12.00 Ora de muzică. 13.00 Virstele peliculei (reluare). 14.00 Actualităţi. 14.10 Hobby-club. 14.40 Preuniversitaria. 15.20 Limba noastră. 15.50 Muzica pentru toţi. 16.10 Tragerea Loto. 16.20 Tele-clip. 16.35 Emisiunea în limba germană. 18.35 Economia încotro ? 19.00 Puncte de vedere. 19.40 Desene animate. 20.00 Actualităţi. 21.00 Roman-foileton : Anna Karenina. Episodul 2. 21.55 În faţa naţiunii. 22.35 Simpozion. 23.20 Gaudeamus. 0.05 Actualităţi. 0.10 Jazz-fan. 1.10 Tele-top. **Programul 2 :** 16.00 Desene animate. 16.20 Preuniversitaria (reluare). 17.00 Corala radioteleviziunii. 17.20 Ecranul. 18.00 Actualităţi. 18.10 Film serial. Verdi. Ep. 7. 19.00 Concertul filarmonicii „George Enescu". 21.30 Oraşe şi civilizaţii. 22.00 Actualităţi. 22.10 Video-satelit.

SÎMBĂTĂ, 17 noiembrie. Programul 1 : 8.00 Micul dejun TV. 9.00 Pro patria. 10.00 Actualităţi. 10.10 Rubrici din emisiunile în limbile maghiară şi germană (reluare). 11.10 Roman-foileton (reluare) Anna Karenina. Episodul 2. 12.05 Ora de muzică. 13.05 Actualităţi. 13.15 Istoria religiilor. 13.45 Tele-club. 17.30 Mapamond. 18.00 Feriţi-vă de măgăruş ! 19.00 Melodii îndrăgite. 19.15 Teleenciclopedia. 20.00 Actualităţi. 20.40 Viaţa parlamentară 21.05 Film artistic : Cleştele. Producţie a studiourilor franceze. 22.45 Telesport. 23.15 Crizantema de aur. 0.05 Actualităţi. 0.10 Film serial. Căutări ascunse. Episodul 3. 1.00 Video-discoteca **Programul 2 :** 16.00 Desene animate. 16.20 Film artistic : Povestea unei slujnice de fermă. Producţie a studiourilor franceze. 17.30 Istoria artei. 18.00 Actualităţi. 18.10 Muzică pentru părinţi. 18.30 Campionii. 19.00 Opera în capodopere. 21.30 Religie şi societate. 22.00 Actualităţi. 22.10 Video-satelit.

DUMINICĂ, 18 noiembrie. Programul 1: 8.00 Micul dejun TV. 9.00 Universul copiilor. 10.00 Actualităţi. 10.10 Film serial pentru copii. Lassie. Episodul 26. 10.35 Lumină din lumină. 11.30 Viaţa satului. 12.30 Recital : Veta Biriş şi Petre Săbădeanu. 13.00 Actualităţi. 13.10 Descoperirea planetei. 13.30 Video-Magazin. 17.00 : 7x7. 17.30 Film serial. Pavilioane îndepărtate. Ultimul episod. 18.30 Invitatul săptămînii. 19.10 Mirii anului '90. 20.00 Actualităţi. 20.40 Atlas. 21.00 Film artistic : Pentru totdeauna. Producţie a studiourilor americane. 22.30 Corul „Madrigal" şi invitaţii săi. 0.35 Crizantema de aur — Tîrgovişte 1990. Selecţiuni. **Programul 2 :** 16.00 Desene animate. 16.20 Virsta a treia. 16.45 Muzica amintirilor. 17.00 În obiectiv : Societatea. 18.00 Actualităţi. 18.10 Arte vizuale. 19.00 Serata muzicală TV. 22.00 Actualităţi. 22.10 Video-satelit.

(După PANORAMIC RADIO-TV)

În funcţie de evenimentele la zi, Radioteleviziunea îşi rezervă dreptul de a efectua unele modificări ale programului.

ECOLOGIE - UN SEMNAL DE ALARMĂ, DAR NU NUMAI ATÎT...

O problemă globală:

PLOILE ACIDE

Pentru prima oară, ploile acide au stîrnit atenția publică în anul 1979 cînd, într-un orășel american, Weelig, din statul Virginia de Vest, timp de trei zile norii au turnat peste această zonă o ploaie acidă cu efecte devastatoare. Supusă analizei de către specialiști, apa acestor precipitații s-a dovedit a fi de circa cinci mii de ori mai acidă decît a unor ploi normale.

Efectele vătămătoare și păgubitoare ale acestor ploi sînt deosebit de mari, afectînd atît sănătatea oamenilor cît și starea ambientală. În mod deosebit sînt prejudiciate pădurile, solul, riurile și lacurile, culturile agricole și chiar clădirile. Un exemplu care sugerează proporțiile consecințelor pe care le au ploile acide îl constituie Canada, țară în care peste 4000 de lacuri au fost declarate „moarte", iar 12000 se află la limita pieirii. O situație similară s-a constatat în Suedia, unde a fost deteriorat echilibrul ecologic al unui număr de 18 000 de lacuri. În Norvegia, efectul poluant al ploilor acide a determinat dispariția peștilor în jumătate din lacurile situate în sudul acestei țări.

Deosebit de păgubitoare este acțiunea ploilor acide asupra pădurilor, grădinilor și parcurilor. Frunzele copacilor cad, lăstarii devin fragili ca sticla și pier. Pomii devin mult mai sensibili la acțiunea bolilor și dăunătorilor și pînă la 50 la sută din sistemul rădăcinilor lor, cu precădere cele mai mici care hrănesc copacul, se depreciază și mor.

Cercetările efectuate au evidențiat faptul că în Germania, ploile acide au afectat aproape o treime din toți brazii. În unele zone împădurite, din landul Bavaria și Baden, sînt afectate jumătate din totalul fondului forestier.

Datorită coroziunii rapide a metalelor sub acțiunea ploilor acide, în S.U.A. sînt distruse prematur poduri și avioane. O problemă foarte serioasă și dificil de rezolvat a devenit conservarea monumentelor antice din Grecia și Italia aflate în pericol de a fi deteriorate de către ploile acide.

În multe țări lupta împotriva ploilor acide este considerată ca avînd cea mai mare amploare între problemele protecției mediului înconjurător.

Din ce motiv ploile devin acide? Specialiștii au stabilit că una din cauze o constituie poluarea în continuă creștere a aerului în diferite țări, în principal prin arderea combustibililor fosili, ardere însoțită de degajarea unor gaze care formează acizi — anhidridă sulfuroasă și oxizi de azot — substanțe care se mențin timp îndelungat în atmosferă și sînt deplasate o dată cu masele de aer la distanțe de sute și uneori chiar mii de kilometri.

Cercetările efectuate de specialiștii Institutului internațional de analiză sistematică aplicată din Viena (Austria) au permis să se tragă concluzia că aciditatea medie a precipitațiilor atmosferice a crescut de 100 de ori în comparație cu aciditatea probelor precipitațiilor prelevate în Groenlanda din straturi de gheață cu o vechime de 180 ani.

Pe baza datelor actuale s-a putut stabili că numai în Europa sînt emise în atmosferă anual circa 60 milioane de tone de anhidridă sulfuroasă și 30 milioane tone de oxizi de azot. După cum demonstrează unele studii, ponderea, în cantitățile acestor emisii de substanțe poluante, o au cele degajate de întreprinderile din Anglia, Germania și Italia.

O mare parte din emisiile poluante care se degajă în Anglia și Germania se regăsesc în Țările nordice, unde aduc pagube însemnate economiei și populației acestor țări. Suedezii consideră că peste 80% din anhidrida sulfuroasă depistată în atmosfera de pe cuprinsul țării este „importată" din alte țări. Norvegienii impută surselor străine peste 90% din conținutul de oxizi toxici poluanți ai atmosferei lor.

Aceste situații au generat o serie de conflicte pentru soluționarea cărora s-au întreprins o serie de acțiuni pe cale diplomatică sau prin contactele unor organizații obștești din țările scandinave, Anglia și Germania. Soluționarea acestor conflicte generate de invazia emisiilor poluante dintr-o țară în alta a determinat luarea de către guverne a unor măsuri și adoptarea unor reglementări limitative care au antrenat și antrenează în continuare cheltuieli deosebit de mari. Poluarea atmosferei datorată deplasării substanțelor toxice dincolo de frontierele unei țări la mari distanțe a determinat inițierea și încheierea pe plan multinațional a unor Convenții în cadrul unor organisme internaționale. Disensiuni de ordin ecologic se întîlnesc nu numai în Europa, ci și pe alte continente. În ultimul sfert de veac conținutul de acizi în precipitațiile care cad pe teritoriul de est al Canadei — după calcule minime ale experților americani — a crescut de circa 50 de ori. Pagubele pe care le suferă economia canadiană datorită ploilor acide sînt apreciate de specialiștii autohtoni la circa 5 miliarde de dolari, prevăzîndu-se ca aceste pierderi să atingă suma de 15 miliarde de dolari în anul 1995. Guvernul Canadei a adresat S.U.A. numeroase proteste oficiale, cerînd luarea unor măsuri eficace de limitare a poluării atmosferei. Un astfel de litigiu a apărut și între țara noastră și vecinii noștrii bulgari, în discuție fiind pusă acțiunea poluantă a Combinatului chimic din Giurgiu și cea a reziduurilor radioactive ale Centralei atomoelectrice de la Kozlodui.

Acțiunea poluantă a ploilor acide rămîne în atenția tuturor statelor, constituind, alături de celelalte surse de infestare chimică, o problemă globală pentru rezolvarea căreia omenirea trebuie să găsească mijloace eficiente și oportune. Preîntîmpinarea efectelor nocive ale ploilor acide este o condiție a dezvoltării omenirii pe o planetă mai puțin poluată.

Dr. ing. MIHAI CONSTANTINESCU

„NAVĂ-FOARFECE" PENTRU „MAREELE NEGRE"

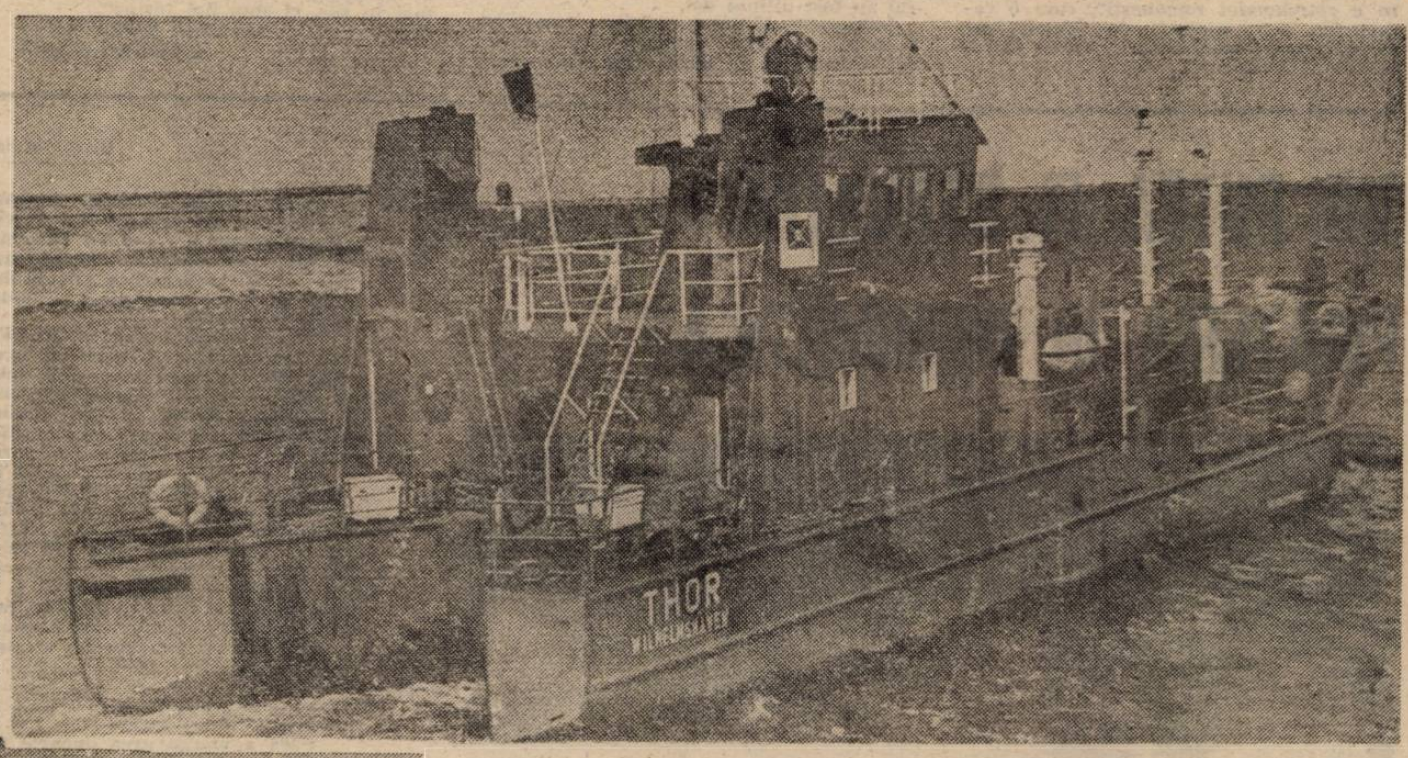

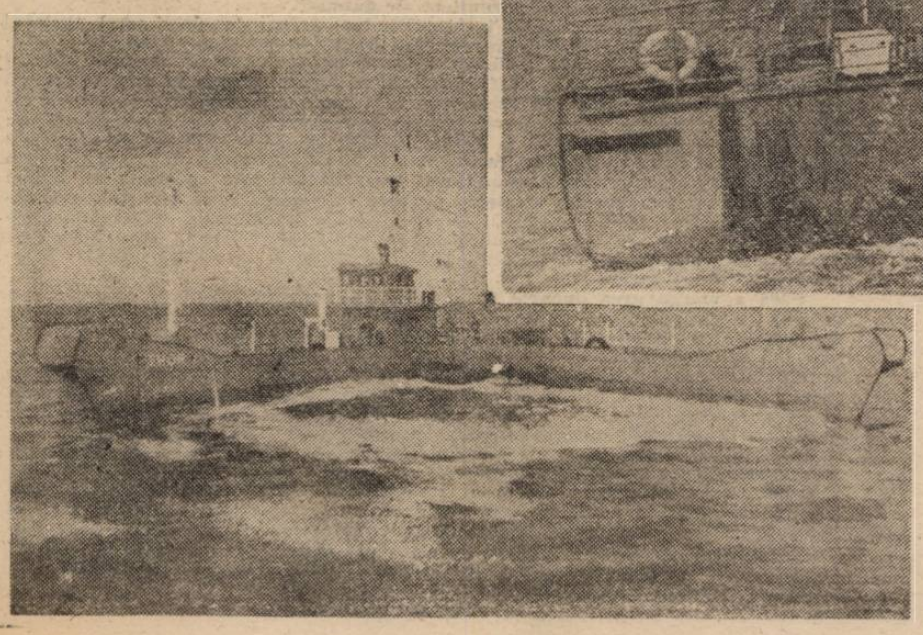

Însemnate cantități de țiței ajung în mări și oceane. Este consecința avariei tancurilor petroliere, dar și a curățirii acestor pachiderme ale oceanelor după livrarea încărcăturii. Cifrele statistice sînt grăitoare. Circa 40 la sută din avarii apar din cauza eșuării navelor, iar 35 la sută datorită ciocnirii petrolierelor cu alte nave. Dese sînt și avariile din apele porturilor, unde se produc pînă la 90 la sută din toate deversările de petrol. Aceasta înseamnă că cele mai afectate ecosisteme sînt cele bogat populate cu organisme marine din zona țărmului. Din această cauză, problema localizării focarelor de deversare a produselor petroliere la țărm se pune destul de acut. Specialiștii sînt în căutare de noi metode privind lichidarea rapidă a deversărilor de țiței în mări. Fotografiile prezintă „nava-foarfece" Thor, realizată în Germania, a cărei coca se desface în două. Unghiul maxim de deschidere este de 65°. Și astfel, Thor poate să adune și să „absoarbă" petrolul deversat în mare, care este depozitat în rezervoarele situate în pîntecele navei. Thor aspiră 100 mc de melanj apă-petrol pe oră. După decantare, apa este pompată în mare.

SĂRBĂTOAREA ASTRONOMIEI ROMÂNEȘTI

80 de ani de la înființarea Observatorului Astronomic al Municipiului București

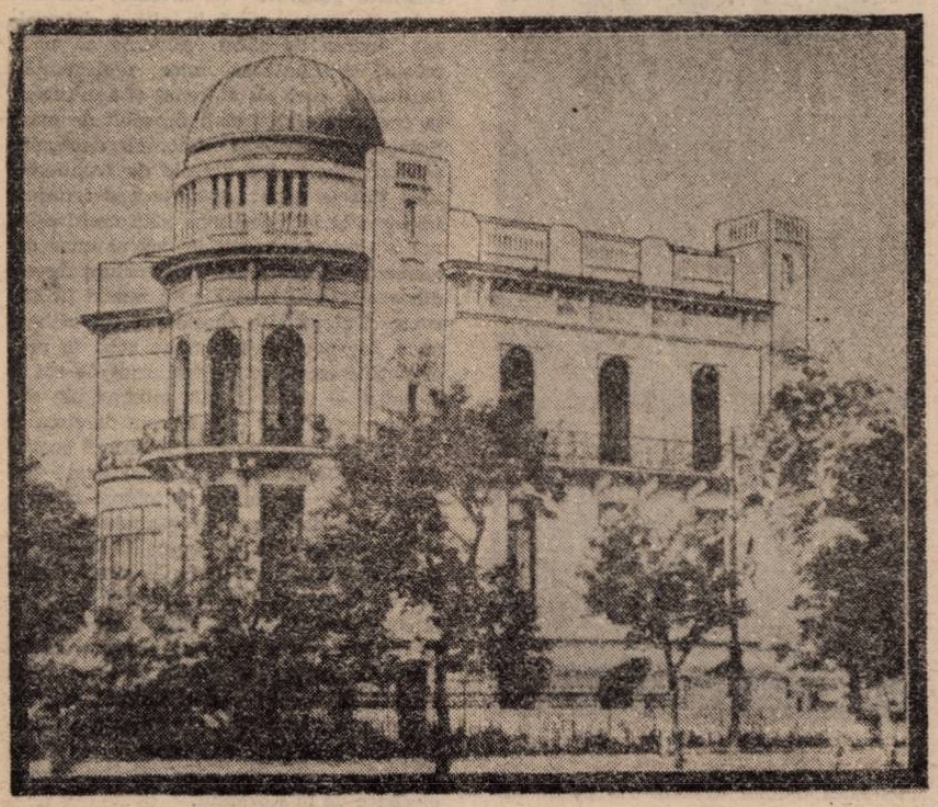

1 noiembrie 1990. Clădirea care aduce cu un vapor, pe care amiralul Vasile Urseanu și-o construise pentru a-și aduce mereu aminte de vapoarele care rămîneau partea cea mai însemnată a vieții sale, se deschide în haine de sărbătoare pentru o aniversare emoționantă.

„Să ne amintim cu deosebit respect de tradiția înaintașilor noștri" îndeamnă pe participanți Dr. Harald Alexandrescu, directorul instituției, și aceasta pentru că, așa cum sublinia directorul Institutului de Geodezie, dl Nicolae Zegheru, „cine nu are trecut nu are șanse să aibă un viitor" — iată două idei generoase care au dominat această „adevărată sărbătoare a astronomiei românești", cum o caracteriza în mesajul său dna Magda Stavinschi, directoarea Institutului de Astronomie al Academiei.

Și cum am putea începe aceste însemnări fără a vă reaminti cîteva date despre părinții astronomiei românești de amatori, desprinse din impresionantele „simple fișe de dicționar", așa cum le considera cu modestie, dl. I. M. Ștefan. Vine mai întîi spre noi dinspre sec. al XVIII-lea figura luminoasă a părintelui astronomiei de amatori, Costache Conachi. Îi urmează amiralul Vasile Urseanu și Victor Anestin. Lor le datorăm nu doar înființarea instituției sărbătorite, ci și a Societății de Științe Astronomice „Camille Flamarion" (11 XI 1907 a 29-a societate astronomică din lume !), al cărei președinte și, respectiv, secretar general au fost ultimii doi.

În această clădire superbă pe care ne-a lăsat-o amiralul Urseanu (donată statului de soția sa în 1933), care adăpostește comori neprețuite, cum ar fi prima ediție latinească a Almagestului lui Ptolemeu (1578), o ediție (din 1607) din „Sphaera" lui Sacrobosco și un fragment din meteoritul de la Sopot, Dolj (1927), și-au făcut „școala" oameni care aveau să devină adevărate „nume" în astronomie, cum au fost Constantin Al. Pârvulescu și, mai ales, Victor Daimaca.

Emoționanta evocare a dlui I. M. Ștefan a fost urmată de un inspirat eseu al părintelui arhimandrit Valeriu Anania, despre cosmos și spiritualitate. Ce poate însemna cosmosul pentru un scriitor, pentru un poet ? Ne spune acest adevărat „vlădică al culturii", cum îl definea dl Dorel Zugrăvescu, directorul Institutului de Geodinamică al Academiei : „poeții știu să-și apropie cosmosul și să călătorească prin el cu dezinvoltură". Și cum să vorbești despre cosmos fără Mihai Eminescu ? Îl vedem parcă aievea pe Hiperion, pelerin în drum spre Părintele suprem al „văzutelor tuturor și nevăzutelor", înfățișîndu-i-se nu ca o simplă creatură, ci ca un co-creator! Cum ar trebui poate toți să fim, măcar copleșiți de măreția acestui cosmos pe care, cum spune părintele Anania, dacă mintea noastră nu-l poate încorpora în întregime, îi poate cel puțin încorpora semnificația.

Este ceea ce au reușit printre alții „titani ai științei cerului" ca Galilei, Kepler sau Newton, pe care ni i-a amintit venerabilul nostru matematician, Acad. Prof. Nicolae Teodorescu, într-o vibrantă pledoarie pentru integrarea astronomiei în viața spirituală și materială a societății. Sau, încă singurul dintre noi care a privit Pămîntul din perspectiva ordinii cosmice, cosmonautul Dumitru Dorin Prunariu, pe care l-am ascultat din nou cu sufletul la gură povestind despre călătorii cosmice și despre ce și cum ar trebui să facem pentru a ne integra cu adevărat în viața cosmică europeană și mondială. Sau Dr. Dumitru Hașegan, directorul Institutului de Gravitație și Științe Spațiale, care ne vorbea atît de frumos despre oamenii de știință experimentatori care „au încercat de-a lungul timpului să fie acolo sus". Imagine completată de Dr Marius Piso în evocarea perspectivelor cercetărilor de gravitație și dinamică spațială.

Și dacă la toate acestea vom adăuga captivantele expuneri ale dlui Prof. P. P. Teodorescu despre interferențele astronomiei cu mecanica, ale dlui General Maior ing. Marian Rotaru despre astronomia geodezică românească și al dnei profesoare Ericka Lucia Suhay dedicate prezenței astronomiei în învățămîntul românesc, ne vom putea face o imagine despre această instituție de prestigiu a culturii științifice românești. Care de 80 de ani este dedicată răspîndirii cunoștințelor astronomice, cosmologice, printre toți cei care doresc să-și lumineze mintea și să-și deschidă sufletul înaltului cerului. Și pentru că toate acestea nu pot fi cuprinse în epitetul restrictiv de „popular" toți cei care au participat la această emoționantă comemorare au fost din toată inima alături de propunerea ca Observatorul de pe Bulevardul Ana Ipătescu să se numească de acum înainte pur și simplu „Observatorul Amiral Vasile Urseanu".

Dar nimic din ceea ce s-a urat Observatorului nu se poate realiza — după cum spunea dl Dorel Dorian — numai prin „bunele intenții și entuziasmul unor oameni", ci prin prinos de „perseverență, agresarea inerției, a constiințelor, spargerea mentalităților învechite". Pentru că, să nu uităm, „aici este o fereastră nu numai în sus, ci spre noi înșine".

MIHAELA DOROBANȚU și ADRIAN HOAJĂ

Un truc pentru Sylvester Stallone

Sylvester Stallone, actorul îndrăgit de cinefilii de pretutindeni a avut o confruntare dură cu un coleg de breaslă, butada pe care i-a servit-o acestuia devenind celebră. Totul a pornit de la statură. Se știe, Stallone e mai mult vînjos decît înalt, ceea ce îi creează un complex de inferioritate. Și totuși a găsit remediul, înălțindu-se cu 6 cm printr-o încălțăminte trucată, realizată de celebra casă de modă „Di Fabrizio" din Los Angeles, care i-a confecționat un calapod special pentru el. Ghinionul a făcut însă ca într-una din vizitele pentru achiziția pantofilor miraculoși să-l întîlnească acolo pe actorul Arnold Schwarzengger care, culmea, și-a permis să-și comande încălțămintea la același „cizmar". Sylvester, furios, i-a reproșat : „Eu sînt obligat să trec pe aici pentru

că ies întotdeauna în compania unor femei mari (cred că a vrut să se înțeleagă înalte și cu faimă n.n.), dar tu nu ai nici un motiv pentru că soția ta e mică". Să fie și aici un joc de cuvinte ? Cert e că Arnold nu i-a iertat niciodată butada. (M.C.).

VA PUTEA FI STĂVILITĂ PIRATERIA ÎN INFORMATICĂ ?

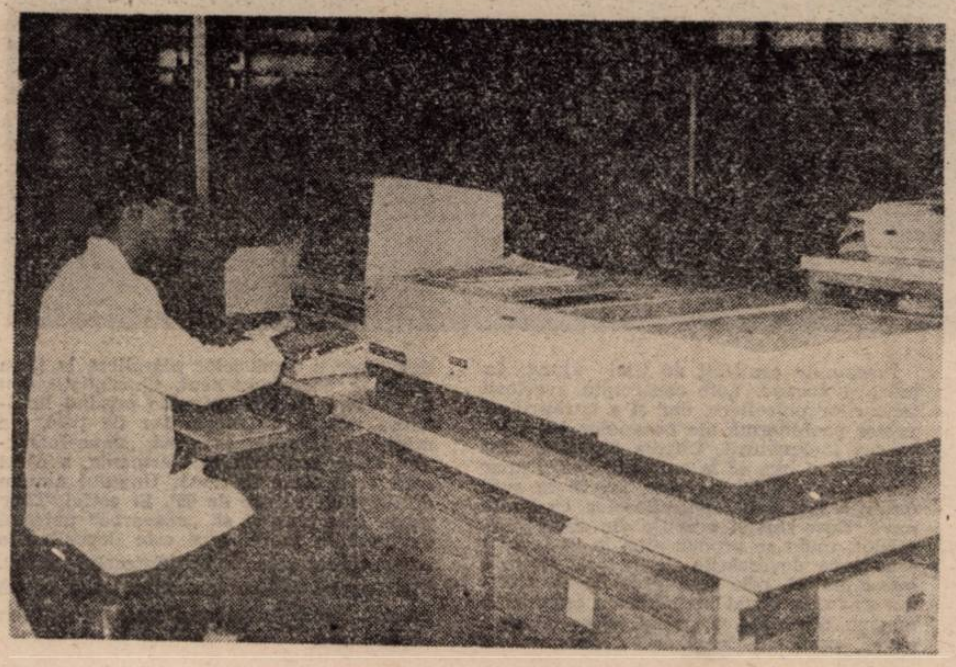

(Urmare din pagina a 16-a)

litigiilor juridice", experții internaționali au procedat la o examinare atentă a legislațiilor din diferite state occidentale. Lucrările lor au dus în special la o clasificare-tip a fraudelor informatice care ar putea servi drept bază diferitelor legislații naționale. Acest demers de drept comparat nu este nou și de ani de zile juriștii se preocupă atît de definirea infracțiunilor informatice specifice, cît și de necesara coordonare a politicilor legislative care ar trebui să existe între țările occidentale.

Aceste lucrări recente ale OECD relevă cel puțin că problemele de securitate informatică fac parte de acum din preocupările autorităților publice în zona OECD. Aceeași impresie reiese dintr-un studiu al Centrului de prognoză și evaluare (CPE) consacrat securității băncilor de date și rețelelor informatice. Yves Perez, autorul acestui studiu, a vrut să definească — plecînd de la exemple în principal americane — „incidentele strategice ale dezvoltării băncilor de date și ale fluxurilor dincolo de frontiere ale datelor".

Astfel, Perez reia un război informatic, mai dezastruos decît unul nuclear! Analizele unei întregi școli de gîndire din SUA : securitatea sistemelor de informare este pe punctul de a deveni o problemă „strategică" pentru viitorul sistemului economic, precum și al securității naționale. Cifrele pe care le citează sînt elocvente : 80 la sută din masa monetară americană circulă deja sub formă electronică, 70 la sută din mesajele militare americane sînt transmise prin sateliți de telecomunicație și pînă la finele lui 1990, 50—90 la sută din resursele de informații ale firmelor multinaționale vor fi stocate în bănci de date. Cu titlu de exemplu, un expert de la Standford Research Institute prezintă un tablou surprinzător al caracterului strategic pe care l-ar putea avea securitatea sistemelor financiare : „Distrugerea fizică sau logică a transferului de fonduri electronice, care ar putea duce la prăbușirea economică a unei țări, este o formă de război mai atractivă și mai eficientă decît un război în care ar fi utilizate bombele nucleare și rachetele".

Fără a merge prea departe cu imaginația, unii specialiști de renume au prevăzut eventualele urmări nefaste ale unei operațiuni de fraudă de mare anvergură contra rețelelor de cărți de credit, ducînd la „falimentul actualului sistem al cărților de credit", și „putînd merge pînă la repunerea în cauză a credibilității sistemului bancar mondial". Iată în ce măsură marile întreprinderi (în special băncile) — cu atît mai legate de sistemele informatice cu cît sînt mai importante — se simt vizate de aceste riscuri de destabilizare tehnologică întocmai ca autoritățile guvernamentale și militare. Studiul întreprins de Centrul de prognoză și evaluare subliniază „o creștere a preocupărilor guvernului și întreprinderilor americane în materie de protecție a surselor de informare", relevînd unele simptome : majoritatea societăților de microinformatică și electronică sînt dotate cu un serviciu specializat de „securitate a informației", 44 la sută din factorii responsabili din domeniul informaticii, intervievați prin sondaj, menționînd securitatea printre preocupările lor majore și — mai mult decît un simbol — clasificarea datelor interne ale IBW este foarte apropiată de cea a Departamentului Apărării !

(Va urma)

ASTRONAUTICĂ

OFENSIVĂ ÎN SPAȚIUL COSMIC

● Începînd cu anul 1994, sovietici vor porni la explorarea planetei Marte ● Construirea unui cosmodrom în Australia le va permite desfășurarea unor programe spațiale de o anvergură deosebită ● Va redobîndi așadar URSS primul loc în cercetarea și cucerirea spațiului cosmic ?

Aceste idei au fost abordate într-un articol din „Sciences et Avenir" (septembrie 1990), încercînd o informare a cititorilor privind ambițiile sovieticilor de a depăși perioada de derivă pe care au înregistrat-o după ce în cursa de cucerire a Lunii americanii s-au plasat pe locul întîi. Ani la rînd sovieticii se mulțumiseră să încheie programele începute cîndva sau să găsească noi aplicații materiale-lor disponibile. În 1989, de exemplu, URSS înregistra cea mai slabă activitate spațială din 1973 încoace, cu numai 79 misiuni întreprinse. Dar iată că la începutul verii acestui an, Mihail Gorbaciov adresa un mesaj potrivit căruia cucerirea spațiului cosmic trebuie să redevină pentru țara sa ceea ce n-a încetat să fie niciodată : un „motor" la fel de bun din punct de vedere tehnologic ca și ideologic. Există, de altfel, numeroase atuuri : valoarea unei industrii este dată de oameni, de formația lor, de zestrea lor culturală. Or, sovieticii n-au uitat epoca dintre 1957 și 1962 cînd URSS era indiscutabil prima putere spațială din lume, îndeosebi prin programele sale judicioase și uimitoarele performanțe în domeniul motoarelor. Chiar și în 1990 motoarele sovietice rămîn de excepție. În ciuda lacunelor tehnologice pe care țara le-a înregistrat în acest an, tehnicienii nu și-au pierdut ingeniozitatea.

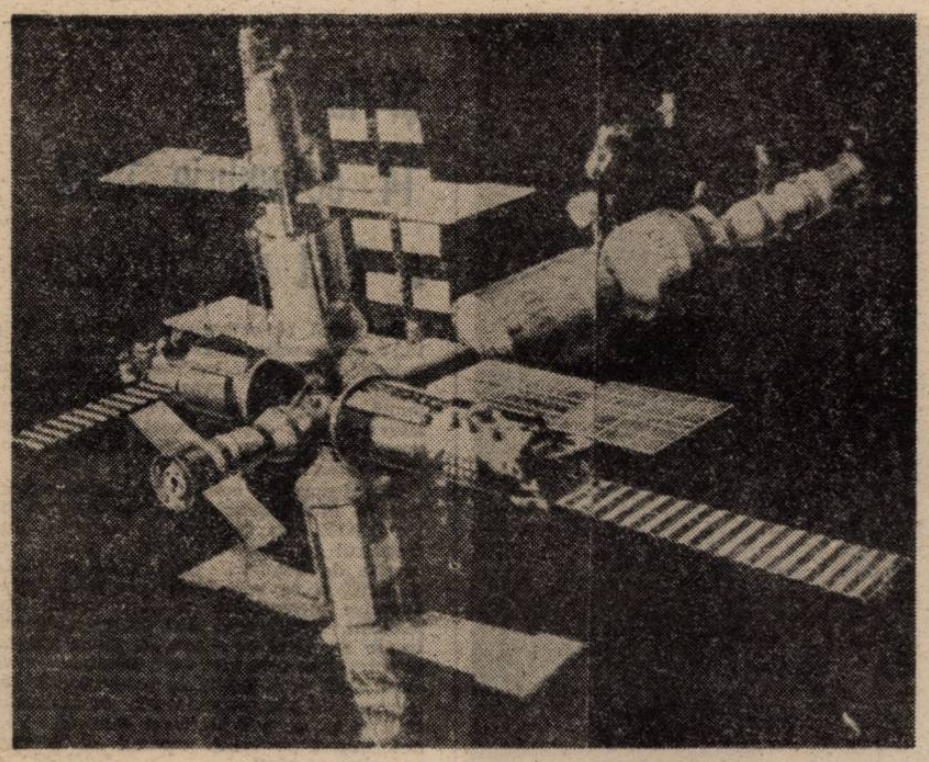

Element-cheie al politicii spațiale sovietice, stația orbitală MIR va continua să fie dezvoltată ; peste numai doi ani ea va avea această configurație. În prezent, numai două din cele patru module laterale sînt amplasate.

În primul rînd, în acest an au reușit să atingă o nouă etapă în dezvoltarea stației MÎR. Aceasta fusese lansată la data de 19 februarie 1986, aproape goală, cu spații reduse la necesarul pentru locuit destinat membrilor echipajului de întreținere. Abia după un an de exploatare în aprilie 1987, corpul central al stației MIR a fost prelungit cu modulul Kvant-1 după un zbor complicat și o cuplare laborioasă. Mai tîrziu, s-a făcut și joncțiunea cu o primă pereche de module laterale. În 1989, partea de nord a stației MIR primea modulul Kvant-2. De asemenea cu mari dificultăți. Mai trebuia lansat modulul ce urma să ocupe partea de sud a stației. Sovieticii l-au denumit Kristall, în primul rînd ca o aluzie la materialele componente, apoi ca o încercare de conjurare a sorții. Dar necazurile nu l-au ocolit de această dată. Pentru operațiunea de cuplare au fost nevoiți să apeleze la motoarele „de ajutor".

Interesant este și faptul că MIR era destinată zborurilor de lungă durată. Dar, după un zbor de un an, sovieticii au început să schimbe echipajele la fiecare șase luni. Se pare că trebuie așteptat anul 1992 pentru a realiza un zbor de 18 luni. Deocamdată însă accentul se pune pe componenta „practică", pe utilitatea stației, nefăcîndu-se concesii aspectului de rentabilizarea domeniului spațial. Teledetecția cuprinde bunăoară un loc mereu crescînd în programele spațiale sovietice ; în acest scop a fost plasată o nouă cameră (Priroda) la bordul stației.

Mergînd pe ideea continuei rentabilizări a investițiilor spațiale, sovieticii au decis să dezvolte în mod sensibil programul lor de zbor internațional. În trecut, astfel de zboruri au avut loc sub însemnul „Intercosmos" : un ceh, un polonez și un german (din estul țării) au zburat împreună în 1978 la bordul lui Saliut-6. După zborul scurtat al unui bulgar, în 1979, aceeași stație Saliut-6 a fost condusă în 1981 de un ungur, un vietnamez, un cubanez, un mongol și un român. Un francez, un indian, un sirian și un afgan au însoțit apoi nava Saliut-7...

Pentru viitor, sovieticii se vor orienta însă la un alt gen de... clientelă. E vorba de țările industrializate, capabile să valorifice cu ajutorul propriilor tehnologii misiunile sovietice. Regula este deja alta : pe navele sovietice locurile sînt plătite ! Cine va fi debutantul în acest gen de misiuni ? Vom vedea în numărul viitor al revistei.

Traducere și prelucrare de
AURORA POPESCU

Va reuși „telescopul spațial" să descopere corpurile cerești transplutoniene?

Ipoteza potrivit căreia dincolo de Pluton, cel mai periferic membru al familiei solare, s-ar ascunde încă unu sau două obiecte cu masă voluminoasă, continuă să-i frămînte pe mulți astronomi. Mari speranțe își pun oamenii de știință, cei ocupați de tainele firmamentului, în „telescopul spațial" Hubble, lansat în aprilie de americani. Motivația lor este întemeiată : Hubble va putea să „scruteze" marginea Universului la o distanță de 14 miliarde ani lumină, adică de 6—8 ori mai departe decît au reușit să vadă pînă acum cele mai moderne telescoape terestre. Se anticipează că telescopul spațial ar putea să dezlege taina adevăratei structuri a Sistemului solar. Există șanse reale ca Hubble să confirme sau să infirme previziunile referitoare la existența unor corpuri cerești transplutoniene.

Astronomii dispun de mărturii indirecte că dincolo de Pluton, cea mai depărtată dintre planetele sistemului nostru solar, descoperită de C. W .Tombaugh, în 1930, s-ar afla o altă planetă. Ce spun calculele efectuate de reputatul om de știință John Anderson, de la NASA ? Că în jurul Soarelui ar gravita cel puțin încă o planetă. Masa acestei presupuse planete ar fi de cinci ori mai mare decît a Terrei, perioada ei — de aproximativ 1 000 de ani (a lui Pluton este de circa 248 ani), iar orbita — aproape perpendiculară pe ecliptică (planul orbitei Pămîntului).

După cum relevă agenția Novosti, „La baza cercetărilor lui Anderson se află metoda clasică a teoriei riguroase a perturbațiilor, folosită de multă vreme. Ea permite ca, pe baza așa-numitei „neconcordanțe" din mișcarea planetelor, adică a nepotrivirilor dintre elementele observate ale orbitelor acestora și cele prognozate teoretic, să se aprecieze, ținîndu-se cont de influențele gravitaționale din partea planetelor cunoscute, orbita, masa și poziția unei planete necunoscute. Teoria riguroasă a perturbațiilor s-a justificat în mod strălucit cu prilejul descoperirii lui Neptun în vecinătatea lui Venus. Aceasta din urmă genera vaste perturbații în mișcarea vecinului său, ceea ce i-a și permis lui Le Verrier să descrie planeta necunoscută cu o precizie uluitoare".

Interesante sînt și opiniile profesorului Vladimir Radzievski, autor al unei alte metode de investigare a Cosmosului necunoscut. Reputatul om de știință sovietic este de părere, subliniază sursa citată, că masa planetei Anderson s-a diminuat de cel puțin 10 ori, iar perioada ei de rotație în jurul Soarelui însumează două-trei mii de ani. Astronomul Vladimir Radzievski reușește să „palpeze" Cosmosul transplutonian îndepărtat cu ajutorul metodei statisticii. Și care statistică ? A cometelor.

„O analiză a catalogului conținînd orbitele cometelor alcătuit de V. Radzievski, oferă temeiuri pentru a se considera că pe lîngă cei 9 membri observați, în suita solară ar trebui să mai existe încă a zecea sau a unsprezecea planetă : „X-1 și X-2", relevă agenția Novosti. Și Radzievski apreciază că masa acestor posibile planete din Sistemul nostru solar este aproape identică, adică de aproximativ 50 de ori masa Pămîntului (însă de 6 ori mai mică decît a lui Jupiter) ; Potrivit aprecierilor inițiale și perioadele lor sînt mai apropiate — de ordinul a 2000 de ani. X-1 ar avea o mișcare inversă, pe cînd X-2 o mișcare directă, dar cu o înclinare practic de 90 grade față de planul eclipticii.

Ce ne permite aplicarea noii formule în determinarea distanței pînă la planeta X-2 ? O apreciere mai exactă a perioadei de rotație a acestei planete — de 2500 de ani. S-a emis și părerea că X-2 și planeta lui Andreson ar reprezenta, de fapt, unul și același scop.

De curînd, prof. Radzievski a ajuns la concluzia că viteza de deplasare în sens invers (procesiunea) a nodurilor tuturor cometelor cu perioadă scurtă este mai mică decît cea prognozată teoretic. Astronomul sovietic a reușit să calculeze masa corpului perturbator pornind de la valoarea acestei neconcordanțe. Se apreciază că o astfel de masă nu poate fi caracteristică unei planete cu o orbită circulară. Dar se ridică, totuși, o întrebare — ce este totuși această masă ? Și o atare întrebare, firească, desigur, naște, la rîndul ei, alte întrebări în rîndul astronomilor. Să fie masa îndepărtată de dincolo de Pluton Nemzida (un satelit al Soarelui), deja amintită în presa de largă circulație, care și-a modificat orbita sub influența cîmpurilor gravitaționale ale stelelor celor mai apropiate de noi și care acum se deplasează practic direct spre Soare ? Cometele sînt oare tot mai puternic influențate de o masă ascunsă — un pitic negru (stea rece), o gaură neagră — care invadează acum Sistemul solar din direcția polului sud al eclipticii.

„Dacă în calculele lui Radzievski nu există o eroare sesizabilă, atunci peste 50-100 de ani omenirea va putea observa cataclisme grandioase în Sistemul solar, conchide agenția Novosti.

Bisturiu ultrasonor

Bisturiele ultrasonore sînt folosite în mod deosebit în chirurgia tumorilor. Ultrasunetul înmoaie carnea bolnavă și printr-un orificiu practicat la capătul bisturiului care seamănă cu o daltă îngustă țesutul „tocat" este aspirat și evacuat. Operația efectuată cu ajutorul ultrasunetului

este mult mai ușoară și pentru pacient și pentru chirurg, pierderile de sînge micșorîndu-se simțitor.

Cele mai cunoscute tipuri de bisturie ultrasonore sînt produse în S.U.A. și Elveția însă prețul lor pe piața mondială este foarte ridicat.

Suport pentru binoclu

Specialiștii englezi au realizat și comercializează un dispozitiv destinat ornitologilor, iubitorilor manifestațiilor sportive și în general tuturor acelora care trebuie timp relativ îndelungat să țină în mîini un

binoclu de dimensiuni mari. Dispozitivul se compune din două minere lungi, o curea pentru prins în jurul gîtului și în caz de necesitate un cordon cu cataramă care se prinde la brîu.

Facilități pentru călătoria cu trenul

Căile ferate franceze au înregistrat în ultimii ani, uneori, încasări mai reduse, datorită concurenței cu transportul auto și aerian. Datorită acestui fapt, pentru a atrage pasagerii în efectuarea călătoriilor

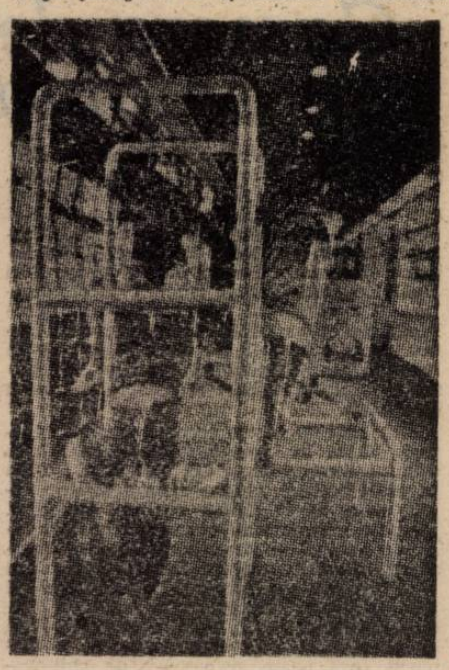

cu trenul, Direcția de stat a căilor ferate franceze a făcut apel la cele mai diferite moduri de a face voiajul mai plăcut. Un exemplu îl constituie introducerea în garnitura trenului a unui vagon amenajat pentru joaca copiilor.

Nr. 45 (1 725) din 10 noiembrie 1990

A ȘTI ÎNSEAMNĂ A PREVENI

Chiar dacă nu ne place să ne gîndim la așa ceva, catastrofele naturale sînt evenimente ale vieții noastre care ar trebui să figureze printre preocupările permanente ale societății, mai ales cînd este vorba de reacția oamenilor, la nivel de individ și de populație, în asemenea situații. România pășește și ea în rîndul țărilor care, cunoscînd adesea fenomenul seismic, începe să se preocupe cu maximă seriozitate de pregătirea populației în caz de cutremur.

Toate acestea au fost abordate la o recentă consfătuire organizată la **Departamentul construcțiilor și lucrărilor publice,** cu participarea unor specialiști din cele mai diverse domenii, de la inginerii constructori pînă la psihologi și sociologi. Este de subliniat inițiativa organizatorilor de a invita și presa, în intenția vădită ca aceasta, înarmată cu o educare tehnică necesară, să poată informa și contribui la pregătirea populației în vederea riscului seismic.

În discuția purtată cu **dl. Director general adjunct Paul Popescu,** s-a remarcat că spre deosebire de perioada de după 1977, cînd nu se prea putea discuta deschis despre seisme și implicațiile lor, după 30—31 mai a.c., s-a găsit înțelegerea cuvenită la Guvern, căruia i s-a prezentat un program coerent de acțiuni. Reținem de aici necesitatea colectării datelor instrumentale din teren prin intermediul rețelelor seismice existente, analiza datelor pe calculator, compararea cu efecte asupra construcțiilor, elaborarea noii hărți seismice, instruirea cadrelor tehnice în proiectarea de consolidare (mai dificilă decît o construcție nouă !) precum și o mult așteptată dotare materială la nivel satisfăcător a unităților de profil.

Avînd în vedere că studii, programe de educare a populației se fac în toată lumea — să amintim de exemplu numai S.U.A., Japonia și China — unul pentru alertă, altele de prevenire a populației —, la noi în țară s-a elaborat o temă de cercetare cu participarea INCERC. Programul prezintă documentat, prin studii și scheme, necesitatea acțiunii în contextul seismelor care au afectat România în 1944, 1977, 1986 și 1990, analizînd factorii care influențează reacția populației la cutremur. Principalele aspecte în dezbatere sînt reducerea panicii, a pagubelor directe și indirecte, a efectului zvonurilor, pe de o parte, dar și a rănirilor, pierderilor de vieți, efectelor psihologice și sociale.

Analizînd răspunsul uman la cutremur prin sondaje publice efectuate în diverse țări, dar și în cadrul laboratorului de cercetări sociologice IPCT, se prezintă factorii fiziologici și psihologici, de educație, sociali, arhitecturali, urbanistici, în contextul teritoriului țării noastre. Ca să ne dăm seama de anvergura acestor programe, să nu uităm că Japonia cheltuiește anual 2,8 miliarde dolari pentru educarea și pregătirea populației, organizînd la fiecare 1 septembrie o zi de simulare a cutremurelor ! Cheltuieli similare pentru cercetare în România s-ar cifra la 2,7 milioane lei.

Asemenea detalii, extrem de interesante, am aflat de la **dl. Sever Georgescu** din cadrul INCERC, care ne-a prezentat, ca un element de noutate absolută pentru țara noastră, un program pe etape de educare antiseismică a populației (perioada 1991—1992).

Este vorba mai întîi de un program de educație generală structurat în trei etape (variante). În varianta A, prin pliante, broșuri și afișe se prezintă 10 reguli de bază (un model asemănător se practică în Japonia), din care amintim : **păstrarea calmului ; situarea departe de sau în incinta clădirii ; departe de mobile suprapuse ; sub grindă sau sub masă ; decuplarea surselor de foc și apă ; deblocarea ieșirilor ; evacuarea incintei numai după terminarea cutremurului ; luarea în considerare doar a comunicatelor oficiale etc.** În varianta B se folosesc manuale și filme documentare, iar în varianta C — broșuri și conferințe. Programul de educație specifică include lecții, conferințe, broșuri și afișe, educarea urmărind categoriile socio-profesionale ale populației, începînd de la nivel școlar.

Spațiul nu ne permite să includem toate amănuntele de specialitate, pe cît de interesante, pe atît de importante. Sperăm că în scurt timp autorii acestor propuneri ne vor pune la dispoziție materialul documentar necesar pentru ca noi toți să putem înțelege mai bine un fenomen care ne preocupă. Și cu care sperăm să ne întîlnim cît mai tîrziu. Și cît mai rar.

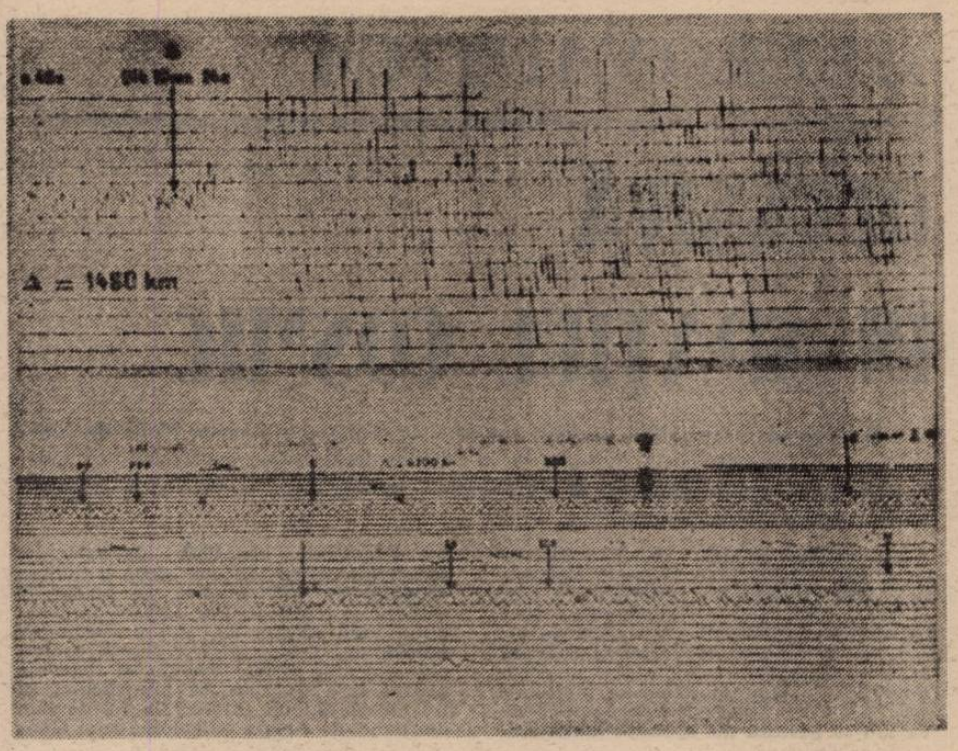

Și la 14 octombrie 1802 a fost un cutremur

Duminică 14 octombrie 1990, la orele 15,17 acele seismografelor au marcat un cutremur cu magnitudinea 4,5 grade pe scara Richter. O surprinzătoare coincidență ne determină să oferim cititorilor cîteva detalii despre acest subiect care poartă un parfum aparte, parfumul documentelor rare.

Dar despre ce coincidență este vorba ? Tot la 14 octombrie, dar la început de secol XIX, era în 1802, se semnala „cutremurul cel mare". Detaliile ne-au fost oferite de doamna prof. MARIA DULGHERU și se referă la însemnări manuscrise identificate pe cărți vechi românești. Nici unul din fenomenele naturale nu produce o așa de mare spaimă precum cutremurele de pămînt. Este explicabil, deci, faptul că numeroasele cutremure de pămînt petrecute pe teritoriul țării și în această parte a Europei i-au determinat pe mulți oameni să le consemneze pe cărți.

Cercetînd vechile cărți românești din județul Prahova, subliniază prof. Maria Dulgheru, am întîlnit multe însemnări care se referă la cutremurele petrecute la sfîrșitul secolului al XVIII-lea și în prima jumătate a secolului următor. La începutul secolului nostru, prof. Grigore Ștefănescu, membru al Academiei, a prezentat o comunicare „Privind cutremurele de pămînt în România pînă în anul 1847". Am regăsit în lucrarea domniei sale detalii despre cutremurele din anul 1790. În anul 1798 a avut loc un alt cutremur, care s-a simțit și în București. Însemnarea descifrată de noi și care se referă la acest eveniment se află într-o Evanghelie tipărită la București în anul 1797. Un diacon „sin lui Dumitru ot București" notează „să se știe de cîndu s-au cutremurat pămîntul în luna lui martie cînd s-au bătut turcii și muscalii, în 1798". Unul din cele mai puternice cutremure care a avut loc în țară în secolul al XIX-lea, cunoscut și sub numele de „cutremurul cel mare", a fost cel din anul 1802. Știri privind modul cum s-a simțit acest cutremur pe meleagurile Prahovei am întîlnit în cinci însemnări aflate pe o Evanghelie din 1682, un Antologhion din 1766, un Ceaslov din 1777, o Evanghelie din 1794 și Noul Testament din 1817. Cea mai detaliată prezentare a cutremurului o face „Popa Ioniță ot Bălțești", care spune „cîndu s-au cutremurat pămîntul tare la leat 1802 în luna lui octombrie 14 în ziua preacuvioasa Paraschiva la al cincelea ceas din zi". Alte detalii aflăm dintr-o însemnare care menționează că „a căzut Coltea... în ulita tîrgului s-au surpat bolta bisericii și au omorît niște femei și copii... s-au surpat și tipografia Rîmnicului făcînd mare pagubire tipografiei cu cărți." Cutremurul mai este descris de „Radu Logofătul" și în alte două note manuscrise cu conținut apropiat. Un cutremur puternic a avut loc și la 14 noiembrie 1829, cutremur ce a produs mari stricăciuni în București. „Nu este casă în București care să nu fi simțit ceva pagubă, toate zidurile au crăpat, pe alocurea s-au dărîmat tavanul, coșuri și sobe au căzut. Descrierea a apărut în „Curierul Român". Și multe alte cutremure ale secolului trecut sau ale începutului de secol și-au găsit menționarea manuscrisă pe cărți de mare valoare. Dacă am stăruit asupra cîtorva din însemnările respective am făcut-o și pentru culoarea deosebită a limbii române din veacurile trecute. Dar și pentru coincidența despre care am amintit încă din titlu...

ECATERINA BĂTRÎNEANU

„Camera de chihlimbar" sau enigma unei comori dispărute

Printre comorile de artă dispărute, despre care ne-au rămas doar niște descrieri, fotografii, poate și filme, însă în orice caz regrete cu duiumul — se numără și ceea ce s-a numit „Camera de chihlimbar". Istoria relatează că, în 1716, Friedrich Wilhelm I i-a dăruit lui Petru I al Rusiei o nemaivăzută cameră de chihlimbar. Numele — și renumele — se datorează pereților odăii, placați cu chihlimbar pe o suprafață de circa 32 m². Pe ei erau fixate 22 panouri mari și 107 panouri mici, cu oglinzi și obiecte din lemn încrustat.

Mai bine de două secole, această bijuterie unică în lume a fost adăpostită în palatul Ekaterininsk din Peterhof. Pînă în 1941 cînd, și asupra ei, s-a abătut urgia celui de-al doilea război mondial. Trupele germane au evacuat această operă de artă și au transportat-o la Königsberg, fiind depusă în Palatul celor trei regi, unde s-a aflat pînă la ofensiva și asaltul asupra orașului, întreprinse de armata sovietică în aprilie 1945. O dată cu retragerea armatelor germane, a dispărut fără urme și camera de chihlimbar. Și de atunci nimeni n-a mai văzut-o.

Totul sună ca-ntr-o poveste — din păcate tristă. Și enigmatică, deopotrivă. Enigmatică din mai multe puncte de vedere. Primul ar fi însuși destinul acestei opere de artă. Al doilea e destinul numeroaselor persoane care și-au consacrat viața căutării acestei comori, destin tragic întrucît au devenit, se pare, victimele acestei pasiuni. Așa s-a întîmplat cu A. Rode, custodele colecțiilor de chihlimbar de la Königsberg, și cu scufundătorul submarin care a descoperit intrarea zidită într-un depozit artificial creat, și cu Georg Stein, din Germania, care se apropiase de dezlegarea tainei comorii dispărute, și cu Paul Enke din Berlin, care niciodată nu s-ar fi plîns de sănătatea lui... Una din ultimele victime, dispărută într-un accident (?) de automobil, a fost locotenent-colonelul Leonard Nuvel, șeful secției anchete a Direcției Afacerilor Interne a voievodatului Olștinsk (Polonia) care se întîlnise de mai multe ori în închisoare cu Erich Koch din Prusia Orientală, fost responsabil al evacuării camerei de chihlimbar și mort în Polonia în 1986.

Revenind la enigma destinului acestei comori, există o sumedenie de versiuni (și legende) cu privire la locul unde s-ar putea afla aceasta. Astfel, în afară de Königsberg, ea ar fi putut să fie încărcată la bordul navei „Wilhelm Gustav", care a fost torpilată și scufundată, cum se știe, de un echipaj al unui submarin comandat de legendarul Marinescu, conaționalul nostru devenit, ca submarinist sovietic, coșmarul flotei germane în cel de-al doilea război. Nava a dispărut nu departe de țărm, la o adîncime de 60 m. Unicul martor care s-a salvat din dezastru, un membru al echipajului, ar mai putea indica locul unde fusese depozitată valoroasa încărcătură... dacă nu dispare și acesta între timp.

Dar iată că în prezent, sub patronajul baronului von Valtz-Vein din Lichtenstein, cum relatează Agenția Novosti, și-a început la Kaliningrad (fostul Königsberg) explorările o echipă mixtă sovieto-germană, din care mai fac parte lucrători ai postului de televiziune „MPR" care, împreună cu Televiziunea centrală sovietică, realizează filmul explorărilor.

În cursul acestei veri, fostul ministru de externe P.M. Diestel (al defunctei R.D.G.) a făcut la Hamburg o declarație potrivit căreia cu prilejul unor săpături s-au descoperit valori artistice ascunse acolo. O serie de indicii îngăduie presupunerea că tot acolo s-ar putea afla și camera de chihlimbar...

Pînă una-alta, fără să mai aștepte rezultatele tuturor acestor căutări, restauratorii leningrădeni se căznesc și încearcă de șase ani să refacă această celebră comoară artistică de neprețuită valoare.

ADRIAN HOAJĂ

Starea de veghe

„CLIPA CEA REPEDE" ŞI NEO-INTOLERANŢA

Ne-am obişnuit cu ideea, se pare, că la un meci de fotbal, pasiunile, rivalităţile, dezlănţuirile reciproce de intoleranţă pot transforma spectatorii, tribunele şi finalurile de partidă în *beligeranţi, zone de ostilitate flagrantă şi veritabile conflagraţii între „noi" şi „noi", între „noi" şi „ei"*, dacă nu cumva, şi mai grav, *între „eu, tu, el, ea sau altul"*, cum ar fi spus Moisil, *şi „ceilalţi"*, care sînt de altă părere ,altă culoare, altă etnie, altă disperare umană.

Recent, la un astfel de meci, la Leipzig, epuizind arsenalul de gloanţe de cauciuc, gaze lacrimogene şi alte metode clasice, considerate „normale", de readucere la ordine (la o stare de beligeranţă suportabilă), poliţia a trebuit să deschidă focul... cu gloanţe necruţătoare... Morţi şi răniţi, ca în timp de război... Va propune Consiliul de Securitate, şi aici, o comisie internaţională de anchetă ? Se vor disloca în viitor efective ONU pe stadioane ? Vor fi judecaţi cei care declanşează toată această furie oarbă, „toţi împotriva tuturor", de către Tribunalul internaţional de la Haga ? Sau, poate, va trebui să acceptăm ideea — infinit mai pesimistă — că ceea ce se întîmplă, uneori, pe stadioane nu este decît *efectul consecutiv, printr-un ricoşeu cvasiinevitabil, a tot ceea ce se întîmplă în lume în planul unei intoleranţe şi a unor fanatizări care proliferează*, amintindu-se de distrucţia şi de fatalitatea neoplazică ? Cum să trezim la luptă şi acţiune auto-imunitară acele anti-oncogene cu care am fi dotaţi ? Că virusul anti-intoleranţei, aflăm, şi antigena aberaţiei comportamentale sînt promisiuni, cel mult, pentru un alt mileniu. Şi pînă atunci ? Să mizăm pe educaţie/? Iarăşi ?

■

Convenţia internaţională privind lupta împotriva drogurilor, adoptată în decembrie 1988, va intra în vigoare, sperăm, în curînd, o zi după ce aceste însemnări vor fi văzut lumina tiparului. La 11 noiembrie, deci, în sfîrşit ! Ratificarea convenţiei a durat tot atît cît va dura — altă frumoasă speranţă — trecerea autentică la o economie de piaţă, în ţările post-totalitare. De ce a durat atît ?

Potrivit documentului la care ne referim, convenţia nu putea să intre în vigoare decît la 90 de zile după ce ar fi ajuns să fie ratificată de cel puţin 20 de state. Spre norocul umanităţii, Spania a acceptat să devină acest al 20-lea teritoriu naţional, dispus să înfrunte cartelul mondial al drogurilor, cea mai funestă organizaţie suprastatală, cu o cifră de afaceri — scriem cu litere — de *cinci sute miliarde de dolari anual !* Ministrul american al justiţiei, Dick Thornburg, consideră că ziua de 11 noiembrie 1990 va intra astfel în analele umanităţii ca *„ziua unei declaraţii mondiale de război împotriva drogurilor"*.

Mondială (teoretic), dar efectivă, din urghiul ratificării, doar în 20 de ţări. Şi dacă toţi dependenţii de drog, veritabilă coloană a V-a a traficanţilor vor intra în acţiune, criza din Golf, prin comparaţie, ne va apare ca o nevinovată şi graţioasă confruntare de forţe. Şi ar mai fi ceva : aşa cum virusii se adaptează în lupta anti-virus, drogurile chimice, sintetice au şi început să pregătească riposta la o eventuală contracarare a drogurilor naturale. Lupta împotriva cocainei — situaţia consemnată de François Landon în „L'evenement du Jeudi", încă în urmă cu un an — reprezintă mai curînd o luptă de ariergardă. Noul val agresiv îl constituie de pe acum afluxul drogurilor chimice şi, pentru a rămîne în terminologia de luptă, acel redutabil avanpost pe care îl constituie noul *„ecstasy"* sau pilula dragostei, un drog tot atît de distrugător în ultimă instanţă. „Jos drogul !", deci, (cel natural). „Trăiască drogul sintetic" ?

■

În Cehoslovacia şi Ungaria, statisticile stării infracţionale indică, pentru primul semestru al anului 1990, creşteri substanţiale, dar „acceptabile" încă de 38—40 la sută. În Polonia — şi acolo e încă foarte bine ! — numărul infracţiunilor n-ar fi crescut, în acelaşi răstimp, decît cu aproape 70 la sută. În timp ce în U.R.S.S., bunăoară, criminalitatea economică, parteă dominantă şi cea mai periculoasă a criminalităţii sociale a crescut, după surse sovietice, cu 400 la sută, bandele de infractori organizaţi beneficiind, nu glumim, de o retehnologizare rapidă, de investiţii de capital... străin şi de o ideologie care a preluat totul (dreptul la violenţă, dreptul la cruzime, dreptul la paranoia) din arsenalele practicii şi teoriei naziste, neonaziste, ca şi din cele de sorginte stalinisto-totalitară. În ceea ce priveşte situaţia infracţională din ţara noastră, ne aflăm pe la mijlocul clasamentului, încă, dar infractorii noştri, cu certe înzestrări, promit să reintre spectaculos în primul pluton mondial. Şi şansele lor, după unele evoluţii recente, par reale, există...

Ceea ce-i grav, în est ca şi în vest, este *capacitatea de ripostă* foarte scăzută a forţelor de ordine, avînd de înfruntat tehnicile moderne şi lipsa flagrantă de scrupul ale diverselor mafii ale crimei, interconectarea lor suprastatală, adesea, ca şi viteza de proliferare a violenţelor, ceea ce instituie, inevitabil, un climat şi o mentalitate care, sub imperiul fricii, facilitează crima.

Este condamnată, pe drept, starea de nesiguranţă colectivă, sînt implicate în proces marile discrepanţe sociale, e acuzată, în sfîrşit — dar nu în ultimul rînd — o supralicitare a replicii violente, a comportamentului agresiv, a intoleranţei fără limită. O suspiciune globală — declară pesimiştii —, o stare de isterie, un pre-apocalips al condiţiei umane. Să fie nenorociri doar de ultimă oră ? Un citat, de pe frontispiciul unui cotidian, vine să ne asigure — sub semnătura marelui Eminescu — că aşa ar fi fost şi în timpul vieţii poetului : *„De două mii de ani aproape ni se predică să ne iubim şi noi ne sfîşiem"*. În actualitatea aserţiunii subzistă disperarea : Ce nu s-a schimbat într-o sută de ani, o să se schimbe acum, în acest convlusionat sfîrşit de mileniu ?

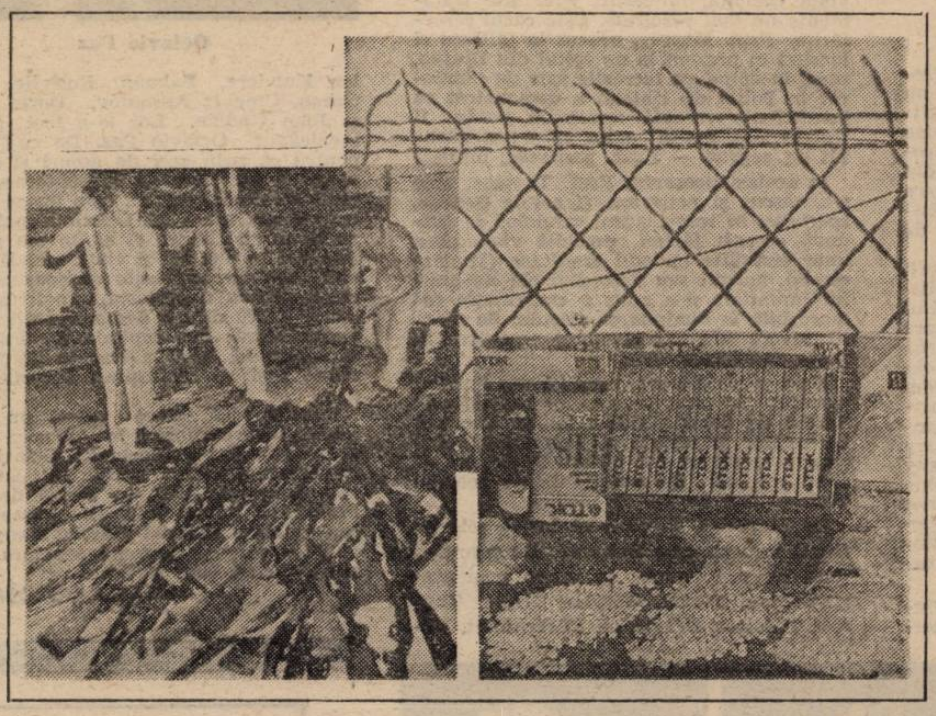

■

Şi ce ni se mai promite de politologi, de viitorologi şi, nu în ultimul rînd, de economişti străluciţi...

Numărul est-germanilor (termen persistent, în pofida aberaţiei sale), fără un loc de muncă sau cu activităţi incerte (nesigure) ar putea creşte la 4 milioane pînă la sfîrşitul anului viitor. (În prezent se cifrează la 2,4 milioane)... Convulsii etnice şi sociale, fără precedent în U.R.S.S.... Între hinduşi şi musulmani momentul exploziv pare şi el iminent... Fanatismele de tip irakian, cu ocupări de teritorii străine, nu vor înceta nici după lichidarea crizei din Golf... Reaşezarea refugiaţilor şi emigranţilor — de ordinul a 100 de milioane în prezent — va constitui una din problemele acute ale intervalului 1991—1995... Deficitul bugetar al Statelor Unite va relansa antagonismele economice dintre ţările puternic dezvoltate... SIDA nu va fi stăvilită înainte de sfîrşitul mileniului, dacă... Flagelul drogurilor ar putea afecta pînă la urmă un sfert din populaţia lumii.... Starea infracţională va continua să crească cu o rată de dublare anuală a gravităţii şi numărului de infractori...

Şi chiar dacă toate aceste Cassandre ale disperării exagerează, poate, să le interzicem predicţiile şi gravul avertisment planetar ? Ar putea exista o ripostă, în afara examinării lucide a tuturor acestor evoluţii dramatice ? Ori poate nu greşesc acei profeţi-ecologi care afirmă azi, pretutindeni în lume, că stratul de ozon în scădere, efectul de seră, moartea pădurilor şi controversata glaciaţiune n-ar izbuti să constituie obiectul unei ecologii planetare, înainte de a fi centrat întreaga ecologie pe structurarea unei noi condiţii umane. Şi a unei alianţe, *între oameni şi oameni* şi abia apoi — ori simultan — între natură şi oameni.

DOREL DORIAN

Julie Andrews se revoltă

În noul film „Sleeping with the enemy" Julie Andrews trebuia să filmeze o secvenţă într-un costum foarte sumar. Indignată ,ea a ripostat. „Am constatat că în

filme cereţi să se dezbrace doar actriţele. Ceea ce presupune că toţi trebuie să le vadă aproape în pielea goală şi asta nu e echitabil. Eu nu văd de ce aş face-o. Mai ales în prezenţa întregii echipe".

Replica a fost promptă. Imediat toţi cei prezenţi la filmări, de la regizor pînă la personalul tehnic, şi-au scos îmbrăcămintea rămînînd în acelaşi „costum" ca şi celebra actriţă. Gestul a amuzat-o, acceptînd convenţia, iar secvenţa a putut fi turnată într-o atmosferă de destindere. (M.C.)

O Veneţie pustie?

În următorii 10 ani Veneţia va primi o alocaţie de 10 000 miliarde lire, dintre care jumătate revine combaterii distrugerii mediului înconjurător. Această sumă însemnată a trezit apetitul unor întreprinderi de stat şi particulare. Au apărut astfel proiecte ale unor noi consorţii care pindesc să apuce cea mai mare felie a „tortului" de investiţii.

După cum se vede, veneţienii nu pot să se aştepte la nici un ajutor substanţial privind salvarea oraşului. Nu este deci de

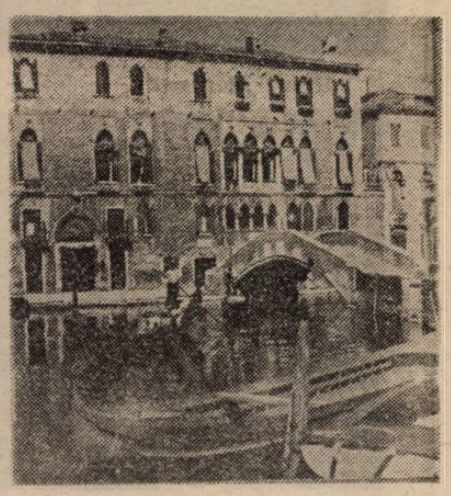

mirare că „perla Adriaticii" îşi pierde locuitorii. Numai în prima jumătate a anului curent, centrul istoric al oraşului a fost părăsit de 720 locuitori. Dacă exodul anual va atinge cifra de 1500 persoane, atunci în 20 de ani Veneţia se va transforma într-un mic orăşel de 40 000 oameni. În prezent, în centrul istoric al Veneţiei au mai rămas doar 79 000 de locuitori.

Interviu cu Deceniul 9, secolul XX (III)

Xerox după memorie

Din timp în timp, descurajant de rar numai de capriciile Universului, pămînteni angajaţi în cursa neistovită a cunoaşterii primesc cîte o răsplată binemeritată. Pentru numeroase discipline ştiinţifice — începînd cu astronomia şi terminînd cu fizica particulelor elementare — anul 1987 a adus din Cosmos o ofrandă mult aşteptată : la data de 23 februarie, ora 7 şi 35 de minute (timp universal), într-o foare apropiată „periferie galactică a murit o stea. În Marele Nor al lui Magellan s-a produs o gigantică explozie stelară, botezată Supernova 1987-A. A fost un „cadou" superb oferit oamenilor de ştiinţă, aşteptat de peste trei secole. Precedenta supernovă a fost observată de Kepler în 1604. De fapt, Supernova 1987-A s-a produs cu circa 160 000 de ani, dar radiaţiilor şi particulelor le-a trebuit „o cale atît de lungă" pentru a se înfăţişa terrienilor. Una din marile revelaţii ale acestui fenomen de excepţie este reprezentată de detectarea enigmaticelor neutrino, particule atît de greu sesizabile, care străbat în mod curent planeta fără a reacţiona în vreun mod cu materia obişnuită. Au fost contabilizate 11 particule neutrino de energie medie (circa 10 MeV).

Cerul Deceniului 9 a fost extrem de generos şi din alt punct de vedere. Subiectul aşa-zisei alinieri a planetelor sistemului nostru solar a făcut o uriaşă vîlvă în anul 1982. Vă mai amintiţi despre industria zvonurilor pesimiste de atunci ? Fenomenul atît de rar de apropiere unghiulară a unor planete a ţinut mult timp capul de afiş al revistelor de specialitate. Astfel de „alinieri" se mai produseseră în 1805, 1845. După cea din 1982, astronomii prevăd prin calcul că următoarea apropiere unghiulară se va produce în anul 2357.

Pe acelaşi cer încărcat cu întîmplări memorabile în Deceniul 9 a fost prezent şi omul, cu o premieră mondială absolută. La circa 500 km în spaţiul cosmic s-a desfăşurat prima acţiune de reperare a unui aparat cosmic din istoria astronauticii. La data de 9 aprilie 1984 astronauţii aflaţi la bordul navetei Challenger, George D. Nelson şi James van Hoften, au repus în funcţiune satelitul artificial Solar Max, lucrînd şapte ore şi şapte minute. Această operaţie extrem de dificilă — în care s-a întrebuinţat cu succes şi un robot spaţial — a costat 48 milioane dolari (în comparaţie cu circa 235 milioane, cît ar fi costat lansarea unui nou satelit). Din păcate, această misiune a echipajului navetei Challenger a suferit o scumpire de 200 000 dolari, datorată amînării aterizării (condiţii atmosferice nefavorabile).

Şi acum un record climateric : un raport publicat de „Worldwatch Institute" din Washington arată că anul 1988 a fost cel mai călduros al secolului XX, iarna respectivă fiind cea mai călduroasă din ultimii 150 de ani. Vinovatul găsit de oamenii de ştiinţă este degajarea excesivă în atmosferă a bioxidului de carbon, generator al îngrijorătorului efect de seră. Concentraţia CO_2 în atmosferă a crescut cu 15 la sută de la începutul secolului. Diminuarea zonelor împădurite, combustia frenetică a hidrocarburilor, iată culpe majore ce pot fi aduse civilizaţiei actuale. Banchiza antarctică îşi reduce suprafaţa, nivelul mediu al oceanelor creşte (cu 13 cm în ultimii 15 ani). Tot Deceniul 9 a pus la zid şi producţia de freoni, vinovată la rîndu-i de distrugerea stratului de ozon protector. Dar semnalele de alarmă ale acestor zece ani au fost mult mai numeroase.

PAUL IOAN

NOBEL '90

ECONOMIE, MEDICINĂ, LITERATURĂ, PACE

Iată deci că anul acesta, din şase Premii Nobel şi 11 laureaţi, unul singur nu aparţine continentului american — Mihail Gorbaciov şi premiul său pentru pace, cu care a fost încununat pentru rolul jucat în transformările majore din Europa de răsărit, în procesul de pace internaţională şi evoluţia relaţiilor Est-Vest, în detaşarea lumii contemporane de atmosfera războiului rece.

Păstrînd cumva contextul, profesorii americani Harry Markowitz, Merton Miller şi William Sharpe au primit Premiul Nobel pentru economie ca recunoaştere a lucrărilor de pionierat în clarificarea aspectelor înţelegerii şi utilizării de către investitori a pieţelor financiare. Mai precis, dacă Miller şi Sharpe au contribuit inovator la teoria economico-financiară şi finanţarea întreprinderilor, Harry Markowitz, profesor la City University din New York, care declara la Tokio reporterilor că nu ştia că fusese reţinut pe lista de selecţie, şi-a orientat cercetările spre lămurirea problemei selecţionării portofoliilor pentru plasarea de capitaluri.

Medicina, care beneficiază de un Premiu Nobel, doar din doi în doi ani, alternativ cu biologia, şi-a desemnat laureaţii în persoana a doi chirurgi, tot americani, Joseph Murray şi Donnall Thomas. Ei au fost aleşi pentru a fi deschis noi posibilităţi în transplantul de organe şi celule la scară largă, în special la suferinzi de rinichi şi boli ale sîngelui.

Datorită lor, zeci de mii de pacienţi pot fi azi vindecaţi sau măcar pot duce o viaţă decentă, în cazuri cînd alte tratamente nu dau rezultate. Este cazul cercetărilor Prof. Murray, născut la Milford şi lucrînd în prezent la un spital din Boston, care, începînd cu lucrările sale de pionierat în bolile de rinichi, a demonstrat că insuficienţa renală terminală **poate** fi tratată şi a netezit calea spre transplantul de organe — ficat, pancreas, inimă...

În acelaşi domeniu, Prof. Thomas, care s-a născut şi activează şi azi la Seattle, specialist în transplantul celulelor de măduvă osoasă, făcînd posibilă vindecarea unor cumplite maladii ereditare (Thalassemia), anemii sau dezordini ale sistemului imunitar, şi-a adus o contribuţie remarcabilă la diminuarea riscului de reacţii severe ale organismului receptiv la grefa de organe.

Murray şi Thomas, care îşi vor împărţi premiul de anul acesta, în valoare de 695 000 de dolari, ridică la 33 numărul laureaţilor americani ai Premiului Nobel pentru medicină din ultimii 20 de ani, ei fiind reţinuţi de comitetul de selecţie dintr-o listă de 250 de medici.

La literatură se pare că într-o selecţie finală figurau doar 10 nume, din care nici unul nu are nevoie de vreun comentariu : Max Frisch, Günther Grass, Thomas Pinchon, Friederich Dürrenmatt, Milan Kundera, Salman Rushdie, Julien Green, Cinghiz Aitmatov, Doris Lessing şi John Updike. Lor le-a fost preferat mexicanul Octavio Paz. De ce ? Poate pentru că prin zeci de eseuri şi sute de poezii a contribuit şi la conturarea imaginii Mexicului pentru sine însuşi şi pentru cei din afara sa. Onorînd anul acesta nu doar un literat, ci şi un om profund implicat în politică şi viaţa socială, diplomat care îşi părăseşte demonstrativ cariera, pentru a protesta împotriva masacrării a 300 dintre demonstranţii antiguvernamentali din capitala mexicană, în care armata ţării a tras în timp ce la cîţiva paşi se desfăşurau Jocurile Olimpice.

Octavio Paz

Conştient că „dacă există un sector profund revoluţionar în America Latină, acela este cel intelectual", Octavio Paz îşi exprima crezul politic într-un interviu acordat în 1982, cu ocazia decernării Premiului Nobel unui alt latino-american celebru, Gabriel Garcia Marquez. Şi o făcea într-o formulă lapidară : „Nu există tirani buni şi tirani răi".

MIHAELA DOROBANŢU

Harry Markowitz,

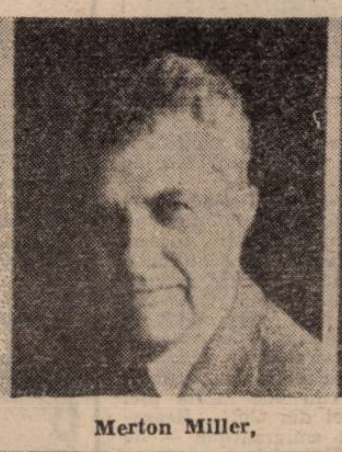

Merton Miller,

William Sharpe

Mihail Gorbaciov,

Joseph Murray,

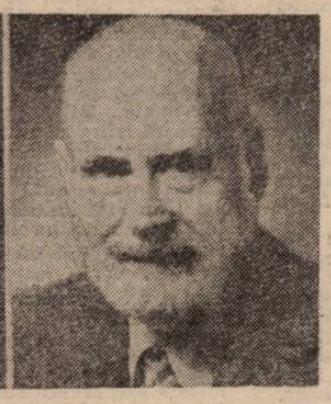

Donnell Thomas

Căşti de protecţie

Revista franceză „Science et vie" anunţă că o companie anonimă a realizat un nou tip de căşti pentru protecţia auzului împotriva zgomotelor puternice, care s-au dovedit mai eficace decît cele obişnuite cunoscute pînă în prezent. Fiecare cască dispune de

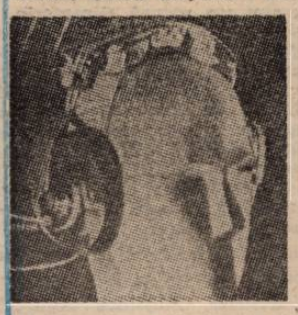

un microfon electronic şi de o schemă electronică care deviază sunetele de orice frecvenţă în opoziţie de fază şi apoi le transmite urechii operatorului. Oscilaţiile sonore directe sau cele deviate cu o jumătate de fază se atenuează reciproc. Căştile sînt dotate şi cu un dispozitiv electroacustic, prin intermediul căruia, în caz de necesitate, se pot transmite diferite comenzi prin cablu.

Bani cu miros de... cocaină

Banii şi narcoticele sînt indestructibil legaţi — afirmă dr. Lee Hearn, toxicolog şef din Miami. El a împrumutat de la bănci din diferite oraşe şapte pachete cu bancnote de 20 de dolari (fiecare a 75 de bucăţi) şi le-a supus cercetării. Pe fiecare bancnotă a găsit urme de cocaină. Dar toxicologul nu s-a oprit aici. El a mai împrumutat de la alte 12 bănci americane 135 de bancnote de 20 de dolari. Şi de data aceasta s-a dovedit că 131 miroseau a cocaină, şi numai patru erau curate, fiind proaspăt intrate în circulaţie.

Dr. Hearn a ajuns astfel la concluzia că aproape fiecare dintre dolarii aflaţi în circulaţie în S.U.A., este într-un fel sau altul legat de traficul de droguri. Cel mai dificil însă este să descoperi punctul de pornire al afacerilor cu droguri... şi de aici afirmaţia, la propriu, că banii au miros !

UN MILIARD DE ANALFABEŢI !

Ştiaţi că în lume aproape un miliard de oameni nu ştiu să scrie şi să citească ? Datele au fost furnizate la o recentă Conferinţă UNESCO desfăşurată la Geneva, unde s-a afirmat că numărul de analfabeţi din ţările „lumii a treia" este în continuă creştere. Aceste ţări nu deţin suficiente mijloace pentru învăţămînt, iar sărăcia îi determină pe copii să fie trimişi la muncă în loc să meargă la şcoală. Şi toate acestea se petrec în timp ce vorbim despre explozia învăţămîntului, a culturii

GLOBmag

SUPLIMENT PENTRU TOA

Salvarea broaştelor ţestoase-gigant

„Da, am salvat viaţa a mii de broaşte ţestoase marine de la o moarte teribilă. Mii de asemenea animale se găseau imobilizate, fără nici o şansă de scăpare, într-un strat gros de nămol determinat de un reflux specific de-a lungul coastei Guyanei Franceze, în America de Sud. Salvarea lor a însemnat o muncă titanică. Una cîte una au fost extrase ţestoasele din nămolul îngrozitor în care erau cufundate, cu un utilaj special amplasat la bordul unui elicopter. Apoi ele au fost transportate în largul mării şi redate vieţii. Pentru noi, această acţiune şi rezultatele înregistrate au însemnat o imensă bucurie, pentru că fără intervenţia noastră ele şi-ar fi găsit sfîrşitul după cîteva ore de suferinţe atroce".

Declaraţia aparţine lui Allain Bougrain-Dubourg (42 ani), un ziarist francez care s-a decis să-şi consacre viaţa nu numai apărării animalelor prin mijloacele de informare în masă, ci şi prin acţiuni mai concrete, de protejare a ambientului natural. Operaţia prezentată mai sus, la care a contribuit şi Jacques Fretey, biolog, de la WWF, se petrece în fiecare an. Aceste broaşte ţestoase-gigant au o perioadă de timp, mai-august, în care femelele depun ouă în nişte gropi făcute de ele pe imensele plaje. De multe ori se întîmplă însă ca mareele să lase descoperite malurile pline de nămol, animalele rămînînd blocate şi din cauza greutăţii lor (unele exemplare ajung să cîntărească 400 kg.) corpurile lor tind să se scufunde existînd potenţiala posibilitate să moară sufocate. Există şi alt pericol : aceste animale docile şi simpatice sînt vînate pentru ouăle lor, pentru carne şi pentru carapace.

Explicaţia prezenţei acestor animale în această zonă constă în faptul că ele se întorc să depună ouă chiar pe plajele unde s-au născut. S-au făcut studii care să explice acest destin, dar nimeni nu a

și răspîndirea lor tot mai largă ! Din păcate există și o explozie demografică în statele în curs de dezvoltare, ceea ce anulează eforturile de emancipare economică și cele întreprinse pe tărîmul deprinderii tainelor scrisului și cititului.

De ce mor delfinii?

Cu cîteva luni în urmă, valurile au aruncat pe țărmul sud-estic al Spaniei cîteva zeci de delfini morți. În țesuturile acestor mamifere s-a descoperit o însemnată cantitate de polichlorobifen care afectează sistemul imunitar, înlesnind totodată atacurile virușilor. Simptomele

acestei otrăviri amintesc de maladia care a răpus focile din Marea Baltică și Marea Nordului. Se precizează că această substanță otrăvitoare ajunge în apa mării prin ejecțiile industriale.

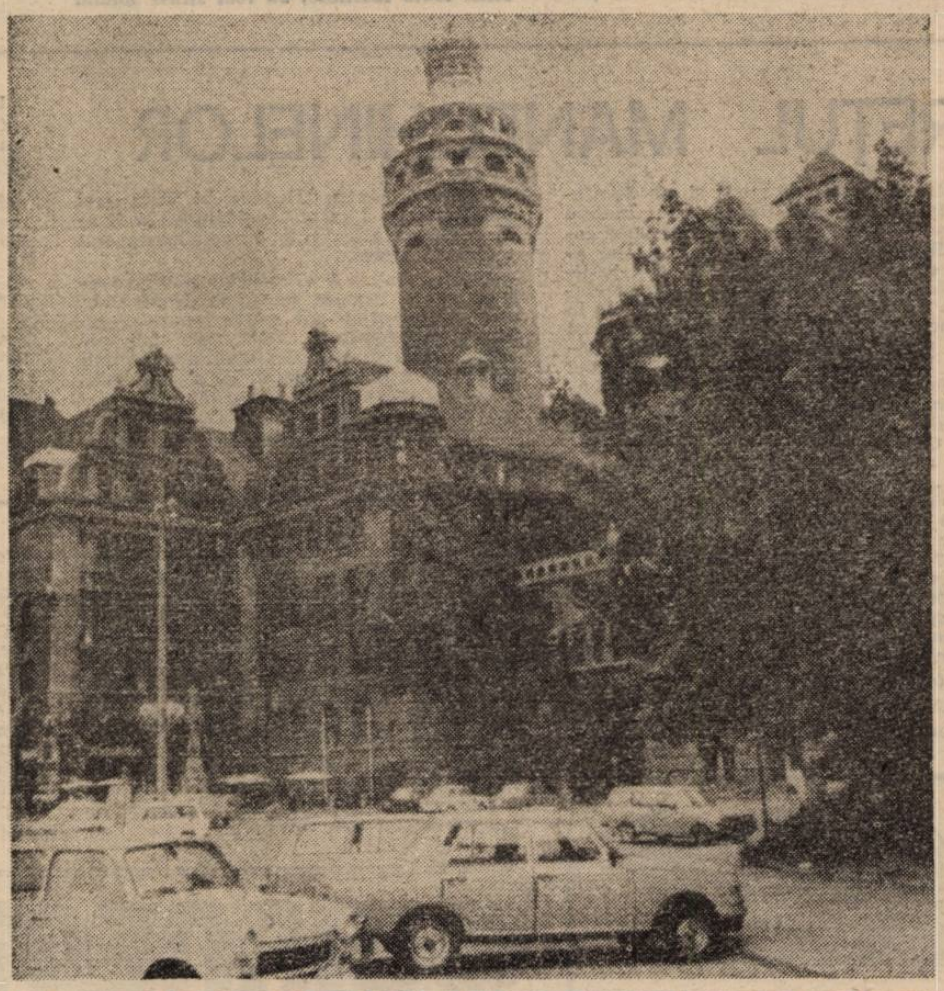

azin

TE VÎRSTELE

reușit să găsească o explicație. Coasta Guyanei Franceze este locul preferat al broaștelor țestoase-gigant datorită climei calde de tip tropical care permite ca ouăle îngropate în nisip să fie clocite de la sine. Singura dar marea lor nesansă, o constituie faptul că aici mareele se retrag pe adîncimi de sute de metri și cum fundul marin este foarte aproape, animalele devin prizonierele nisipului mocirlos. Apoi bietele animale nu înțeleg că marea s-a retras (la mare distanță) și încearcă să ajungă la apă. Și pe măsură ce înaintează, terenul devine din ce în ce mai dificil, cu efecte dezastruoase pentru viața lor. Din acest motiv, în fiecare an, timp de cîteva luni, se formează echipe de salvare care să ferească broaștele țestoase de un inevitabil sfîrșit...
(Gh. Russu)

Document

Ziua de 3 octombrie 1990 a intrat în istoria Germaniei ca zi a unității. În fiecare an, la 3 octombrie se va celebra Ziua națională a Germaniei. Fotografiile pe care le prezentăm, furnizate de Inter Nationes din Bonn, înfățișează secvențe din două mari orașe germane. Prima este din Berlin și redă jocul de artificii deasupra Porții Brandenburg, în noaptea în care Germania divizată a devenit stat unitar și suveran. Imaginea a doua, prezintă noua primărie din Leipzig. Menționat ca oraș încă din secolul al XI-lea, cetate universitară din 1409 și mare centru comercial (anual găzduiește tîrguri internaționale) Leipzigul are meritul de a fi dat impulsul împlinirii unui vis care dăinuia în inima tuturor germanilor. Locuitorii Leipzigului au fost aceia care au dat semnalul revoltei populare. Manifestațiile nonviolente organizate în fața primăriei din Leipzig în octombrie 1989 au fost urmate de mișcări populare și în alte mari așezări urbane de pe cuprinsul R.D. Germane. Voința oamenilor de a trăi în libertate și fără împilări a triumfat, soldîndu-se, în scurt timp, cu înlăturarea regimului totalitar, ceea ce a permis accelerarea procesului unificării Germaniei. La 177 ani de la Bătălia Națiunilor, Leipzigul avea să prefigureze cîștigarea unei alte mari bătălii — cea a unității Germaniei. (D. Filip).

■ Biotehnologii americani au găsit o modalitate de a realiza culturi de țesuturi vii care ar putea înlocui în viitor vasele sanguine deteriorate, fără a exista pericolul unei reacții de respingere a sistemului imunitar. Aceste vase vor putea fi înlocuite în cadrul tratamentului unor afecțiuni cum ar fi atacul cerebral și arterioscleroza.

■ Cercetători de la Universitatea din Chicago au pus la punct un sistem optic care concentrează lumina solară la suprafața pămîntului la o valoare de 60 000 de ori mai mare decît cea naturală înregistrată la sol, oferind posibilitatea folosirii energiei solare pentru a excita laserii, a distruge reziduri periculoase și a preleva anumite materiale.

■ La peste 60 000 de persoane se va ridica numărul celor care vor părăsi definitiv Hong Kongul în acest an. Care este țara unde se vor statornici acești emigranți ? China ? Nicidecum. Canada este „pămîntul făgăduinței" către care se îndreaptă cei mai mulți dintre cei care părăsesc colonia britanică din Extremul Orient. Autoritățile canadiene sînt conștiente de valoarea acestor emigranți calificați și bogați, și, în consecință, le creează facilități pentru a se statornici în țara cea mai nordică a continentului american.

TELEX • TELEX

■ 250 000 de copii se nasc zilnic pe Terra. În secolul XXI, populația planetei noastre ar putea să ajungă la 10—11 și chiar 14 miliarde de copii, adulți și bătrîni. Această creștere explozivă a populației pune sub semnul întrebării posibilitățile Terrei de a oferi mijloacele de subzistență, subliniază un raport ONU cu privire la evoluția demografiei în lume. Un alt raport, întocmit tot sub auspiciile Națiunilor Unite, apreciază că suprafețele agricole ale țărilor în curs de dezvoltare sînt suficiente pentru a hrăni 33 miliarde de pămînteni ! Această prognoză nu ni se pare deloc realistă, ci de-a dreptul hazardată.

■ Airbus Industries și General Electric au acordat un credit de 500 milioane de dolari primului lor client din America de Nord — „Northwest Airlines". Această companie a comandat 75 de aparate „Airbus-320" și a confirmat o opțiune de 30 de aparate suplimentare de același tip. Acest împrumut ar putea relansa în Statele Unite scandalul cu privire la loialitatea comercială a acestor angajamente financiare la care a recurs Airbus pentru a-și spori pătrunderea pe piața Americii de Nord, dominată de cei doi mari constructori de avioane — Boeing și McDonnell Douglas.

S-a întîmplat... mîine

OZN-URI ÎN ROMÂNIA (IV)

În zona Văii Teleajenului și a Depresiunii Chiojdurilor, fenomenul a fost observat din cel puțin 17 localități diferite. La Observatorul Astronomic Popular (condus pe atunci de Ioan Corvin Singeorzan), Astroclubul Central București, membrii serviciului „Atenție OZN !", au reușit să întocmească un dosar separat al fenomenului, cuprinzînd declarații scrise ale mai multor cetățeni din Capitală. Presa locală a zilei următoare din orașul Piatra Neamț, menționa că un număr mare de locuitori ai acestui frumos oraș moldovean ,au fost martorii aceluiași fenomen neobișnuit. Așadar, observația a fost făcută de numeroși martori din cel puțin trei zone diferite ale țării. Dacă vom privi orice hartă a României, vom vedea că cele trei zone (a Bucureștiului, a Vălenilor de Munte, situat pe Valea Teleajenului și a orașului Piatra Neamț) se află foarte aproape de o axă imaginară orientată pe direcția Nord-Sud.

După ce au fost adunate cele cîteva zeci de declarații și după ce a fost întocmit „portretul robot" al fenomenului, a reieșit că acesta s-a manifestat — așa cum afirmam mai sus — pe direcția SV—NE. Mai precis, așa a fost observat el din zona de Nord-Est a județului Prahova, zonă din care au fost strînse declarațiile scrise care alcătuiesc dosarul acestui caz. De aici, cel puțin două concluzii posibile :

1. Obiectul a evoluat la foarte mare altitudine și a fost de mari dimensiuni, putînd fi observat astfel simultan din mai multe zone din țară ;

2. Au existat două sau mai multe obiecte care s-au deplasat la intervale insesizabile de timp, la o oarecare distanță unele față de celelalte.

Prima ipoteză nu rezistă unei analize mai atente : la ce altitudine ar fi trebuit să se deplaseze acel obiect, a cărui mărime aparentă să fie de circa o jumătate de metru și care să poată fi văzut simultan din localități aflate la sute de km distanță ? Iar cea de-a doua, rămîne și ea sub semnul incertitudinii : de ce toți martorii oculari ai acelui eveniment au văzut **un singur** obiect străbătînd cerul ? Nici unul nu a menționat existența a două sau mai multe obiecte ! Oare aceste incertitudini și-ar găsi o oarecare rezolvare dacă am pune totul numai în seama orientării greșite în spațiu a martorilor oculari ?

Pentru a ilustra mai bine întîmplările din acea seară senină de februarie, să dăm cuvîntul cîtorva din martorii oculari de atunci.

— Gorun Ion (37 ani, profesor de geografie, Vălenii de Munte) : „În ziua de 2 februarie 1974 în jurul orei 17,30 am fost martorul unui fenomen deosebit. Din direcția SV se deplasa către NE un corp luminos portocaliu cu nuanțe verzui, avînd în spate un jet propulsor. Consider că acesta nu putea fi nici meteorit (de-

oarece se deplasa pe orizontală, iar durata observației lui a fost de 8—10 secunde) și nici o rachetă obișnuită".

— Elisabeta P. Mocanu (63 ani, învățătoare pensionară, comuna Drajna de Jos) : „În ziua de 2 februarie 1974 în jurul orei 18.00 am văzut pe cer o lumină în formă lunguiață avînd partea din față rotundă și apoi din ce în ce mai subțire. Culoarea o avea aurie iar pe margini de culoare roșiatică. Mergea cu o viteză foarte mare din partea apusului spre răsărit și apoi a dispărut. Cerul era senin și nu am auzit nici un zgomot".

— Antoniu Alexandru (12 ani, elev, comuna Starchiojd) : „(...) Am văzut un OZN care avea o viteză foarte mare. **În momentul cînd a trecut am văzut că s-au stins toate luminile, au fost stinse numai 3 secunde.** Avea o culoare roșiatică și era în formă de oval cu o coadă de culoare gălbuie sclipind. A dispărut în zare (...)". (Sublinierea din text ne aparține. Observația este extrem de interesantă și semnificativă, martorul fiind singurul, din păcate, care a observat acest important amănunt : întreruperea curentului electric. Este cunoscut faptul că fenomenul este adeseori pus în legătură cu apariția, staționarea sau trecerea unor OZN-uri. În acest sens, există în literatura de specialitate, o gamă întreagă de mărturii, unele dintre ele fiind socotite „cazuri celebre").

— Vasile Meftodie (43 ani, sondor, satul Valea Plopului, comuna Poșești) : „(...) În seara zilei de simbătă 2 feb. 1974, în jurul orei 18 mă aflam în Cărbunești și am observat împreună cu mai mulți colegi de serviciu o lumină care se deplasa cu o viteză deosebită pe cer (...). Ni s-a părut că avea următoarea formă : la capăt era rotundă, de culoare galben-portocaliu și era urmată de o coadă de mărimea aparentă de 1,5—2 m de culoare roșiatică. Am observat că partea din față era foarte strălucitoare și nu s-a auzit nici un zgomot și mi s-a părut că a dispărut în spatele unor pomi".

— Diaconescu Mihăiță (10 ani, elev, Vălenii de Munte) : „(...) Am privit pe cer și am văzut un fel de stea cu coadă care mergea repede (...) Era de culoare albă ca lumina unui bec electric dar mult mai strălucitoare. Mi s-a părut că mărimea stelei era mai mică puțin decît Luna și coada avea forma ascuțită (...) Mi s-a părut că a mers mai repede decît un avion cu reacție (...). Am văzut-o cam timp de 5—6 secunde (...) M-am uitat la ceas și am văzut că era 6 fără 5 minute". (Acest băiețel, care a dat dovadă de un spirit de observație foarte ascuțit, a fost cel mai tînăr dintre toți martorii care au dat declarații scrise despre acel eveniment. El avea să fie, din nefericire, victima unui accident fatal, 11 ani mai tîrziu).

Prof. CĂLIN N. TURCU

(Va urma)

PREȚUL MANECHINELOR

Celebrul creator de modă și om de afaceri francez, Pierre Cardin știe, dintr-o privire, să aleagă cele mai frumoase femei dintre cele mai frumoase. Și, de aceea, caută. De data asta s-a oprit la tipul fascinant al frumuseții slave, descoperită cu ocazia deselor vizite făcute în Uniunea Sovietică. Hotărirea sa a fost luată rapid. Avîndu-l ca asociat pe Jérôme Bonnouvier, președintele firmei Glamour, una dintre cele mai mari agenții franceze de manechine, a propus partenerului sovietic și negociat organizarea unei Case de modă, în cooperare. Surpriza a fost uluitoare, consemnează revista „Paris Match". Li s-au oferit, contra cost, după preferință, cele mai frumoase femei. Fără să mai piardă timpul, Pierre Cardin, care oricum „spărsese banca" sovietelor, prin confecționarea și vînzarea a peste cinci milioane de cravate deosebit de apreciate de bărbați (dar nu numai), a urgentat, ca un veritabil businessman care nu vrea să piardă ocazia, înțelegerea dintre Glamour și Mode Lux (cea mai mare Casă de modă din U.R.S.S.) pentru crearea primei agenții de manechine, realizată cu capital mixt : 50 la sută pentru Glamour și 50 la sută pentru Mode Lux și Televiziunea centrală sovietică. Condițiile de colaborare sînt lesne de înțeles.

Linia artistică a viitoarelor piese vestimentare a încăput pe mîna francezilor, dar gloria, orice am spune, aparține tot frumuseții feminine. Deci, cele mai minunate fete din 15 republici ale Uniunii Sovietice s-au prezentat la selecționare. Evident, noii asociați aveau de unde alege, pentru că, oricum, ei girau afacerea cu renumele firmelor lor atît de bine apreciate.

Dar manechinele ?

Criteriile începeau cu... frumusețea (extra), apoi înălțimea (1,75) și virsta (sub 20 de ani). Pînă aici nici o problemă. Ce li se oferea, în schimb, aleselor ? Salariile lor sînt echivalente cu cele ale femeilor de serviciu, asta însemnînd, doar 110 ruble pe lună, respectiv 1 100 franci. În aceste condiții, sovieticii au discutat cu partenerii lor pentru a încerca elaborarea unui nou statut. Și au hotărît, ca la prezentarea lor în cadrul unei parăzi internaționale, onorariul să fie majorat substanțial. De exemplu, în Franța se plătește unei manechine, pentru o singură trecere pe podiumul de prezentare, între 2 500 și 4 000 franci.

MELANIA CHIRIACESCU

ZODIA SCORPIONULUI 24.10 – 22.11

Descrierea bărbatului acestei zodii beneficiază de un exemplu concludent pentru Scorpioni — care, printr-o întîmplare fericită împlinește anul acesta, la 8 noiembrie, 55 de ani. Admiratorii lui Alain Delon au ghicit că despre el este vorba. Iată deci bărbatul-Scorpion în carne și oase : frumos, pasionat, agresiv, instinctual în dragoste, gelos, posedă nervi de oțel, își închide ermetic în sine toate slăbiciunile. Magnetismul lui Alain Delon i-a cuprins pe europeni așa cum cu ani în urmă James Dean îi fermecase pe americani.

Un fizic robust este dublat la Scorpioni de aceeași tărie sufletească cu care înfruntă riscurile. Sînt aventurieri în sensul nobil al cuvîntului, căci au mereu în vedere scopul realizării de sine, cu orice preț. Personalitatea lor marcantă și dinamismul temperamentului lor le aduc femeile frumoase în preajmă. Dar decizia unei căsătorii este mereu aminată. Face o pasiune din orice, iar deziluziile îi scot la iveală violența. Va fi, în cele din urmă, un modelator al consoartei sale — de la care pretinde foarte mult, în primul rînd adorație. Posedă un cult al femeilor cu înzestări deosebite și le ignoră pe cele care îl atrag numai fizic. Meseriile care se potrivesc cu temperamentul lui aprig (militar, pilot, sportiv de mare performanță, polițist, om de știință etc.) le practică într-un spirit de mare independență. Deseori vom găsi printre ei înfocați colecționari (chiar și de aventuri galante). Femeile recunosc în el masculul ideal, dar numai cele care știu să-l suporte ca pe un despot vor putea rezista în intimitatea lui. Obediența lor trebuie să fie totală, cu atît mai mult cu cît flerul le va spune că un astfel de soț le poate face cu adevărat fericite. Ele vor închide ochii cu tact în fața incursiunilor extraconjugale ale Scorpionilor, că ei știu întotdeauna să se întoarcă acasă. Căminul este refugiul sufletesc cel mai bun.

Rubrică realizată de PAUL IOAN

GUINNESS BOOK

Un spectacol cu un auditoriu redus este, poate, cea mai mare lovitură care se repercutează psihic asupra performerilor. Indiferent de atitudinea criticii (de teatru, literatură sau film), punțile sufletești cu publicul sînt cele care revigorează de fiecare dată credința în artă a artiștilor de pretutindeni. De aici provine și posibilitatea de a stabili recorduri de asistență, acolo unde și condițiile sălilor de spectacol — mai ales cele în aer liber — o permit. Dar Guinness precizează că stabilirea corectă a numărului spectatorilor este foarte dificilă în aceste cazuri, iar de obicei cifrele se cam rotunjesc.

În prim-plan, în sensul celor arătate mai sus, se află celebrul și, vai, îndepărtatul Central Park din New York City. Fastuoasele spectacole de aici, în ambianța vegetală și sub cerul liber, își numără publicul cu... cinci zerouri. Să încercăm să stabilim un top al audienței din multele exemple la dispoziție. Astfel, la 21 iulie 1983, Diana Ross a fost adulată de circa 800.000 oameni. Celebrii Simon și Garfunkel, cu al lor „Bridge over troubled waters", au adunat în același loc jumătatea de milion de spectatori, în anul 1981. Nici Elton John nu se află prea departe de aceste recorduri. La 13 septembrie 1980 el a adunat 400.000 de admiratori. Oare astăzi, în țara noastră, cîți ar aduna cu „Sacrifice" ? Pentru aceeași cifră din 1980 i-ar trebui vreo patru Stadioane precum cel fost — 23 august.

În ciuda așteptărilor, și muzica cultă a adunat la un concert 400.000 de melomani. Evenimentul s-a produs la 4 iulie 1976 la Boston, la Hatch Memorial Shell. Dirijorul Arthur Fiedler a condus atunci Boston Pops Orchestra. Doi ani mai tîrziu, apreciatul dirijor american, la împlinirea virstei de 83 de ani, a avut aproape jumătate de milion de spectatori. Dar pentru că a venit vorba de stadioane, să recunoaștem că față de cifrele de mai sus, cei 175 de mii de oameni care au plătit pentru a-l asculta pe Frank Sinatra ni se par... puțini. Cred că nu mai este nevoie să precizăm că show-ul s-a desfășurat pe Maracana (din Rio de Janeiro, Brazilia).

Orice compozitor dorește să-și vadă opera interpretată, nu atît din orgoliu, cît pentru a sesiza reacția publicului, a criticii și nu în ultimul rînd a impresarilor. Există însă un caz extraordinar de aminare a interpretării unei lucrări, o întîrziere record care nu cred că se mai poate repeta vreodată. Este vorba, surprinzător, de o compoziție a geniului mozartian, o fantezie intitulată „Organ Piece for a Clock". Aceasta a fost scrisă (aproximativ) la 3 martie 1791 și a fost interpretată pentru prima oară la 9 octombrie 1982, în aranjamentul organiștilor de la Wam Hill & Son și Norman & Beard Ltd. din Glyndebourne, Anglia.

Rămînînd în domeniul muzicii clasice, să-l amintim, după Mozart, pe Gustav Mahler. Simfonia sa numărul 3, în re minor este cea mai lungă. Interpretarea integrală a ei durează o oră și 40 de minute ; numai prima mișcare ocupă între 30 și 36 minute. Dar o recentă interpretare a simfoniei nr. 2, Gotica, de Havergal Brian (1876—1972) a durat o oră și 45 de minute. Orchestra a fost condusă de Trevor Stokes și performanța s-a produs la 21 mai 1978, la Staffordshire, Anglia. Nu este adevărat că numărul de strănuturi, căscaturi, oftaturi și sughițuri este direct proporțional cu lungimea unei partituri. Din respect pentru interpreți, Guinness nu a făcut astfel de măsurători.

PAUL IOAN

SPORT UNIVERS

Lovitură de teatru

Așa se poate califica finala celei de-a 5-a ediții a Openului de la Paris. Transmisă prin intermediul televiziunii într-o mulțime de țări și la noi prin amabilitatea lui Ion Țiriac, finala care i-a opus pe cei mai buni tenismeni din lume, Ștefan Edberg (nr. 1) și Boris Becker (nr. 2) s-a încheiat mai repede decît își închipuia cineva, după numai o jumătate de oră de joc. Motivul, cum ați văzut, o întindere la piciorul sting suferită de Boris Becker după numai 5 game-uri, la scorul de 3—2 pentru el. Boris a intrat totuși în teren, a stabilit cu Edberg ceva la fileu, l-a lăsat pe acesta să egaleze situația la game-uri, 3—3, și înaintea serviciului în cel de-al 7-lea joc a renunțat la finală. Situație neplăcută pentru cei doi prieteni : în primul rînd pentru Becker, care a spulberat așteptările față de finală a tuturor spectatorilor și telespectatorilor din lume, în al doilea rînd pentru Edberg, care a cîștigat o finală fără să joace. Păcat.

10 secunde critice

Rămînem la Formula I. Iată-l în fotografia noastră pe Derek Warwick, pilotul englez care a suferit un accident la o viteză de 250 km/h pe circuitul Monza, 9 septembrie a.c. Carcasa făcută praf pe mijlocul pistei înconjurată de ulei în flăcări. Este prins pilotul în acest infern care este monoplasul său ? Nu. Pilotul iese cu mișcări lente și cu singe rece se îndreaptă spre boxe. Uimitoare luciditate. Sînt piloții de Formula I supraoameni? Singele rece al lui Warwick ilustrează capacitatea de reacție psihologică excepțională a unui organism antrenat pentru a învinge stresul intens, neobișnuit la oamenii obișnuiți. Accidentul a durat 10 secunde. Ce s-a întîmplat în aceste 10 secunde în organismul pilotului ? Iată, pe scurt, ce : Cînd informația (accidentului) a ajuns la creier, acesta a dat alarma. Hormonii hipofizei, o glandă situată la baza creierului, au stimulat glandele suprarenale, care au eliberat o doză forte de adrenalină. Inima s-a accelerat brusc, în cîteva secunde ajungînd la 180 de bătăi pe minut (semnul sincopei pentru o persoană obișnuită). Conștiința pilotului se focalizează pe o idee unică : să fugă. Să supraviețuiască. Să scape dintr-o probabilă bombă care poate fi mașina lui. Mobilizîndu-și toată energia, Warwick iese din carcasa fărîmițată. Oricine, după un asemenea șoc ar rămîne stupefiat, cu picioarele tăiate, cum se spune. Dar un pilot de formula I nu este oricine.

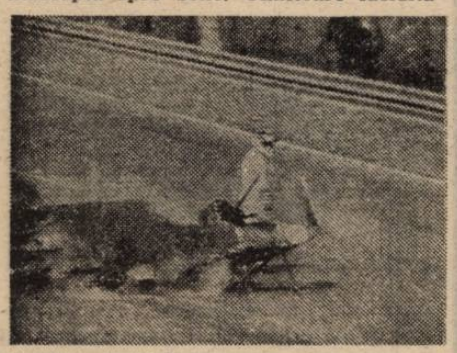

Cine se scoală de dimineață, cade singur în ea

M-am sculat de dimineață, miercuri 7 noiembrie, cu gîndul de a merge la stadionul din Ghencea. Motivul era unul : acela de a vedea cu ochii mei echipa din Montpelier, echipă înființată în Franța în 1974. Și așa am făcut. L-am cunoscut, încă înainte de începerea partidei Steaua-Montpelier P.S.C., pe patronul acestui club, **LOUIS NICOLLIN** care a avut amabilitatea să ne scrie cîteva cuvinte, bineînțeles și pentru cititorii revistei „Magazin", le reproducem ca atare, și care îmi răspundea la întrebarea „cine credeți că se va califica ?", astfel : „normal ,echipa mea se va califica, dar în fotbal totul este posibil". Așa e, a fost posibilă, pînă la urmă, chiar și o victorie. În pauza meciului am întîlnit cîțiva foști jucători steliști care priveau destul de amărîți partida. **Pițurcă** vedea un imens trac care „l-a cuprins parcă pe toți noii jucători ai Stelei, lipsa experienței își spune cuvîntul, jucătorii parcă sînt legați de picioare, deși la scorul primei manșe, cînd nu mai ai nimic de pierdut poți juca și altfel...". **Tudorel Stoica**, abătut, n-a putut spune decît „asta e", cineva de la tribuna presei vorbea despre o „catastrofă", era limpede, Steaua nu mai are nici o legătură cu ceea ce a fost. Pe acest fond de nemulțumire, tribuna striga lozinci anti-antrenoriale de genul „Costică hop ș-așa du-te în Oltenia", „demisia" și altele complet sub-urbane, adresantul fiind unul singur : Costică Ștefănescu. Mai

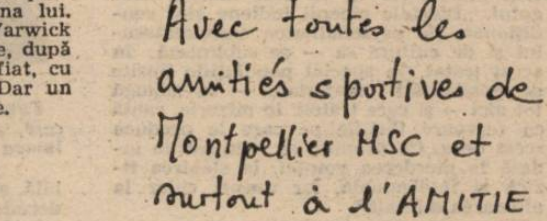

mult, aceeași tribună scanda, la un moment dat, numele formației din Montpelier (!), gest mai rar pe alte stadioane ale lumii. Deci, pînă la urmă, un total de 8 goluri primite de Steaua, nici unul marcat, cea mai amară recoltă în ultimii zece ani.

MICROINTERVIU
RĂSPUNDE GH. CONSTANTIN

— Ce mai face antrenorul național ?

— Eu mi-am dat demisia din acest post. Oricum, n-am fost decît un fel de administrator al naționalei. În rest am așteptat jucători la aeroport. În orice caz, soluția pentru o viitoare națională este asta : 2—3 jucători „străini", restul, oameni tineri și talentați „de acasă".

— Vă gîndiți să abandonați meseria de antrenor ?

— Nu, am de gînd să antrenez o echipă de club din țară.

— Și despre jucători, să spunem de cei de la Steaua ?

— Pînă se vor crește jucători valoroși trebuie să avem răbdare. Aici și presa ar trebui să ajute, să fie un factor de echilibru, nu să gonească lumea de pe stadioane.

— Eu cred că și valoarea scăzută a jucătorilor alungă lumea.

— Și asta e adevărat.

La vestiar, după meci, am stat de vorbă și cu E. Kasperczak, antrenorul lui Montpelier P.S.C.

— Bucuros ? Aveți și motive.

— Cred că psihologic am cîștigat la Montpelier. 3—0 la București e formidabil, bravo pentru băieții mei care au cîștigat într-o manieră extraordinară.

— Care e situația în clasament a echipei dv. ?

— Sîntem pe locul 12, dar avem un joc mai puțin. Dacă vom cîștiga această restanță, putem urca pe locul 5. Oricum, situația nu e roză, avem cîțiva jucători răniți, unul bolnav, cîțiva suspendați. Cu toate acestea ne concentrăm eforturile în Cupă, unde țintim sferturile de finală.

În încheiere bilanțul tragic al miercurii noastre fotbalistice : Dinamo a primit 4 goluri la Porto, Craiova, un gol la Dortmund, Steaua 3 goluri pe Ghencea. Doar Poli Timișoara a mai dres busuiocul, cîștigînd partida retur cu Sporting. Una peste alta, cele patru echipe românești au fost, cum anticipam acum două săptămîni, eliminate în bloc, cu un scor general de 23—2, scor care nu mai suportă nici un comentariu. De-abia de aici fotbalul românesc se poate ridica.

La închiderea ediției. Surpriza turului II a realizat-o clubul sovietic Spartak, care a reușit, după executarea loviturilor de penalty să elimine pe A.C. Napoli, cu 5—3. Maradona, la un moment dat în tribune, apoi în teren, nu a mai fost „arma secretă" de altădată, fiind nevoit să iasă de pe teren învins. Va trece el pe banca rezervelor în viitor ?

GEORGE CUȘNARENCU

Ce se întîmplă cu atletismul românesc ?

Interviu cu domnul NICOLAE MĂRĂȘESCU

secretar general al Federației Române de Atletism

— Timpul s-a scurs și s-au făcut, probabil, decantările asupra insuccesului de la Split, cel mai răsunător al atletismului românesc, dacă se poate spune așa, începînd cu CE de la Stockholm din 1958. Care sînt opiniile secretarului general al Federației de specialitate ?

— Noi am făcut analiza insuccesului de la CE din acest an. Ea ne-a permis să descifrăm neajunsurile și lipsurile Federației, ale antrenorilor și ale sportivilor. Am luat măsuri din punct de vedere tehnic și metodic pentru ca în competițiile de atletism ce vor avea loc în 1991 să obținem rezultate mai bune decît cele din acest an. Planurile pe care le pregătim în prezent, planul general al Federației, planurile fiecărui antrenor și al fiecărui sportiv de performanță vor prevedea etape de pregătire și concursuri. Este o strategie a pregătirii bine concepută, prin care încercăm să ne împlinim obiectivele propuse pentru principalele manifestații atletice ale anului viitor : mondialele de sală, campionatul mondial în aer liber, Cupa Europei pentru seniori și CE pentru juniori. Dorim să obținem rezultate cît mai bune și chiar titluri de campioni. Dar pentru a ne număra printre medaliați în confruntările ce ne așteaptă, Federația de atletism va trebui să fie sprijinită din toate punctele de vedere.

— Au șanse fetele noastre de a intra în elita atletismului mondial ? Ce se întîmplă cu băieții ? Există o bază de masă a atletismului ? Se mai practică atletismul în școli sau „terenul" a fost pierdut în favoarea jocurilor, precum fotbalul, basketul sau handbalul ?

— Fetele noastre sînt în elita sportului mondial. La sfîrșitul acestui an, la majoritatea probelor avem foarte multe fete care se află în elită. Două dintre ele ocupă primul loc în ierarhia mondială. Din păcate, la băieți diferența e foarte mare. Un singur atlet, Sorin Matei, se află pe un loc onorant, locul unu la înălțime, cu un rezultat de 2,40 m. Ceilalți băieți sînt foarte departe de marea performanță. Explicația este simplă. Noi moștenim în atletism situația foarte crudă, dar adevărată a desființării liceelor cu programe de educație fizică, a claselor de atletism, a facultăților de educație fizică (decizii aberante luate cu cîțiva ani în urmă), ceea ce a făcut ca baza de masă a atletismului, din școli și facultăți, să se diminueze, iar numărul celor care făceau atletism să scadă simțitor. Terenul nu s-a pierdut în favoarea jocurilor sportive, ci în general, datorită unor măsuri abuzive, fără nici o legătură cu realitatea sportului. Atari măsuri au fost dirijate din niște birouri, se știe care și de către cine, și ele nu aveau nici o legătură cu specialistul.

— Care sînt problemele cu care vă confruntați la Federație ? Puteți conta pe sprijinul unor foști atleți de marcă ?

— Problemele cu care ne confruntăm nu sînt legate atît de sprijinul unor foști atleți de marcă. Aceștia, în general, ne ajută. Mulți dintre ei fac parte din colegiile și comisiile Federației. Chiar președintele și vicepreședintele Federației sînt foști atleți de frunte ai sportului românesc. Avem probleme care decurg din lipsa de înțelegere față de atletism, despre care deși toți afirmă că e sportul numărul 1, o spun numai în mod declarativ, pentru că în fapt nu întreprind aproape nimic pentru progresul său.

În primul rînd este vorba de Oficiile județene pentru atletism, pentru educație fizică care, în acest an, datorită și unei organizări tardive n-au făcut mare lucru pentru atletism. Din acest punct de vedere, celelalte departamente, fără de care noi nu putem acționa, atît atletismul cît și alte sporturi, s-au izbit de diverse greutăți, confruntîndu-se cu multe dificultăți. Ministerul Învățămîntului și Științei, care a avut intenția de a crea facilități pentru elevi, studenți și cadre didactice, în sensul de a se face mai multe antrenamente în școli și facultăți, nu **și-a onorat promisiunea. Cred, și sper să** nu greșesc, că nu există țară în lume care să fie în măsură a obține mari performanțe în sport, în speță în atletism, fără antrenamente de durată, asidue și complexe. Cu un singur antrenament pe zi nu se mai pot obține performanțe pe plan mondial. Și noi, ca țară care accedem la democrație ,nu putem fi democrați doar în vorbe, ci și în conținut, în tot ceea ce întreprindem, indiferent de domenii de activitate. Elevii și studenții sînt viitorul României, tineretul a fost în primele rînduri ale Revoluției din Decembrie. Ei sînt în măsură a reprezenta cu demnitate națiunea, chiar și în întrecerile sportive, de a-i spori prestigiul internațional.

— Sînt șanse de sponsorizare pentru atletismul românesc ?

— Da, ele există. Avem un contract cu firma „Adidas", realizat înainte de Revoluție. El este, însă, dezavantajos pentru atleți și federație, deoarece a fost încheiat pe niște premise și percepte învechite care nu aveau nimic comun cu economia de piață, ci cu cea planificată, extrem de rigidă. Am încercat niște variante, am înaintat propuneri unor firme străine și așteptăm răspunsuri. Virfurile din atletismul românesc au posibilități mai bune de sponsorizare.

— Există premise pentru potențarea atletismului, în perspectiva unei bune reprezentări la Olimpiada de la Barcelona ?

— În perspectiva Jocurilor Olimpice de vară din capitala Cataloniei, Barcelona, sportul și atletismul românesc stau foarte prost. Din păcate, cei care trebuie să se ocupe de buna pregătire a sportivilor români, de la cel mai înalt nivel și pînă la cel mai de jos, n-au înțeles că Jocurile Olimpice sînt cea mai mare competiție sportivă. Urmează, în ordine, Campionatul mondial de fotbal și mondialele de atletism. Pentru Olimpiadă orice țară face eforturi deosebite, pentru a fi cît mai bine reprezentată și a triumfa în întreceri prin sportivii săi. Impactul asupra opiniei publice naționale și internaționale pe care-l au succesele sau eșecurile la olimpiade este uriaș. Și el nu poate fi trecut cu vederea. Noi am avut șansa să ne aflăm în primele zece țări ale lumii în sfera sporturilor, în general, și în primele 15 la atletism, băieți și fete. La atletism fete, locul pe plan mondial este și mai onorant : 6—7. Perspectivele menținerii acestor locuri la Barcelona sînt minime. Șansele sînt compromise în proporție de peste 50 la sută. Și ne aflăm cu numai 20 de luni înainte de deschiderea Jocurilor Olimpice. Nu s-au luat încă măsurile necesare pregătirii pentru Olimpiadă. Pentru a se obține rezultatele de excepție este necesară o pregătire de excepție, punîndu-se la dispoziția sportivilor tot ce le este necesar. Este necesară, de asemenea, și o motivație de excepție. Altfel vom rămîne numai în stadiul bunelor intenții, fără împlinirea lor prin rezultate. În vorbe, se pare, că nu ne întrece nimeni. Cînd trebuie să purcedem la fapte, să facem eforturi, ne împotmolim. Și destul de ușor. Putem, dacă dorim, să ne depășim pe noi înșine și să ne afirmăm în sportul mondial.

ȘERBAN FILIP